

34

ამერიკის იურისტთა ასოციაცია
კანონის უზენაესობის ინიციატივა

n-955

ABA RULE OF LAW INITIATIVE

ამერიკის იურისტთა ასოციაცია
კანონის უზენაესობის ინიციატივა

სანაქლო მანაქლო

19863
[Handwritten signature]

ამერიკის იურისტთა ასოციაცია
კანონის უზენაესობის ინიციატივა

ABA RULE OF LAW INITIATIVE

ამერიკის იურისტთა ასოციაცია
კანონის უზენაესობის ინიციატივა

ABA RULE OF LAW INITIATIVE

ნაჩილზე კოფესიითა
ათორს სპიქტოზი

სასწავლო მასალები

19868

2009 09 30

პირიმილი ანაზღაურებაზე შეთანხმება	34
თანხის დაანგეზურება	36
იურიდიული მომსახურების თანხაზე შეთანხმების სხვა მოდელები	36
ფიფტიეროვი ვალდებულებები	37
უარიული სტანდარტი	38
უფრობული სტანდარტი	39
ანეროკული სტანდარტი	39
თაბი 3. კონტრაქტისაშინა და კონფიდენციალუა	42
კომპეტენტურობა	42
უარიული სტანდარტი	44
უფრობული სტანდარტი	47
ანეროკული სტანდარტი	48
კონფიდენციალუა	50
უარიული სტანდარტი	51
უფრობული სტანდარტი	53
ანეროკული სტანდარტი	55
თაბი 4. უარი ანაზღაურების უარიუაროება, ინფორმაცია კონფიდენციალუა და კონფიდენციალუა ინფორმაცია	57
უარიული სტანდარტი	60
უფრობული სტანდარტი	64
ანეროკული სტანდარტი	66
თაბი 5. მათემატიკური უარიუაროება და მათემატიკური უარიუაროება	72
უარიული სტანდარტი	74
უფრობული სტანდარტი	76
ანეროკული სტანდარტი	77
თაბი 6. საბუნებისმეტყველო უარიუაროება	81
უარიული სტანდარტი	82
უფრობული სტანდარტი	82
ანეროკული სტანდარტი	83
თაბი 7. საბუნებისმეტყველო უარიუაროება და მათემატიკური უარიუაროება	89
სამოსამართლო უარიუაროება და მათემატიკური უარიუაროება	92
სამოსამართლო უარიუაროება და მათემატიკური უარიუაროება	93

სამოსამართლო უარიუაროება და მათემატიკური უარიუაროება	96
მართლმსაჯულების განმარტებულება, როგორც სამოსამართლოს ძირითადი მოვალეობა	100
მოსამართლის მოვალეობებულება და კომპეტენტურობა	103
მოსამართლის დამოუკიდებლობის არსი და მნიშვნელობა	109
მოსამართლებთან კომუნიკაციის წესი, მოსამართლის ინტერესთა კონფლიქტი, კორუფცია	113
გულსხმიერება, თავაზიანობა და თავმჯდომეობა, როგორც მოსამართლის პირთვენების განმსაზღვრელი ფაქტორები	116
მოსამართლის ურთიერთობა სამოსამართლოს მოხელეებთან	118
მოსამართლის ურთიერთობა საზოგადოებასთან და მსმედასთან	120
მოსამართლის არასამოსამართლო საქმიანობა	127
მოსამართლის დისციპლინური პასუხისმგებლობა	136
თაბი 8. პროკურორის როლი მართლმსაჯულების განმარტებაში	145
ეროპული სტანდარტი	145
ანეროკული სტანდარტი	146
თაბი 9. სამართლებრივი პროკურორის უარიუაროება	151
ინფორმაცია კონფიდენციალუა	151
პროკურორის უარიუაროება – მართლმსაჯულების განმარტებულება	153
მათემატიკური უარიუაროება – კომუნიკაციის უარიუაროება	153
საბუნებისმეტყველო უარიუაროება და მათემატიკური უარიუაროება	155
მათემატიკური უარიუაროება და მათემატიკური უარიუაროება	159
მათემატიკური უარიუაროება და მათემატიკური უარიუაროება	161
მათემატიკური უარიუაროება და მათემატიკური უარიუაროება	161
დასაბარტი	165
დასაბარტი 1. საბუნებისმეტყველო უარიუაროება და მათემატიკური უარიუაროება	165
დასაბარტი 2. საბუნებისმეტყველო უარიუაროება და მათემატიკური უარიუაროება	171
დასაბარტი 3. საბუნებისმეტყველო უარიუაროება და მათემატიკური უარიუაროება	177

1997 წლის აგვისტოს 15-დღიანი სემინარის
 1998 წლის აგვისტოს 15-დღიანი სემინარის
 1999 წლის აგვისტოს 15-დღიანი სემინარის
 2000 წლის აგვისტოს 15-დღიანი სემინარის
 2001 წლის აგვისტოს 15-დღიანი სემინარის
 2002 წლის აგვისტოს 15-დღიანი სემინარის
 2003 წლის აგვისტოს 15-დღიანი სემინარის
 2004 წლის აგვისტოს 15-დღიანი სემინარის
 2005 წლის აგვისტოს 15-დღიანი სემინარის
 2006 წლის აგვისტოს 15-დღიანი სემინარის
 2007 წლის აგვისტოს 15-დღიანი სემინარის
 2008 წლის აგვისტოს 15-დღიანი სემინარის
 2009 წლის აგვისტოს 15-დღიანი სემინარის
 2010 წლის აგვისტოს 15-დღიანი სემინარის
 2011 წლის აგვისტოს 15-დღიანი სემინარის
 2012 წლის აგვისტოს 15-დღიანი სემინარის
 2013 წლის აგვისტოს 15-დღიანი სემინარის
 2014 წლის აგვისტოს 15-დღიანი სემინარის
 2015 წლის აგვისტოს 15-დღიანი სემინარის
 2016 წლის აგვისტოს 15-დღიანი სემინარის
 2017 წლის აგვისტოს 15-დღიანი სემინარის
 2018 წლის აგვისტოს 15-დღიანი სემინარის
 2019 წლის აგვისტოს 15-დღიანი სემინარის
 2020 წლის აგვისტოს 15-დღიანი სემინარის

შედეგები

ეთიკის სხვადასხვა ასპექტი მიმდევრულია სტრუქტურული პროფესიონალიზაციის, მაგრამ ზოგადად მათგან განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია სტანდარტის დაცვაა მოითხოვს. ეს ის პროფესიებია, რომელთა წარმომადგენლებს მიერ სამსახურებრივი უფლებამოსილების განმარტოება თავიანთივე, გულსხიშობის გაყვლის ადამიანის ზედ და მომავალზე (მარტოადა, მასწავლებელი, ექიმი, პოლიტიკი). პროფესიული ეთიკა განმარტებულია ცალკეული პროფესიების თავისებურებებით, კორპორაციული ინტერესებითა და პროფესიული კულტურით. ადამიანები, რომლებიც არსებობენ ქრისტიანული სამსახურებრივ ფუნქციებს, ურთიანდებიან პროფესიული სოლიდარიობის საფუძვლებზე და იცავენ თავიანთი სოციალური ჯგუფის ტრადიციებს.

აღნიშნული პროფესიების წარმომადგენელთათვის განკუთვნილი ეთიკური ნორმები ძირითადად, არ ემინააღმდეგება ზოგად მორალურ ქცევის წესებს, არამედ ავსებს და აკონკრეტებს მათი ადგილი საქმიანობის თავისებურებების გათვალისწინებით. ადამიანების მართლმადიდებელი სტანდარტები მოქმედებს, რაც განმარტებულია მათ მიმართ სახელმწიფოს და საზოგადოების განსაკუთრებული ნდობითა და მათი პროფესიული ფუნქციების საპასუხისმგებლო ხასიათით. ადამიანებს, რომლებიც სწავლებენ სკოლაში და მოქალაქეებთან კანონისა თუ მორალის დაცვას მოითხოვენ, ამისათვის უნდა შეიქმნას არა მხოლოდ ფორმალური და სამსახურებრივი, არამედ მორალური უფლებაც.

¹ თუმცა, საზოგადოებრივი წესების დაცვით პროფესიული ეთიკა ნორმებს, რომლებიც გარკვეულწილად, მათი ემინააღმდეგება რეგულირებულ მორალურ წესებს.

ოურიდიული პროფესიული ეთიკა ქვეყნის წესების ერთობლიობაა, რომელიც ადგენს იურიდიული პროფესიების წარმომადგენელთა პროფესიული და არაპროფესიული საქმიანობის მორალურ სტანდარტებს.² იურიდიული პროფესიების მორალური აპექტების და პრობლემების შესწავლა აუცილებელია ყველა იურისტისათვის, განსაკუთრებით თანამედროვე პირობებში, როცა დღის წესრიგში დგას საზოგადოებრივი და სახელმწიფოებრივი ცხოვრების მუშაობისთვის და კონსტიტუციით ადამიანი აღიარებულია უწყვეტი ფასეულობად – წინა პლანზე წაშორებულია მისი უფლებების და თავისუფლებების გარანტიები. იურისტის საქმიანობა ერთი მხრივ, გულისხმობს ადამიანის კანონიერი ინტერესების დაცვას, ხოლო მეორე მხრივ – ავტოკონტროლს, კანონით გათვალისწინებულ შემთხვევებში, პირთა გარკვეული უფლებების შეზღუდვას. შეაბამისად, იურისტის საქმიანობაზე დამოკიდებულია ადამიანის მოწვევა: სწორედ ამიტომ, მორალური ატანდარტები იურიდიული პროფესიების წარმომადგენლებს შიშვით გასაკუთრებით მალაყია.

იურიდიული ეთიკის საბუნებრო კერძია მიზანობა მსწენელმა გაიანროს იურიდიული პროფესიებისა ზნეობრივი ასპექტები და შესწავლონ ამ პროფესიის წარმომადგენლების სამსახურებრივი და არასამსახურებრივი საქმიანობის მორალური სტანდარტები. საფულისხმოა, რომ ნაშრომში განხილულია მხოლოდ ამ იურიდიული პროფესიის წარმომადგენელთა ეთიკის ხორბები, რომლებსაც საკუთარი ეთიკის კოდექსი (ადვოკატები, მოსამართლეები და პროკურორები) აქვთ. სწორედ ამ ნაშრომის საბუნებროდგენელთა ვერ მოხება ნოტარიუსთა პროფესიული ეთიკის საკითხები. მართალია, არსებობს ამ იურიდიული პროფესიის წარმომადგენელთა ეთიკის კოდექსის პროექტი, მაგრამ ნოტარიუსთა პალატის შეერთა საერთო კრებაზე იგი არ განხილულა.

² „ეთიკა“ ტერმინული წარმოშობა სიტყვა და მიწვევა „ჩვეულებას“, ეთიკა არის მოძღვრება. (მკობისა, ნოზოლია მკობა).

თავი 1
ადვოკატთა საქმიანობის
მორალური საზოგადოებრივი
კანონმდებლობა

იურიდიული პროფესიის ეთიკის საკითხების განხილვისას, უპირველეს ყოვლისა, საკუთარდგენო პროფესიის მარვედლორბელი კანონმდებლობა, სადაც გარკვეულწილად, დარგულთარბულია ქვეყნის წესები. თუმცა, პროფესიული ეთიკის გველა მარეს მხოლოდ კანონმდებლობა ვერ მოიცავს. ამისათვის აუცილებელია განზრბული იქნას მოსამართლის, ადვოკატისა თუ პროკურორის ადგილი საზოგადოებაში და არის გათვალისწინებოი ჩამოყალიბდეს პროფესიული ეთიკის თვალსაზრისით, მარბებული ქმედებია კონცექცია.

საზოგადოებრივი ადვოკატის როლი იურიდიულ პროფესიათა შორის უმაღლესს ადგილზე დგას. თუ კანონმდებლობა სათანადოდაა შეშრბეებული, მასში კარგად არის გამოკვეთილი ადვოკატისა ფუნქცია საზოგადოებათა და მარტლმადგულელების სახტყაში. ყველა საზოგადოებაში ადვოკატები გადამწყვეტ როლს ასრულებენ და კანონის ნებცილობით თავიანთი კლიენტების პრობლემებს აგვარებენ. ისინი ხელს უწყობენ კანონმდებლობის რეფორმირებაა მისი გაუმჯობესების მიზნით. ასევე ხელს უწყობენ სამეწარმეო დავებმარტებს და წყლილ შეაქვთ ეკონომიკის განვითარებაში. ადვოკატები იყავენ ადამიანი უფლებებს და მინაწილყობენ მართლმსაჯულების განზორბეილებში.

ადვოკატის საქმიანობასთან დავეშორებოთ შეხადილია სხვადასხვა მებედელები არაებობდეს. ზოგიერთის ადვოკატი საქმიანობა ადამიანი, რომელიც ზეწრად არ გასხბეიდება დალაქიაჯან, ექიმისა, თუ მადიანის მებტრონიხაჯან, ან სხვა ისეთი პირისაგან, რომელიც ფიხის მოსახურებაა უმეტეს მომმარბებელს. სხვებისათვის კი, ადვოკატი საზოგადოებათან მტიდროდ დავეშორებული ადამიანია – იგი მომსახურებას უწევს კლიენტებს, მაგრამ იმადგროლად, ზრუნავს საზოგადოებრივი ინტერესისათვის, მართლმსაჯულებიას და ამმართლოანობისათვის. მებედელებებს შორის არსებული ეს განსხვავება განა-

პირობებს სხვადასხვა მისაწრებებს იმასთან დაკავშირებით, თუ როგორ უნდა მოქმედო ადვოკატი მორალური თვალსაზრისით რთულ სიტუაციაში.

დემოკრატიულ საზოგადოებაში ადვოკატები უდავოდ პარულდებენ ისეთ მითქმელოვან ფუნქციას, როგორსაც ვერ შეიარღუდება სხვა პროფესიის მარწმამადგეული – ადვოკატ კანონის უზენაესობა დამტკიცდება. იგი იცავს იდეას, რომ ყველა ადამიანი კანონის წინაშე თანასწორია. დემოკრატიის განვითარების სტადიაზე მყოფ ქვეყნებში ადვოკატთა ეს ფუნქცია განსაკუთრებულია, რადგან მათ აქვთ მოტივებული დაარეგულირონ ძლიერი და მათზე სუსტთა ინტერესები. რა იქნა უნდა, ადვოკატთა მოქმედების ბაზარი, თუთი მაღალგანვითარებულ დემოკრატიულ ქვეყნებშიც, შევედრად იარები კორპორატიული სამყაროსკენ და მათგან, ვისაც ადვოკატის მომსახურებისათვის საჭირო სასარგებო აქვს. ამასთან, აღსანიშნავია, რომ პასხლის სამართლის საქმეებში ადვოკატთა მომსახურების განამტარებული უფლებები, სოციალურად დაუცველი ფიხისათვის სახელმწიფოს მიერ დაფინანსებული იურიდიული დახმარების გარანტია და კერძო ადვოკატთა *pro bono* საქმიანობა – ერთობლიობაში უსრუფელოდეს ადვოკატთა და იურიდიული პროფესიის მარწმამადგეული მიერ იურიდიული მომსახურების გაწევის უფლება მოქალაქისთვის, განურჩევლად ფინანსური შესაძლებლობისა.

ადვოკატთა საქმიანობის მარეგულირებელი კანონი ისე უნდა შემუშავდეს და განიშარტოს, რომ ადვოკატთა სათანადო რაოდეს უზსტად შეეძლებოდეს. საქმიანობის თავისებურებებიდან გამომდინარე, ადვოკატებს ზოგჯერ ისეთი ქმედების (მოქმედების ან უმოქმედობის) ჩადენა უნდა, რაც სხვა პირთათვის მორალურად გაუმართლებელია. მაგალითისათვის, ადვოკატს კლიენტის საიდუმლოების დაცვა უნდა ექნება მამისაც, თუ ეს ბელს უშლის საკითხის სამართლიან გადაწყვეტას. თუ გაეფიქრებისნებდა, რომ მართლმსაჯულების სისტემა სამართლიანობის პრინციპს ეფუძნება, ბოლო ადვოკატი აუცილებელია ამ სისტემის ჯგროფში ფუნქციონირებისათვის, ნათელი გასდება, რომ სხვა პირთებში ამორალური ქმედება მორალურად გარდაიქმნება, რადგან ადვოკატის ამგვარი შეცდინება ბელს უწყობს მართლმსაჯულების სამართლიან გახორციელებას. ამ კონცეფციის ფუნქციურ ეთიკურობასაც უწოდებენ.

ქართული სტანდარტი

საქართველოს კანონი ადვოკატთა შეახებ“ ადვოკატთა საქმიანობის მარეგულირებელი ძირითადი კანონია, რომელიც საქართველოს პარლამენტმა 2001 წლის 20 ივნისს მიიღო. ბუთი წლის შემდეგ, 2006 წლის აპრილში, საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციამ მიიღო ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის კოდექსი, რომელიც ადვოკატთა ასოციაციის წევრებისთვის ფუნდამენტური დოკუმენტია. აქედან გამომდინარე, სამართლის ძირითადი წყარო უპირველესად, არის საქართველოს კანონი ადვოკატთა შესახებ“.

- კანონი ეფუძნება საადვოკატო საქმიანობის შემდეგ პრინციპებს:
- ა) კანონიერება;
 - ბ) საადვოკატო საქმიანობის თავისუფლება და დამოუკიდებლობა;
 - გ) ადვოკატთა თანასწორობა და მათი დიკრინინაციის დაუდებლობა;
 - დ) საადვოკატო საქმიანობაში ჩაურევლობა;
 - ე) ადვოკატთა მიერ კლიენტის უფლებებისა და თავისუფლებების პატივისცემა და დაცვა;
 - ვ) ადვოკატის მიერ დაცვის უფლების განმარტელებზე უარის თქმის დაუშვებლობა, გარდა ამ კანონით გათვალისწინებული შემთხვევებისა;
 - ზ) ადვოკატის მიერ პროფესიული საიდუმლოების დაცვა;
 - თ) ადვოკატის მიერ პროფესიული ეთიკის ნორმების დაცვა.

ევროპული სტანდარტი

ევროპის მიერ ქვეყანაში ადვოკატთა ეთიკის კანონი შექმნილია საპარლამენტო აქტებით და სხვადასხვა სახელმწიფოთი იურიდიული საზოგადოებებისათვის ან ადვოკატთა ასოციაციებისათვის უფლებამოსილების დელეგირების ერთობლიობით. აღსანიშნავია ევროპის ადვოკატთა და იურიდიულ საზოგადოებათა ასტე (CCBE), რომელმაც შეიმუშავა პროფესიული ეთიკის ძირითადი წესები ან ადვოკატებისათვის, რომლებიც სახელმწიფოთაშორის საქმიანობა ეწევიან.

ამერიკული სტანდარტი

ამერიკის შეერთებულ შტატებში ადვოკატთა ეთიკის საკითხებს ცალკეული შტატების ადვოკატთა ასოციაციები არეგულირებენ, რომ-

ლებიც ამაყდროულად, ადვოკატთა საქმიანობა ლიცენზირებასაც განაზღვრავენ. ლიცენზირება კი, აუცილებელია, რათა თავიდან იქნეს აცილებული მასუბინამგვილითა აადვოკატო საქმიანობის უკანონოდ განხორციელებისთვის. უნიკალური ლიცენზია რეატი გასცემს, ხნორედ შტატა და არა ფედერალურ სტრუქტურა აქვს უფლება დისკრიმინირი სახდელი შეუფარდო ადვოკატა. თითოეულ შტატა შემუშავებული აქვს ადვოკატთა ეთიკის ინდივიდუალური კოდექსი. თუმცა, თითქმის ყველა ეთიკის კოდექსი აფუძვლია ამერიკის იურიანტა ასოციაციის მრავალეპოული ეთიკის მოდელური კოდექსი (შემდგომ – მოდელური ეთიკის კოდექსი). მოცემულ მასალებში ძირითადი შიითებები ამორედ ამერიკის იურისტიკის ასოციაციის პროფესიული ეთიკის მოდელურ კოდექსს ეყუენება. ამერიკის ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კოდექსის პირველი მოდელური ეთიკის კოდექსი 1908 წელს მიიღეს; მორე კოდექსი 1961 წელს შეიქმნა, თოლო თანამედროვე კოდექსი 1963 წელს, სადაც ძირითადი შესწორებები 2002 წელს შევიდა. აშშ-ის ადვოკატთა ქცევათა, ადვოკატთა ეთიკის კოდექსის ვარდა, აშშ-ის ახვა კანონიც არეგულირებს. მაგალითად, ადვოკატებს შეიძლება დაეკისროთ სამოქალაქო მასუბინამგვილთა მათი კლიენტების საქმის არაათახადოდ წარმართვათვის (მომაბზრუნებს არაფეროვად განხორციელებათვის). არსებობა ასევე, სასამართლო წესები (მაგალითად, სამოქალაქო პროცების ფედერალური წესი № 1) და კანონქვემდებარე ბტქები, რომლებიც ადვოკატებისთვის ადგენს კომერტულ მასუბინამგვილთებსა და ხასქციებს მათ მიერ მოვალეობების შეუსრულებლობის შემთხვევაში.

ადვოკატთა ლიცენზირება და მულტიურისდიქციული საადვოკატო პრაქტიკა

ხეზამირ მოდერნიზებულ იურისდიქციაში ავთლდებულო ადვოკატების ლიცენზირება. აღნიშნული წესი აყალიბებს ადვოკატის ევალოფიკაცია და გამორიცხავს არაკვალიფიციური პირის მიერ „სადვოკატო საქმიანობის“ განხორციელებას. ააამართლო დარწმუნში საქმიანობისა და სამოცესო დოკუმენტების შემუშავების ვარდა, თუ რა არის ადვოკატის ექსკლუზიური სფერო – სხვადასხვა ტევემეში გან-

სხვაგებულა. თუმცა, ხეზამირ შექმისევეაში აადვოკატო საქმიანობის ლიცენზიის ვარემე განხორციელება ვარკვეული ფორმით ეველგან აკრძალულა.

ლიცენზია როგორც წესი, ვაიქემა ცალკეული სახელმწიფო ვარკლემში. თახამედროვე შაოფლიობი ეკონომიკა, კლიენტები, ბისნესი და სხვა ინტერესები მოითხოვს, რომ საადვოკატო საქმიანობა ვასცდეს იმ სახელმწიფოს საზღვრებს, რომლის ვარგლებშიც მოცმდება ესა თუ ის ლიცენზია. ასეთ შემთხვევებს მულტიურისდიქციის საადვოკატო პრაქტიკა უშოდებენ.

ძართული სტანდარტი

საქართველოში ადვოკატს საქმიანობის განხორციელება შეუძლია ადვოკატთა საკვალიფიკაციო გამოცდების ჩაბარების შემდეგ. ეს წესი ძალიში იქვიდა 2006 წლის 30 მაისს და დღევანდელი მდგომარეობით, გამოცდა 4766 იურისტმა ჩაბარა. ადვოკატთა საკვალიფიკაციო გამოცდას 2006 წლის მაისში დაფუძნებული საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ატარება. ადვოკატთა ხარისხის ასეთი შემოშება მრავალი ქვეყნათვისა და მათათებელი, თუნცა გამოცდა სარყოლე ყველა ტევეანში განსხვავებულა.

ადვოკატებისადმი წაყენებული მოთხოვნები ჩანოყალიბებულა საქართველო კანონში „ადვოკატთა შესახებ“. კახოხის რე-10 მუხლია მიხედვით:

1. ადვოკატი შეიძლება იყოს საქმიანელოა მოქალაქე, რომელსაც:
 - ა) აქვს უნაღლეგი იურისდიქციო განაოლევა;
 - ბ) ვაყალი აქვს ადვოკატთა გამოცდები ამ კანონით დადგენილი წესით (ვარდა იმ პირებისა, რომლებსაც ჩაბარებული აქვთ მოსამართლეთა საკვალიფიკაციო გამოცდები);
 - გ) აქვს იურისტიკად ან ადვოკატის ატატიორად მუშაობის არანაკლებ 1 წლის სტაჟი.
2. ადვოკატი არ შეიძლება იყოს განზრახი მძიმე დანაშაულისათვის ნასამართლევი პირი, თუ ნასამართლობა არა აქვს მოახილი ან ვაქარტლებული კანონმდებლობით დადგენილი წესით.

3. ადვოკატი არ შეიძლება იმავდროულად იყოს „საჯარი სამსახურში ინტერესთა შეუიარაღებლობისა და კორუფციის შეაბნეში“ საქართველოს კანონის მე-2 მუხლით გათვალისწინებული თანამდებობის პირი და სხვა პირი, რომელმაც კანონმდებლობით ეკრძალება საადვოკატო საქმიანობის განხორციელება.

ანორედ ამ მოთხოვნების აფუძვლეზე ხდება საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის მიერ ადვოკატთა საკვალიფიკაციო განიცდის პატარება და საადვოკატო პრაქტიკის ლიცენზიის გაცემა.

რაც შეეხება მულტიორისდიქციული საადვოკატო პრაქტიკის წარმოებას, საქართველოს კანონი „ადვოკატთა შესახებ“ ადვოკატისადმი ნაყენებული მოთხოვნების დასახელებისას ადგენს, რომ ადვოკატი შეიძლება იყოს საქართველოს მოქალაქე, რომელიც აკმაყოფილებს კანონში შთითებული კრიტერიუმებს (მუხლი 10.1). დღეს კანონი ცალკე არაფერს ამბობს უცხო ქვეყნის მოქალაქის მიერ ადვოკატის საქმიანობის განხორციელების შესახებ. თუმცა, კანონის 2001 წლის 20 იანვრის რედაქცია ადვოკატისადმი ნაყენებულ მოთხოვნების დაბასიათებისას ადგენდა, რომ ადვოკატი შეიძლება ყოფილიყო ფიზიკური პირი, რომელიც აკმაყოფილებდა კანონის სხვა დამატებით კრიტერიუმებს. მოგვიანებით, 2004 წლის საკანონმდებლო ცვლილებებით, შეაყენეს რედაქცია შეიცვალა და შეხლდა დამატება მოახდინა – საქართველოს მოქალაქეობა.

აკოთხს უცხო ქვეყნის მოქალაქის ადვოკატად მონაწილე შესახებ ნაწილობრივ არეგულირდება საქართველოს სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსი, რომლის მიხედვით, საქართველოს თუ უცხოეთის სამართლის თანხმობით შესაძლებელი იყო უცხოელი ადვოკატების დაშვება პროცესზე (მუხლი 78.5, 1998 წლის რედაქცია). საგულისხმოა, რომ აღნიშნული ნორმა კანონში მისი შექმნის დღიდანვე არსებობს და 2009 წლის 19 იანვარამდე ერთადერთი ცვლილება, რაც მას შეეხო პუნქტის შექმრაციის შედეგად გახლდათ. თუმცა, 2009 წლის 19 იანვრის ცვლილებებით 78-ე მუხლი შეიცვალა და დღევანდელი მდგომარეობით სისხლის სამართლის საქმეზე უცხოელი დამცველის მონაწილე არ არის დაშვებული.

მულტიორისდიქციული საადვოკატო პრაქტიკის სფეროში ბირველი მნიშვნელოვანი ნაბიჯი ევროპულმა ეკონომიკურმა თანამეგობრობამ (EEC) 1977 წელს გადადგა, როდესაც მიიღო დირექტივა და გაამართტა ევროპულ სახელმწიფოებს შორის საადვოკატო სამსახურის გაერთიანების პროცესი. დირექტივიდან გამომდინარე, სახელმწიფოებში პრივილეგიების თანახმად, იმისათვის, რომ ერთი წევრი სახელმწიფო ადვოკატს კლიენტის ინტერეტი დაეცვა მეორე წევრი სახელმწიფოში, მას უნდა დაეკმაყოფილებინა მეორე სახელმწიფო მოთხოვნები და ეროვნული სახელმწიფო კანონის შეაბნისად, იმის მოხდავად, აკმაყოფილებდა თუ არა იგი მეორე ქვეყნის მოქალაქეობის კრიტერიუმს და იგი თუ არა ამ ქვეყნის ადვოკატთა ასოციაციის წევრი.

1988

1998 წელს, ევროპარლამენტმა და ევროპული თანამეგობრობის ანტი-მონოპოლიზაციის დირექტივა მიწვეული ადვოკატების ხელშეწყობის შეაბნებებ, რომელიც მიზნად იაბადს ადვოკატთა ქვეყნის რეგულირებას მათ მიერ საადვოკატო პრაქტიკა განხორციელებისას იმ ქვეყნებში, სადაც მათ ლიცენზია არა აქვთ მიღებული. ამ დირექტივის თანახმად, ადვოკატა შეუძლია ამი წლის განმავლობაში განხორციელოს საადვოკატო მომსახურება საკუთარი ქვეყნის კანონმდებლობის, ევროპის თანამეგობრობის კანონმდებლობის, საერთაშორისო სამართლის და უცხო ქვეყნის კანონმდებლობის შეაბნისად. უცხო ქვეყანაში ხელმწიფე, ამი წლის მუშაობის შემდეგ ადვოკატს უფლება აქვს მოთხოვოს ლიცენზირება და ამის შემდეგ მას შეუძლია საქმიანობა უცხო ქვეყნის სახელით განხორციელოს.

სამერიკული საბანკო

ამერიკის შერეულ შტატებში მთლიანი შტატი გასცემს ლიცენზიას და ადვოკატა სხვა შტატებში მუშაობის მიზნად შეზღუდული შესაძლებლობა აქვს. მაგალითად, ტენესის შტატში მცხოვრები ადვოკატისათვის, რომელსაც საადვოკატო პრაქტიკაც ამავე შტატში აქვს, საკვლევლო ტენესის შტატში ადვოკატო გაშვების ზანრება და ამავე შტატის იურიატო ასოციაციის წევრობა. ამ წინახვევაში, თუ მიაკვლინტი ჯორჯიის შტატში კანონმდებლობას დაარღვევდა, ადვოკატი ვერ მოახერხებდა მისი წარმომადგენლის ფუნქციის შესრულებას ჯორჯიის შტატში, ჯორჯიის იურისტთა ასოციაციის წევრობის გარეშე, ამიტომაც, მთლიანად ამერიკის ადვოკატო ასოციაციის მიღლი მულტიიურისდიქციის პირობებში საადვოკატო საქმიანობის მოდალური წესი, რომელიც არ ზღუდავს შტატის დონეზე ლიცენზირებას, მაგრამ ადვოკატებს შტატებს შორის უფრო თავისუფალი მოქმედება საშუალებას აძლევს თავიანთი კლიენტების წარმომადგენად.

აღსანიშნავია, რომ ამერიკის იურისტთა ასოციაციის არანაირი კავშირი არ აქვს ადვოკატების ლიცენზირებისას. მისი თითხი ფუნქციისა ამართლის სკოლების (ანუ თრადიციული ფაკულტეტების) პროგრამული აკრედიტაცია და პროფესიული ეთიკის მოდალური კოდექსის შემუშავება და განმარტება.

თვითმმართველობა და ადვოკატო ქვეყის კონტროლის მექანიზმები

მრავალხული საქმიანობის ერთ-ერთი ძირითადი მოთხოვნა თვითმმართველობაა, რაც გულისხმობს პროფესიული კვლევების მიერ თავისი წევრების მრავალხული ქვეყის კონტროლის სახელმწიფო კონტროლისაგან დამოუკიდებლად განხორციელებას. ადვოკატის პროფესიისა და მახასიათებელი გამოხატება ადვოკატთა ასოციაციებისა და იურიდიული საზოგადოებების არსებობით, რომლებიც უფლებამოსილი არიან თავისი წევრებს არაფეროვანი ქვეყისთვის დისციპლინარული სახდელი შეუდარდონ. წიფიერო იურისდიქციაში ასოციაციის მიერ ადვოკატებს ასევე, ნორთობებთ არამართებული ქვეყის შემოხ-

ვევაში ადვოკატთა ასოციაციის ამხილარ კოდექსები. ასეთი წესი არაქმობა აშშ-ში, თუმცა ადვოკატები ამ ვალდებულებას არაფეროვანად ასრულებენ. შედეგად, აშშ-ში კოდექსის მიერ მხილებული ადვოკატების რაოდენობა უაღრესად მცირეა.

თვითმმართველობა მრავალხული დამოუკიდებლობის ფორმაა. იგი მოითხოვს, რომ ადვოკატთა პროფესია სახელმწიფოს მონიტორინგზე იქნას არ ემორჩილებოდეს. დამოუკიდებლობა ადვოკატებს ახიჭება უფლებამოსილებას მართო თავიანთი საქმიანობა, ამ სულ წევრე, ადვოკატურასა და სასამართლოს შტიდრო კავშირის გაავალისწინებით, მხოლოდ ბელისუფლებს ამ შტოთა მინისტრო ასეთი უფლება. ბუნებრივია, რომ კონტინენტური ევროპის სისტემებში ეს კავშირი ადვოკატებსა და სასამართლოს შორის უფრო სუსტია, ვიდრე საერთო სამართლის სისტემებში. ამ უკანასკნელში ყველა მთამართლუ ფაქტობრივად, ადვოკატობა და გავლელი აქვს იურისტის პრაქტიკა. ამდენად, სასამართლო მხრიდან ადვოკატთა საქმიანობის რეგულირება ნაკლებ პირობებს წარმოადგებს.

ადვოკატთა დამოუკიდებლობის ერთ-ერთი ნიშანია ადვოკატთა ასოციაციის მიერ მთი წევრების დიპლმარული მახუიმებლობის დაცვრტების შესაძლებლობა და წარსილა. ნიშნობლივია, რომ ადვოკატის სპეციფიკური როლის მიუხედავად, მთი დამოუკიდებლობა უკონტროლობათამ არ უნდა გაიგივდეს.

ადვოკატთა ასოციაციების მიერ დისციპლინური პასუხისმგებლობის დაცვრება ადვოკატთა ქვეყის კონტროლის წესანამოცაა. თუმცა, ადვოკატთა დისციპლინური დაცვა აპოციაციის ან იურიატო საზოგადოების მიერ მთი (ადვოკატთა) ქვეყის კონტროლის ერთადერთი კანოიური ფორმა არ არის. არაფეროვანი საქმიანობისთვის კლიენტის წინაშე პასუხისმგებლობა, რომელიც დელექტუილიადაც წარმოიბობა, ასევე დასადავის აუცილებლობა და მოთხოვნა ასეთი პასუხისმგებლობის წარმოშობა შესახებ, შესაძლოა ადვოკატთა მიმართ კონტროლის უფრო ეფექტიანი ფორმაც იყოს, ვიდრე ადვოკატთა ასოციაციის მიერ მიღებული დისციპლინური ზომები. ადვოკატებს ასევე, აკონტროლებენ სასამართლოები, რომლებსაც ასევე უფლებამოსილება მოიღონ ზომები სასამართლოსადმი უმატიცენტულობის შესახევაში და გამოიყენონ სხვადასხვა საბრძოლო ხანცეები.

ისევე როგორც სხვა ქვეყნებში, ადვოკატთა ტესტირების გაგებისა და ადვოკატთა ასოციაციამი განუერთებია შემდეგ, ქარაყულ ადვოკატს შეიძლება დაეკისროს დისციპლინური პასუხისმგებლობა პრაციცი-ული ეთიკის ნორმების დარღვევისთვის. საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის წესები დისციპლინური სამართალდარშობების შესახებ ადგენს, რომ ადვოკატი ექვემდებარება დისციპლინური სახდელის დაკისრებას, თუ იგი არღვევს საქართველოს კანონს „ადვოკატთა შე-საბებ“, ან ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის კოდექსს. მას შემდეგ, რაც დადგინდება, რომ მოსდა დარღვევა, ეთიკის კომისია შეუძლია დისციპლინური ღრენა ან დისციპლინური საიდელი დააკის-როს ადვოკატს, რომელმაც დარღვევა ჩადინა. დისციპლინური სახ-დელის სახეობა: გაფრთხილება; საადვოკატო საქმიანობის უფლებას წაშორთნევა, ან საქარაყულას ადვოკატთა ასოციაციისა წევრობის შეწყვეტა (მუხლი 34.1). ადვოკატზე დააკისრებული ზემოქმედების დონისძიებებია „კრძალს სარეკონტრაქტო ბარათის წინაშე“ და „სა-ქარაყულას ადვოკატთა ასოციაციის, აღმასრულებელი საბჭოს, ეთი-კის კომისიის ან არევიზით კომისიის წევრის უფლებამოსილების შეწყ-ვეტა“ (მუხლი 34.2).

პირა, რომლის უფლებაც დაირღვა ადვოკატთა საქმიანობის შედეგად, შეუძლია დაამტკიცოს დისციპლინური ღრენა ადვოკატის წინააღმდეგ, რისთვისაც მან სანდერათ უნდა მიმართოს ეთიკის კომისიას. ამის შემ-დეგ საქმეთათ დაკავშირებულ მასალებს გახილილავა საპროცესო კო-დექსი (ერთ-ერთი ამ სამი კოდექსიდან, რისგანაც შედგება ეთიკის კომისია) და „თლებს გადაწყვეტილებას, არაუბობს თუ არა საკმარისა საფუძვლები ადვოკატის მიმართ დისციპლინური ღრენის დასაწყებად“ (მუხლი 7). თუ საპროცესო კოდექსი დაადგენს, რომ ადვოკატმა მარა-ლიც ჩადინა დარღვევა, იგი ხელშეა გადასცემს ეთიკის კომისიის თემ-ჯდომარეა დისციპლინური ღრენის დასაწყებად. ამის შემდეგ ეთიკის კომისიის თავმჯდომარე ატქმს გადასცემს განმსაყულ კოდექსი.

განმხილველი კოდექსის პროცესის ფორმატი წყულებშიოი სასამარ-ალო პროცესის მსგავსია. თავდაპირველად, ეთიკის კომისიის თავმჯ-დომარე კასალოშია მოხსენებას და დისციპლინური ღრენის პროცესში შეტროვებულ მასალებს, მთლი შემდეგ, წამოთელინ ადვოკატისთვის წაგნებულ ბრალდებებს. ამის შემდეგ ორივე მხარეს შეუძლია წარად-

გინოს მტკიცებულებები და დიკთოსოს მოწმეები განმხილველი კოდე-გისა წინაშე (მუხლი 12). თუ განმხილველი კოდექსი დაასკნის, რომ ადვოკატმა ჩადინა დარღვევა, იგი მას შემოთ წამოთელილ დიკტიპ-ლინური სახდელთაგან ერთ-ერთს შეუფარდებს. თქმვა, თუ შემოთ-ვაზებული სახდელი ითვალისწინებს საადვოკატო საქმიანობის უფ-ლების წაშორთნევის ან საქარაყულას ადვოკატთა ასოციაცია წევ-რობის შეწყვეტას, მაშინ განმხილველი კოდექსი საქმეს სრული გან-ხილვისათვის ეთიკის კომისია გადასცემს (მუხლი 18). აქედან გამოშ-დინარე, ღებულება ააშუალებას იძლევა დამატებით შემანსაყეს ყვე-ლაზე შეცვრი სააყრლის გამოყენების უფლებამოსილება.

მას შემდეგ, რაც მიღებული იქნება გადაწყვეტილება სასჯელთან და-კავშირებთ, განმხილველმა კოდექსამ „უნდა გაითვალისწინოს ჩადე-ნილი დარღვევის არსი და სიმძიმე, დარღვევით გამოწვეული ან შესაძ-ლო წიანი და მოცემული ადვოკატის ბრალულობის ხარისხი“ (მუხლი 19). განმხილველ კოდექსის შოლოდ ერთი სახის დისციპლინური საბ-დელია დაკისრება შეუძლია. თქმვა, მია შეუძლია დააკისროს დისციპ-ლინური სახდელი დისციპლინური ზემოქმედება ლონისძიებასთან ერთობლივად. ადვოკატს შეუძლია განმხილველი კოდექსის ან ეთიკის კომისიის გადაწყვეტილება გაააოიეროს საქარაყულას უ შეაყეს სასა-მართლოში (მუხლი 24). ყველა დისციპლინური პროცესი კონფიდენ-ციალურია.

თავი 2

ადეოკატისა და კლიენტის ურთიერთობა

ადეოკატისა და კლიენტს შორის საემიანი ურთიერთობის დასაწყისსა და დაასრულყას დაკავშირებით ზეერი პრობლემათა საკითხი არსებობს. ძირითადად, ამ დროს ახდენენკრულუბო ანარტლის პრინციპები გამოიყენება, თუმცა ადეოკატს კლიენტის წინაშე აკისრია ფიდეიცური და სხვა ვალდებულებები ამიტომაც, ადეოკატსა და კლიენტს შორის არსებული ურთიერთობა გაცალენით უფრო მრავალმხარეობ, ვიდრე მხოლოდ მხარეებს შორის სახელმეტრულუბო ურთიერთობა.

ურთიერთობის დასაწყისი და დასასრული (შენწყვეტა)

ნარჩული სტანდარტი

საქართველოს ადეოკატთა პროფესიული ეთიკის კოდექსის მიხედვით, ადეოკატსა და კლიენტს შორის ურთიერთობა შეასაზიებოთ აწყება, ან ადეოკატის გონიერული რწმენის საფუძველზე, რომ შეასაზიებოთ მიაღწია კლიენტის მიერ უფლებანიით პართან, მხოლოდ საკლდეტული ნარმობდგენლობის რეზიბეეების გარდა, კლიენტსა და ადეოკატს შორის აკმაიანი ურთიერთობის დამყარების შედეგად, ადეოკატს უფლები არა აქვს გახიერული საყუდელია გარეშე შეწყვეტის ნარმობდგენლობა. ამ წესიდან არსებობს გამონაკლისი, რომლისაც ადეოკატს ეკრიალება ნარმობდგენლობის შეწყვეტა, თუ კლიენტს არი აქვს შესაძლებლობა, დროულად მიიღოს სხვა ადეოკატისაგან იურიდიული დახმარება. ასეც შემახიეეაში, ადეოკატს უვალება ნარმობდგენლობის გაგრანყება გარეეულუ ეტაპზე.

ადეოკატმა ვეალოყიეიურად და ეეთიხიხიდიიერად უნდა მისცეს რწმეა კლიენტს და განახორციელოს ნარმობდგენლობა. ადეოკატმა

კლიენტს მისიასი რეთიხიხიეული წესით უნდა მიანოდოს ინფორმაცია მისზე მინდობილი საქმის მსულებლობისა და პაქმისნარმობიბა მისალოდწყელი ბარეების შიბაიებ. ადეოკატი უნდა ცდილობდეს მიადწიოს დავის მიწინაღური დანახარეებით გადამწყვეტისა, საქმის გაჩეიერბუბის გათვალისწიხენით და კლიენტის ინტერეებთან გამომდიბარე, ადეოკატმა კლიენტს უნდა ურწიოს საქმის მთრიგებით დასრულენი. ადეოკატმა მატობისაზე და ურმირად უნდა დაციეებს კლიენტის ინტერეებრი, მიუხედავად მისი ბირადი ინტერესებისა და მისივის, ან ნუბის-მეერი სხვა მარხისაივის შესაძლო შედეგებისა. ამგვარი დოტენით ეოდექსი კლიენტზე რწმენტირებულ მოდელს წარმოადეებს.

ადეოკატისა და კლიენტის ურთიერთობის შეწყვეტა საკლდეტული და ნებაყოფლობითი წესით

ვიბიიდან მუბლიეციის დროს არ არსებობდა საქარეულის ადეოკატთა ასოციაციის მიერ შემუშავებული ეთიკის კოდექსის კომენტარები, რიელი ეიხაეელოთ საკლდეტული თუ ნებაყოფლობითი წესით ადეოკატისა და კლიენტის ურთიერთობის შეწყვეტაზე. თუმცა, აერთა-შაინსო პრაქტიკიდან გამომდინარე, შესაძლებელია ადეოკატისა პრთესიული ეთიკის კოდექსის მე-მ მუბლის რეეულიე წოგადი კომენტარის გაცეეება.

უბირეულის გოფლისა, გაათვალისწინებელია, რომ თუ ნარმობდგენლობის გაგრძელება ეთიკის წესების ან ნუბისამერი საკანონმდებული ატვის დარეუყვის წარმოადგენს, ადეოკატი ვალდებულია შეწყვეტოს ნარმობდგენლობა. ვარდა ამისა, თუ ადეოკატს გაჩიერიელონი (ყრითაკური თუ ცსაქოლოეიური) იქელს უშლის კლიენტს კონპეტენტირომოსაბურბს გაუბიოს, ადეოკატი ვალდებულია შეწყვეტოს კლიენტის ინტერესების დაცვა.

რაც შეეება ურთიერთობის ნებაყოფლობითი შეწყვეტისა, აქ აუცილებულია გასათვალისწინებელია ადეოკატის ვალდებულება უზრუნველყოს კლიენტის უწყვეტი დაცვა. თუ ადეოკატის მხრიდან კლიენტთან ურთიერთობის შეწყვეტა არ დაარდევს უწყვეტი დაცვის ვალდებულებას, ადეოკატს შეუძლია ამ ნაბიჯის გადადგმა.

ამერიკული სტანდარტი

ისევე როგორც იურიდიული ეთიკის არაერთ სხვა საკითხში, ადვოკატ-სა და კლიენტს შორის საქმიანი ურთიერთობის დასაწყისში დაკავშირებით, უერთობელი სტანდარტები გაცილებით უფრო მრავალფეროვანია, ვიდრე ერთი კონკრეტული ქვეყნის, მათ შორის ამშ-ს ბრწყინვალე ეთიკის სტანდარტები. ევროპის კანონის ადვოკატთა და იურიდიულ საზოგადოებათა საბჭოს კოდექსი ცალკე არ არეგულირებს ადვოკატსა და კლიენტს შორის საქმიანი ურთიერთობის დასაწყისში დაკავშირებულ სპეციფიკურ საკითხებს. კოდექსში განმტკიცებულია ძირითადი პრინციპი, რომლის მიხედვითაც ადვოკატი ემყარება იმ საანაზრადო სტანდარტებს, სადაც კლიენტის ინტერესების დააცავად გამოდის. თავად ეს სტანდარტები სხვადასხვა ქვეყნის მაგალითზე საკითხის გადაწყვეტის განსხვავებულ მიდგომებს წარმოაჩენენ.

ადვოკატსა და კლიენტს შორის საქმიანი ურთიერთობის და დაწყების დაკავშირებით, ძეგად მნიშვნელოვანი საკითხია ადვოკატის მიერ თქვრიდიული მომსახურების განევაზე უარის თქმა შეხადლებლობა. მაკალითად, ოტალიასა და ჩეხეთში სასამართლო უწყებმა აქვს ადვოკატს აუკრძალოს თურიდიულ მომსახურებაზე უარის თქმა. აღიტირებო აკეთი უფლებამოსილება ადვოკატთა ასოციაციას აქვს მინიჭებული და შესაბამისად, რიგ შემთხვევებში ადვოკატებს აქვთ ეკრძალებათ თურიდიული მომსახურებაზე უარის თქმა. უმეტეს ქვეყნებში ადვოკატსა და კლიენტს შორის ურთიერთობის რეგულირება სახელმწიკრულებო სამართლის ბრწყინვებით იდება. ადვოკატის მიერ საქმის აღებისა და აცილების მიზანშეწონი ამომწურავად და მართული სერბულ სტანდარტებში. კონტიმენტური ევროპის სამართლის ქვეყნები არაერთს სხვა ვალდებულებასაც ითვალისწინებს. ზრანცი ადვოკატებისთვის, მაგალითად, არ აქვთ კეთილსინდისიერების მიზანბეღეკრულებო ვალდებულება ბოტყინციორი კლიენტების მიმართ.

ადვოკატსა და კლიენტს შორის საქმიანი ურთიერთობის დასასრულთან დაკავშირებით, ევროპული სტანდარტები ბეღარბითა ცალსახა და ერთგვაროვანია. ევროპის ადვოკატთა გაერთიანებების საბჭოს კოდექსის მიხედვით, ადვოკატს შოლოდ მაშინ შეუძლია უარის თქმა საქმეზე, თუ ის დაამტკიცებს იმ შეხადლებლობის არსებობას, რომ

კლიენტს ვალდებულო წიხის გარეშე ბეღდლია მიმართოა სხვა ადვოკატს. დანარბენ შენასხვეყნში შოლოდ ვალდებულების დარღვევა არ ანიტებს ადვოკატს ალებულ საქმეზე უარის თქმის უფლებას.

ევროპის ქვეყნები ადვოკატის მიერ საქმეზე უარის თქმის სხვა შეხადლებლობებსაც ითვალისწინებენ. მაგალითად, იტალია ადვოკატის მიერ საქმეზე უარის თქმის იმედინად ვართო უფლებამოსილებას განამტკიცებს, რომ ადვოკატს შეუძლებელია ითიქმის არ აქვს. შას შემდეგ, რაც კლიენტს ეცობება ადვოკატის მიერ საქმეზე უარის თქმის შესახებ, ის სასამართლოში წარშობადგენლის გარეშე რჩება. ესპანეთის სტანდარტების მიხედვით, ახლო შემთხვევებში კლიენტის შეხადგაში ბეღი აქტრად ურია. ადვოკატს ევალება დაზუსტოს, რომ შია ვალდებო კლიენტის საამართლოში წარშობადგენლობა უზრუნველვადილი იქნება ასეა ადვოკატის მიერ. საინტერესოა, რომ ეკაბრური ატანდარტების მიხედვით, ადვოკატს საქმეზე უარის თქმის უფლება იმ შემთხვევაში ენიტება, თუ ასეთი წარშობადგენლობით შის დამოუკიდებლობას საჭრთებ ექმნება. ზორვატიაში ადვოკატს უფლებამოსილია უარის თქვა საქმეზე, თუ თვლის, რომ ამ საქმის მოგება მუშალებელია, ან საქმე შის ბრწყინვალე ეთიკაზე უარყოფითად მოქნდება. მაკლონის სტანდარტების მიხედვით, ადვოკატმა მიერ საქმეზე უარის თქმის საყუყველი სამართლიანი უნდა იყოს. კურსად, იაკმის მოგების ძალზე მცირე შესაძლებლობა და კლიენტის გადხადესუენარობა.

ამერიკული სტანდარტი

ამერიკის შეერთებულ შტატებში ადვოკატი არ განხილებდა როგორც საზოგადოებრივი ხარგებლობის ობიექტი, რომელიც ვალდებულია ყველა გადაბლიაუნარიან მსურველს მიქმსაიუროს. ამიტომაც, როგორც წესი, აქ ადვოკატი არ არის ვალდებული აილოს ყველა საქმე-ადვოკატები თავად იჩეკენ იმ კლიენტებს, რომელია სასამართლოში წარშობადგენლობაც სურთ. ცალკეული ადვოკატისგან განსხვავებით, ადვოკატთა გაერთიანებას, როგორც ერთ შოლიანობას, პირდაპირი კავშირი აქვს საზოგადოებრივ მოთხოვნებთან. ადვოკატებს სახელმწიფოსაგან მინიჭებული აქვთ იურიდიული მომსახურების განხორციელების მონაშოლიური უფლებამოსილება. ამიტომაც, ამშ-ს შოგორეო შტატში ადვოკატი ატებს ფიცა, რომლის თანაშობაც, ის

ვალდებულებაა იღონოს, არასოდეს უთბრას უარი დაეცემა გარეშე დარჩენილ მოქალაქეა. იურიდიული მომსახურების გაზიარების მიზნით იურიდიული უფლებამოსილებები და შემთავად ამის მიხედვით კონტრაქტის შექმნა გააგრძელებს იქნება, როგორც ვეღვა ადვოკატს შორის თანაბრად განაწილებული დაუცველი კლიენტების საამართლოში წარმომადგენლობის სოლიდარული ვალდებულება. გარდა ამისა, რომ ადვოკატს არ ეკისრება ვალდებულება იმდენს ეცემა ხაქმე, პროცესული ერთიკის წესებიდან გამომდინარე, მას მოუძღვება გარკვეული ტანის საქმეების აღების უფლებაც კი, შეეზღუდოს.

ადვოკატისა და კლიენტის ურთიერთობის უზრუნველყოფის მიზნით, რომელიც კლიენტი ირწმუნებს, რომ ამ კონკრეტულ ადვოკატს ადვოკატი იქნება მისი იურიდიული მომსახურების უზრუნველყოფის ვალდებულება. ეს ურთიერთობა არ არის დამოკიდებული არც მუშაობის კონტრაქტის არსებობისა და არც თანხის გადახდის ფაქტზე. ადვოკატსა და კლიენტს შორია არსებული ურთიერთობა ურთიერთობა მთავრდება ადვოკატის მიერ კლიენტის საამართლოში წარმომადგენლობის შეწყვეტით. ამ ურთიერთობის შეწყვეტა მოუადევად, ძალაში რჩება ადვოკატის რიგი ვალდებულებები, როგორცაა, მაგალითად, კონფიდენციალურობისა და შეზღუდული კონფლიქტის აცილების ვალდებულება. ძალზე მნიშვნელოვანი საკითხია ადვოკატის მიერ სასამართლოში წარმომადგენლობაზე უარის თქმის შესახებ, როდესაც ასეთი წარმომადგენლობის გაგრძელება პროცესული ეთიკის ნორმების დარღვევის საფრთხეს ქმნის. გარკვეულ შემთხვევებში, ანტიკულ სტანდარტებში მორიდობის არის მინიმალური ასეთი წარმომადგენლობის აკრძალვა შესაძლებელია. თუმცა, ზოგჯერ საკითხი წარმომადგენლობის გაგრძობისათვის დაეკავშირებით, თავად ადვოკატი მიერ წყდება.

სავალდებულო წესით ადვოკატისა და კლიენტის ურთიერთობის შეწყვეტა

რაც შეეხება ადვოკატს ურთიერთობის სასამართლოში კლიენტის წარმომადგენლობის გაგრძელება და შესაბამისად, იგი ვალდებულია შეწყვიტოს კლიენტის ურთიერთობა. ადვოკატის მიერ აღნიშნული

ვალდებულებაა იურიდიული მომსახურების უზრუნველყოფის მიზნით, რომელიც კლიენტი ირწმუნებს, რომ ამ კონკრეტულ ადვოკატს ადვოკატი იქნება მისი იურიდიული მომსახურების უზრუნველყოფის ვალდებულება. ეს ურთიერთობა არ არის დამოკიდებული არც მუშაობის კონტრაქტის არსებობისა და არც თანხის გადახდის ფაქტზე. ადვოკატსა და კლიენტს შორია არსებული ურთიერთობა ურთიერთობა მთავრდება ადვოკატის მიერ კლიენტის საამართლოში წარმომადგენლობის შეწყვეტით. ამ ურთიერთობის შეწყვეტა მოუადევად, ძალაში რჩება ადვოკატის რიგი ვალდებულებები, როგორცაა, მაგალითად, კონფიდენციალურობისა და შეზღუდული კონფლიქტის აცილების ვალდებულება. ძალზე მნიშვნელოვანი საკითხია ადვოკატის მიერ სასამართლოში წარმომადგენლობაზე უარის თქმის შესახებ, როდესაც ასეთი წარმომადგენლობის გაგრძელება პროცესული ეთიკის ნორმების დარღვევის საფრთხეს ქმნის. გარკვეულ შემთხვევებში, ანტიკულ სტანდარტებში მორიდობის არის მინიმალური ასეთი წარმომადგენლობის აკრძალვა შესაძლებელია. თუმცა, ზოგჯერ საკითხი წარმომადგენლობის გაგრძობისათვის დაეკავშირებით, თავად ადვოკატი მიერ წყდება.

ადვოკატისა და კლიენტის ურთიერთობის ნებაყოფლობით შეწყვეტა

ცალკეულ შემთხვევებში, კლიენტის ურთიერთობის შეწყვეტა ადვოკატის უფლებაა და არა ვალდებულება. ეს ნება მიზნად იახება ადვოკატისათვის კლიენტის წარმომადგენლობის შეწყვეტის უფლებამოსილების მინიჭებას. განსაკუთრებულ გარემოებებში, იგი, რომ არ დაირღვეს ადვოკატის მხრიდან კლიენტის წინაშე ურთიერთობის წარმომადგენლობის უზრუნველყოფის ვალდებულება. ადვოკატს უფლება ნებისმიერ საფასურით შეწყვიტოს კლიენტისათვის იურიდიული დახმარების გაწევა, თუ ამ ქმედებით ვალდებულება მორიდობის წინაშე არ მოადგება.

ამ წესიდან არსებობს გამონაკლისები, როდესაც კლიენტისათვის ზიანის დადგომის შემთხვევებში კი, ადვოკატს უფლება აქვს შეწყვიტოს კლიენტის წარმომადგენლობა. ამერიკულ სისტემაში, როდესაც არსებული ვარაუდის საფუძველზე ადვოკატი ღრმად სწავლის, რომ მისი წინაშე კლიენტისათვის იურიდიული დახმარების გაწევა შედეგად ხდება დანაშაულებრივი ქმედების ხელშეწყობა, მას შეუძლია უპირობოდ შეწყვიტოს კლიენტთან ურთიერთობა. თუმცა ადვოკატი მოიტყობს, რომ მის მიერ კლიენტისათვის გაწეული იურიდიული დახმარება დანაშაულებრივი ქმედების მასაფხად იქნა გამოყენებული, მას შეუძლია შეწყვიტოს კლიენტთან ურთიერთობა ამის მიუხედავად. კლიენტმა მორიდება გამოიყენა თუ არა მისი მომსახურება. ასეთი წესის არსებობა ადვოკატს უფლებას აძლევს კლიენტთან ურთიერთობის განწყვეტის გზით, დროულად აარიდოს თავი დანაშაულებრივი ქმედების ხელშეწყობას.

ადვოკატს იმ შემთხვევაშიც შეუძლია კლიენტთან ურთიერთობის შეწყვეტა, როდესაც მისი რწმუნის მიუხედავად, კლიენტი, თურფად, კანონ-

ნით გათვალისწინებულ, მაგრამ ადვოკატისათვის მოწოდებული მოუ-
ღმელი კლიენტის ჩადგინას აგრძელებს. ადვოკატი უფლებამოსილია
შენვეტიტო კლიენტისათვის აურთიყუდე დახმარების გარეჯი, როდენ-
საც კლიენტისთვის არადგებს მისი ვალდებულებების შესრულებას, რაც
უშუტესად ადვოკატისათვის აურთიყუდე მომსახურების ახალაურ-
ნის გადაუხდელოში გამოხატება. ასეთ შემთხვევაში, ადვოკატი
ვალდებულია გააურთიყუდე კლიენტს მისალისდელო შედეგის შესა-
ხენ და თუ კლიენტის გაურთიყუდე მოუხდევადაც, მაინც არ შეასრუ-
ლებს მოვალეობას, ადვოკატი უფლება აქვს შეწყვიტოს მისთვის
აურთიყუდე დახმარების გაწევა.

თუ ადვოკატის მიერ წარმომადგენლობითი უფლების განხორციელება
მისთვის არახელსაყრელ ფინანსურ შედეგს იწვევა, ადვოკატს შეუ-
ძლია უარი თქვას კლიენტის აურთიყუდე დახმარებაზე. აღნიშნული არ
გამოიხატება მხოლოდ მატერიალურ ზიანში. აქ აღუბარია ისეთი ტიპის
არახელსაყრელ ფინანსურ შედეგებზე, რომელთა არსებობის შემთხვე-
ვაშიც, ადვოკატს სასამართლო სისამის დარჩაში გამოცხადებაზე
უარის თქმაც ეთ, შეუძლია ადვოკატი უფლებამოსილია შეწყვიტოს
წარმომადგენლობა, რისთვისაც კლიენტის მიზეზით ასეთი წარმომად-
გენლობა განაორციელება არაგონიერულად გართულებულია ადვო-
კატისათვის. განიხილავთ გათვალისწინებული გონიერული საფუძეღის
არსებობის შემთხვევაში, ადვოკატს შეუძლია უპირისპიდე შეწყვიტოს
კლიენტისათვის აურთიყუდე დახმარების გაწევა.

მხარეოა უფლება-მოვალეობები ურთიერთობის შეწყვეტისას

გონიერული საფუძეღის არსებობის შემთხვევაშიც კი, სასამართლოს
შეუძლია ადვოკატს შეუძლია კლიენტთან ურთიერთობის შეწყვე-
ტის უფლება და მოათხოვოს წარმომადგენლობითი უფლებამოსილე-
ბის განხორციელების გაგრძელება. ადვოკატი ვალდებულია დაემორ-
ჩილოს სასამართლოს გადაწყვეტილებას. როგორც ნების, სასამართ-
ლის ასეთი გადაწყვეტილება სხდომის დროს ან სხდომის წინა დღეს
გამოღის, რათა სასამართლოში საქმის გაქანურების მსურველ კლი-
ენტს ან მისველი სამოვალეობა დღის თორშეც საათზე შეველოს ადვო-
კატი.

კლიენტი უფლებამოსილია ვოველგვარი საფუძეღის გარეშე უარი
თქვას კონკრეტული ადვოკატის მომსახურებაზე. ასეთ შემთხვევაში,
ის ვალდებულია ახალაურთის ადვოკატი ნიერ ვანუელი აურთიყუდე
მომსახურება ხარჯები. გარკვეული აურთიყუდე მომსახურებისათ-
ვის მყარად განსაზღვრულ თანხაზე შეთანხმების, ან საათობრივი
ანაზღაურების შემთხვევაში კლიენტსა და ადვოკატს შორის ურთი-
ერთობის განწყვეტისას, ადვოკატისათვის გადასახდელო თანხა გამო-
ანგარიშება ხდება განუელი მომსახურების მიხდელო. ახალაურების
ასეთი თორთა "Quantum Meruit"-ის სახელთა ცნობილი, რაც დამ-
სახურებულ ადვოკატს ნიშნავს ("რამდენსაც ემსახურებ"). საათობ-
რივი ახალაურება მარტეად გამოითელება განუელი მომსახურების
მიხდელო. მყარად განაზღვრული თანხა შემთხვევაში, მომსახურე-
ბის აღრებულება გამოითელება კლიენტის ნიშნებიდან გამომდინარე,
ადვოკატის ნიერ განუელი მომსახურების შეაბამისად.

შეთანხმებები პირობით ანაზღაურებაზე (როდენსაც ადვოკატის ნიერ
ახალაურების მიღება დამოკიდებულია საქმის სასამართლოში წარ-
მატებით დასრულებაზე) არასახარბილო შედეგობაში აყენება
მოამინათლეუბა კლიენტის მიერ გათვისდელებული ადვოკატის კომ-
პენსაციის ოდენობა განაზღვრის. ზოგიერთ სასამართლოში მოც-
მეღება წესი, რომლის თანახმადაც, პირობით ანაზღაურებაზე შეთან-
ხმების შედეგად, კლიენტის ნიერ ვოველგვარი საფუძეღის გარეშე ად-
ვოკატის მომსახურებაზე უარის თქმის შემთხვევაში, ადვოკატი არა
აქვს უფლება მიიღოს ანაზღაურება. ასეთი წესის არსებობა აიხსნება
მით, რომ ადვოკატს არ მიუღწევა იმ შედეგისათვის, რაც პირობითი
ანაზღაურება შინაარსიდან გამომდინარეობს. განსხვავებული პრაქ-
ტიკა არსებობს სასამართლოებში, სადაც მოქმედი წესის თანახმად,
პირობით ანაზღაურებაზე შეთანხმების შედეგად კლიენტის ნიერ სა-
ფუძეღის გარეშე ადვოკატის მომსახურებაზე უარის თქმის შემთხ-
ვევაში, ადვოკატს უფლება აქვს მიიღოს სრულყოფილი ანაზღაურება,
თუ კლიენტისა სასამართლოში ინტერესს საბოლოოდ დაკმაყოფილე-
დება. ეთ ასეთი შემთხვევაში, როდენსაც ადვოკატს გარკვეული შედე-
გითვის უკვე აქვს მიღებული და მთა მომსახურებაზე უარის თქმის
ვოველგვარი საფუძეღის გარეშე მოიდა. ასეთ დროს კლიენტს ორმა-
გია გადახდა უნდა ორივე ადვოკატისათვის, რომლებმაც მის საქმე-
ზე იმუშავეს. არსებობს პრაქტიკა, როდენსაც ზემოთ განხილულ შემ-

თხვედრებში ადვოკატს უფლება აქვს მოითხოვოს ფაქტობრივად გასული მომსახურების გონივრული ღირებულებას ანაზღაურება "Quantum Meruit" თეორიის მიხედვით. ანუ ღირს ადვოკატისათვის გადასახდელი თანხის ღირებულება არ უნდა აღემატებოდეს იმ თანხას, რასაც ადვოკატი საქმის მოგების შესახვევაში მიიღებდა.

ფინანსური საკითხები

კლიენტსა და ადვოკატს ერთმანეთთან მრავალჯეროვანი საქმიანი ურთიერთობა აკავშირებს, რომელიც ერთგვარად აბრუნდებოდა ადვოკატის მხრიდან კლიენტის მიმართ ფიზიკური ვალდებულება არსებობით (ვალდებულება, რომელიც ახალია თუ ძველია ადვოკატის მიმართ განსაკუთრებული კეთილზინდისიერებისა და გულახდილობის მოვალეობა აკისრებს). ადვოკატსა და კლიენტს შორის ურთიერთობას დააისუსთოვე დღეს გარკვეული ფინანსური საკითხები, რომლებიც ნარმატივით უნდა შეთანხმდეს. ადვოკატებს არა აქვთ ფუფუნება, რომ მათი მომსახურების ანაზღაურება საკითხები ბოლომდე საკუთარი სურვილისამებრ, გადაწყვიტონ. შიშის რისკი სიძარტეობის არსებობას, რასაც რეალურად შეთანხმების უფლებაც ადვოკატებს გააჩნიათ. ფინანსურ საკითხებთან დაკავშირებული ატანადარტები და შენელებები სხვადასხვა ტექნიკებში ერთმანეთს აკავსებს და განსხვავდება. ქვემოთ მოცემულია ფინანსურ საკითხებთან დაკავშირებული ყველაზე გავრცელებული კითხვები:

- მარშალდინგს თუ არა ადვოკატის იურიდიული მომსახურების ანაზღაურების სირიად ფორმებს საათობრივი ანაზღაურება და შესრულებული სამუშაო მიხედვით ანაზღაურება?
- მიკროლათ მართებს თავისუფლად შეთანხმდნენ პარობის ანაზღაურებაზე?
- შესაძლებელია თუ არა იურიდიული მომსახურების ანაზღაურების თანხის ნაწილს იღებდეს ის ადვოკატი, რომელიც სხვა ფორმას მიუშვებს და თუ ეს ასეა, რა ნებისხვედრებში?

- როგორ გამოითვლება ადვოკატის იურიდიული მომსახურების ღირებულება იმ შემთხვევაში, როდესაც ადვოკატსა და კლიენტს შორის ურთიერთობა საქმის დასრულებამდე წყდება?

ძარბაველი სტანდარტი

საქართველოს ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის კოდექსის მე-8 მუხლის მიხედვით, ადვოკატის ანაზღაურება გამოთვლის წესი და შესაბამისი განაკვეთი წინააღმდეგოდა იყოს ცნობილი და მისივე კლიენტისათვის და გამომდინარეობდეს საქმის სირიულობიდან, მოცულობიდან, საქმის შესრულების ხანგრძლივობიდან, კვალიფიკაციიდან, ხოლო ქონებრივი დაგების შემთხვევაში – დავის ხანის (არჩილის ფაის) ღირებულებიდან და შიძენელომიდან და ა.შ.

შორარის გადაუბდელობის შემთხვევაში, ადვოკატი უფლებამოსილია უარი თქვას საქმეზე, ან მის წარმოებაზე (კლიენტის შიერ ეთიკის უფლებების შეუარელებლობა, რიგორც ურთიერთობის ნებაყოფლობითი შეწყვეტის საფუძველი). როგორც უკვე აღინიშნა, ადვოკატში არ უნდა იხარებდლოს საქმეზე უარის თქმის უფლებით; ისეთ განწყობებებში, როდესაც კლიენტი უძღურო იქნება დროულად ისარგებლოს სხვა ადვოკატის იურიდიული დახმარებით, კლიენტისათვის ზიანის მიტეების თავიდან აცილების მიზნით.

რაც შეეხება საქართველოში ანაზღაურების გავრცელებულ სისტემებს, მისი ბევრი ელემენტი ევროპული და ამერიკული სისტემისა შეგავსია, თუნცა, ასევე წმირად გენდებსა მომსახურების განყვის ბარტერული სისტემა, რომელიც ქვეყანაში არსებული ეკონომიკური ბრისების გაუმჯობესების, დროთა განმავლობაში აღარ იარსებებს.

მარშალდინგის სტანდარტი

ადვოკატის იურიდიული მომსახურებისათვის დაკავშირებული ფინანსური ატანადარტები ევროპის ქვეყნებში კანონს, სერითა ამბართალება და ჩვეულებას ეფუძნება. გამსხვავებები არსებობს როგორც თავად სტანდარტებში, ასევე იურიდიული მომსახურების ანაზღაურების გადახდა

ნეკანშიც. ანაზღაურების გეგმაზე გაეროცვლელთა მოდელური შეიქმნება პარობითად იან ჯგუფად დაიყოს, კერძოდ: საათობრივი ანაზღაურება და მყარად განსაზღვრულ თანხაზე შესაბამისება. ამ მოდელთან ერთად განსახილველია დიდ ბრიტანეთში, 1995 წლიდან ამოქმედებული პირობითი ანაზღაურების სისტემა, რომელიც ძალიან ჰგავს ამანვე სახელწოდების გადახდას ამერიკულ სისტემას და ნაკლებად გამოიყენება ახლა ევროპულ ქვეყნებში.

ამერიკელი და ევროპული ანაზღაურების მექანიზმებს შორის უდიდესი მნიშვნელოვანი განსხვავება არსებობს ისეთი შემთხვევებისათვის, როდესაც ჩნდება ეითბე: ეინ იდია სასამართლოს მიერ გადინქვეტილების ნაღების (გერმანიის გამოტანია) შემდეგ, ამერიკული გადახდის მოდელი მტკიცედ ემართება საპროცესო ხარვეზის ორივე მხარის მიერ გადახდის ვალდებულებას, მანის როდესაც ევროპული სტანდარტის (ელექტიმურტი გარდა) ნიხედათ, ორივე მხარის ხარვეზის ანაზღაურების ვალდებულება წაგებულ მხარეა ექსტრება.

საათობრივი ანაზღაურება

ევროპულ ქვეყნებში უმეტესად გაეროცვლელთა ადვოკატის იურიდიული მომსახურების საათობრივი ანაზღაურების სისტემა, ეს მოდელი წარმატებით გამოიყენება ისეთ ქვეყნებში, როგორებიცაა: ავსტრია, დანია, ფინეთი, ირლანდია, ესპანეთი, ნორტუგალი, ნორვეგია, პოლანდია და ლუქსემბურგი. ადვოკატის მომსახურების ღირებულების განსაზღვრა მხარეთა შეთანხმებას ხდება. საათობრივი ანაზღაურებასთან ერთად, ევროპაში აიქვე გამოიყენება ადვოკატია მიერ განსაზღვრულ თანხაზე შეთანხმების მოდელიც. ამ შემთხვევაში ადვოკატი პარდაპირ ასახელებს მისი მომსახურების ღირებულებას, რაც საათობრივი ანაზღაურების პრინციპს ეკვემსება და მოსამართლის მხრიდან დადსტურება საჭიროება. თვად მოსამართლე კი, ადვოკატია მიერ დასახელებული თანხის გინაერულად მინიქვის საკოთხებ ე.მ. სტანდარტებზელი ფაქტორების კოდიფიცირებული სისტემაა ხელმძღვანელობს, გადახდის ასეთი მექანიზმი გამოიყენება შვედეთში, დანიაში, ირლანდიაში, შოტლანდიაში, პორტუგალიაში, საბერძნეთისა და გერმანიაში.

მყარად განსაზღვრულ თანხაზე შეთანხმება

ევროპულ ქვეყნებში გამოიყენება მყარად განსაზღვრულ თანხაზე შეთანხმების მოდელიც (სადაც ცნობილი, როგორც „ფასების ცხრილი“). აიქვე შემთხვევებში ადვოკატია მიერ საკუთარი მომსახურების ღირებულების შესაბამისი მყარი თანხის დასესების შედეგად, იმთავთვე გამოიყენება მხარეთა შეთანხმების შესაძლებლობა ანაზღაურების ოდენობისა და მექანიზმზე. მაგალითად, იტალიასა და გერმანიაში კლიენტის მიერ მოთხოვნილი გარკვეული ტიპის საქმეების შესრულებაზე მომსახურების მინიმალური ტარიფება დადგენილია. გერმანიაში ასეთი დანახეტი კანონმდებლობით არა განტყვიც მული, იტალიაში კი, მისი დადგენა ეროვნული საადვოკატო საბჭოს მიერ მოიდა.

მყარად განსაზღვრულ თანხაზე შეთანხმება ევროპულ ქვეყნებში ძალზე იშვიათად ხდება. აღსანიშნავია, რომ ამერიკის შეროტებული შტატების უზენაესმა სასამართლომ ამგვარი შეთანხმება არაკანონიერად ცხი. ასეთი გადაწყვეტილების საფუძველი ამერიკის კონტიტრასტული* (სამართლის დარტი, რომელიც ვაქრობია და კონტრაციულ სფეროს იცავს შესულდებია, მყარი ფასების დიეაების, ფასების მიხედვით დიკრიმინაციია და მონოპოლითაცან) კანონმდებლობა გახდა. სამონსამართლო ფეროტებს ევროპის იმ ქვეყნებში, სადაც ანაზღაურების აეთი მოდელი გამოიყენება, მყარად განსაზღვრულ თანხაზე შესაბამისება, სასამართლებრივი ხიეტების ერთიანობის გარანტადა მიწნული.

ამერიკული სტანდარტი

მოსუდაცად დამსოზღვლერი სასათია და იქითი გამოიქნების, ამერიკის შეროტებულ შტატებში ადვოკატის იურიდიული მომსახურების განსაზღვრული წესები არსებობს. აქ ევროდლება ექველი თანია ოდენობის და იმ მომსახურების შინაარსს, რისთვისაც ხდება თანხის ანაზღაურება.

სტანდარტი ანაზღაურების გონივრულობის შესახებ

ადვოკატისათვის გადასახდელი თანხის ოდენობა გონივრული უნდა იყოს. ეს სტანდარტი ექველი ტიპის, მათ შორის, პირობითი ანაზღა-

ურების ხისტმაზეც ვრცელდება. ვახაკვირი არ იქნება იყო ეიტვიტი, რომ ამერიკაში თურიდული მომსახურების ფასები საინფლაციის უკმაყოფილება იხვევს. სოციალური შტატები მოქმედება იტრადული მომსახურების ანაზღაურებასთან დაკავშირებული დავების უპირაზობად, ავანტირალი საბაზრთლოა მიერ განხილვის წესი. ავტორადულობა, რომ ამერიკის თურიდული ასრადაციის კომისია მის მიერ მომსახურებულ ანგარიშში ყველა შტატს ურჩევს ამგვარი დანაწილის შენუშავებას. აღნიშნული ანგარიშის კიდევ ერთი რეკომენდაციის თახაბად, თუ ადვოკატა და კლიენტს შორის არ არსებობს ნერალაობით შეთანხმება ანაზღაურების თახაზსა, ასეთი ხაქმების საბაზრთალი წესით განხილვია დროს შტიკების ტვირთი ადვოკატს უნდა დაეკისროს.

ABA-ს მოადულრი კოდექსის მიხედვით, კლიენტის არასისტმატური ხასათის მარმოსადგენლობის შემთხვევაში, ადვოკატმა მერილიაობით ფორმით უნდა განუსაზღვროს კლიენტს ვადაბაზდული თახის ტარიფი. მრავალი შტატი ითვალისწინებს ადვოკატის თურიდული მომსახურების ანაზღაურებაზე შეთანხმების ნერალაობით ფორმით დაფიქირებას. აშშ-ში ასეთი დანაწილის მოდალურ წესებში ვათვლი ანრება უარყოფილ იქნა 2000 წელს, კითის კომისიის მიერ გატარიტული რეკომენდების შედგად.

პირობით ანაზღაურებაზე შეთანხმება

გარკვეული გამონაკლისებისა და შეზღუდვების ვათვლისწინებით, ადვოკატი უფლებამოსილია კლიენტს შეთანხმება პირობით ანაზღაურებაზე. მადალიადა, საქმის მარმატებით დასრულების შემდგ ადვოკატს შეუძლია მოთხოვოს მოგებული თახის 40%. პირობითი ანაზღაურების დროს, ადვოკატსათოვია ვადასახდელი თახის მოგებული თახის შესაბამისად განსაზღვრება. ტრადიციულად, პირობითი ანაზღაურების სისტემა მიწნულია ვადახდელი თვლსაერელ ნექსამზნად იმ კლიენტებისათვის, რომელთაც არ შესაქვთ უნარი საათობრივად ან მკარად განსაზღვრული თახა ანაზღაურონ, მადრამ სამადიეროდ, ალეთ „მოსაკვიში“ საქმე. ეს პირობით ანაზღაურების სისტემის დადებითი მხარეა. თუმცა, არსებობს სერიოზული არგუმენტრი, რომ ანარედ პირობით ანაზღაურებაზე შეთანხმება შესაძლებელია უბი-

გეზის მხარეებს საქმისწარმოების დაწყებისაკენ ასეთ შემთხვევებში, როდესაც ანაზღაურება ასეთ მოდელზე შეთანხმების გარეშე საქმისწარმოება არ დირეზობდა. ადვოკატები პირაზით ანაზღაურებაზე შესაძინების ხშირად ვაუბარბლებლად თვლიდნენ. XX საუკუნის დასაწყისში ადვოკატების უმრავლესობა მომსახურება ინტერესებს იცავდა, რომელია მიერ დანარბლებული მომარბლებელი პირობით ანაზღაურებაზე ერთვლ ადვოკატებს უთახმებდობდნენ.

თრიადად, პირობით ანაზღაურებაზე შეთანხმება ისეთი საქმეების წარმოებისას ვამოყენება, რომელია მოცუბის შესახვევაშიც, მოსალოდნელია კლიენტის მიერ თახის მოგება მისი კონტრივი ან პირადი ინტერესის შეახაბიად, ამ შესიდან რი ვამონაჯვლის არაკვიობს. ადვოკატი ვარბალება პირობითი ანაზღაურების მოთხოვია საოჯაბო დავებია დროს, როდესაც საქმისწარმოების დასრულება შედგვი შეიძლება ვახდეს ვახორწინება. მნობლისათვის ბავშვის საბარკვილოდ აღიბრების დავარება. ადვოკატის მდგომარეობა, რომლია ანაზღაურებაც რვაბური ურათორთახების სიქვიფიკაზე, შეუდლებს მიერ ურთისსათისა და შეილების მიმართ ემოციურ ურათორთახებზე და მოკიდებული, მალზე რთულია. ადვოკატს ნანალობრიც, ასევე ვარბალება პირობით ანაზღაურებაზე შეთანხმება სისბლის სამართლის ხაქმებზე, იმიტომ, რომ ასეთ დროს არ არსებობს ის „მოგებული აკეთი“, საიდახაც თახის ამოლება იქნებოდა შესაძლებელი და ვარკვლუნბილად, ამ ტახის საქმეებისადმი არსებობს აბოგადობის განსაკუარბული ინტერესი. პირობითი ანაზღაურების მიმართ მოქმედებს მოელი რიგი სხვა შეზღუდვები, რაც კლიენტისა და ადვოკატის ინტერესებია დაბალანების აუკვილებლობითა ვამარბებული.

ადვოკატი მომსახურების ანაზღაურება სხვა მქეხიბზეზე შეთანხმებისგან ვანახედეებით, რაც სერილობით ფორმას არ მოითხოვს, პირობით ანაზღაურებაზე შეთანხმება აუკვილებლად ნერილობით უნდა ვაფორმდეს. ნერილობით ხელშეკრულებიდან ნათლად უნდა ჩახდეს ადვოკატის ანაზღაურებისა და თურიდულ მომსახურებასთან დავავ-შირებელი ხარჯების ვამოთვლის მხარეთა მიერ ვანსაზღვრული ვსები. ადვოკატმა წერილობით შეთანხმებაში უნდა ვანსაზღვროს კლიენტის სამართლებრივი პრიბილემის ვადარბების შედგვი და წარმოადგინოს მისი მომსახურებისა და მომსახურება ათან დავავშირებული ხარჯებია კალკულაციი.

თანხის დანაწევრება

ტრადიციულად, კერძო კომპანიის პარტნიორი ადვოკატები ერთმანეთში იხანძრებენ იმ თანხებს, რაც იურიდიული დახმარების გაწევის შედეგად მიიღება. რაც შემთხვევებში, თანხის გადაცემა ხდება კომპანიის არახვევრი ადვოკატის ან საერთაოდ არა ადვოკატისთვის. ასეთი პრაქტიკა ადვოკატის პროფესიული ეთიკის წესების დარღვევად მიიჩნევა და არაერთ პრობლემას წარმოქმნის. გავრცელებული პრაქტიკაა თანხისად, ადვოკატებს გარკვეული ნაწილი თანხას იღება, რათა ესა თუ ის კლიენტი სხვა ადვოკატთან გადაწყვიტოს. კლიენტების მოზიდვის ასეთი ტაქტიკით ადვოკატი ძალიან კონკრეტულად ზრდის, რაც თავისთავად მოუღებელი და ეთიკურად გაუმართლებელია. თუმცა, სხვა გარკვეობაა, როდესაც კლიენტთან გააუბრების შედეგად ადვოკატი მიიღებს, რომ იგი არასაკმარისად კომპეტენტურია ასეთი საქმიანებას და კლიენტს ამ სფეროში დაოპტატიზულ კოლეგასთან აკონსულტებს. კალსახაა, რომ ასეთ შემთხვევაში წინა პლანზე არა მარტო გულად, არამედ ნმინდა პროფესიული ფაქტორი.

თანხის დანაწევრების აკრძალვის ნაცვლად, მოდელური შენების აგტორებმა აღნიშნული საკითხის დაირგულირება გადაწყვიტეს. თანხის დაწინაურება, მოდელური შენების თანხმად, დაიშვება მხოლოდ იმ შემთხვევაში, როდესაც დაცულია შემდეგი პირობები:

- ადვოკატებს შორის თანხა უნდა განაწილდეს თითოეულის ნიერ გამწვლი მომსახურების პროპორციულად, ან შენისმიერა სხვა პროპორციით, თუკი ადვოკატები წერილობით ეთანხმებიან კლიენტის წებას, რომ ერთობლივი პასუხისმგებლობა აიღონ მის საღმწე;
- კლიენტი თანხმა უნდა იყოს საღმწეში ჩართულ ადვოკატებს შორის თანხის დახანგვრებაზე;
- ადვოკატებს შორის განაწილებული თანხის ოდენობა უნდა უზღდა შეეაბამებოდეს ანაზღაურების თანხის გონივრულობის შესახებ ზოგად სტანდარტს.

იურიდიული მომსახურების თანხაზე შეთანხმების სხვა მოდელები

პრაქტიკაში არსებობს იურიდიული მომსახურების თანხაზე შეთანხმების სხვა მოდელებიც, რომელთაგან ნაწილი „გადაკეთებული ძველია“

და ნაწილიც, სრულიად ახალი იქნაოფია. მოდელური კოდექსით გათვალისწინებულია ისეთი შეკავშირება, როდესაც ორგანიზაცია წინა შევრების ან მენეჯერული მესამე პირების სასარგებლოდ იურიდიული მომსახურების თანხას თავად იღებს. მოდელური შეკავების თანხმად, ასეთი რეგულირება გაუქმდა. აღსანიშნავია, რომ აშშ-ს უზენაესმა სასამართლომ ბათილად ცნო კოდექსის ბერნი შეზღუდვა, ვიდრე მათი საჯაროდ გამოქვეყნება მოხდებოდა.

აათობრივი ანაზღაურების ხაცვლად, რომელიც გარკვეული მოსაზრებით კერძო ადვოკატების, იურიდიული კომპანიების, კლიენტებისა და მომსახურების ხარისხისათვის მანვე მქცანისმად გახიილება, არსებობს რეკომენდაციები ალტერნატიული მოდელის – „ღირებულების განსაზღვრის“ დანერგვის შესახებ. სპეციალისტებია აზრით, აუცილებელია იმ სტრუქტურისათვის ვათეისულება, რაც საათობრივ ანაზღაურებასთან დაკავშირებული. თუმცა, ასეთი მოსაზრების მოუხედავად, აღსანიშნავია, რომ საათობრივი ანაზღაურების აისტება ტრადიციულად, კლიენტზე ორიენტირებულ მოდელად განიხილება, რომელიც ზრდის ადვოკატის პაუხისმგებლობას და მათ მეტად ეფექტურად ხდის. ყურადღალება იაიც, რომ შემოთავაზებული „ღირებულების განსაზღვრის“ მოდელი იურიდიული მომსახურების სფეროში ფასთა განსაზღვრის გაბატონებული ზოგადი შეგება ერთგვარი ანარეკლია.

ფიდუციური ვალდებულებები

როგორც უკვე აღინიშნა, ადვოკატსა და კლიენტს შორის არსებობს ფიდუციური ვალდებულება, ანუ ვალდებულება, რომელიც წარმოშადგენლობით უყულება მოსილების გახორციელებას ათსათვის. ასევე რწმუნებულს წარწმუნებლის ნიერთ განსაკუთრებული ეთიკური პრინციპებისა და გულისხმებების მოვალეობას აკონრება, მაშინაც კი, როდესაც რწმუნებულისა და მარწმუნებლის იტერესები ერთმანეთს არ შეეახანება. ზოგ შემთხვევაში, ადვოკატსა და კლიენტს შორის არსებული ფიდუციური ვალდებულებები ადვოკატი ზღუდავს სრულიად გამოიყენოს ხელშეკრულებით მინაწესული უყულებები. მთავალითად, ამერიკაში ადვოკატს არ შეუძლია კლიენტს მოთხოვოს განკუთვლილი იურიდიული მომსახურებისთვის ხელშეკრულებით გათვალისწინებული არაგონივრული თანხის გადახდა, მიუხედავად იმისა, რომ კლიენტი თავად დათანხმდა ანგვარ პირობას.

ქართული სტანდარტი

ფიდეციური ვალდებულების ერთ-ერთი ასპექტია ადვოკატისაგან კლიენტის ქონების დაცვა. ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის კოდექსში გათვალისწინებულია, რომ ბემსშიერი ფულადი სახსრები ან ქონება, რომელსაც კლიენტი ადვოკატს მიანდობს – უნდა ინახებოდეს დამოუკიდებლად, ადვოკატის პირადი ფულადი სახსრების, ან ქონებისაგან და იმართებოდეს კეთილსინდისიერად. ადვოკატი ვალდებულია კლიენტს მოითხოვოსთანავე შეამოწმოს ანგარიშგება. ასეთ დამანდებელს ერთად სასურველია, კლიენტის ქონება დაცვით დამატებითი გარანტიების გათვალისწინება ეთიკის კოდექსში, მიუხედავად იმისა, რომ კლიენტის ქონება და ფულადი სახსრები არაკეთილსინდისიერად განკარგვის შეწყვეტებით, ადვოკატზე ასევე გავრცელდება სიხსლის-სამართლებრივი კანონმდებლობა.

ევროპული სტანდარტი

ფიდეციური ვალდებულებებთან დაკავშირებული სტანდარტები ევროპის მიერ ქვეყანაში დარღვეულრებული ევროპის ადვოკატთა და იურიდიულ საზოგადოებათა საბჭოს (CCBE), ადვოკატთა გაერთიანებების საბჭოს კოდექსით, აღნიშნული ავალდებულო ძალის მქონეა ბელგიის, გერმანიის, ლუქსემბურგისა და ნორვეგიისათვის. გარდა ამისა, ფინეთისა და შვედეთის სახელმწიფოები კოდექსის შეზღუდვებს აგრძელებენ იმ შემთხვევებშიც, როდესაც შათი ადვოკატები სწავლების ფარგლებში ეწევიან პროფესიულ მოღვაწეობას. გაერთიანებული სამეფოს ფარგლებში კოდექსი შესასრულებლად სახელმწიფო ავალდებულების, უელსის, შოტლანდიისა და ჩრდილოეთ ირლანდიის ადვოკატებისათვის.

ევროპის მიერ ვიენაში (განსაკუთრებით კი, ესპანეთში) კოდექსი ადვოკატს კლიენტის ფინანსური სახსრების მანკში ან სხვა მსგავს დარღვევებში დამონირებასა და ამ თანხების განკარგვის ზუსტ აღრიცხვას ავალდებულებს. ასეთი ვალდებულებების შეარღვევა მკაცრად მოითხოვება მაგალითად, სლოვაკიაში, კლიენტის მოახლოების შემთხვევაში უხდა შიდა მთავის მისთვის ანგარიშის წარდგენა ფინანსური სახსრების განკარგვის შესახებ. დემონირებული თანხა დაუყოვნებლივ უკან უბრუნდება კლიენტს კოდექსით გათვალისწინებულ შემთხვევებში.

იმ ქვეყნებში, სადაც ევროპის ადვოკატთა და იურიდიულ საზოგადოებათა საბჭოს კოდექსის წესები გამოიყენება (მაგალითად, გაერთიანებული სამეფო, გერმანია და ა.შ.) არსებობს ფიდეციური ვალდებულების შედარებით განსხვავებული რეგულირება. აღნიშნულის თვალსაზრისით მაგალითია იტალია, სადაც კლიენტის ფინანსური სახსრები ზუსტი აღრიცხვის შედეგად ადვოკატებს, ზემოთ მოყვანილი წესიდან განსხვავებით, ეკითრებათ არა დაუყოვნებლივ, არამედ კლიენტისათვის მისი თანხების დაზოგვის და კეთილსინდისიერი დაბრუნების ვალდებულება. დემონირებული თანხა ან მისი ნაწილი ადვოკატის ანგარიშზე გადარიცხვა მხოლოდ იმ შემთხვევაში ხდება, თუ საქმიდან გამოდინარე, ადვოკატი ხარჯს ფარავს და კლიენტი ამის შეაბნელობის ნაშრომ ინფორმირებულია. კლიენტის თანხმობით ან სასამართლოს გადაწყვეტილებით, უნდა მოხდეს ადვოკატთა ანაზღაურება დაფარვა.

საზოგადოებრივი ევროპული ქვეყნის ეროვნული კანონმდებლობა ითვალისწინებს ისეთ შეზღუდვებს, რაც ევროპის ადვოკატთა გაერთიანების საბჭოს კოდექსით მიზნად არ არის გათვალისწინებული. მაგალითად, ესპანეთის, ნორვეგიის, ხორვატიისა და ალბანეთის სახელმწიფოებში იკრძალება ადვოკატისა და კლიენტის ფინანსური თანხების ერთმანეთში აღრევა. ავსტრიის მიუხედავად, ესპანეთის კანონმდებლობა კრძალავს კლიენტის დემონირებული თანხების ადვოკატის პირად თანხებში გადარიცხვას (ეს იქნება საქმესთან დაკავშირებული ხარჯები, ადვოკატისათვის გადასახდელი ანაზღაურება თუ სხვა), თუკი ასეთი დაშვებული არ არის კლიენტის მიერ.

მიუხედავად ევროპის ადვოკატთა და იურიდიულ საზოგადოებათა საბჭოს კოდექსის ევროპულ საზოგადოებაში საყოველთაო აღიარებისა, აღსანიშნავია, რომ ანტიკის შექმნილი სიტუაციისაგან განსხვავებით, ევროპის ფიდეციური ვალდებულებების დარღვევის ადვოკატის პასუხისმგებლობა იშვიათად ახლავს ხელში. გერმანიისა და შოტლანდიის გარდა (აქაც იშვიათად), კოდექსის წესების დარღვევის გამო ადვოკატთა დისციპლინური პასუხისმგებლობა ხაზგასმულია ევროპის მანკით არ არსებობს.

ამერიკული სტანდარტი

ამერიკის შეერთებულ შტატებში ადვოკატს (როგორც ფიდეციარს) აქვს კლიენტის (როგორც ბენეფიციარს) წინაშე გასასაკუთრებული

გულისხმებრებისა და კეთილსინდისიერების ვალდებულება, მისი ინტერესებისაოვის ზრუნვისა პრიციპში. ეს ვალდებულება ყველაზე მკაფიო დახიშბულებას ადუოკატის მიერ კლიენტის ფინანსური სახსრების მართვის პრიციპში იძენს. არაერთ შემთხვევაში, კლიენტის ქონებისადმი სათანადო მოპყრობის ვალდებულების დარღვევა ადუოკატის მიმართ დისციპლინური პასუხისმგებლობის გამოყენების საფუძველია. აღნიშნული დარღვევების ძირითადი შემთხვევები ადუოკატის დაამტკიცებულა, თუმცა არსებობს ისეთი დარღვევებიც, რომლებიც არაერთი გაურკვეველი ფაქტით არის შენაიბულები. ხშირად სამანკო ანგარიშია ამონაშყრების მიერ გამოყენებული დარღვევები დამტკიცებას აღარ საჭიროება. სხვა შემთხვევებში კი, უტყუარი მტკიცებულების სახით საჭიროა მონშია ჩვენება და დამრღვევის განზრახვის დადასტურება.

კლიენტის ქონებისადმი გულისხმიერი მოპყრობის ვალდებულების დარღვევა ადუოკატი პოტენციურად, შობავალი კლიენტებისთვისაც ადრთახე წარმოადგენს. ამიტომაც, ასეთი ტიპის დარღვევების შემახვეყნაში ტრადიციულად, დისციპლინური პასუხისმგებლობის სახით გამოიყენება ააადუოკატო საგნობობის განხორციელების უფლების წამართმევა. წესები ადუოკატის მიერ კლიენტის ქონებისადმი გულისხმიერი მოპყრობის ვალდებულების შესახებ უპირობო ხასიათს ატარება. ადუოკატის მიერ მისთვის მიხდობილი თანების უბრალო აღრევაკი კი, მისი განზრახვისა და ზიანის, როგორც მატერიალური შედეგის დადგომის მოუწყდავად, აკომარისია მისი დისციპლინური პასუხისმგებლობის დადგომისათვის.

ახვა შემთხვევებისაგან განსხვავებით, როდესაც ადუოკატი ვერ უზრუნველყოფს ორი ან ნეტი კონკურენტული ვალდებულების ბალანსს, ააეკე კლიენტისა ფინანსური სახსრების მართვის შემთხვევაში, ანგარს ბალანსის მოღწევა შედარებით ადვილია. კონფლიქტიალური ინფორმაციის გაშვადენება გამსაკურებული ააზოგადობრივი ინტერესის შემთხვევაში, კლიენტის კონფლიქტის დროს იურიდიული მომსახურების უზრუნველყოფა, იურიდიული დახმარების გამოძევაგების აკრძალული ყორმების გამოღწევა – ყველა ეს შემთხვევა კონკურენტული ინტერესებისა და მოვალეობების დაბალანსების სირთულის მაგალითია. ადუოკატის მხრიდან კლიენტის ქონებისადმი გულისხმიერი მოპყრობის ვალდებულება ისეთ კომპლექსურ ბალანსს ბრ მოითხოვს.

ადუოკატმა უნდა იზრუნოს კლიენტის ფინანსური ანგარიშისა და სადგუპობილო ვუთების შესახებ. აუ სხვაგვარ შეთანხმებას არ აქვს ადგილი, კლიენტის ფინანსური ანგარიში უხდა ინახებოდეს იმ მტატში, რომლია ფარგლებშიც მოქმედებს ადუოკატის პროფესიული საქმიანობის განხორციელების ლიცენზია. ჩანანერები კლიენტის ფინანსური ანგარიშისა და მასზე განხორციელებული ოპერაციების შესახებ ინახება თითოეული მტატის კანონმდებლობის დადგენილი ვადით, უმეტესად ხუთი წლით. კლიენტის ქონება უხდა ინახებოდეს ადუოკატის პირად საკუთრებაში არსებული ქონებისაგან განცალკევებით.

კლიენტის ფინანსური ანგარიშების მენახვა ტრადიციულად, ჯორმალურ ხასიათს ატარება, რადგან ის არ იცავდა არც ადუოკატის, არც კლიენტისა და არც საზოგადოების ინტერესს. ამიტომაც, კლიენტის ააეთ ფინანსურ ანგარიშებს „არაინტერესის“ მატარებელ ანგარიშებს უწოდებდნენ. მყოვე საუკუნის 70-80-იან წლებში, ამერიკის ადუოკატისა ააოციაციებში შეიმუშავეა ააედუოკატის წდობიადმი ინტერესის“ ანგარიშები. აღნიშნული პროგრამა მიზნად ისახავს სოციალურად დაუცველი მოსახლეობისათვის იურიდიული დახმარების გაწყვის დაფინანსებას. ასეთი პროგრამების მეშვეობით, სახელმწიფო აყინანსებს სხვადასხვა გრანტს საზოგადოებრივი ინტერესის ხვეროში.

კლიენტის ქონება უხდა ინახებოდეს ადუოკატის პირად საკუთრებაში არსებული ქონებისაგან განცალკევებით. პრაქტიკული მნიშვნელობით ეს უკანასკნელი გულისხმობს, რომ კლიენტის ანგარიშზე, რომელიც ადუოკატი შეეცა სამართავად, მხოლოდ კლიენტის ფინანსური სახსრები უნდა იყოს შენახული. კლიენტისა და ადუოკატის ფინანსური სახარების აღრევის შედეგად დგება ადუოკატის დისციპლინური პასუხისმგებლობა, რაც ხშირად ადუოკატისათვის პროფესიული საქმიანობის განხორციელების უფლებების წამართმევით მთავრდება. ადუოკატის დისციპლინური პასუხისმგებლობის ააფუძველი ააევე შეიძლება განდეს ადუოკატის მიერ კლიენტის თანების გამოყენება. ამ შემთხვევაში მნიშვნელობა არა აქვს ადუოკატის განზრახვის, შედეგის დადგომის ფაქტისა და განხორციელებული ქმედების ვერადობას.

თავი 3

კომპიუტერული და კომუნიკაციური

კომპიუტერობა

ადეოკატმა კლიენტის ინტერნეტში სათანადო კომპიუტერობით და კეთილსინდისიერებით უნდა დაიცვას. ნიხადნდევ შინაგარეშო ადვოკატთა ასოციაციის წინაშე მისი დისციპლინური პასუხისმგებლობა საკითხი უნდა დადგეს. თითქმის ყველა ექვემდებარებული ადვოკატის ნორმის დანქარებით უზრუნველყოფს საადვოკატო საქმიანობის ეფექტიანობას და განსაზღვრავს, რის საადვოკატო საქმიანობას უნდა ეწეოდნენ ის პარტნიორები, რომლებსაც გააჩნიათ სათანადო უნარი და შესაძლებლობა დაიცვან საზოგადოებრივი ინტერესი.

ნაგრამ თუ დისციპლინური საბრძოლველი რეაგირება საკმარისი არ არის, როგორ უნდა მოიძებნოს ადვოკატის კომპიუტერობის უზრუნველყოფა? პასუხი მხოლოდ ერთია – სასამართლოში სარჩელის შეტანის არაჯეროვანი საქმიანობის შედეგად მიტოვებული ზიანისთვის. ასეთი პრაქტიკა ძირითადად, დაქვემდებარებულია ამერიკის ბერტელსულ შტატებსა და ევროპის ზოგიერთ ქვეყანაში და დანარჩენებულ მხარეს კლიენტს აძლევს საშუალებას რაოდენობრივად განსაზღვროს ადვოკატის არაკომპიუტერობით მიყენებული ზიანის ოდენობა. თუმცა, მხოლოდ მდებრივ, საქარსეულის სასამართლო პრაქტიკაშიც გვხვდება ამგვარი სარჩელები.

ორივე საბრძოლველი არაგობის პარაგრაფში, ადვოკატთა ასოციაციამ ერთი მხრივ, ადვოკატს უნდა დააკისროს დისციპლინური საზოგადოებრივი კომპიუტერობის სერიოზული დარღვევისათვის და მეორე მხრივ, რეაგირება უნდა მოახდინოს მისი მინიმალური გადაცდომის განმეორების შემთხვევაშიც. აღნიშნულ ინტეგრაციას უნდა ადვოკატმა მიერ მტკიცე დარღვევაზე რეაგირებით აეროზული გადაცდომის

პრევენციის. ადვოკატები ხშირად არ გაურბიან კომპიუტერობის უმხიბვნილო დარღვევას, მხოლოდ საზოგადოებრივი სათანადო დაცვა სჭირდება.

იქ, სადაც ადვოკატის არაჯეროვანი საქმიანობაზე კონტრიბუცია დამრეგულირებული, გათვალისწინებულია კომპენსაცია ის კლიენტისათვის, რომელსაც ზიანი მოადგა ადვოკატის არაკომპიუტერობის საქმიანობის შედეგად, ანუ თუ ადვოკატმა ვერ გასწია ისეთი დონის სამუშაო, რომელიც შეესაბამება საშუალო ადვოკატის მიერ გაწეული მოსაზრებების დონეს. ადვოკატი როდესაც აცხადებს, რომ იგი გამორჩეულია ან კომპიუტერული სფეროში არაა დახელოვნებული, კლიენტს საშუალება უნდა ჰქონდეს ადვოკატის არჩევისას ენდოს ამ განცხადებას. ამ დროს ადვოკატს ნორმები დააკმაყოფილოს კონკრეტული სპეციალიზაციის ან დამატებითი ცოდნის საშუალო სტანდარტები.

ადვოკატები მიიღონ კარგის განხილვაში უწყვეტად უხდა იმდენი დრო, რამდენიც კლიენტს სჭირდება. სათანადოდ მომზადებული და საბრძოლველი შეხვედრის უზარის მქონე ადვოკატი ადვილად შეძლებს ისეთ საქმეებში გარკვევას, რომელიც მისთვის უცნობი იყო საქმის დანერგვამდე. თუ ადვოკატს შეაჩვენეს უნარი კეთილსინდისიერად შეხვედრის აკეთების და სათანადოდ მოემზადებოს კლიენტს, მას არ ექნება მისი ნარჩობადგინოს კლიენტი და შეუდგრებლად წარმართოს საქმე.

ეინადან არც ერთმა ადვოკატმა არ შეძლება ზედმინდენით იცოდეს ყველა კანონი, ადვოკატის კომპიუტერობაში ძირითადად, მოიაზრება მისი უხარები და შეაძლებლობები. ამრიგად, კომპიუტერობა მიიჩნევა ადვოკატი, რომელსაც საბრძოლველი ცოდნისათვის უნდა, იცის თუ როგორ იმოქმედოს მასზე მისი სასამართლოს და კომპიუტერული კითხვებზე, შეუძლია სათანადო ხარისხით დაასრულოს კლიენტის საქმე და ეთიკური დამახასიათებელი კეთილსინდისიერება კლიენტის საშუალოდ დროულად დასრულებისათვის.

მართალია, ადვოკატის კომპიუტერობასთან დაკავშირებით ზოგიერთ, წივიან უნარის ნაკლებობის გამო, ნაგრამ სარჩელების უმრავლესობა დაკავშირებულია არასთანადო კეთილსინდისიერებასთან. ადვოკატმა მიერ არაკვალიფიციურად შესრულებული სამუშაო, რომელიც გამოიხატება მის მიერ კლიენტის დოკუმენტების დაგვიანებით

ნარდგენიანი სასამართლოში, ან სხვა დაწესებულებაში, სავარაუდოდ, საქმია არაფეროვან განხორციელება ნიშნავს იმ ქვეყნებში, სადაც კლიენტს უფლებამოსილია შესაბამისი რეაგირება მოახდინოს სარჩელის აღფერის გზით. ხოლო იმ ქვეყნებში, სადაც ასეთი სამართლებრივი სამუშაოება ვითარდისწინებული არ არის და ადვოკატის არაკომპეტენტურობა სერიოზული ან გახმორებითი ხასიათისაა, ქმედება ფაქტობრივად, როგორც ეთიკური ნორმების დარღვევა და დისციპლინური პაუზიტივტილობის დაკისრებით რეაგირება ახდენს ადვოკატთა ასოციაცია.

სავარაუდოა, რომ ასეთი ადვოკატი უჭურადღეულო ან არაორგანიზებულია.

ქართული სტანდარტი

საქართველოს კანონი „ადვოკატთა შეაბნე“ ადვოკატს განმარტავს, როგორც თავისუფალი პროფესიის პირს, რომელიც ემორზილება კანონით და პროფესიული ეთიკის ნორმებს და განეწინააღმდეგება საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციას (მუხლი 1). კომპეტენტურობის საკითხი, რომელიც პირდაპირ ვაგზირდება ეთიკის ნორმებთან, ადვოკატია მიერ წასწე დაკარგებული მოვალეობების კეთილსინდისიერად, პატიოსანად და გულისხმიერად შეარულებას გულისხმობა და გათვალისწინებულია ადვოკატთა ეთიკის კოდექსის მესამე მუხლით. პროფესიული ფუნქციების კეთილსინდისიერად შეარულება ადვოკატის უმარეულებს მოვალეობად არის დასახელებული საქართველოს კანონში „ადვოკატთა შესახებ“ (მუხლი 5). აქვე უხდა აღინიშნოს, რომ კომპეტენტურობის საკითხი კეთილსინდისიერებასა და გულისხმიერებასთან ერთად, უმარეულებს, ადვოკატის კვალიფიკაციას – საჯირო ცოდნასა და უმარების ერიობალობას გულისხმობს. სწორედ ამიტომ, საერთაშორისო სტანდარტების მსგავსად, ადვოკატთა ეთიკის კოდექსი ხდობს პრინციპის ევე კომპლექსურ ცნებას – კომპეტენტურობას აბანდლებს, რომელიც მემოთ დასახელებულ ყველა კომპონენტს მოიცავს. ადვოკატმა კვალიფიკურად და კეთილსინდისიერად უნდა მისცეს რჩევა ელიენტს და გასახორციელოს წარმოადგენლობა (ადვოკატთა ეთიკის კოდექსი, მუხლი 8, მანდი 5).

კვალიფიციურობა. საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციამ განეწინააღმდეგება საფუძვლიანი ადვოკატთაადმი ნაყენებული მოთხოვნები, რომელიც კანონის მეათე მუხლითა მოცემული. ამ ნორმის თანახმად, ადვოკატი შეიძლება იყო საქართველოს მოქალაქე, რომელსაც აქვს უმარეულებს თურქული განათლება, გავლილი აქვს ადვოკატთა ტეკტირება კახიონით დადგენილი წესით, აქვს იურიტიად ან ადვოკატის სტაჟიორად მუქაობის არინაკლებ 1-წლიანი სტაჟი და დაცული აქვს კანონის 21-ე მუხლით აღწერილი პროცედურა. კანონი ზედმიწევნით განსაზღვრავს ადვოკატთა ტეკტირება გავლის პროცედურასა და ნისის (საქართველოს კანონი „ადვოკატთა შესახებ“, მუხლი 11). ნიშანდობლივია, რომ კომპეტენტურობის მიხიბულურ სტანდარტს – კვალიფიციურობას კანონმდებელი ადვოკატთა სტაჟიორად აკისრებს. კანონის მე-16 მუხლის საფუძველზე პირს, რომელსაც სურს გაიაროს სტაჟირება ადვოკატთა ან საადვოკატო ბიუროში, გავლილი უხდა მუქაობის ტეკტირება კანონით დადგენილი წესით, ან წაბარებული უნდა მქონდეს მოსამართლის (პროკურორის) საკვალიფიციაციო განოცდა, რისი საფუძველიც, თავის მარე, უმარეულებს თურქული განათლება არის. კანონის 21-ე მუხლი ადვოკატს აკისრებს ვალდებულებას დადოს ფიცი ან მია ნაცვლად დაწეროს განცხადება. სწორედ ფიცი დადების (განცხადების დაწერის) შემდეგ პირი იქნის ადვოკატთა სტაჟის და იღებს საადვოკატო საქმიანობის უფლებას დამადასტურებულ მონქობას, რომლითაც იგი საადვოკატო საქმიანობას აბორციელებს.

ადვოკატის კვალიფიციურობის სავალდებულობაზე მოთითებს საქართველოს სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის 72-ე მუხლის პირველი და მორე ნაწილები: „დამცველი არის პირი, რომელიც კანონით დადგენილი წესით იცავს ექსპოტანდისა და ბრალდებულის კანონიერ ინტერესს და უხევა მას კვალიფიციურ დახმარებას. დამცველად დაიწვება უმარეულებს თურქული განათლება მქონე პირი, რომელიც კანონმდებლობის შეაბანითა, უფლებამოსილია აწარმოოს საადვოკატო საქმიანობა.“ ადვოკატის კვალიფიციურობის გარანტიის ეყრდნობა საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 97-ე მუხლიც, რომელიც ძალითაც, სასამართლოს მღუქლია უარი თქვას იმ პირის პროცესში წარმომადგენლად დამუქებაზე, რომელიც არ არის ადვოკატი თუ მიიწვევს, რომ ამ უკანასკნელს არ გაანია საკმარისი მინაცემები, რომ წარმოადგინოს მხარე და დიცივას მისი უფლებები.

კანონმდებელი კვლითი ციურების სტანდარტს უწესებს ცველა ად-
ეოკატს, რომელიც ეწევა საადეოკატო სტანდარტის, ჩათ შორის, სახა-
ნიის ადეოკატებსაც. სახა ზინის ადეოკატი თავისი საქმიანობის გან-
ხორციელებითაა, შექმნილია ენობის საქარავლო კონსტიტუციით,
„ადეოკატის მესახემ“ კანონით და სხვა კანონებით, რითაც გარანტი-
რებულია ადეოკატის კვალიფიციურობის მოახლოება. თუმცა დანატე-
ბით, აქვანადეოკატის კანონი „ორადილი დახმარების შესახებ“ ადვა-
ლისმინებს საქარავლო საჯრელაღსრულების, მონაწილისა და იუ-
რიდიულ საქმიანობის სანინსტროს მმართველობის სვერონი მუქნიდი
იურიდიული დახმარების ამხახურის იურიდიული დახმარების ბიუ-
როს პასუხისმგებლობას თავისი ანაოქმედო ტერმინის ფარგლებში
უზრუნველყოს კვალიფიციური იურიდიული დახმარება და დაიცვას
იურიდიული დახმარებით მოსარტებულ მართა ისტერესები, რათა მათ
შეძლონ არსულად ისარტებლოს სატაროველოს კანონმდებლობით ნი-
ნიტებული უფლებებით (საქარავლო კანონი „იურიდიული დახმა-
რების შესახებ“ მუხლი 16.2).

კეთილსინდისიერება. რეგორე ზემოთ აღნიშნა, ადეოკატის ეალ-
დებულება კეთილსინდისიერად შესრულის პროფეაიული ფუნქცი-
ებს, უჭატად და განუწყველად დაიცვას პროფესული ეთიკის ნორმები,
არ შეღახოს სასამართლოს და სხვა პროცესის მოახლოება უფლებები
(კანონი „ადეოკატის მესახემ“, მუხლი 5). ადეოკატი მსალოდ კანონისა
და პროცესული ეთიკის ნორმებს ემოწილება (მუხლი 1). ადეოკატისა
ასაუცავიში გარეგანებებს, ადეოკატი დებს ფიცა, რომ იცნება სა-
ხარლონიობის იყების ეროგული, კეთილსინდისიერად და პორნათ-
ლად შესრულებს ადეოკატის მოვალეობებს, დაიცვას საქარავლო
კონსტიტუციას და კანონებს, ადეოკატის პროფესიული ეთიკის ეთ-
დესს, ადაჩიანის უფლებებსა და თავისუფლებებს (მუხლი 21). ად-
ხიშული ნორმები იურიდიული ბუნებისაა და ადეოკატის მიერ კლიენ-
ტის ინტერესებისა კანონიერად და კეთილსინდისიერად დაცვასთან
ერთად სახმართლოა და პროცესის სხვა მონაწილეების უფლებათა
დაცვას საუალისწინებს, თუმცა, ანაყდროულად, კეთილსინდისიერად
ფუნქციების შესრულებას მორალურ-ზნობრივადეო ავალდინულება.

ადეოკატის მიერ მისი ფუნქციების კეთილსინდისიერად შესრულებაში
იგულისხმება კლიენტის ინტერესების ჯეროვანად, კულმოდინედ და

გულისხმიერად შესრულება კლიენტის ინტერესების დაცვა გულისხ-
მობს ადეოკატის ვალდებულებას გამოყენოს ცველა კანონიერი სა-
შუალება კლიენტის ინტერესების დაცვადა. ადეოკატმა საქმის ჯე-
როვანად განხორციელებითააივის უნდა გაიღრმავოს და შესარწმუნოს
კოდა და დისყენოს პროფესიული უმარ-მეყეები. ადეოკატისაიგან გე-
ლისხმიერად საქმის შესრულება ნიშნავს დროულად და შესაბამის ვა-
დებში საქმის გასლოას. ადეოკატი ვალდებულია საქმის მოკიდოს
გულიანურით, იმოქმედოს კლიენტის ინტერესებთან გამომდინარე
და ისინი მინადი და სხვა მარების ინტერესებზე მალა დაიყენოს (ად-
ეოკატის პროფეაიული ეთიკის კოდექსი, მუხლი 5). ადეოკატმა კე-
თილსინდისიერება კანონის მიმოი კი არ უნდა დაიცვას, არამედ თა-
ეიი პიროვნული და პროფესიული პასუხისმგებლობისა და ეთიკური
ნორმების გათვალისწინებითა.

პროფესიული სტანდარტი

ეკრომული ადეოკატისა, ანერეკული კოდექსების მსგავსად, ვალდე-
ბული არიან კომპეტენტურად და გულისხმიერად შესრულონ მათზე
დაკისრებული ვალდებულებები. თუმცა, ეკრომის სხვადასხვაგვარად
უდგებიან საკითხს – არის თუ არა ეს მოთხოვნები ადეოკატის ეთიკე-
რი მარშის უდავო ნაწილი. ეკრომის ადეოკატისა და იურიდიულ ამო-
გადლოებათა საბჭო (CCBE) „კომპეტენტურობის“ არსულიად მკაფიოდ
იყენება და ადეოკატებს უკრამალავს საქმის ნარმარდისა, თუ მათ არ
შეუძლიათ დროულად გაართვიან მას თავი. იმ შემთხვევაში, როდესაც
ადეოკატმა თავად იცის, რომ იგი კომპეტენტური არ არის, მას ეკრსა-
ლება საქმის ნარმარდის სხვა უფრო კომპეტენტურ ადეოკატთან თა-
ნამშრომლობის გარეშე.

ადეოკატებისაიგან კვალიფიციურობისა და კეთილსინდისიერებას ასევე,
მკაფიოდ მოახლოეს ბეკრი სხვა ქვეყანა. მკაფიოდ, იტალიასა და
ესპანეთში სპეციალურ სიტყვებსაც კი, იყენებენ კომპეტენტურობისა
აღასიამაგად. მუტეც, იტალია ადეოკატისა ავალდებულებს თავიანთ
კლიენტებს აცნობონ ცველაფერი, რამაც შეაძლოა ხელი შეუშალოს
მათ კომპეტენტურობისა. საფრანგეთში ადეოკატისა მოეხოვებათ არა
მარტო კვალიფიციურობა და კეთილსინდისიერება, არამედ ერავლუ-
ბისა და გულისხმიერების დემონსტრირება. მკაფიოდ ადეოკატის

მოეთხოვებათ კეთილსინდისიერება, პატიოსნება და ცოდნა, ხოლო მათი ბუნებრივი კოლეგები უნდა იყვნენ დარსებულნი, პატიოსანნი და დედოფანური.

ამერიკელი სტანდარტი

კომპეტენტურობა და კეთილსინდისიერება ის ორი ძირითადი ნახასიათებელია, რამდენადაც ამერიკელი ადვოკატები უნდა აკმაყოფილებდნენ. იგულისხმება, რომ იურიდიულ სასწავლებლებში ჩაბარებია, მათი დიპლომებისა და ადვოკატთა ასოციაციის ტესტირების გატარება, ვათავისწინებულა კომპეტენტურობის მიხედვით, სანდისი დონე. თუმცა, ადვოკატს კომპეტენტურობის შენარჩუნება შეეძლო კარიერის განმავლობაში მოღვაწეობა.

ადვოკატები ვალდებული არიან კომპეტენტურობა გონივრული გულსისძიებით გამოიყენონ. როგორც ნესი, ადვოკატები რამდენიმე საქმეს ერთდროულად წარმართავენ. სტანდარტი, რომელიც ადვოკატისაგან მოთხოვთ კლიენტის საქმე უფრო მეტი სისწრაფით წარმართოს, ვიდრე ეს გონივრული გულსისძიებით იქნებოდა შესაძლებელი, არ არის პრაქტიკული. ამავდროულად, ადვოკატი ვალდებულია საქმის სრულყოფილად წარმართვის მიზნით, გააკონტროლოს საშუალოს მოცულობა, რათა კლიენტს მიეცეს საშუალება ყროული და გააზრებული გადაწყვეტილება მიიღოს მათ წარმომადგენლობასთან დეკლარებით.

ადვოკატი კომპეტენტურობა ცალკეული საქმის ირგვლივ არსებული გარემოებით იზომება. კერძოდ, ადვოკატის გამოცდილებით, საკითხის სირთულით და თი შესაძლებლობებით, რასაც იძლევა კლიენტის საქმე მსჯელობისა და დაკავების თვალსაზრისით. სრულყოფილი არავინ არ არის, გამსაკუთრებით, როდესაც შეფასება რეტროსპექტიულად ხდება. კომპეტენტურობის მოვალეობა მოთხოვთ, რომ ადვოკატს შეეძლოს სამართლის საფუძვლიანი ცოდნა, კვლევის საშუალებით კანონის გაგების და სწორი შეფარდების უნარი და სასამართლო პროცესის წარმოებისათვის საჭირო ძირითადი უნარ-ჩვევები. თუ ადვოკატმა კლიენტის დაინარებით უკუიწინადა გამოიკვლია არსებული ინ-

ფორმაცია და გაანალიზა შესაბამისი კანონმდებლობა და ჩატარებული ანალიზის შედეგად გამოვლენილი რანდენიმე ტაქტიკური ალტერნატივის პირიპებში ერთი აირჩია, კლიენტის ინტერესების სახიზაღმდეგო გადაწყვეტის შემთხვევაშიც, მიაი კომპეტენტურობის საკითხი არ დგება.

ერთ-ერთი სფერო, სადაც ადვოკატი კომპეტენტურობა აკონი წარმოიშობა – საქმის ფაქტობრივი მხარის გამოძიება. ჩვეულებრივ, გამოძიების დროს დაშვებული შეცდომის, ასევე, იათანადო სამართლებრივი ორგანოს ან მხიშველოვანი მოშია მოცულობის გამოჩენილი გულგრობობა, წარმოშობს პასუხისმგებლობა არაუფროვანი საქმიანობისათვის და არა დისციპლინარ პასუხისმგებლობას – არაკომპეტენტურობისათვის. ზოგჯერ, როდესაც უხეში შეცდომის დაშვებული, შეიძლება წარმოიშვას ეთიკური სახიზათის დარღვევა. მაგალითად, ამშ-მ ადვოკატის მიმართ, რომელიც კლიენტს კომსულტაციას უწევს კერძო კომპანიის შეყენასთან დაკავშირებით და არ მოიძიებს ამ კომპანიის აქტივებთან და პასივებთან დაკავშირებულ ინფორმაციას, აუცილებლად დადგება მისი დისციპლინური პასუხისმგებლობის საკითხი არაკომპეტენტურობისათვ დაკავშირებით.

ანალიტიკურად, თუმცა უფრო ახმართლებრივი და არა ფაქტობრივი მხარის კვლევის კუთხით, ადვოკატმა, რომელმაც არ გაითვალისწინა უზენაესი სასამართლოს პრაქტიკა მისი კლიენტის საქმესთან დაკავშირებულ კონკრეტული საკითხის თაობაზე, არაკომპეტენტურობად იქნა მიჩნეული ერთ-ერთი შტატის ადვოკატთა ასოციაციის მიერ. კუთხისინდისიერების ვალდებულების ყველაზე უფრო გავრცელებული დარღვევა მაგალითია, როდესაც ადვოკატმა დაინერ კლიენტის საქმეზე მსჯელობა, მაგრამ ძალზე ციტა რამ, ან სულაც არაყერი არ გააკეთა საქმის დასრულებისთვის.

ადვოკატი ვალდებული არ არის საქმის აღება თანხმობისას ამ საქმის ირგვლივ არსებული ყველა დეტალი იცოდეს. ანთი ვოელისშომცველი ცოდნის გარეშე საქმის აღება კომპეტენტურობის მოთხოვნის დარღვევა არ არის, თუ ადვოკატი სათანადო ცოდნა და ინფორმაციის მოგროვებს გონივრული კეთილსინდისიერების ფარგლებში.

კონფიდენციალობა

ადვოკატები არიან ადამიანები, რომლებსაც მოქალაქეები თავიანთ საიდუმლოებებს ანდობენ. საიდუმლოს შენახვის უნარი ადვოკატის კლიენტისადმი ერთგულების მოვალეობის ძირითადი მახასიათებელი თუ არა, მისი ერთ-ერთი ყველაზე უფრო თვალსაზრისით და იელშესახები ასპექტია. კონფიდენციალობა, კლიენტის საიდუმლოს და კონფიდენციალური ინფორმაცია შენახვის მოვალეობა და ამ მოვალეობის ფარგლები, ყოველთვის იცო ადვოკატთა მოღვაწის ცენტრში. განსხვავება შეიქცევა, კონფიდენციალობა ადვოკატთა მოვალეობის ქვაკუთხედად არის აღიარებული.

კონფიდენციალობის ვალდებულება სხვა ეთიკურ საკითხთა განხილვაშიც უმნიშვნელოაინის ადგილი უკავია. მაგალითად, ინტერესთა კონფლიქტის ნუსები ნაწილობრივ დაფუძნებულია კონფიდენციალურ ინფორმაციის ბიოტიკად გამოყენების საფრთხეზე. აქვე, ადვოკატის კლიენტთან ურთიერთობის საკითხები დაფუძნებულია ადვოკატის ვალდებულებაზე – დაიცავს კონფიდენციალობა პრინციპი.

კონფიდენციალობის შეზღუდვები ძირითად ვალდებულებას ახდენს იმ ურთიერთობაზე, რასაც ადვოკატსა და კლიენტს შორის უნდა დაემკვიდრდეს. თუმცა, ამ ურთიერთობის სათანადო ხასიათის შესახებ რაიმე კონსენსუსი არ არსებობს. განვიხილოთ შემდეგი საკითხები: უნდა უთხრას თუ არა ადვოკატმა კლიენტს, რომ ყველაფერი კონფიდენციალურია, როდესაც ეს არ არის? უნდა მიაქვს თუ არა ადვოკატმა მომავალ კლიენტს იმ საკითხთა ჩამონათვალი, რომლებიც საიდუმლოდ იქნება შენახული და ასევე, ის საკითხები, რომელთა კონფიდენციალობა დაკლებული არ იქნება? შეესაბამება თუ არა ადვოკატის უბიძგო კლიენტს გულახდილობააქვს და შემდეგ ასეთი სახით მოპოვებული ინფორმაცია განსჯილია, როგორც ვალდებულებებისგან გამომავალი? ამ კითხვებზე სხვადასხვა პასუხია, თუ რა შემოქმედებას ახდენს ადვოკატსა და კლიენტს შორის ურთიერთობის ხასიათსა და კლიენტის გულახდილობაზე? შეუძლია თუ არა ადვოკატს შეასრულოს დამცველის ფუნქცია ასეთი გულახდილობის გარეშე?

კლიენტსა და ადვოკატს შორის პროფესიული და ფიდელიტური ურთიერთობის არარსებობის შემთხვევაშიც კი, ნდობის საკითხს თავისი

მორალური ძალა აქვს. თუ თქვენ ვინმე გუხდობთ, ალბათ აიდუმლოების გამჟღავნებისას, გარკვეული თავშეკავება განცდა გქვებათ. თქვენსა და იმ ადამიანს შორის ურთიერთობა, რომელიც გუხდობთ, ნდობის სასაითი და კონფიდენციალური დაკავშირებული გარემოებებია, ზეგავლენას ახდენს ადვოკატების ხარისხზე, რომელსაც თქვენ გრძობთ საიდუმლოს გამჟღავნების მიმართ. ამ ზოგადი მორალური ძალისაფის გარკვეული შეზღუდვებია დამახასიათებელი; მაგალითად, თქვენ შესაძლოა კონფიდენციალური ინფორმაციის გამჟღავნებისას არ გაგჩნდეთ თავშეკავების განცდა, თუ მისი გამჟღავნებით შესაძლებელია სეროზული დანაშაულის თავიდან აცილება.

კონფიდენციალობის პრინციპის დაცვა, რაც ადვოკატს მართებს კლიენტის მიმართ, სწორედ ამ დამოუკიდებელი მორალური ძალიდან იწყება და იგი განმტკიცებულია იმ სპეციალური ადგილით, რასაც ადვოკატებს უკავიათ მართლმსაჯულების აისტენში და იმ განსაკუთრებული მოლოდინით, რომლებიც კლიენტებს აქვთ მაშინ, როდესაც ისინი ადვოკატებს ენდობიან. ადვოკატის უფლება არ მიაქვს ზეგნება მისი კლიენტის საქმესთან დაკავშირებით – ადვოკატსა და კლიენტს შორის განსაკუთრებული ურთიერთობების კანონით აღიარება და მათ შორის კონფიდენციალური კომუნიკაციის აუცილებლობის დადასტურება. მოუხდევად ამისა, არსებობს ადვოკატის მიერ კლიენტის საიდუმლოების დაცვის ფარგლების შეზღუდვები. რა თქმა უნდა, კონფიდენციალობის ვალდებულება მნიშველოვანი ფაქტორია კლიენტსა და ადვოკატის ურთიერთობის ხასიათისა და თვით ადვოკატის როლის ჩამოყალიბებისთვის. საფარაუდოა, რომ რაც უფრო ფართოა კონფიდენციალობის აფერო, მით უფრო მაღალია კლიენტის ხელობა მოპოვება ალბათობა. რაც უფრო მეტად ენდობა კლიენტი ადვოკატს, მით უფრო მაღალია ალბათობა, რომ ადვოკატს შეეძლოს მორალური ძალა ექნება დაცვა როლის შესაარულებლად. თუ კლიენტს ადვოკატებს არ ექვიათ რაი გაცეობა სურთ, ადვოკატები მათ ვერ დაეხმარებიან, როდესაც მათი მიზანი კანონიერი და ეთიკურია, ეს ვერ გადათმევიებენ, როდესაც მათ ასეთი მიზანი არ აქვს.

ძართული ცხანდარტი

საქართველოშიც, ადვოკატის მიერ პროფესიული საიდუმლოების დაცვა ემსახურება როგორც მართლმსაჯულების განხორციელების, ასევე

კლიენტის ინტერესა. ამასთან, ადვოკატის უპირველესი მოვალეობა სწორედ კლიენტის ინტერესების დაცვაა. მან ყოველთვის უნდა იმოქმედოს კლიენტის ინტერესებიდან გამომდინარე და ისინი პირადი და სხვა პირების ინტერესებზე მაღლა დააყენოს (ადვოკატთა ეთიკის კოდექსი, მუხლი 5). სწორედ ამიტომ ადვოკატთა მიერ პროფესიული საიდუმლოების დაცვა, საადვოკატო საქმიანობის ერთ-ერთი პრინციპია (საქართველოს კანონი „ადვოკატთა შესახებ“, მუხლი 3, „ს“ პუნქტი). კანონის თანახმად, ადვოკატი ვალდებულია დაიცვათ პროფესიული საიდუმლოება დროის ხანგრძლივობის მიუხედავად და კლიენტის თანხმობის გარეშე არ გაავრცელოს საადვოკატო საქმიანობის განხორციელების პროცესში მიღწეული ინფორმაცია (მუხლი 7.1 და 7.2). ეახონმდებელი ამ პრინციპის უსრულველყოფად ადვოკატის დისციპლინურ პაუზისმგებლობასაც ითვალისწინებს (მუხლი 7.3).

ამ ნორმის იურიდიული ბუნების მიუხედავად, პროფესიული საიდუმლოების დაცვა უპირველესად, ნაინც ეთიკის საკანონო და კლიენტსა და ადვოკატს შორის სპეციფიკური ურთიერთობა დამადასტურებელი პრინციპია. ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის კოდექსიც, კონფიდენციალობას ადვოკატის პროფესიული საქმიანობის ერთ-ერთ ძირითად პრინციპად აღვადგენ და განმარტავს, რომ ინფორმაცია, რომელიც ადვოკატისათვის ცნობილი გახდა მისი პროფესიული საქმიანობის განხორციელებისას, კონფიდენციალურია. ეთიკის კოდექსი პირდაპირ მიუთითებს, რომ კონფიდენციალობის ვალდებულება დროში არ არის შეზღუდული. ადვოკატი ეთიკის ძირითადი პრინციპებითა შეუპოვებულია როგორც საქმიანობის განხორციელებისას და კონკრეტული კლიენტის დაცვისას, ასევე საქმის დასრულების შემდეგაც. ადვოკატი უწყვეტობასილია მიიღოდ სამ შემთხვევაში დაარღვეოს პროფესიული საიდუმლოება: (1) კლიენტის თანხმობით, (2) თუ ინფორმაციის გამჟღავნება აუცილებელია ადვოკატის მიერ, მის მიზანთა ნაკლებად ბრალდებისაგან თავის დასაცავად, (3) თუ კონკრეტული ინფორმაციის გამჟღავნება კანონითა უშუალოდ არის გათვალისწინებული. იუშცვა, ამ უკანააყჩელი შემთხვევის საგალითი საქართველოს კანონმდებლობაში დღევანდელი მდგომარეობით არ არსებობს.

სწორედ კონფიდენციალობის დაცვის მიზნით, აღსანიშნავია ანხსელის საპროცესო საპროცესო კოდექსი აწყების ნორმას, რომლის თანახმა-

დაც, ადვოკატი არ შეიძლება გამოიხატოს და დაკანონ, როგორც მოწმე, თუ ის იურიდიულ დახმარებას უწყევდა პირს დაცვის ან წარმოადგენლობა მიღებამდე – თნ გარემოებების შესახებ, რომელიც მისთვის ცნობილი გახდა იურიდიული დახმარების გაწევასთან დაკავშირებით. ასევე, არ შეიძლება დაიკითხოს ადვოკატი, რომელიც ორგანიზაციის ემსახურებოდა იმ გარემოებებშია მგახებ, რომელიც მისთვის ცნობილი გახდა დაცვის ან წარმომადგენლობის განხორციელებისასთან დაკავშირებით. (სსსკ, მუხლი 95, „გ“ და „დ“ პუნქტი). იგივე წესი ვრცელდება ადვოკატის სტაჟორზე და ადვოკატის თანამშრომელზე (საქართველოა კანონი ადვოკატთა შესახებ“, მუხლი 16.4, მუხლი 17.3).

სომხანდობლივია, რომ კონფიდენციალობა დაცვა გულისხმობს არა მხოლოდ ადვოკატის მიერ პროფესიული საიდუმლოების გაუმჟღავნებლობა, არამედ მის ვალდებულებას უსრულველყოფის მისი პარტიოების, თანამშრომლების და სხვა პირების მიერ, რომლებიც მია მიერ მონვეულნი არიან პროფესიული საქმიანობის განხორციელებისას, იგივე ვალდებულების შესრულება (ადვოკატთა ეთიკის კოდექსი, მუხლი 4.3).

ემროპული სტანდარტი

ამერიკის იურისტთა ასოციაციის მოდელური წესები კონფიდენციალობის მოთხოვნა მიზნით გამოიხატისა უწყებს, ხოლო ეკრობის ადვოკატთა და იურიდიულ საზოგადოებათა საბჭო (CCBE) კი, თავის მოთხოვნებში აბსოლუტურია. CCBE-ის მიერ მიღებულ ადვოკატთა ეტეის კოდექსი (მუხი 2.3.1) განმარტავს, რომ ადვოკატის საქმიანობა არაო ნიშნავს, ერთი მხრივ, კლიენტის მიერ ადვოკატისათვის ისეთი ინფორმაცია გამჟღავნებას, რომელსაც ეს უკანასკნელი არაყის ეტეგოდა და, მეორე მხრივ, ადვოკატის მიერ საქმესთან დაკავშირებული სხვა ინფორმაციის კონფიდენციალობის საფუძველზე მიღებას. კონფიდენციალობის გარანტიის გარეშე წდობა ვერ დამყარდება. აქედან გამომდინარე, კონფიდენციალობა ადვოკატის უპირველესი და ძირითადი უწყება-მოვალეობაა.

აქვე, ადვოკატის მიერ კონფიდენციალობა პრინციპით დაცვის ვალდებულება ემსახურება როგორც მარათმსაჯულების, ასევე კლიენტის

ინტერესს. სწორედ ამიტომ, იგი განსაკუთრებითაა დაკვირვებული შეხება-მისად, ნები 2.3.2 აცხადებს, რომ ადვოკატმა უნდა დაიცვას იმ ინფორმაციათა კონფიდენციალობა, რამელიც მისთვის ცნობილი გახდა მისი პროფესიული საქმიანობის განხორციელებისას. ამასთან, კონფიდენციალობის ვალდებულება დროში შეზღუდული არ არის. ადვოკატი ვალდებულია მის პარტნიორებს, თანამშრომლებს და ანდა პირებს, რომლებიც მის მიერ მონველური არიან პროფესიული საქმიანობის განხორციელებისას, მოსამართლეს კონფიდენციალობის ვალდებულებაზე შეამჩნიონ. შეარღვეება.

კონფიდენციალობის ვალდებულება განმტკიცებულია ევროპის ცალკეული სახელმწიფოების კანონმდებლობით. მაგალითად, იტალიის ადვოკატთა ეთიკის კოდექსი (1999) კონფიდენციალობის განხორციელებას, როგორც „ძირითად ვალდებულებას“, ასევე „უფლებას“, რომელიც ადვოკატს ეკუთვნის და რომელიც მის უნდა დაიცვას. კოდექსი ადვოკატსაგან მოითხოვს არსებულ, ეთიკური და მორალური კლიენტებთან კონფიდენციალობისა და საიდუმლოების დაცვას, მიუხედავად იმისა, ფაქტობრივად დაწყებულია თუ არა კლიენტის ნარმოდგენის პროცესი (მე-9 მუხლის 1-ლი და მე-2 პუნქტი). იტალიაში ინფორმაციის ვამ-ენდება დასაშვებია, თუ კონფიდენციალობის დარღვევისათვის დაიბრუნებოდა იქნება აკონტრულებული კლიენტის მიერ „განსაკუთრებით მისი დაანაშაულის“ ზადენა, თუ ადვოკატი თავს იტყის კლიენტის მიერ წაყენებული ბრალდებისაგან, ან სადავოა ეს ნეთაი, რომლითაც ადვოკატი კლიენტის ინტერესებს იცავდა (მუხლი 9, პუნქტი 5). თუმცა, კონფიდენციალობის დარღვევა დასაშვებია მხოლოდ „აბსოლუტური აუცილებლობის“ შემთხვევაში. კოდექსში არ არის ავტომატურად, რომელიც ინფორმაციის გამჟღავნების უფლებას კლიენტის თანხმობით იძლევა.

კონფიდენციალობის საკითხს იტალიისწინებს გერმანიის პროფესიული საქმიანობის წესი (1996), რომლის მიხედვითაც ადვოკატი ვალდებულია და მას უფლება აქვს დაიცვას ვეღა ინფორმაციის კონფიდენციალობა, რომელიც მან კლიენტისაგან მიიღო მისი პროფესიული საქმიანობის განხორციელებისას, საქმის ან საკითხის გადაწყვეტის შემდეგაც. გერმანიაში კონფიდენციალობის ვალდებულება ეკისრება პროფესიის ყველა წარმომადგენელს, ადვოკატთა ზათვლით. ეს ვალდებულება არის „მოკლად, აბსოლუტური და დროში შეუზღუდავი“.

კონფიდენციალობა ვრცელდება კონსულტაციებზე, სარწმუნოებზე და კლიენტის ხანებში არსებულ ყველა დოკუმენტსა და შტეკობინებაზე, რომელსაც ადვოკატი იღებენ საადვოკატო საქმიანობის განხორციელებისას. შტეტიც, კონფიდენციალობის ვალდებულება ვრცელდება თვით კლიენტის ვინაობაზეც. კონფიდენციალობის უფლების ხანობითაცა დაუშვებელია, თუმცა კლიენტს შეუძლია ნებაყოფლობით გაამჟღავნოს ინფორმაცია (მუხლი 2, პუნქტი 2).

საფრანგეთის სახლის სამართლის კოდექსში კი, კონფიდენციალობა განმარტებულია, როგორც: საიდუმლო საათათის ინფორმაციის გამჟღავნება იმ პირის მიერ, რომელმაც ეს ინფორმაცია მიიღო მისი თანამდებობიდან გამოშლინარე, მისი პროფესიული საქმიანობის საფუძველზე, ან მის მიერ დროებითი მისის ან მოვალეობის შესრულებისას და ისევე ერთ ნაბაბე თავისუფლების აღკვეთით, ან ჯარიმით ორმოცი ათასი ევროს ოდენობით (26-ე მუხლი, მე-13 პუნქტი).

აღსანიშნავია, რომ ევროპის ცალკეული სახელმწიფოების ბევრი კონფიდენციალობის ვალდებულებას ზოგადად, ადვოკატებს შორის კომუნიკაციაზე აკრძალვებს, რომელიც სმირად კლიენტისათვის ინფორმაციის გაუმჟღავნებლობას იწვევს. იგი მოაღიანად ვამსხვადება აშშ-ის მიდგომისაგან, რომელიც ინფორმაციასთან დაკავშირებულ უფლებებსა და გადაწყვეტილებას მიღების უფლებამოსილებას ძირითადად, კლიენტს ანიჭებს. ამ შესის შაგავსა ნესები ბევრ იტალიაში, საბერძნეთში, პორტუგალიაში, ბელგიაა და საფრანგეთში.

ამსკრიკული სტანდარტი

ამერიკის შეერთებულ შტატებში კონფიდენციალობის ვალდებულება ეხება არაბულ კლიენტებს, ეოფილ კლიენტებსა და პოტენციურ კლიენტებს. ეოფილი კლიენტების საქმეებზე კონფიდენციალობის დაწესება ვამსხვადება იმით, რომ ვალდებულებას არაერთი აზრი არ ექნებოდა, თუ მას ვადა გაუფიქლოდ ადვოკატის მიერ კლიენტის წარმოდგენის დასრულების შემდეგ. კლიენტის დაცულს ინფორმაციის მართად ადვოკატები კონფიდენციალობის ვალდებულებას თავისთი სიცოცხლის პოლომდე იღებენ.

კონფიდენციალობა ღონისძიება პოტენციურ კლიენტებზეც ვრცელდება. ასე როგორც კი, ადვოკატი და პოტენციური კლიენტი ერთმან-

ნეთთან საუბარს იწყებენ, ძალაში შედის კონფიდენციალობის ვალდებულება იმ დაცული ინფორმაციის მიმართ, რომელსაც კლიენტი ადვოკატს გადასცემს. წინააღმდეგ შემთხვევაში, კლიენტსა და ადვოკატს მოუწევთ არასაპროფიტოლო გადაწყვეტილების მიღება გულახდილი ურთიერთობის გაჩენაში განადგომის თანამშრომლობა. ეს კი, ძირითადად დაზარალებულს როგორც კლიენტის, ასევე მართლმსაჯულებშია ინტერესებს. სწორედ ამ ინტერესების დაცვა ემსახურება კონფიდენციალობის პრინციპი.

ფიზიკური პირების გარდა, ადვოკატების კლიენტად შეიძლება ჩივილი იყოს ყველა ტიპის იურიდიულ პირი. კონფიდენციალობის ვალდებულება ეხება ადვოკატის ყველა კლიენტს, იქნება იგი ფიზიკური პირი თუ ორგანიზაცია, მაგალითად, კორპორაცია, მუშაკთა პროფკავშირები, საჯარო ინტერესის მქონე ჯგუფი, თუ ამითავე დაზარალებულია.

კონფიდენციალობის ვალდებულება მთელ რიგ მნიშვნელოვან სტრატეგიულ სფეროებში ვრცელდება. კლიენტის მიერ ადვოკატისთვის ინფორმაციის სრული გაზიარებით კონფიდენციალობის ვალდებულება კლიენტის გონივრული და უკუიქონი ნაშრომების საბუღალბო ინფორმაცია ადვოკატს უზიარებს საკმაოდ ციფრულ მატერიალს, რომელიც საბუღალბო მოქმედებებშია და გეგმება შეესაბამება, რათა მის შემდგომ კლიენტისათვის სათანადო რჩევის მიცემა.

ჩვენების მიცემასზე უარის თქმის უფლების ძირითადი ვაზრება კონფიდენციალობის ეთიკური ვალდებულების აღქმის აუცილებელი კომპონენტია. მოუწყდავად იმისა, რომ კონფიდენციალობის ეთიკური ვალდებულება არ ავითარებს უფრო ფართო ცნებას, ვიდრე ჩვენების მიცემასზე უარის თქმის უფლება, ეთიკური ვალდებულებიდან არსებობს განიხილეთ სასამართლო ადვოკატისაგან მოითხოვს გაამტკიცოს ინფორმაცია, რომელიც სხვაგვარად კლიენტის დაცული ინფორმაციაა. ჩვენების მიცემასზე უარის თქმის უფლების ეფექტიანობა იმპორტად, რეგულირებას ექვემდებარება.

**შედეგადსაბაზო ურთიერთობები,
რეპროდუქციული და
კომუნიკაციური და
კომუნიკაციური და
კომუნიკაციური და**

კლიენტის მიმართ ადვოკატის ერთგულების ვალდებულება ადვოკატისა და კლიენტის ურთიერთობის საფუძველია. ადვოკატი მოვალეა კლიენტი უზრუნველყო დამოუკიდებელი პროფესიული მომსახურებით. მიუხედავად ამ დამოუკიდებლობის სხვა ინტერესი ზღუდავს და კლიენტისთვის სასარგებლო არ არის, წარმოადგინა კონფლიქტი, რომელიც თავის შარე, ახალიზს მოითხოვს.

მრავალი კონფლიქტური საკითხი ძირითადად, კონფიდენციალობის პრინციპის დარღვევასთან დაკავშირებულია. ინტერესთა კონფლიქტის პრობლემა წარმოიშობა მაშინ, როდესაც ადვოკატმა, რომელიც რანდომურ კლიენტს ემსახურება, იცის ერთი კლიენტის საიდუმლოება, რამაც შეაძლოა უპირატესი მდგომარეობაში ჩააყენოს მკორე კლიენტი. ასეთი ადვოკატი უცილობლად დაარღვევს ერთი კლიენტის საიდუმლოებას, ამ იმასე ნაკლები ხარისხით დაიცავს მეორე კლიენტის ინტერესებს, ვიდრე შესაძლებელი იქნებოდა პირველი კლიენტის საიდუმლოება დარღვევისას. ამ შემთხვევაში, ხეშიაძიერი არზევანი ინფორმაციის ადვოკატის ვალდებულების დარღვევას და აქედან გამომდინარე, ინტერესთა კონფლიქტი წარმოიშობა.

ინტერესთა კონფლიქტის კონცეფციის მნიშვნელობას რამდენიმე მიზეზი განაპირობებს. პირველი, დღეს ადვოკატები თავისი კარიერის განვითარებაში უფრო ხშირად იცევიან სამუშაო ადგილს, ვიდრე თუნდაც ოცი წლის წინათ. შესაბამისად, ვინაიდან აუცილებელია ყოფილ და მამდინარე კლიენტების შორის არსებული კონფლიქტის ანალიზი, ადვოკატი, რომელიც სხვაგან გადადის სამუშაოდ, ახალ ადგილზე გადააქვს პოტენციური კონფლიქტები, რომლებიც მას შქონდა ყველა მის ყოფილ კლიენტთან. მეორე, კორპორაციული შერწყმა, შექმნა, დამოუკიდებელი და ლიკვიდაცია დღეს უფრო სწრაფი ტემპით მიმდინარეობს, ვიდ-

რეოციონლის წინააღმდეგ, კონფლიქტი მარშონობა მანონ, როდესაც კორპორაციული კლიენტები და ოპონენტები ყოფიან წილებს, იგოფიან, ან ერთმანეთის სანარმოებს; გადაუდებებ, შეასმე, იურიდიული კომპანიები დღეს უფრო ბევრია, ვიდრე რეოციონის წინააღმდეგ. შესაძლებელია, სხვადასხვა სახის კონფლიქტი გადაეცინა ანდენს მიერ კომპანიებზე და არა მხოლოდ მის ერთ კონკრეტულ ადვოკატზე, რომელიც კონფლიქტთანაა დაკავშირებული. ამიტომ კონფლიქტებისაგან მიუხედავად წინააღმდეგ უფრო ხშირია და მოსალოდნელია იმ კომპანიაში, სადაც ორასი ადვოკატი მუშაობს, ვიდრე იქ, სადაც რეოციონის მოვლასთანაა დაკავშირებული. ამიტომ კონფლიქტებისაგან მიუხედავად წინააღმდეგ უფრო ხშირია და მოსალოდნელია იმ კომპანიაში, სადაც ორასი ადვოკატი მუშაობს, ვიდრე იქ, სადაც რეოციონის მოვლასთანაა დაკავშირებული. ამიტომ კონფლიქტებისაგან მიუხედავად წინააღმდეგ უფრო ხშირია და მოსალოდნელია იმ კომპანიაში, სადაც ორასი ადვოკატი მუშაობს, ვიდრე იქ, სადაც რეოციონის მოვლასთანაა დაკავშირებული.

- ინტერესთა კონფლიქტი, სულ ცოტა, სამი სახისაა:
1. საქმეში ერთი მესამე მხარე;
 2. ადვოკატი ინტერესები კვებს კლიენტის ინტერესებს;
 3. კონფლიქტი არსებობს რამდენიმე კლიენტს შორის.

ინტერესთა კონფლიქტის ყველა ტიპისთვის დამახასიათებელია ერთი ძირითადი პრინციპი: ადვოკატი თავისი კლიენტის სახელით უნდა შექმნას განახორციელოს დამოუკიდებელი პროფესიული საქმიანობა. საქმიანობის დამოუკიდებლობას, როდესაც საერთო ენაზეა, შეასაძლებელია წარმოიშვას კონფლიქტი. ზოგიერთი წესი, რომელსაც ჩვეულებრივ, ინტერესთა კონფლიქტის წესებს უწოდებენ, ითვალისწინებს ადვოკატის მიერ მისი იმ ინტერესებიდან გამოშვებულ და დამოუკიდებელ შეფასებაში ჩარევას, რომელიც ერთი შეხედვით, არ არის კონფლიქტი, ან არ ეხმარება დამოუკიდებელი კლიენტის ინტერესებს. ეს წესები შესაძლებელია შექმნას ადვოკატის მიერ, ვიდრე კონფლიქტის სხვა წესები.

კონფლიქტთან დაკავშირებული პრობლემის გააანალიზებისას, განსახილველია შემდეგი საკითხები:

1. რა არის კონფლიქტის წყარო? (მესამე მხარის ჩარევა? რამდენიმე კლიენტის კონფლიქტი? ადვოკატის ინტერესები?);
2. აკმაყოფილებს თუ არა კონფლიქტი კონკრეტული წესით დადგენილი მოთხოვნების ფარგლებს?
3. ესეა თუ არა კონფლიქტი მიერ იურიდიულ ორგანიზაციის?
4. თუ ეს არაა, შეიძლება თუ არა კონფლიქტთან დაკავშირებული კონკრეტული ადვოკატის ორგანიზაციისაგან იზოლირება?
5. არის იგი არა კონფლიქტი ისეთი ტიპის, რომელიც კლიენტს საშუალებას აძლევს აცილება მისთვის ადვოკატს?
6. თუ ეს არაა, რა უნდა მოხდეს, რომ აცილება იქონიერდეს?

გაათვალისწინებელია, რომ ინტერესთა კონფლიქტის წესებს ძირითადად, საფუძვლად უდევს შემდეგი სამი ინტერესი: (ა) კონფლიქტის დადგენის უზრუნველყოფა; (ბ) კლიენტისათვის ერთგულების პრინციპი; (გ) შრომის, რათა თავიდან იქნეს აცილებული თუნდაც, რამდენ სხვით არა კონკრეტულად მომენტში. ინტერესთა კონფლიქტის წესების უმრავლესობა განმტკიცებულია კონტრაქტებით, უწყებებისა და სამოქალაქო სამართალდარღვევების ზოგადი განმარტებით, რაც არეგულირებს ადვოკატის ქცევას – დარღვევისა და შეცდომების წადენისას სამოქალაქო მასშტაბებში და კასრების მიქცევაში.

ტერმინი „დამოუკიდებლობა“ ხშირად, ადვოკატისთვის სასურველ მარაგათვალისწინებელია გამოიყენება. თუმცა, ტერმინი ბადებს კითხვას: რისი დამოუკიდებლობა? ვასუხი ძირითადად, დამოუკიდებლობა იურისდიქციაზე და სამართლებრივ სისტემაზე. ევროპის ზოგიერთ იურისდიქციაში უმთავრესია სახელმწიფო კონტროლისაგან დამოუკიდებლობა. ამ თვალსაზრისით, დამოუკიდებლობა სახელმწიფოს მიერ დაკავებული მოხატვის მიხედვით ნაწილობრივად განეკუთვნება მზადყოფნას და მოაზრობის მიხედვით კონტროლისადმი შეუკუბლობას გულუხვობას. ამ-ში დამოუკიდებლობის ეს მნიშვნელობა იხილიადად, შეწყვეტი დასკვნით გამოხატება, რომ ამერიკელი ადვოკატებისთვის ფაქტობრივად, უცხოა სახელმწიფო კონტროლის ცნება. ამერიკის შეერთებულ შტატებში ეს ტერმინი ნიშნავს დამოუკიდებლობას იმ გაყენისაგან, რომელსაც შეუძლია ზიანი მიყენოს ადვოკატის ერთგულებას კლიენტისადმი. მაგალითად, დამოუკიდებლობა ადვოკატის პირადი ინტერესებისა შეგვეყენებისაგან, ან მესამე მხარისაგან, რომ-

ლებიც ცდილობენ ზემოქმედება წაიღონ ადვოკატზე, ან სხვა კლიენტებისაგან, რომელთა ინტერესები შეიძლება ენიშნაღმდეგობდეს მოცემული კლიენტის ინტერესებს. ამერიკელ ადვოკატთა მიერ წყნარების მიხედვით გაკვლევის მთავალი ინტერესთა კონფლიქტის წყაროდ მიიჩნევა.

აღნიშნული ტერმინი ძირითადად, ევროპელი ადვოკატებისთვის, ასევე ნიშნავს კლიენტთა მოთხოვნებისაგან დამოუკიდებლობას, შინამეუმ, შაშინ, როცა ეს მოთხოვნები არაგონიერულია, ან განსაკუთრებით საზიანოა საზოგადოებრივი ინტერესისთვის. ამერიკა შექმნილ შტატებში ეს ტერმინი თითქმის საშინაოდ იგულისხმებს ნიშნავს და აშბობენ, რომ ადვოკატი არ არის პასუხისმგებელი იმ მოსაზრებებზე, რომლებიც კლერენტს აქვს. დამოუკიდებლობის ეს სახე ადვოკატს საშუალება აძლევს საადვოკატო მომსახურება გაუწიოს ყველაზე არასასურველ კლიენტს, ვიდრე ეს მომსახურება სამართლებრივ ფარგლებს არ გასცდება.

ამ თავში ტერმინი „დამოუკიდებლობა“ ძირითადად, მიუთითებს დამოუკიდებელი შეფასების იდეაზე, რომელიც არ ექვემდებარება დაშინებას ზეგავლენის, შესაძენ მხარეთა კონკურენტულ ინტერესებს, ადვოკატის პირად ინტერესებს და სახელმწიფო ინტერესებს.

ქართული სტანდარტი

პროფესიული დამოუკიდებლობა

ადვოკატთა თავისუფლება განხილული უნდა იქნება, როგორც (1) კანონით დაცული და გარანტირებული ღირებულება, (2) ადვოკატთა ეთიკის ქცევის წესი და (3) ადვოკატის უწყალობა და ვალდებულება დამოუკიდებლად და თავისუფლად განახორციელოს პროფესიული ვალდებულება. ახუ ერთი მხრივ, ადვოკატი ვალდებულია დაემორჩილოს კანონს და კეთილსინდისიერად დაიცვა კლიენტის ინტერესები სატენი დამოუკიდებლად და თავისუფლად წარმოების გზით, ხოლო მეორე მხრივ, თავად იყოს დაცული, რათა გერაყნ შეძლოს მის საქმიანობაში ჩარევა და მისი თავისუფლების შეზღუდვა. ადვოკატი თავისუფალი პროფესიის პირია, რომელიც ეძღვნება მხოლოდ კანონსა და პროფესიული ეთიკის წირებს. (საქართველოს კანონი „ადვოკატთა

მეკათე“, მუხლი 1). თავისუფლება და დამოუკიდებლობა საადვოკატო საქმიანობა ერთერთი მთავარი პრინციპია, რომელიც აღიარებულია „ადვოკატთა წესებზე“ კანონითა და გარანტირებული ეთიკის კოდექსით. ეს უკანასკნელი კი, ადვოკატის საქმიანობის ძირითადი პრინციპების დაზიანებისას, დამოუკიდებლობის პრინციპს ცალკე გამოყოფს. კერძოდ, ადვოკატი თავისი პროფესიული საქმიანობის განხორციელებისას, დამოუკიდებლად ყოველგვარი გარეზე გავლენისაგან ან სხვა შეზღუდვისაგან და ეშორილება მხოლოდ საქართველო კანონმდებლობას, აგრეთაშორისო სამართალი და პროფესიული ეთიკის ნორმებს. ადვოკატის მიერ საქმის დამოუკიდებლად და თავისუფლად წარმართვა მისი არა მხოლოდ კანონისმიერი ვალდებულებაა, არამედ – უფლებაც. საქართველოს კანონი „ადვოკატთა შესახებ“ ცალკე მუხლით არეგულირებს ადვოკატთა სამართლებრივი დაცვის გარანტირება და განსაზღვრავს, რომ ადვოკატი საადვოკატოს საქმიანობას ახორციელებს დამოუკიდებლად და მასში ჩარევა დაუშვებელია. ადვოკატები თანასწორნი არიან კანონის წინაშე (მუხლი 38 1,2).

აღსანიშნავია, რომ რიგ შემთხვევებში, კონფლიქტისალობის პრინციპის დაცვაც კი, გარკვეულწილად არა მარტო კლიენტის ინტერესება ეშაბურება, არამედ ადვოკატის თავისუფლებისა და დამოუკიდებელი მოქმედების განხორციელებასაც. მაგალითისათვის, კანონის თანახმად, არ შეიძლება ადვოკატი მონიქე დაიკითხოს იმ საქმეზე, რომელშიც იგი მონაწილეობდა, როგორც ადვოკატი (დამცველი ან წარმომადგენელი). მართალია, აღნიშნული ნორმა უზარულესად, კლიენტის ინტერესს ეშაბურება და მართლმსაჯულების ეფექტიანი განხორციელებისაკენ არის მიმართული, მაგრამ ამავდროულად, იცავს ადვოკატს, რომელიც თავისუფლებისა და დამოუკიდებლობის პრინციპიდან გამომდინარე, არ მოქცევა თურმაც, სამართლებრივი წესის ქვეშ და არ მისცემს ჩვეულებას, რომელიც აცნებს მას და კლიენტს. ასევე, ადვოკატს არ დაეკისრება პასუხისმგებლობა იმ განცხადებისათვის, რომელიც მან ზემოთ ან წერილობით წარუდგინა სასამართლოს, ან ადმინისტრაციულ ორგანოს კლიენტის ინტერესებიდან გამომდინარე (მუხლი 38.4). სწორედ ადვოკატის თავისუფლებიდან გამომდინარე, კანონმდებელი კრძალავს ადვოკატსა და კლიენტს შორის წარმოებულ საუბრის მოუურადებას და ჩამერას და ასევე, მათ შორის მიმოწერასაც ხელმძღვანელად აცხადებს (მუხლი 38.7).

მასადავმე, ადვოკატი თავის საქმიანობაში თავისუფალია და მხოლოდ კანონს ემორჩილება. არავის არ აქვს უფლება ზეგავლენა მოახდინოს მასზე და შეუზღუდოს დამოუკიდებლად საქმიანობის განხორციელების უფლება. ამასთან, თავისუფლებია და დამოუკიდებლობის პრინციპი არ გულისხმობს მხოლოდ ადვოკატია განონისმიერ ვალდებულებას, სადაც დაცულია კლიენტის ინტერესები, არამედ ამავდროულად, ადვოკატის ფიგურატივი გარეუფ გავლენისაგან და ახვა ზეწოლისაგან დაცვას ნიშნავს.

შეუთავებელი ურთიერთობები ინტერესთა კონფლიქტი

ინტერესთა კონფლიქტია საკითხს აივალისწინებს, როგორც საქართველოში კანონი „ადვოკატთა შესახებ“, ასევე ადვოკატთა ეთიკის კოდექსი. კანონში ინტერესთა შეუთავებლობა განმარტებულია, როგორც ადვოკატის ვალდებულება არ განახორციელოს ისეთი გმეგება და არ დაამყაროს ისეთი ურთიერთობა, რომელიც აფრთხეა შეუქმნის კლიენტი ინტერესებს, ადვოკატის საქმიანობას ან დამოუკიდებლობას (საქართველოს კანონი „ადვოკატთა შესახებ“, მუხლი 8). აქვე, ისევე როგორც ზემოაღნიშნულ ნორმებში, ერთი მხრივ, დაცულია კლიენტის ინტერესი და უფლება მიიღოს სრულყოფილი მომსარეება და მეორე მხრივ, ადვოკატია პროფესიული საქმიანობის განხორციელების შესაძლებლობა და მისი დამოუკიდებლობა. საერთაშორისო პრაქტიკის მკაცრად, საქართველოში ადვოკატს უფლება არ აქვს შეასრულოს პროფესიული ფუნქციები, თუ იმავე აქტივზე უკვე გახაზორციელა აადვოკატთა საქმიანობა მყოფე მხარის სასარგებლოდ. ამასთან, დაუშვებელია ადვოკატის მიერ პროფესიული ფუნქციების შესრულება იმ საეშეზე, რომელზედაც მან უკვე განხორციელა მოსამართლის, პროკურორის, გამოძიებლის, მომკვლევის, სასამართლო სხდომის მდივნის, თარჯიმნის, დაშარია, მოხნი, ექსპერტის, სპეციალისტის, საჯარო მოსამსახურის ან ნოტარიუსის ატატუსით და საპროცესო კანონმდებლობით გათვალისწინებული ახვა უფლებამოსილებანი (მუხლი 8 2.3.).

ადვოკატის სასამართლო პროცესში მონაწილეობის გამოძრცხები გარეშობანი დეტალურად არის განსაზღვრული საპროცესო კანონმდებლობაში. სახელდობრ, სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსი

ითვლიანებებს დამცველია, დაზარალებულის, სამოქალაქო მოსარჩელისა და სამოქალაქო მოპასუხის წარმომადგენლის მონაწილეობის აკრძალვას, თუ:

- ა. იგი წინათ მონაწილეობდა იმავე საქმეში, როგორც მოსამართლე, პროკურორი, გამოძიებელი, სასამართლო სხდომის მდივანი, მომწე, ექსპერტი, სპეციალისტი, თარჯიმანი ან დამხმრე;
- ბ. მას ნათესაური ურთიერთობა აქვს მოსამართლესთან, პროკურორთან, გამოძიებელთან, ან სასამართლოს სხდომის მდივანთან, რომელიც მონაწილეობდა ან მონაწილეობს ამ საქმის გამოძიებასა თუ სასამართლო განაილქაში, ანდა ისეთი პირებთან, რომლის ინტერესებიც ეწინააღმდეგება პროცესის იმ მომსწილის ინტერესებსა და რომელმაც მასთან დადო მტონახმება იურიდიული დახმარების განეგის შეაახებ;
- გ. მათ უკეთია მოსამართლის, პროკურორის ან გამოძიებლის თანამდებობა, გარდა იმ შემთხვევისა, როცა იგი შრომისუნარი პირის კანონიერი წარმომადგენელია, ანდა როცა დანქსულებს; რომელშიც იგი მუშაობს, ცნობილია სამოქალაქო მოსარჩელედ და ია ამ დაწესებულების წარმომადგენლად განოდის.
- დ. იგი იურიდიულ დახმარებას უწევს ან წინათ უწევდა პირს, რომლის ინტერესებიც ეწინააღმდეგება მის მიერ დასაცავი პრადებულს, ექვმტანის, დაზარალებულის, სამოქალაქო მოსარჩელის ან სამოქალაქო მოპასუხის ინტერესებს, რომლის წარმომადგენელიც ის არის.
- ე. თუ დასაცავი პირი, მარმშუნებელი უარს ამბობს დაცვაზე (წარმომადგენლობაზე) და უარი იადებულა (მუხლი 107).

კოდექსი არ განმარტავს, თუ რაა ნიშნავს ნათესაური ურთიერთობა, მაგრამ სამაგიეროდ გვიძლევს ახლო ნათესავის დეფინიცია და ასეთად მოიხეყა მსობელა, შეილად ანეყანს, შეილს, შეილიბილს, პაბას, ბებია, შეილიშვილს, დას, ძმას, შეუღლეს (ნათ შორის, განქორწინებულია) (მუხლი 44.21). საფიქრებელია, რომ ნათესაური ურთიერთობა გაცილებით უფრო ფართო ცნებაა, ვიდრე – ახლო ნათესავი. ამასთან, სისხლია სამართლია კოდექსისაგან გამახეგებით, საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსი აცალეების საკითხთან მომართებანი ნათესავად აახებლეს: იეუღლეს, დანოშნულა, პირდაპირი ხაზის

ნათესაებებს, დაძმავს, აღიარებულებს და მისამართებს, მშობლების დაძმავს, დანაწესებულებებს (შოფერებს), პირებს, რომლებსაც სახარბილო ვი დროს განმავლობაში თვალსაზრისით ურთიერთობებით არიან დაკავშირებული.

ადვოკატთა ეთიკის კოდექსი ცალკე ნორმით არეგულირებს ადვოკატების ინტერესთა კონფლიქტის დაუშვებლობის პრინციპს. კოდექსის მე-11 მუხლის თანახმად, ადვოკატს უფლება არა აქვს პროფესიული რწმენა მისცეს ან წარმოადგინოს ორი ან მეტი კლიენტი ერთსა და იმავე საქმეზე, თუკი არსებობს აღნიშნული კლიენტების ინტერესებს შორის ინტერესთა კონფლიქტი. ამასთან, ერთ ადვოკატო ბიუროში (ოფისში, კანტორაში, იურიდიულ ფირმაში და ა.შ.) მომუშავე ადვოკატებს უფლება არა აქვთ მისცენ პროფესიული რწმენა, ან წარმოადგინონ რამდენიმე პირი (კლიენტი) ერთსა და იმავე საქმეზე, თუკი აღნიშნულ კლიენტებს შორის არსებობს ინტერესთა კონფლიქტი, ან მისი წარმოქმნის მნიშვნელოვანი საფრთხე. ზღვრით მოცემულ ინტერესთა კონფლიქტის დაუშვებლობა ვრცელდება იმ შემთხვევებზეც, როდესაც ინტერესთა კონფლიქტი ან მისი წარმოქმნის საფრთხე წარმოიშობა საქმისწარმოების პროცესში. ამასთან, ადვოკატი ვალდებულია შეწყვიტოს ვეღვა კლიენტის საქმისწარმოება, რომელთა ინტერესებსაც იგი წარმოადგენდა, თუ კლიენტებს შორის წარმოიქმნა ინტერესთა კონფლიქტი მოციმციულ საქმეზე და არსებობს ადვოკატის მიმართ ნდობის დარღვევის და/ან კონფიდენციალობის ხელყოფის საფრთხე.

მართლმართლი სტანდარტი

ევროპის ადვოკატთა და იურიდიულ საზოგადოებათა საბჭო (CCBE) უფლებას არ აძლევს კლიენტებსა და თანხმდენს ან უარი განაცხადონ კონფლიქტზე, რაც კონფიდენციალობის შესახებ ევროკავშირის შედეგების მსგავსად, გარეშე შეგავლენისაგან ადვოკატთა დამოუკიდებლობის შესახებ განსაზღვრულ იქნება გამოიკვეთება. ამერიკის შეერთებულ შტატებში ეს დამოუკიდებლობა კლიენტის პრეროგატივაა.

CCBE-ის ადვოკატთა ქვეყნის კოდექსის მიხედვით, ადვოკატს უფლება არა აქვს რწმენა მისცეს, წარმოადგინოს ან იმოქმედოს ორი ან მეტი კლიენტის სახელით ერთსა და იმავე საქმეზე, თუკი ამ კლიენტების

ინტერესებს შორის არსებობს ინტერესთა კონფლიქტი, ან კონფლიქტის მინიმალური საფრთხე. ადვოკატი ასევე, ვალდებულია შეწყვიტოს ორივე კლიენტის საქმისწარმოება, თუ ამ კლიენტებს შორის წარმოიქმნა ინტერესთა კონფლიქტი და ასევე წამინ, როდესაც არსებობს კონფიდენციალობის ხელყოფის, ან მისი დამოუკიდებლობის შეზღუდვის საფრთხე. გარდა ამისა, ადვოკატმა თავი უნდა შეაკეთოს რაიმე რწმენის განხორციელებასთან დაკავშირებით, თუ არსებობს ადვოკატისთვის ყოფილი კლიენტის მიერ განდობილი საიდუმლოების დარღვევის საფრთხე, ან ყოფილი კლიენტის საქმეების ცოდნის შეუძლია არასასურველი უპირატესობა ახალ კლიენტს მიანიჭოს.

გარდა ამისა, რომ კონტინენტური ევროპის ქვეყნები ინტერესთა კონფლიქტზე განდევნილების მიზნისას კლიენტს ბმობდ არაფერა ეკითხებიან, მათ უპირატესობაში ამ საკითხის საბოლოო გადაწყვეტას ადვოკატთა ადვოკატური ასოციაციის პრეზიდენტი განსაზღვრავს. ევროპის ქვეყნების უმრავლესობა ასევე, მიიჩნევს, რომ საქმიანობისა ზოგიერთი სახე ეთიკური თვალსაზრისით შეუთავსებელია ადვოკატის საქმიანობასთან. ევროპის ადვოკატთა და იურიდიულ საზოგადოებათა საბჭო ამ მოსაზრებას კოდექსის მე-2 მუხლის მე-5 პუნქტში გამოხატავს. ამ კავშირშია იმ შემთხვევებში თითოეულ იურიდიულ კლიენტს ცალკე არის განსაზღვრული. თუმცა, შეინიშნება ერთი მტკიცე ტენდენცია, რომელიც შეადგენს კონფიდენციალურ პრაქტიკის კრახლავს.

მაგალითად, იტალიის ადვოკატთა ეთიკის კოდექსი (1999 წელი) ადვოკატს ვალდებულებს უარი იქცეს ახალ საქმეზე, რომელიც პოტენციურ საფრთხეს ქმნის მიმდინარე კლიენტებთან მიმართებაში, ხოლო კლიენტს არ აძლევს არაფერა იქმნის უფლებას აღნიშნულ საკითხთან დაკავშირებით (მუხლი 37.1). აგრეთვე, კოდექსი განმარტავს, რომ ადვოკატი, რომელიც მუშაობდა დაქორწინებულ წევრთან, ვერ იქნება მათი წარმომადგენელი მათ შორის წარმომადგენელი უთანხმოების საქმეში (მუხლი 37.2). პოტენციური კონფლიქტის საკითხი განმარტავს უფლებად არეგულირებს საფრანგეთის საკანონმდებლო დირექტივა (1991 წლის 27 ნოემბერი), რომლის მიხედვითაც, ანალოგიურ შემთხვევაში კლიენტი უფლებამოსილია უარი თქვას ადვოკატზე, ხოლო თუ კონფლიქტი ფაქტობრივია მაიათისა, კლიენტს აკეთს უფლება არ განიხილოს. თუ პოტენციური კონფლიქტი ადვოკატის მიერ წარმოადგენლობის

დაწყებისაა აშკარა არ არის, მაგრამ განსორციელების პროცესში ნათელი გაჩნდა, რომ კონფლიქტი საბუნება, ადვოკატი ვალდებულია ურჩაოს კლიენტს ანუ წარმომადგენლის პოზიციას (შუხლი 155). გერმანიის კანონმდებლობის თანახმად, ინტერესთა კონფლიქტი დახაზაულებრივად ააქმიანობია ტოლფასიან, აქ, ადვოკატს არ შეუძლია მონაწილეობა მიიღოს საქმეში, თუ მას ადრე მიცემული აქვს პროფესიული რჩევა ოპონენტისთვის ან მას წარმოადგენდა.

ამერიკული სტანდარტი

ამერიკის იურიანტიპის ასოციაციის შიდალურ კოდექსში მოცემულია ინტერესთა კონფლიქტებთან დაკავშირებული რეგულაციები ზოგადი, ასევე სპეციფიკური ხორმები. კოდექსი ასევე, არეგულირებს რამდენიმე კლასიკური კონფლიქტებს, როდესაც ერთ-ერთი მთავარი ყოფილი კლიენტია. ინტერესთა კონფლიქტის თაობაზე პოლი შესწორება 2002 წლის აქტურეალში იქნა მიღებული და იგი განსაზღვრავს ადვოკატის მოვალეობებს პოტენციური კლიენტის მიმართ.

ვინაიდან კონფლიქტია უმრავლესობა კლასიკური ინტერესების რისკის ქვეშ აქცნებს და კლიენტის დამოუკიდებლობა და მის მიერ გადაწყვეტილების მიღება პატივსაცემი დირექტორებისა, კლიენტი უფლებამოსილია თავიდან აიცილოს ინტერესთა კონფლიქტების უმრავლესობა. თუ კლიენტი მინც გადაწყვეტს ანუ ადვოკატთან თანამშრომლობას, ამისათვის, როგორც მინიმუმ, ააქტივია კლიენტის გააზრებული თანხმობა.

კლიენტის დამოუკიდებლობის პატივისცემის ზოგადი პრინციპი არ ვრცელდება, როდესაც კონფლიქტი იმდენად მძიმეა, რომ ნებისმიერი კლიენტი კონფლიქტის თავიდან აცილებაზე უარის თქმის შემთხვევაში ეჭვმიტანილი ხდება. კლასიკურ დამოუკიდებლობა პატივისცემისა ზოგადი პრინციპი არ მოქმედებს მხოლოდ იმ შემთხვევებში, როდესაც კონფლიქტზე თანხმობის გადაწყვეტილებით საფრთხე ეწინება არა მარტო კლიენტის ინტერესს, არამედ ზოგადად, მართლმსაჯულების სისტემის ინტერესებს.

ამერიკაში ინტერესთა კონფლიქტის სამი ძირითადი წყარო არსებობს:

- შესანიშნავი მხარია ჩარევა;
- ადვოკატის ინტერესები;
- რამდენიმე კლიენტია ინტერესები.

ნებაზე მხარის ჩარევისაგან გამოწვეული კონფლიქტები

შესანიშნავი მხარის ჩარევა კონფლიქტს იწვევს მაშინ, როდესაც ვინმე, ვინც არ არის კლიენტისა და ადვოკატის ურთიერთობის შიგნით, ცდილობს ზეშოქმედება მოახდინოს ადვოკატის შეწყვეტის დამოუკიდებლობაზე, რომელსაც ეს უკანასკნელი კლიენტის სახელით აკეთებს. ანუ კონფლიქტზე უარის თქმა შესაძლებელია, თუ კლიენტი კონსულტაციის შემდეგ თანხმობას განაცხადებს.

ადვოკატის ინტერესებისაგან გამოწვეული კონფლიქტები

კონფლიქტია იყოფიერ ძირითადი წყარო ადვოკატის ინტერესები, რომლებიც კლიენტის ინტერესებს ეწინააღმდეგება. ზოგადად, ინტერესთა კონფლიქტი არსებობს მაშინ, როდესაც კლიენტის წარმოდგენა მატერიალურად იზღუდება ადვოკატის პირადი ინტერესებით. ამ ზოგადი კონფლიქტის თავიდან აცილება შესაძლებელია, თუ ადვოკატი მინაგანად დარწმუნებულია, რომ იგი შეძლებს კომპეტენტურად და გულმოდგინედ წარმოადგინოს კლიენტი, ხოლო კლიენტი იძლევა გააზრებულ თანხმობას, რომელიც დადასტურებულია წერილობით.

ადვოკატისა და კლიენტის შორის განსაკუთრებული ურთიერთობა რეგულირდება კონკრეტული წესებით. მაგალითად, როდესაც საქმე გვაქვს ადვოკატსა და კლიენტს შორის საქმიან გარიგებასთან. უთიკის კოდექსი მოითხოვს, რომ კლიენტმა ანგეზო გარიგებაზე თანხმობა წერილობით გააზრდოს. ამასთან, ადვოკატი ვალდებულია კლიენტს წერილობით ურჩიოს, რომ მასთან გარიგების დადებამდე სასურველია, რწევა დამოუკიდებელი ადვოკატისაგან მიიღოს. დაბოლოს, გარიგების პირობების გაფორმება საჯაროდებულია წერილობით და კლიენტისათვის განსაჯებ ენაზე.

ადეოკატს ეკრძალება შექმნას დოკუმენტი, რომელიც მნიშვნელოვან საჩუქარს სთავაზობს ადეოკატს, ან მის ახლო ნათესავებს. ეს შეზღუდვა არ მოქმედებს, როდესაც მძღვანის ნათესაურ კავშირშია დონორთან.

ადეოკატებს დაბეჯითებით ურწმუნებ თავი აარიდონ სასაყვარულო ურთიერთობებს კლიენტებთან, ვინაიდან შეიძლება ინტერესთა კონფლიქტის რთული ნახაგი წარმოიშვას მაშინ, როდესაც ადეოკატია და კლიენტია პროფესიული ურთიერთობა გადასლართულა სასიყვარულო ურთიერთობაში. 2002 წლის თებერვალში მიღებულ იქნა ახალი მკაო, რომელიც კრძალავს ანგვარ ურთიერთობებზე ადეოკატებსა და კლიენტებს შორის. ეს წესი არ კრძალავს ადეოკატსა და კლიენტს შორის საქმიან ურთიერთობაზე, თუ მათ ინტერესური ურთიერთობა მქონდათ წარსულში.

დაბოლოს, ადეოკატს ეკრძალება კლიენტის საზიანოდ გამოიყენოს ინფორმაცია, რომელიც მისთვის ენობილი გახდა ადეოკატისა და კლიენტის ურთიერთობის შედეგად.

რამდენიმე კლიენტის ინტერესებიდან წარმოქმნილი კონფლიქტები

ინტერესთა კონფლიქტის შემთხვევები შეიძლება საბუნებოა არა წარტო მიმდინარე კლიენტებს შორის, არამედ ყოფილ კლიენტებსა და მძღვანირე კლიენტებს, პოტენციურ და მიმდინარე კლიენტებს, ან პოტენციურ და ყოფილ კლიენტებს შორის. ინტერესთა კონფლიქტის უმარტივესი საქმეები მოიცავს რამდენიმე კლიენტის წარმოადგენას, რომელთა ინტერესები ერთმანეთს ცალსახად ეწინააღმდეგება. ასეთი კონფლიქტია არაეზობის შემთხვევაში, დაუშვებელია წარმოადგენლობის გახაგრძელებლად კლიენტის თანხმობის მიღება, რადგან ასეთ შემთხვევაში საქმე ძალიან მასშტაბურ კონფლიქტს ებება. დაახლოებით იგივე სიტუაციასთან გვაქვს საქმე, როდესაც ადეოკატმა ერთი კლიენტი მეორის წინააღმდეგ უნდა წარმოადგინოს ისეთ საქმეზე, რომელიც მეორე კლიენტსა წარმოადგენლობასთან დაკავშირებული არ არის. ანაც, როგორც წესი, კლიენტის მიერ გადაწყვეტილებების და მოკუადებლად მიღების უფლება კანონმდებელი ზღუდავს.

ინტერესთა კონფლიქტის ანალიზი საქროა მაშინაც კი, როდესაც ხდება წრავალი კლიენტის წარმოადგენა, რომლებიც პროცესია ან გარიგების ერთსა და იმავე მხარეს წარმოადგენენ. აქვე აღსანიშნავია, რომ ადეოკატი, რომელიც ახორციელებს იურიდიული მირის დაცვას (კორპორაცია, პროფკავშირი და ა.შ.) წარმოადგენს ორგანიზაციის და არა მის მუშაკებს. ზოგჯერ ორგანიზაციისა და მისი მუშაკების ინტერესები შეიძლება ერთმანეთს დაემთხვეს. აკეთ შემთხვევაში ადეოკატმა შეიძლება წარმოადგინოს როგორც ორგანიზაცია, ასევე მისი მუშაკები, მაგრამ ადეოკატმა უნდა შეწყვიტოს საქმისწარმოება, თუ ორგანიზაციისა და მუშაკთა ინტერესები ერთმანეთს ეწინააღმდეგება.

ამერიკელ ადეოკატებს შიშავალი კლიენტების მიმართ ერთგულებია და კონფიდენციალობის შეზღუდული ვალდებულება ეკისრებათ. ვინაიდან კონფიდენციალობის დარღვევა რამდენიმე კლიენტის კონფლიქტია ანალიზის უმთავრესი ფაქტორია, ანალიზი პოტენციური კონფლიქტისთვის მომავალ კლიენტებსა და მიმდინარე ან ყოფილ კლიენტებს შორის უნდა გაკეთდეს. ვინაიდან ადეოკატი კლიენტის ყრიფლი უნდა დარჩეს მისი წარმოადგენლობა დასრულების შემდეგაც და ვინაიდან ადეოკატი ვალდებულია დაიცვა კონფიდენციალობის პრინციპი კლიენტის საქმის დასრულების შემდეგაც, ყოფილ და მიმდინარე კლიენტებს შორის კონფლიქტი წარმოიშობა მაშინ, როდესაც ინტერესები აშკარად ურთიერთსაწინააღმდეგოა, ან ორ წარმოადგენლობას შორის არსებითი ურთიერთობაა. ასეთ კონფლიქტზე თანხმობია გაცხადება მხოლოდ ორივე კლიენტის გააზრებული თანხმობით შეიძლება.

ინტერესთა პოტენციური კონფლიქტი მაშინაც არაეზობს, როდესაც ადეოკატი ორ კლიენტს წარმოადგენს საქმეებში, რომლებიც ერთმანეთთან დაკავშირებული არ არის და რომელთა გამოც ადეოკატი მონიხაღმდეგე მხარეებს იგივე პარტიულურს საკითხზე უნდა ედავოს. მოუბედავად იმისა, რომ ჩვეულებრივ, ადეოკატმა შეიძლება დაიკავოს არათანხმდევრული პოზიცია სხვადასხვა სასამართლოში, ახვადახსვა დროს, სხვადასხვა კლიენტებს სახელით, ინტერესთა კონფლიქტი წარმოიშობა, როდესაც არსებობს საფრთხე, რომ ადეოკატის ემეება ერთი კლიენტის სახელით, მატერიალურად შეზღუდვას ადეოკატის

ეფექტიანობას მეორე კლასის ნარმოდევისას, სხვა საქმეში. აუცი-
ლად, განსაკუთრებით მაშინ, როდესაც ეს ურთიერთსაწინააღმდეგო პო-
ზიციები ერთსა და იმავე სასამართლოში განიხილება, ადვოკატი ეფექ-
ტიანად დაეობს პრეტენდენტზე ერთ საქმეში, რომელიც ზიანს აყენებს
კლიენტს მეორე საქმეში. ეს უნებს ერთ-ერთი კლიენტის ინტერესსა,
მაშინ როდესაც მეორისთვის სასარგებლოა.

როგორც წესი, როდესაც ადვოკატი აქვს ინტერესთა კონფლიქტი, ეს
კონფლიქტი ვრცელდება მოცემული იურიდიული კომპანიის ყველა
ადვოკატზე. ლოგიკა დაფუძნებულია კარაულზე, რომ კონფიდენცია-
ლური ინფორმაცია, რომელსაც ერთი ადვოკატი ფლობს, ასევე შე-
იძლება ცხოვლი იყოს ამავე კომპანიის ყველა ადვოკატისთვის. იური-
დიული კომპანიის შესახებ, სადაც ადვოკატი მუშაობს, გავრცელებულ
ტექნიკად იქცა სასამართლო პროცესებში, რაც მონიამაღმდეგე მხა-
რებს ნია მიერ არჩეული ადვოკატის ყოლის სამუალებას უსაბოძს და
ეფექტიანად იცავს მართლმსაჯულების სიაჯიქის ინტერესთა კონფ-
ლიქტებით წარმოქმნილი საფრთხეებისგან.

ადვოკატი ერთი ხაზის საქმიანობიდან მეორეზე გადასვლა მზარდმა
პრაქტიკამ და ერთი იურიდიული კომპანიისგან მეორე კომპანიის
გადასვლის გაბმირებული შემთხვევებში, მოითხოვა პოტენციურ ინ-
ტერესთა კონფლიქტებზე შვარსი და ეფექტიანი შექმნის პროცე-
დურების ჩატარება, რანეთუ მხოლოდ ამგვარი შექმნის შეიძლება
კონფლიქტში ზართული ადვოკატის კომპანიისგან იზოლირება და მო-
საგალო, პროცესისგან დასკეალიფიკაციის თავის არიდება. თუ სასა-
მართლო მაინც დასკეალიფიკაცია დასკეალიფიკაციის შესაბამე მუამ-
დგომლობას, პროცესი გადაიყვება, ეძლე მენცრული ადვოკატი საქ-
მის არ გაეცნობა.

ბუნებრივია, ყოფილ მოსამართლეების დასკეალიფიკაციის კონფლიქ-
ტები განსკეალიფიკაცია იმ ადვოკატი კონფლიქტებისაგან, რომლებმაც
სადვოკატო პრაქტიკის გარეშო გამოიცვალეს და შესაბამისად, ისინი
კონფლიქტის აპელიაციურ წესებს ექვემდებარებიან. მაგალითად, ყო-
ფილმა მოსამართლემ არ შეიძლება შეარტულოს-კერძო ადვოკატის

პროფესიული ფუნქცია იმ საქმეზე, რომელზედაც მან პირადად და
არსებითად გახასორციელა მოსამართლის უფლებამოსილება, თუ
საქმეში მომანხილე ყველა მარე კონსულტაციის ქედგად, თანხმობას
არ განაცხადებს. სპეციალური წესები უნდა იმ იურიდიულ კომპანი-
ებს, სადაც ყოფილი მოსამართლეები მუშაობენ. შექმნის შემთხვევა
ანი პროცედურები, შეტყობისების გაგზავნა მხარეებისათვის და იმ
სამართლოსთვის, სადაც მოსამართლე მუშაობდა, იურიდიულ კომ-
პანიას, აადაც ყოფილი მოსამართლე მუშაობს, საშუალება აძლევს
გააგრძელოს კლიენტის ნარმოდევის საქმეზე, სადაც ყოფილი მო-
სამართლე დისკეალიფიციურებულ იქნა საადვოკატო სამსახურის შეს-
რულებისაგან.

კონფლიქტის აპელიაციური წესები ვრცელდება ადვოკატებზე, რომ-
ლებიც ამთავრობო პრაქტიკიდან კერძო პრაქტიკაზე გადავიან. ყო-
ფილმა სამთავრობო ადვოკატმა არ შეიძლება ნარმოდევის კლიენტი
იმ საქმეზე, რომელზეც როგორც ამთავრობო ადვოკატმა პირადად
და არსებითად განსკორციელა ადვოკატის პროფესიული ფუნქციები.

ბუნებრივია, ყოფილ მოსამართლეების დასკეალიფიკაციის კონფლიქ-
ტები განსკეალიფიკაცია იმ ადვოკატი კონფლიქტებისაგან, რომლებმაც
სადვოკატო პრაქტიკის გარეშო გამოიცვალეს და შესაბამისად, ისინი
კონფლიქტის აპელიაციურ წესებს ექვემდებარებიან. მაგალითად, ყო-
ფილმა მოსამართლემ არ შეიძლება შეარტულოს-კერძო ადვოკატის
პროფესიული ფუნქცია იმ საქმეზე, რომელზედაც მან პირადად და
არსებითად გახასორციელა მოსამართლის უფლებამოსილება, თუ
საქმეში მომანხილე ყველა მარე კონსულტაციის ქედგად, თანხმობას
არ განაცხადებს. სპეციალური წესები უნდა იმ იურიდიულ კომპანი-
ებს, სადაც ყოფილი მოსამართლეები მუშაობენ. შექმნის შემთხვევა
ანი პროცედურები, შეტყობისების გაგზავნა მხარეებისათვის და იმ
სამართლოსთვის, სადაც მოსამართლე მუშაობდა, იურიდიულ კომ-
პანიას, აადაც ყოფილი მოსამართლე მუშაობს, საშუალება აძლევს
გააგრძელოს კლიენტის ნარმოდევის საქმეზე, სადაც ყოფილი მო-
სამართლე დისკეალიფიციურებულ იქნა საადვოკატო სამსახურის შეს-
რულებისაგან.

თავი 5

ავტორიტეტის მართვა მხარეთმცოდნეობის მეცნიერების მეცნიერების

ავტორიტეტის კლიენტის მიზანმიმართულად დასაბუთებული პროფესიული საქმიანობის განხორციელების უზრუნველყოფა აკისრია, რაც ნიშნავს, რომ საადვოკატო საქმიანობა უნდა განაპირობებდეს თავიანთი კლიენტების სახელით, ნებისმიერი სახისა გაყიდვის გარეშე, იქნება ეს თავიანთი პირადი ინტერესები, სხვა კლიენტების ინტერესები, მესამე პირის ინტერესები თუ მთავრობის ინტერესები. ნიუნიტაქსის იმისა, რომ კლიენტის ინტერესები სხვა შემთხვევაში ინტერესებთან შედარებით უზენაესია, თუთ კლიენტის ინტერესებიც კი, კანონმდებლობასა და ადვოკატთა პროფესიულ ეთიკის კოდექსის ქვეშედება. გარდა ამისა, მთელ რიგ ქვეყნებში, ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის კოდექსები ან შეაბამისი კანონმდებლობა ადვოკატებს დამატებით ეთიკურ უზრუნველყოფებს უდგენს მართლმადიდებლობის მიმართ და მესამე პირებთან ურთიერთობის საკითხებში, ამგვარი მითითებები, როგორც მესამე, უფრო მრავლად მოიძებნება ანგლო-ამერიკული სამართლის ქვეყნებში, რაც საპროცესო კანონმდებლობა თავიანთი ურთიერთობის მიხედვით.

მავალითსათვის, კონტინენტური და ანგლო-ამერიკული სამართლებრივი სისტემის ქვეყნებში განსხვავებულად წესდებოდა ადვოკატების მიერ სამართალმართლების განხორციელებისა და დანერგული შეზღუდვები. ამგვარი შეზღუდვები ძირითადად, დაკავშირებულია ადვოკატის მიერ მასალების შეკრებისა და სასამართლოში მათ წარდგენისთან და განმარტების სამართლის ან თუ იმ სისტემებში ადვოკატისა და მთავრობის განსხვავებული როლით. ანგლო-ამერიკული სამართლის

ქვეყნებში მტკიცებულების შეკრებისა და სასამართლოში მათ წარდგენის მიზანმიმართულად, ადვოკატთა პასუხისმგებელი, რამდენიმე საბრუნავი კანონმდებლობით, მხარეები თავად იღებენ გადაწყვეტილებას იმ მტკიცებულებათა არჩევანზე და დამატებით, რომლებიც მათ საქმის მოსაგებად დაენებებათ. ხოლო კონტინენტური სამართლის ქვეყნებში ამგვარ გადაწყვეტილებას მოსამართლე იღებს, თუმცა ადვოკატის მონაწილეობა აქაც არ არის გამოორცილებული.

ანორედ ამ ფუნდამენტური განსხვავებით იხსნება ადვოკატებზე სამართალმართლებისთან დაკავშირებით დანერგული შეზღუდვები.

ბუნებრივია, ნებისმიერ სასამართლოში ადვოკატი მხოლოდ კანონიერ განცხადებებს უნდა აკეთებდეს, თუმცა ანგლო-ამერიკული სამართლის სისტემის პრაქტიკაში მას მტკიცებულებათა წარდგენისა და დამატების თავად აკონტროლებს მტკიცებულებათა წარდგენისა და დამატების პროცესს, განსხვავებით, კონტინენტური სამართლის ქვეყნებში მოუძებნება ადვოკატებისაგან, სადაც შეგავსი ფუნქცია უპირველესად, მოსამართლის პრეროგატივაა.

აქედან გამომდინარე, ანგლო-ამერიკული სამართლის სისტემის მოქმედი კანონმდებლობა ადვოკატებს სასამართლო პროცესზე უფრო მეტ უზრუნველყოფას აკისრებს.

ამასთან, ანგლო-ამერიკული სამართლის სისტემის მტკიცებულებათა შეგროვებას ადვოკატები აკონტროლებენ და შესაბამისად, დაპირისპირებულ მხარეთა ადვოკატებს შორის გაცილებით უფრო ხშირია კონტაქტი. ამის გამო, ამ სისტემის ქვეყნების ეთიკის კოდექსებში გაცილებით მეტი ურთიერთობისა და ადვოკატთა შორის ურთიერთობის წესებს და მათ ურთიერთობას მოწმებთან და დაპირისპირებულ მხარეებთან.

მოუხდებოდა განსხვავებებისა, ორივე სისტემის ქვეყნებში ადვოკატის გეგმავანე მნიშვნელოვან თვისებად მათი საინფორმაციო ითვლება. მართლმადიდებლობის სისტემის უფრო მეტი მუშაობისათვის აუცილებელია, რომ ადვოკატს ჰქონდეს საკუთარი კლიენტისა და სასამართლოს მდობა. აგრეთვე, დაუშვებელია სასამართლოს შეკვდიანში შეყვანი და ამ გზით კლიენტისათვის დაზარალება განეცა.

მაროშული სტანდარტი

საქართველოს ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის კოდექსის თანახმად, ადვოკატი ვალდებულია ექსპრესიას აწარმოოს მისი კლიენტის, არამედ ასევე, სასამართლოთა და სხვა ადვოკატთა მიმართ.

ადვოკატის ურთიერთობა სასამართლოსთან ადვოკატთა შეიქცევა კანონი 9-9 მუხლი რეგულირდება, რომელიც ნიხეფიითაც, ადვოკატი, რომელიც მონაწილეობს საქმეში საქართველოს, უცხო ქვეყნის სასამართლოს ან ტრიბუნალის წინაშე – ვალდებულია დაიცვას ან სასამართლოში თუ ტრიბუნალში მოქმედი ქვეყნის წესები (მუხლი 9.1). ადვოკატი არ უნდა დაუკავშირდეს ან შეხვედეს მოსამართლეს კონკრეტულ საქმეზე, მოწინააღმდეგე მხარის ადვოკატთან შეთანხმების გარეშე, გარდა აპროცესო კანონმდებლობით ნებადართული შემთხვევებისა (მუხლი 9.2). ადვოკატმა არ უნდა წააშალოს სასამართლოს წინაშე მდებარე მუცხობით ყალბი მტკიცებულება (მუხლი 9.3). ეს წესები ასევე, ურცვლდება ადვოკატის ურთიერთობებზე არბიტრაჟთან და ნებისმიერ სხვა ბიძრებით, რომლებიც ახორციელებენ მარალმსაჯულებას ან სასამართლოს მატგას ფუნქციას (მუხლი 9.4).

ადვოკატის ურთიერთობა მის კოლეგებთან აგრეთვე, ადვოკატთა ეთიკის კოდექსის დაცვის ობიექტია. კოდექსის მიერ განაზღვრული ადგილი სახის ვალდებულებები მიზნობით, ორ წინააღმდეგე შეიძლება დაიყოს. პირველი მოიცავს, კანონის მიერ აღიარებულ ადვოკატის ვალდებულებას – პატივი სცეს თავის კოლეგას და პროფესიული საქმიანობის განხორციელებისას, მას თავა ზიანად მიუბრუნოს (მუხლი 10.1).

მეორე შეიქცევა თანახმად კი, თუ ადვოკატს მიმართა კლიენტმა, რომელსაც სხვა ადვოკატი მყავს, ადვოკატი ვალდებულია აცნობოს კოლეგას მისი კლიენტისთვის კონსულტაციის განცევის ან სხვა სახის სამართლებრივი დანიარების განცევის დანიყების შეიქცევა (მუხლი 10.1). ცხადია, მოცემული ვალდებულებები გამომდინარეობს კოლეგიალობის პრინციპიდან, რომელიც ადვოკატთა მესაბეჭ კანონის შემეიდე მუხლით არის გარანტირებული და ადვოკატის მიერ მისი კოლეგის პატივისცემა და ღირაების დაცვა განაშტკიცება. ამის პარალელურად, კოდექსი ხაზგამაღმ აღნიშნავს, რომ პროფესიის კორპორატი-

ული არის მოიხიბეს ადვოკატთა შორის ხლობას და თანამშრომლობაზე დახეარებულ ურთიერთობას მათი კლიენტების სასარგებლოდ სასამართლო პროცესებს და ახვა, კლიენტისთვის საზიანო უწყვეტების თავიდან აცილების მიზნით. თუმცა, დაუშვებელია კლიენტის ინტერეტებზე ნაღლა პროფესიული ინტერესების დაყენება (მუხლი 10.2). შესაბამისად, კლიენტია ინტერესებსა ადვოკატის ყველა ახვა ინტერესი უნდა გადაწინა (მუხლი 5).

სწორედ მართლმსაჯულების ინტერესების დაცვითა განაბობებულია კანონმდებლის ნიზნობა, რომ აისხლია სამართლია საქმეებზე ადვოკატა უფლება არა აქვს უარი თქვას დაცვაზე არასაბატიო მიზეზით, ხოლო პროცესზე არასაბატიო მიზეზით ადვოკატის გამოუცხადებლობის შემთხვევაში შეიქცევა ადვოკატთა გერთიანების თუ კონკრეტული ადვოკატის მიმართ სასამართლო მესიო ქონებრივი მასუხისმგებლობის ზომების გამოყენება. აღსანიშნავია, რომ დაშტველი ვალდებულია ხელი არ შეუშალოს სიხილია სამართლია საქმეზე ქვეწაროტების დადგენას შტკიცებულებითა მოსიბით, ფალიდიკაციით, დაზარალებულია, მოწმეთა შეგულიანებით და სხვა უკანონო მოქმედებით, იგი ვალდებულია დროულად გამოცხადდეს საპროცესო მოქმედების ნატარების ადგილას და სასამართლოში, დეშორწილოს სასამართლოს თავმჯდომარის კანონიერ განკარგულებებსა, პატივი სცეს სასამართლოსა და ბრალდებია მხარეს და დაცვის უკარგი სასამართლო სხდომის დარბაზში.

მაროშული სტანდარტი

ზოგადად, ევროპია ქვეყნები მესაზე მხარესა მიმართ ადვოკატებს რაიმე სახის კონკრეტულ ეთიკურ ვალდებულებება არ აკისრებენ. ეს ნათლად ჩანს ევროპის ადვოკატთა და თორიდიულ საზოგადოებათა საბჭოს (CCBE) მიერ შემუშავებულ ეთიკის კოდექსშიც, რომელია მოიდეფიითაც სასამართლო პროცესზე ადვოკატს მხოლოდ ის მოეფიხეება, რომ დაიცვას სამართლიანობის პრინციპი. ამ წორმის შემუშავით შესაძლვა ჩაითვადოს, რომ ადვოკატებს მოწინააღმდეგე წინარაათის შტკეობინების გარეშე მოსამართლესთან კონტაქტი უკრძალებათ.

სხვა ადვოკატებთან ურთიერთობებში CCBE ადვოკატებს კოლეგიალობისკენ მოუწოდებს, მაგრამ ამისთანავე კოდექსი განიარტება,

რომ ამ ურთიერთობება კლიენტისა ინტერესები არ უნდა შეეწიროს. CCBE ასევე მოითხოვს, მეორე სახელმწიფოების ადვოკატებისაგან უცხოელი კოლეგებისადმი თავიზიან მოპყრობას. CCBE არ აცალდებულულებს ადვოკატებს რაიმე განსაკუთრებული დამოკიდებულება შეიძლება მოაწიყებთან ან იმ მძარცბთან, რომლებსაც პროცესზე წარმომადგენელი არ მყავთ. ფაქტობრივად, CCBE მესამე მხარეთა მიმართ ადვოკატთა ვალდებულებების დახასიათებისას ამ ნორმების შექმნას არგულდება.

რაც შეეხება ადვოკატის ვალდებულებას მართლმსაჯულების წინაშე, ევროპის ადვოკატთა და იურიდიულ საზოგადოებათა ასპქო ევროპულ ადვოკატებზე მოუწოდებს მართლმსაჯულების დამოკიდებულება შექმნის სასამართლოს მიმართ. კერძოდ, CCBE-ის მოადლური კოდექსის შიბდე-ვით ადვოკატმა განზრახ არასოფეს არ უნდა მძარცბოს სასამართლოს არასწორი ან შეცდომი შეწყვენი ინფორმაცია. სასამართლოს წინაშე კოდექსით გათვალისწინებული ვალდებულებას ასევე ვუფლისწმობს, რომ სასამართლოს უფლება აქვს ადვოკატებისაგან მოითხოვოს ფაქტების საწარმოიანად გამომოცემა ვაზიფიადებია და ააკუთარ ინტერესებზე შორგებია, ან უმხიშენელოყანეთა ფაქტების ვამოტოვების ვარეშე.

სასამართლო როდესაც ადვენს, რომ იგი ვერ ვნდობა ადვოკატის მიერ ვაკეტებულ ვანცხადებას, ადვოკატი ვარტავს ვწყდითობას სასამართლოში და აქედან ვამომიძინარე, ფაქტობრივად, თავის კლიენტს ზიანს აყენებს. ნებისშიერ სამართლებრივ სისტემაში საიმეფოობა ადვოკატის უმხიშენელოყანესი მახასიათებელია. ევროპის ადვოკატთა და იურიდიულ საზოგადოებათა ასპქოს მიერ შექმუშავებული ვოდა-ლური კოდექსის მიხედვით, როდესაც სასამართლო პროცესზე ადვოკატს არაყერიოზული და დუხაბუბლებელი მოზიცია უკავია, მას შეიძლება დავესროს დისციპლინური ვასუხისწგებლობა.

ზოვადად, CCBE ორიენტირებულია ადვოკატის პროფესიის რეპუტაციაზე და არეგულირებს იმ ასპექტებს, რომლებზეც შესაძლოა ზიანი მოაყენოს პროფესიის კორპორაციულ ინტერესებზე. თუშეა, კოდექსი სათანადო ვურადლებას უთმობს პროცესის სამართლიანად წარმართვისად. მესამამისად, ევროპულ ადვოკატებს მოვასოყებთ სათანადო

ვათივალისწინონ პროცესის სამართლიანად წარმართვია ვალდებუ-ლება. მავალითად, ისინი არ უნდა დუკავშირდენენ მოსამართლეს მო-წინააღმდევე მხარის ადვოკატის წინასწარი შეტყობინების ვარეშე, არ უნდა ვადესცვენ მოსამართლეს ხიეთური მტკიცებულებები, ჩახანე-რები ან დოკუმენტები, თუ ისინი დროულად არა აქვს ვადაცემული მოწინააღმდევე მხარის ადვოკატისთვის, ვარდა იმ შემთხვევისა, რო-დესაც ასეთი ვმედება საბროცესო ნორმებითა დამუყებული. კანონით ვათვალისწინებულ ფარგლებში, ადვოკატმა არ უნდა ვაამტლავნოს ან წარადგინოს სასამართლოში მეორე მხარის ან მისი ადვოკატის მიერ საქმეზე მორიგებასთან დაკავშირებული რაიმე წინადადება მეორე მხარის ადვოკატის ვკაფით თახხმობის ვარეშე.

ამერიკული სტანდარტი

ევროპული ქვეყნებისაგან განსხვავებით, ამერიკის შეერთებული შტატების სტანდარტები შეაქმნა მხარეებს უფრო ვართოდ ეება. მესამე მხარის ცნება მოიცავს მოწინააღმდევე მხარეს, მოწმეს, ნაფიც მსა-ჯულეს და სხვა მხარეებს, ანუ ყველა იმ პროცესთა მოწინააღმდევე, რომელიც უცხო პირთა ადვოკატისა და კლიენტისადვია. მესამე მხარეთა მიმართ არსებული ვალდებულებები ადვოკატთა კლუბრიადში პირ-ველადი ვალდებულებების ფარგლებში მოქმედებს.

მოწმეები

ამერიკული სტანდარტების მიხედვით, მოწმეთან ურთიერთობის დროს ადვოკატა ეკრძალება ვამოყენოს ისეთი საწუალელები, რომლებიც სა-ფუფელიანი მიზნის ვარეშე ხელს უწყობს, ავთენებს ან აყერებს მესამე პირს. ადვოკატს ასევე ეკრძალება მტკიცებულების მოპოვება ისეთი მეთოდების ვამოყენებით, რომლებიც ლახავს მესამე პირის სამართ-ლებრივ უფლებებს. ადვოკატის მიერ მოწმის დაკითხვა მოწმეთა უმრავ-ლესობას ტვიროად ანება ან აყოყნებს, რადგან დაკითხვა დროსთან არის დაკავშირებული. თუმცა, ამერიკულ სტანდარტში საუბარის მხო-ლოდ ისეთი ხასიათის საწუალეების ვამოყენების აკრძალვებზე, რომელი ვამოყენებითაც ვერ მოხდება კლიენტის კანონიერი ინტერესის (ანუ საფუძელიანი მიზნის) მიღწევა და რომელთა ვამოყენებაც მოწმად ისარავს მოწმის შეურაცყოფას, დავოებება და დამწეება.

ამასთან, ადვოკატები ვალდებული არიან ფაქტობრივად და სამართლიანად მოეხერხონ იმ შესაძლებლობებს, მათ შორის მოწმეობა, რომლებსაც არ გააჩნიათ ნარმოადგენელი (ადვოკატა). დაუშვებელია ადვოკატმა მოწმისგან მოტყუების გზით მიიღოს ინფორმაცია. მაგალითად, ადვოკატებს ეკრძალებათ შეცდომაში შეიყვანონ მოწმე და მის ბიზანტი შევიდნენ როგორც ინკვაზიტორები, ან ამგვარი ტყუილის სათქმელად და მოწმის ბინაში შეღებვის მიზნით დაიქირავეთ სხვა პირები.

მოწმეები რომელიმე მხარის „აპკუთრებას“ არ წარმოადგენენ და აღქმადან გამომდინარე, ადვოკატს ეკრძალება იათი ქმედებების განხორციელება, რომლის შედეგადაც ესა თუ ის მოწმე ხელმოწვევდომილი გახდება მეორე მხარისათვის. მაგალითად, დაუშვებელია ადვოკატმა მოწმე ურჩიოს დაინალოს, დანალოს მტკიცებულება ან არ ესაუბროს მოწმისაღმდეგე მხარეს ან მის ადვოკატს. მხარეებთან თანამშრომლობის გადაწყვეტილებას, ნიჭიერ გამოინკვლევის გარდა, მოწმე დამოუკიდებლად იღებს.

სასამართლო პროცესის მსვლელობისას, ამერიკელი ადვოკატები ვალდებული არიან დაემორჩილონ სასამართლოს შეჯავს და მათ შორის თავი შეაკაფონ მოწმისათვის შეურაცხველი ქმედებისაგან. ჩვეულებრივ, ასეთი შეურაცხველი ქმედებები ხდება ჯვარედინი დაკითხვის დროს. მიუხედავად იმისა, რომ საქარობის შემთხვევაში, ჯვარედინი დაკითხვა შეიძლება მშვევე იყოს, მან არ უნდა გამოიწვიოს მოწმის უმინაო დაძვირება.

სასამართლო და ნაფიც მსაჯულები

ევროპის ქვეყნების მსგავსად, სასამართლოს მინარტ გულაბდილი და მატროსანო დამოკიდებულება ამერიკელ ადვოკატებსაც მოეთხოვებათ. ამერიკის იურისტთა ასოციაციის შოდალური კოდექსის მიხედვით, ადვოკატმა სასამართლოს წინაშე წინასწარი შეცნობით არ უნდა გააკეთოს ვალში განცხადება, ან არ უნდა დააყოფნოს იმ არსებითი ანაღქტისა და ფაქტების შესარტ ვალში განცხადებების განსარტება, რომელიც ადვოკატმა სასამართლოს წინაშე შესცა. გარდა ამისა, ადვოკატს ეკრძალება პირადი აზრი გამოაქვს საქმესთან დაკავშირებული ფაქტების შესახებ. მათ ასევე ეკრძალებათ ზედაპირული განცხადებების გაკეთება. ეს აკრძალვა თანაბრად ვრცელდება პრო-

ცესის თრყე მხარეზე და დაუშორჩილებლობის შემოსყვეთა განიხილება როგორც ქმედება, რომელიც ვაკელებს იმსარტებსა და საადვოკატო საქმიანობის აკრძალვის ააფუძველს წარმოადგენს.

გარდა ამისა, ადვოკატებს ეკრძალებათ მოაამართლებსა და ნაფიც მსაჯულებზე უკანონო ზეწოლა განხორციელებს. თუმცა, ამერიკის იურისტთა ასოციაციის პრყვესილი ეთიკის შოდალური კოდექსი უფრო შორს მიდის და ასევე კრძალავს *ex parte* კომუნიკაციას არა მარტო მოსამართლეებთან, არამედ ნაფიც მსაჯულებთან, პერსპექტიულ მსაჯულებთან ან სხვა ოფიციალურ პირებთან, თუ ეს შესადაარტული არ არის კანონით ან სასამართლოს დადგენილებით. შოდალური კოდექსის კომენტარებით ირკვევა, რომ ეს ფორმულარტსა საკმარად ფართოა და კომუნიკაციის გეგლა ფორმას კრძალავს, თუმცა, განსაკუთრებული სიმკაცრით ეკიდება ნაფიც მსაჯულთა მიმართებით წესის დაცვას.

მოსამართლეებთან *ex parte* კომუნიკაციის აკრძალვის მიზანია მრდილი არ შოდადგეს მოსამართლის შოკერძობელობას, რაც თავის მხრივ, ექვეყნს დააყენებს შეჯიბრებელობის პრინციპზე აყყული მართლმსაჯულების სისტემის სანდოობას, რამეთუ აკრძალვის არარტებობის შემოსყვეაში, საქმეთან დაკავშირებით მოსამართლეებთან საუბარი ერთ მხარეს მეორე მხარია დასარტებისა და ამ უკანასკნელის შიერ საპირისპირო შეხედულების გამოაქმის გარტე შექძეება.

ნაფიც მსაჯულებთან *ex parte* კომუნიკაციის აკრძალვის იგივე მიზანს ემსახურება, რამეთუ აკრძალვის შედეგად გაზორიკება ნაფიც მსაჯულის მხრიდან პროცესის შოხანილ რომელიმე მხარის მიმართ შიკერძობელობა. ელემენტარულმა კომუნიკაციამაც კი, შესალება გამოინწყოს ნაფიც მსაჯულთა მხრიდან ზეგობრული დამოკიდებულება, რაც ააფრტება შეუქმნია პროცესის სედეკებს. იმ შემთხვევებში, როდეცა ნაფიც მსაჯული თავაყ დაინწყს ადვოკატთან საუბარს, ადვოკატი ვალდებულია თავი აარიდოს მას და არ გამოეხტაუროს მის კომენტარებსა თუ კითხვებს. ამ შემთხვევის შესახებ ადვოკატმა აუცილებლად უნდა აცნობოს მოწმისაღმდეგე მხარის ადვოკატს და მისი თანდასწრებით მოსამართლეა. ადვოკატის ასეთი ქმედება ნაფიცმა მსაჯულმა, რომ ადეკატურად აღიქვს, პროცესის დასანწყისშივე, მოსამართლე ვალდებულია ნაფიც მსაჯულებს დაარიყოს *ex parte* კომუნიკაციის აკრძალვის თობაზე, ხოლო ამგვარი ინციდენტის შემთ-

ხვედრის, შეახსენოს აღნიშნული ნორმები და განუმარტოს, რომ ადვოკატები ვალდებული არიან პასუხი არ გასცენ ნაფიცო მსაჯულის თუნდაც, ყველაზე უნაწინარ კითხვება.

ამერიკის იურისტთა ასოციაციის პროფესიული ეთიკის შიდადღიური კოდექსის მიხედვით, ადვოკატობა და ნაფიცო მსაჯულის კონტაქტი თავით პროცესის დასრულებითა შემდეგაც კი, იზღუდება. შეზღუდვა იმ შემთხვევებში ვრცელდება, როდესაც ამგვარი კონტაქტი მიზნად ისახავს ნაფიც მსაჯულთა ვერდიქტის კორექტულობის მიმართ ადვოკატის მოსახრების განხორციელებას.

მხარეები, რომლებსაც წარმოადგენელი არა შეეყო

ამერიკელ ადვოკატებს არ უკრძალებათ კლიენტის საქმეში ჩართულ ისეთ პირებთან ურთიერთობა, რომლებსაც წარმომადგენელი არ გააჩნიათ. თუმცა, აქაც დაწესებულია ფარგლები, რომლებიც მათ ასეთი ურთიერთობებისას უნდა დაიცვან. უპირველესა ყოვლისა, ადვოკატმა უკანარება პოზიტიური ვალდებულება თავი შეიკავოს პირდაპირი ამ ყრბი განცხადებისაგან. ადვოკატი ვალდებულია ვახატხადოს, რომ მას არ აინტერესებს საკითხი, რომელსაც მათ ატყობინებენ. ამერიკის შეერთებულ შტატებში ადვოკატის მიერ წარმომადგენლობის არმქონე პირისთვის განზრახ არასწორი ინფორმაციის მიწოდება, იწვევს დისციპლინურ პასუხისმგებლობას. მეტიც, თუ ადვოკატმა საუარაუდოდ, იცის, რომ წარმომადგენლობის არმქონე პირი არასწორად აღიქვამს საკმეში ადვოკატის ინტერესს, იგი ვალდებულია შეაფიო განმარტება მისთვის პირს ადვოკატის როლის შესახებ.

აღსანიშნავია, რომ ამერიკელ ადვოკატებს უკრძალებათ სამართლებრივი სასიათის რჩევები მისცენ წარმომადგენლობის არმქონე პირებს, რომლებთანაც მათ გარდაუკლად უხდებათ კონტაქტის დამყარება. ერთადერთი გამონაკლისი გახლავთ რჩევა წარმომადგენლის (ადვოკატის) აყვანის თაობაზე.

ადვოკატებს უფლება აქვთ წარმომადგენლობითა არმქონე პირებისაგან შეკრბონ ინფორმაცია. სხვაგვარად წარმოუდგენელიც იქნება ადვოკატული მართლმსაჯულების სისტემის მუშაობა, რამდენადაც სამართლო პროცესის ვერც ერთი მხარე ვერ მოახერხებდა მოპყვების განხორციელებას ფაქტების მკვლევის და გამოიების მიზნით.

თავი 6 საადვოკატო საქმიანობის ჩაქვება

პოტენციურმა კლიენტმა უნდა იცოდეს საადვოკატო მომსახურების არსებობის შესახებ, რათა მათ საჭიროების შემთხვევაში საქმეში ადვოკატი ჩართოს. ხეც შემთხვევაში ამ მიზანს ემსახურება ყოვლილი კლიენტების რეკომენდაცია. ადვოკატები, რომლებიც ისეთ ცნობილ, ინსტიტუციურ კლემენტებს წარმოადგენენ, როგორცაა ბანკები და სადაზღვევო კომპანიები, თავიანთ „კლიენტება“ საქმიან თუ გასართობ ღონისძიებებზე ჩვედებიან. ამერიკანი ნახევრად ხუმრობით ამბობენ, რომ ასეთი ადვოკატები კლიენტებისათვის რეკლამას ვოლდის თანამისას აკეთებენ. ადვოკატები, რომელთა კლიენტები ჩვეულებრივი მოქალაქეები არიან, ასეთი გზით კლიენტს ვერ იპოვიან. თავის მხრივ, ვერც ჩვეულებრივი მოქალაქეები იპოვიან ადვოკატებს გასართობ ღონისძიებებზე. ადვოკატთა და კლიენტთა ასეთი გვეყვისთვის მიზანშეწონილია რეკლამაზე დაყრდნობა, რომელიც ამერიკაში თავდაპირველად, გაზეთში სავიზიტო ბარათის გამოქვეყნებით კეთდებოდა, ხოლო დღეს, გლობალიზაციის და საინფორმაციო ტექნოლოგიების ხანაში, ადვოკატები რეკლამის უფრო დახვეწილ ფორმებს მიმართავენ, როგორცაა სატელევიზიო განცხადებები, სარკელამო ბრები (ბილბორდები) და ა.შ. ყოველივე ეს აუცილებელი კომპონენტია ადვოკატისა და კლიენტის ურთიერთობის ჩამოყალიბებისათვის.

მოუხედავად იმისა, რომ რეკლამაც და აგრესიული მარკეტინგიც (ე.წ. სოლიოტაცია) კლიენტის მოპოვებას ემსახურება, ისინი ერთმანეთისაგან განსხვავდებიან. რეკლამა ჩვეულებრივ, იურიდიული მომსახურების შესახებ ინფორმაციის გავრცელებას და იგი ორიენტირებული არ არია რომელიმე კონკრეტულ პირზე ან პირთა ჯგუფზე. აგრესიული მარკეტინგი კი, უფრო პირდაპირი, მიზნობრივი კონტაქტია ერთ ან რამდენიმე პოტენციურ კლიენტთან. საინფორმაციო ტექნოლოგიების განვითარების ამ ეტაპზე გართულდა იმის გამოჯვება თუ სად

ნაყოფიერება რეკლამა და იწყება აგრეთვე მარკეტინგი, თუმცა ალმათ ნათელია, რომ აგრესიული მარკეტინგი უფრო ნაკლებად მისაღებია, უფრო რეკლამა.

ყველგან, ყოველ აშერიკის შეერთებულ შტატებშიც კი, სადაც ადვოკატის რეკლამირება ნებადართულია, არსებობს პროფესიული არაკეთილგანწყობა საადვოკატო საქმიანობის რეკლამირებაში, რადგან ბევრი იურისტი აზრობს, ამგვარი საქმიანობით, ეს პროფესია ჩვეულებრივ ვაჭრობას ემსგავსება. რეკლამას საადვოკატო მომსახურება წვეულებრივ ბიზნესადმედ დაჰყავს, რომელიც აღქმულია მყვირალად და შთანთქმავი ლოზუნგებით. თუმცა, ზოგიერთი საადვოკატო საქმიანობის რეკლამირებას მივსვლივთ, რადგან იგი საადვოკატო მომსახურების შესახებ ინფორმაციას აწვდის მოსახლეობის სხვადასხვა კლასსა და სოციალურ ფენას. ამ თვალსაზრისით, რეკლამის ზეგავლენა მოსახლეობაზე მისთვის კანონი და მისი ღირებულებებზე.

მარნოული სტანდარტი

საქართველოს ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის კოდექსი კონკრეტულად არ განიხილავს რეკლამის ან აგრესიული მარკეტინგის საკითხებს. თუმცა იგი ადვოკატს უკრძალავს კლიენტს მიაცვას გარანტიები მისგან აღებული საქმის შედეგებთან დაკავშირებით (შუბლი 8.3). კოდექსი ასევე, კრძალავს ადვოკატის მიერ რაიმე სახის კომპენსაციის გადახდას იმ პირისათვის, რომელმაც პირადად, მის გაუმჯობესებისთვის პოტენციურ კლიენტთან (შუბლი 8.10).

მეკონკრეტული სტანდარტი

ევროპის ქვეყნების უმრავლესობა გარკვეულწილად, აკონტროლებს ადვოკატთა რეკლამირების ხასიათსა და ფარგლებს. ევროპის ადვოკატთა და იურიდიულ საზოგადოებათა საბჭო (CCBE) მის მიერ შემუშავებულ პროფესიული ეთიკის კოდექსში არ განსაზღვრავს რა სახის რეკლამას დასაშვებია კონკრეტულ იურისდიქციებში, მაგრამ ხაზგასმით აღნიშნავს, რომ ადვოკატები უნდა დაემორჩილონ მასპინძელი ქვეყნისა შედეგს, რომლებიც სხვადასხვა ქვეყანაში ერთმანეთისაგან განსხვავდება.

მოყვნიდავად იმისა, რომ რეკლამირებასთან დაკავშირებული წესები საკმაოდ განსხვავებულია, მაგრამ აგრესიული და მიზნობრივი მარკეტინგი დაუშვებელია ევროპის ბევრ ქვეყანაში, როგორცაა საფრანგეთი, ესპანეთი, იტალია და ბორვარტია.⁸ თუმცა გერმანიის, შვედეთის, ნორვეგიის, რუმინეთისა და პოლონეთის ეთიკის წესებში აგრესიული მარკეტინგის საზღვარი დაბალია. ევროპის ქვეყნების უმრავლესობაში შედარებით რეკლამა დაუშვებელია, თუმცა იტალიასა და გერმანიაში ასეთი აკრძალვა არ არსებობს.

ამერიკული სტანდარტი

ამერიკის შეერთებულ შტატებში საადვოკატო პრაქტიკის რეკლამა დაშვებულია, მაგრამ მოსხუდავად ამისა, ადვოკატებს, რომლებიც რეკლამაში მიმართავენ პროფესიაში არაახარბიელი ინიჯი აქვთ. ეს გარკვეულწილად, ამერიკის იურიდიული პროფესიის განვითარების ისტორიაშიც განსაზღვრავს. თავდაპირველად, იურიდიული პროფესია მხოლოდ მაღალი წრის მარმომადგენლებით იყო დაკომპლექტებული და იურისტებს მხოლოდ დიდი კორპორაციებსა და ინდივიდუალურ პირებს იბტერესებს იცავდნენ.

დროთა განმავლობაში, ემიგრაციის დიდ ტალღასთან ერთად შეიქმნა იურიდიული სახლი ფენა, რომლებიც ძირითადად, პირველი თაობის ემიგრანტებს წარმოადგენდნენ და დახმარებას უზღვედნენ ალტერნატიულ დაუცველ და შედარებით ღარიბ მოქალაქეებს. კლიენტების მისაპოვნელად, მათ საადვოკატო საქმიანობას რეკლამა სჭირდებოდა, რადგან საზოგადოების ეს სეგმენტი იმეორებითი არ იყო იურისტის საქმიანობის და აკეთიარის უფლებების შესახებ.

ამერიკის შეერთებულ შტატებში რეკლამის თავდაპირველი შეზღუდვა მაღალი წრის ადვოკატების ინიციატივით განხორციელდა, რათა ემიგრანტი ადვოკატებისათვის ბიზნესის წარმოების თავიუფლება შეეზღუდათ. რეკლამის აკრძალვამ ადვოკატთა მთელ თაობებს ანტი-კონკურენტული გარემო შეუქმნა და ასევე უარყოფითი გავლენა იქონია საადვოკატო საქმიანობის მომხმარებლებზე.

⁸ ბორვარტიაში რეკლამა აკრძალულია. დამატებით მხოლოდ საადვოკატო ბიუროს გასწვრივ მასპინძლის შეცვლის თაობაზე ინფორმაცია გავრცელდება.

მეოცე საუკუნის 60-იან წლებში, ამერიკის იურისტთა ასოციაციამ მოადღურ კოდექსში ცვლილებების შეტანის გზით, კიდევ უფრო შეზღუდა რეკლამირების წესები. ამ შეზღუდვებმა ძირითადი ნაწილი ამერიკის უზენაესმა სასამართლომ არაკონსტიტუციურად ცნო, რადგან ეს ცვლილებები ეწინააღმდეგებოდნენ აშშ-ს კონსტიტუციის პირველ შეანორმებას (სიტყვის თავისუფლების პრინციპს). მიუხედავად იმისა, რომ ABA-ს მიერ შეზღუდვების მოტივად მითითებულ იქნა პროფესიონალიზმი და კლიენტების დაცვა, სასამართლომ დაადგინა, რომ შეზღუდვების ფარული მიზანი მხოლოდ პრეკლუზიული კლიენტების (კორპორაციების და სხვა მსხვილი იურიდიული პირების) ინტერესების დაცვა გახლდათ.

კონკრეტულად, მეოცე საუკუნის სამოციან წლებში, ამერიკის იურისტთა ასოციაციის ხელმძღვანელობა ძირითადად, დაკომპლექტებული იყო ისეთი იურისტებით, რომლებიც საადვოკატო მიმსახიურებას ცნობილ და წარმატებულ კომპანიებს უწოდებენ. ამ კორპორაციული კლიენტების წინააღმდეგ სულ უფრო ხშირად შექმნადო სარჩელები უბედური შემთხვევით დაწარამებულ მოქალაქეებს, რომლებსაც საადვოკატო მომსახურებას დაშოუკიდებელი საადვოკატო პრაქტიკის შექმნე ადვოკატები უწყევდნენ. ეს ადვოკატები, როგორც წესი, რასობრივი ან ეთნიკური უმცირესობების წარმომადგენლები გახლდნენ, რომლებიც რეკლამის საშუალებით ინფორმაციას აწვდიდნენ მოქალაქეებსა წაით უფლებების თაობაზე და იცვდნენ საადვოკატო მომსახურებას, შედეგად „წარადგებოდნენ“ დიდი კორპორაციები, რომლებსაც დაზარალებულების სასარგებლოდ ხაფიცი მსაჯულები მალა-ლი ჯარმების გადახდას აკისრებდნენ. ხანშუხაროდ, მეოცე საუკუნის 60-იან წლების ამერიკის იურისტთა ასოციაციის ბელმძღვანელობის მოტივები რეკლამის შეზღუდვასთან დაკავშირებით არ იყო წინადა პროფესიული ნასიათის, იმდენად რამდენადაც რეკლამის შეზღუდვა კორპორაციების წინააღმდეგ საზიარის შეტანის ალბათობას გაცილებით ამცირებდა.

ტერმინი „კლიენტის მოზიდვა“ რეკლამისა და აგრეთვე მარკეტინგის ფართო აღწერაა, რომელიც მოიცავს არა მხოლოდ სატელევიზიო რეკლამას, სატელეფონო ცნობარებში გაკეთებულ განცხადებებსა და უბედური შემთხვევის შედეგად დაზარალებულთათვის საადვოკატო

ამსახურის მოთხოვნებს, არამედ ასევე მარკეტინგულ პრეზენტაციებს, რომლებსაც მსხვილი იურიდიული ფირმები აკეთებენ ახალი კლიენტების მიზნად. მიუხედავად იმისა, რომ აგრეთვე მარკეტინგის მსხვერპლი ავტოავარიის შედეგად დაზარალებული უფრო გახდება, ვიდრე მულტინაციონალური კომპანია, ამგვარ მარკეტინგზე შეზღუდვის დაწესება თქორილად, ყველა ტიპის კლიენტის დაცვაზეა ორიენტირებული.

ბოლოდროინდელ ამერიკულ ლიტერატურაში იშორად გამოიყენება ტერმინი „კლიენტის მოზიდვა“, რაც ალბათ გამოწვეულია იმით, რომ საინფორმაციო ტექნოლოგიების განვითარების თანამედროვე ეტაპზე გაართულდა იმის გამოვლენა, თუ სად მოაქრდება რეკლამა და იწყება აგრესიული მარკეტინგი. მაგალითიათუთა განვიხილოთ შერილი, სადაც აღწერილია განგზავნი ადვოკატის მიერ ბასეების წინააღმდეგ წარმოებული შეუპოვარი (და წარმატებული) ბრძოლა იპოთეკური სესხით დატვირთული უმრავი ქონების მწრომელი ოჯახების საკუთრებაში შეინარჩუნებისათვის, რომლის ასლიც გაეცხაყნა ერთ ქალაქში მცხოვრებ ყველა იმ პიროვნებას, რომელსაც ასეთი ბედი ემტრება. არის თუ არა მსგავსი შერილი აგრესიული მარკეტინგი, თუ უბრალოდ რეკლამა? თავდაპირველად, ეს შერილი აგრესიულ მარკეტინგად ზაით-ვლებოდა, მაგრამ მია შენდევ რაც აშშ-ს უზენაესმა სასამართლომ არაკონსტიტუციურად ცნო ამერიკის იურისტთა ასოციაციის მიერ გასული საუკუნის 60-იან წლებში მიღებული შეზღუდვები, ამ წერილის რეკლამად თუ აგრესიულ მარკეტინგად მონათლა ნაკლებად შიშვნელოვანია. აქ მოაგარია გაირკვეს რაოდენ ცალბი, შეცდომაში შემყვანი ან ძალდატანებითაა „კლიენტის მოზიდვისკენ“ მიმართული სა-რეკლამო საქმიანობა. დღევანდელი მდგომარეობით, თუ გაირკვევა, რომ სარეკლამო აქქიანობა ცალბი, შეცდომაში შემყვანი ან ძალდატანებითაა, ნაძინ იგი ვერ ისარგებლებს აშშ-ს კონსტიტუციის პირველი შესწორების დაცვით და ეთიკა ნორმებია დარღვევად ჩაითვლება.

ამერიკის იურისტთა ასოციაციის მოადღური კოდექსი დღეისათვის, ქვეყანაში მოქმედი წესების გონივრულ რეზიუმეს წარმოადგენს, ვინაიდან ნაახვა დაფუძნებული ყველა ტიტბტი მოქმედი ეთიკის წესები. მიუხედავად იმისა, რომ რანდენინე საკამათო საკითხი კვლავ არსებობს, შეთანამება ნილწეულია იმის თაობაზე, რომ ადვოკატა კლიენტია

მოსაზრად მიმართული ნებისმიერი საქმიანობის განხორციელება შეუძლია, მირიდი კონტაქტია ან უშუალო სატელეფონო საუბრის გარეშე. ამასთან, საქმიანობა არ უნდა იყოს ყალბი, შეცდომისაში შემყვანი ან ძალდატანებათა. მაგალითად, კლიენტის მოზიდვა ტელეფონით ან პირადად, ცალსახად აკრძალულია, რამდენადაც რაღაც დიდია აღბათობა, რომ ასეთი საქმიანობა ძალდატანებითი ხასიათის იყო. თუმცა არის მისაზრება, რომ რიგ შემთხვევებში პირზე რაიმე რეაგირება, უნდა მისაზრდეს, კიდევ, მაგალითად, უბედური შემთხვევა დროს დანარჩენებულ ადამიანებს დროულად და აღვილებლად სტიმულით ადვოკატის მიერ დაცვა სადაზღვეო აგენტებისაგან, რომლებმაც შენაძირა დაზღვევის საკითხი დაწინაურებულსთვის საზიაროდ გადაწყვიტონ. აქაც, მნიშვნელოვანი შენულებები არააგნობა და დაუშვებლად, როდესაც ადვოკატის მთავარი მოტივი ფულადი შენოსაყლია შეუძლია.

ქვემოთ მოტანილია ამერიკის შეერთებულ შტატებში არაეთიკურად მიზნული რეკლამის მაგალითები:

- განცხადება, რომ კლიენტის საქმის მოგვინამდე გადასახადის გადახდას არ მოხთხოვენ, შეცდომაში შემყვანი განცხადებაა, თუ იმადგროვლად, კლიენტს არ აცნობებენ, რომ იგი ვალდებულ იქნება დაფაროს პროცესის ხარჯები და დახახარჯები ნამისაც ვი, თუ კლიენტი საქმეს წააგებს.
- დიდი ასობით აფიშირება იმისა, რომ ადვოკატი არის ამერიკის შეერთებულ შტატების უზენაესი სასანართლის ადვოკატთა ასოციაციის წევრი, მიუძღება იცის შეცდომაში შემყვანი განცხადება, რადგან იგი გადაჭარბებულად წარმოაჩენს ასეთი წევრობის მნიშვნელობას.
- სატელეფონო რეკლამა, რომელიც უჩვენებს სასანართლოში ადვოკატის დასკვნით სიტყვას, შეცდომაში შემყვანი ფორმასა, თუ ფორმის არც ერთ ადვოკატს სასანართლოში საქმე არ წარუდგინოეს.

სამოსამართლო ეთიკის საკითხები

სამოსამართლო ეთიკის
ჩამოყალიბება და
მადვითაიება საქართველოში

სამოსამართლო ეთიკის წესები უფაქცევია ნორმების ერთობლიობა, რომელიც საერთო სასამართლოების მოსამართლეება წინუბრძე ნორმება ადგენა. სამოსამართლო ეთიკის წესები განსაზღვრება მოსამართლის ქცეება წესებს საქმეში მონაწილე მხარეების, აღუოკატების, პროცესში მონაწილე სხვა პირებისა და მთელი საზოგადოების მიმართ. ამ წესების შესაბამისი ხორმებით დადგენილია მოსამართლეა რომელმა ქმედებამ შეიძლება შეღახოს მისი პატივი, ღირსება და მთელი სასამართლო ხელისუფლების ავტორიტეტი. ამიტომ, ანავე ნორმებით დადგენილია მოსამართლის მორალური და ეთიკური ქცეება შესები სასამართლო დარბაზში, სასამართლო შენობაში და მის გარეთ – ოჯახში და საზოგადოებაში. მას ყველგან მოეთხოვება იაეთი ქცეება, რთაც არ შეიღახება მართლმსაჯულების პრესტიჟი.

მოსამართლეა უცევაა, მია მოროვებულ და პროფესიულ თვისებებს საქართველოში ყოველიყის დიდი მნიშვნელობა ენიჭება. ჯერ კიდევ ეახტანე ნეევესე სამართლის ხიგნში მიუთაიება, რომ:

„მოსამართლე დიდად მხბრეელი, მიმხედარი, გამამძიებელი, გონება-აუჩქარებელი, დაწყნარებელი, გამკონე, სარვირის ყურის მიმედები, გამხინჯავი და სხვაიაც მეითვეელი (თუ ამისი სამართალი თქვენგან რევიორ ისინჯევა), მოზმის მადებარი უნდა იყოს, უქრთაძო, ღვთის მოშიში. თუ მოსამართლე სამართალში სხეას რასმე აქემოსს და მოზიურის სარვიარს ვურს არ უგდებს, ან სარვიარში ვავრობს და მოზიარს უწერებს, იმაააც სარვიარს დააკარგიწებს და ვერც არას თეთონ მიბედების და უამართლო შოეა. იქნებისა მია აღავს ვავრიც უნადიდეს ან უფრღას, ან ავაზაკაა, ან ტყუილის მთბრობელს, ან ტყუილის მომამტა, ზავთი ანგენოს, რომე მით გასტეხოს, ან ტყუილი არ იღწენეი-

ნოს. მართო მოჩივარს სამართალი არ უნდა უყოს, ძვირეც დაი-
მართო და ორნიც ერთად აღამარაკოს. მოშვით, კითხვით და გა-
ჭობებით მათის ააჩივრის მართლად შეტყობას ეცადოს. არც
ფიცბლავ სამართალი ქნას; უნდა ორჯელ, სამჯერ-ხახ ერთად
და ხან ცალ-ცალკე აღამარაკოს. თუ გრყული და დიდი რამ საჩი-
ვარი იყოს, ორისაც აატყვა მდივანმან დაწეროს, რომე არ და-
ბოწყდესთ, და შერე ცალკე გასისჯვოს; ეცადნენ მართლის შეტ-
ყონასა და უფიცრად მათს გარიგებასა. და თუ არ იქნას და უფე-
როდ არ მოკვდეს, მერე ეს, რომელიც აჯავში და სამართლები
დაჯავშიყრია, ვის საჩივარს რომელი აჯა შეუფერებოდეს, ის დაა-
დვან და ამით გაატანინონ. მაგრამე მოსამართლე თუ ან ერთა-
მითა, ან მოყვასობით, ან მესობობით, გინა მინით, ანუ თუ სიყ-
ვარულით, და ანუ მტყარობით ერთს მეორეზე შეუდგა, არ იქნე-
ბის და არც სამართალი მოხდება; არც მტყარასა და არც მარ-
თალზე ერთამე არ არია, და არც უნდა მოსამართლემ ინდომის
და აილოს, თორემ ძნელი ტყარათი დაუცავდაკედებლად ზეჟითა
თვისათვის*.

თანამედროვე საქართველოში თავდაპირველად, მოსამართლეთა ქვე-
ვის ზევიზრაცი და მორალური ატანდარტები სამოსამართლო ეთიკის
კოდექსში ჩამოყალიბდა, რომელიც საქართველოა მოსამართლეთა
კონფერენციამ 2001 წლის 23 ივნისის №6 დადგენილებით მიიღო.
შემდგომ, მოსამართლეთა საერთაშორისო პროფესიული ქვევის პრინ-
ციპებისა და წესების, მათ შორის მოსამართლეთა ექვემდებარების
პრინციპებისა, ევროპის მოსამართლეთა ასოციაციის საბჭოს №3
ქვევის მოდალური კოდექსის ძირითადი მოახრებებია გაივალისმი-
ნებით, გადაშუშავდა საქართველოს მოსამართლეთა ეთიკის ნორმები
და 2007 წელს, საქართველოა საერთო სასამართლოების მოსამართ-
ლეთა კონფერენციის მიერ მიღებული იქნა საქართველოს სამოსამარ-
თლო ეთიკის წესები.

საქართველოში, ნებისმიერი ფიზიკური და იურიდიული პირისათვის
მოქმედი კანონმდებლობით მიხედვით უფლებების რეალიზაცია
გარანტირებულია იმით, რომ ამ უფლებების რეალიზაციის განხორ-
ციელების შეუძლებლობის შემთხვევაში მისი იძულებითი დროში
განხორციელება და დაცვა უზრუნველყოფილია სასამართლო ბილა-

სუფლებების მექანიზმით. საქართველოს კონსტიტუციით, „საერთო სასა-
მართლოების შესახებ“ ორგანული ვახონის და მოქმედი სამრეცხო
კანონმდებლობის თანახმად, თუ უფლებამოიად პირს ბელი ეწლება
თავისი უფლებების განხორციელებაში, მას ყოველთვის შეუძლია სასა-
მართლოს მიმართის და სასამართლოს მექანიზმით მოითხოვოს უფ-
ლების განხორციელების ხელშეშლის აღკვეთა და ამ უფლების იძულებ-
ითი მესით რეალიზაცია. ამიტომ, რომ ბეზისიერ სახელმწიფოში
და მათ შორის საქართველოშიც, პირის უფლების რეალიზაცია გა-
რახტს სასამართლო წარმოადგენს. თავის მხრივ, საქართველოში სა-
სამართლო სისტემისადმი საზოგადოებრივი ნდობის ნიშანებია, დამო-
უკიდებელი და მოუკერძოებელი სასამართლო სისტემის ზამოყალიბება
ქართული სამართლებრივი სახელმწიფოა განვითარების უმნიშვნელო-
ვაიესი გარანტიაა. ამიტომაც, საქართველოს ნებისიერ მოსამართლეს
ღრმად და საფუძვლიანად უნდა ჰგონდეს გააზრებული ია ბელი პა-
სუხიამტებლობა, რამელიც მას მართლმსაჯულების განხორციელების
ღროს ეკიარება.

მოსამართლეთა ყველა ქვევახამ, მათ შორის, საქართველოშიც საე-
მოდ პრესტიჟული თანამდებობაა, მაგრამ იგი დიდ შრომასთან და
პაუხისმტებლობასთან არის დაცეშირებული. მოსამართლეს თავისი
აქტივანობა განხორციელება მოქმედი კანონმდებლობის ფარგლებში
უხდება. ამასთან, იგი როგორც პირიგება და მოქალაქე მებოქილია
ყოველდღიურ საქმიანობასა და პირად ცხოვრებაში. მართალია, რო-
გორც საზოგადოებრივი ნდობი, იგი არ უნდა იყოს იზოლირებული სა-
ზოგადოებისაგან, მაგრამ ყოველდღიურ ცხოვრებაში მას მოეთხოვება
მოსამართლის ეთიკის შესაფერი იცევა. ბილი დასაბღენი არ არის,
რა არის მოსამართლის ეთიკის შესაფერისი და რა – მღუფერბელი.
ამიტომ, საქართველოა სამოსამართლო ეთიკის წესებმა განსახღერა
მართლმსაჯულების მორალური და ეთიკური სტანდარტები და მათი
მეარულების უზრუნველყოფის მეთოდები. ამ წესების შესაბამისი მეს-
ლებით დადგენილია, თუ როგორ უნდა მოქცეს მოსამართლე, რათა
შეძლოს მართლმსაჯულების განხორციელებისას დამოუკიდებლობის
შენარჩუნება, კანონის მოთხოვნათა დაცვა, მოუკერძოებელი და მა-
ღალზნებრივი მოსამართლის ავტორიტეტის შეძენა. ამოსამართლო
ეთიკის წესებით დეკარებული მოვალეობები მოსამართლემ ნუშყოფ-
ლობით უნდა შეასრულოს. მას კარგად უნდა შექმდეს გააზრებული

სამოსამართლო ეთიკის მნიშვნელობა და მისთვის ყოველდღიური ცხოვრების წესად იქცეის მორალური და წინაპირობი ნორმების შესრულება.

სამოსამართლო ეთიკის ნორმათა ბუნება და შინაარსი

სამოსამართლო ეთიკის წესებში მოსამართლის ყოფილი განმსაზღვრელი ზოგიერთი ნორმა იურიდიული ბუნებისაა. მოსამართლის მიერ კანონის, მოსამართლის ფიციისა და მოვალეობის ერთგულება, კანონის შესაბამისად, მართლმსაჯულების განხორციელება კონსტიტუციური პრინციპებია. ეს პრინციპები ასევე, მოცემულია „საერთო საამართლოების შესახებ“ საქართველოს ორგანული კანონის და „საქართველოს უზენაესი სასამართლოს შესახებ“ საქართველოს ორგანული კანონის შესაბამისი მუხლებში. სამოსამართლო ეთიკის წესებმაც გააძვირა მართლმსაჯულება განხორციელების ფუნდამენტური პრინციპები, რადგან მოსამართლის მოქმედება უნდა შეესაბამებოდეს კანონს და მხოლოდ დამოუკიდებელ, მწვეალ მოსამართლეს შეუძლია კანონის სწორად გამოყენება და შეფარდება.

„ააეროო სასამართლოების შესახებ“ საქართველოს ორგანული კანონის 55-ე მუხლის შოთხედიანი, მოსამართლე, რომელსაც პირველად ნიშნავენ ამ თანამდებობაზე, საქართველოს უზენაესი სასამართლოს თავმჯდომარის წინაშე დება ფიცი. ამ ფიცის დადებამდე მოსამართლე ვერ განხორციელებს თავის საქმიანობას. საქართველოს საერთო სასამართლოების მოსამართლის ფიცის ტექსტი დაბეჭდილებულია საქართველოს პრეზიდენტის 1998 წლის 7 აგვისტოს №458 ბრძანებულებით. მოსამართლის ფიცის ტექსტი მორალურ-წინაპირობი შინაარსისაა, რომლითაც მოსამართლე კისრულობს სიმართლისა და სამართლიანობის აღსანიშნავებას, ადამიანის უფლებების, საქართველოს კონსტიტუციისა და კანონების ერთგულად დაცვას, ასევე, უანგაროდ, ცოდნით და რწმენით განაჯას, დამოუკიდებლობას და მოუკერძოებლობას, მოსამართლის მაღალი დახმობების, პარსიალად შესრულებას, თითოეული მოსამართლის მიერ თავისი მოვალეობების პირუტყვად შესრულება იმევეს სასამართლო აისტემისადმი საზოგადოებრივი რწმენის ამაღლებას, მართლმსაჯულების შეფუძვლაში მოქალაქეების დაჯერებას (დარწმუნებას).

მოსამართლის ზნეობრივი და იურიდიული მოვალეობაა, რომ თავისი საქმიანობით საზოგადოებაში შექმნას კანონის მიხედვით პატივისცემის, ექვემდებარება კანონის უზენაესობის განწყობა. მან კარგად თუ არ გააცნობიერა თავისი როლი სასამართლო სისტემის მიხედვით საზოგადოების პატივისცემის დამკვიდრებაში, ისე ვერ იქნება ნამდვილი მოსამართლე. ამიტომ, რომ მის აკისრია არა მარტო იურიდიული, არამედ მორალური მოვალეობებიც, მოსამართლის მიერ გამოტანილი ყოველი გადაწყვეტილება და გადაწყვეტილება იმდენად დასაბუთებული უნდა იყოს კანონის შოთხედიანად შესაბამისად, რომ პროცესზე წაგებული მხარე დაარწმუნოს თავისი მოთხოვნის უსაფუძვლობაში. საზოგადოებას მხოლოდ იაეთი მოსამართლის მიხედვით აქვს ნდობა, რომლის პატივი, ღირსება, პატივისცემა და პროფესიული მოვალეობა ერთობლიობაში იქნება არ იმევეს. მოსამართლის მიხედვით შეუძლებელი უნდა იყოს რაიმე საფუძვლიანი კომპრომიტის მოწვევა. მოსამართლის მოუკერძოებლობა მხოლოდ იმ შემთხვევაში შეიძლება, თუ იგი პირად ან ოჯახის წევრთა დაინტერესებას გამოიყენებს განსაზღვრული საქმიანობისთვის. ამასთან, იგი ისე უნდა იქცეოდეს სასამართლოში და სასამართლოს გარეთ, რომ მის დამოუკიდებლობას საფრთხე არ დაემუქროს.

სამოსამართლო ეთიკის წესები, როგორც სასამართლო ხელისუფლების დამოუკიდებლობის გარანტი

უპირველესად, მოსამართლეს მოეთხოვება პატივი აცეს თავის თანამდებობას, სასამართლო ხელისუფლების დამოუკიდებლობას, პატივისცემა და მოუკერძოებლობას. ზოგიერთი მოსამართლე შეიძლება კარგი იურისტი იყოს, დამოუკიდებლად და მხოლოდ კანონის მოთხოვნით დაცვით ახორციელებდეს მართლმსაჯულებას, მაგრამ პირად ცხოვრებაში ზნეობრივ ხორმებს სწორად არღვევდეს, მაგალითად, სიატყვეობად იღებდა ალკოჰოლურ სასმელს და ნასესამ მდგომარეობაში შეურაცხყოფას აყენებდას ახლობლებს, ან კიდევ გამოიჩინებდა ამპარტაულობით, ნაცემობ-შეგომბრებას მიმართ უზენაეს მოპყრობით. ამ უარყოფითი თვისებების გამო კი, ასეთ მოსამართლეს კარგი ავტორიტეტი არ ექნება, საზოგადოება ვერ განწყობა მის მიმართ გამოწვეული ნდობითა და რწმენით.

დამოუკიდებელი და მოუკერძოებელი სასამართლო, ერთი მხრივ, საზოგადოებაში თავისთავად ყოფნება ხელისუფლების აღმასრულებელ

და საკანონმდებლო შტოს, მეორე მხრივ კი, იგი თავისი საქმიანობით მთელი საზოგადოების სამართლებრივი კულტურის დონის ამაღლებასაც ახდენს. ვაგველენას ვა შენაქმედება კი, იმაში გამოიხატება, რომ საზოგადოებაში კანონის უზენაესობის დაცვის პრინციპი გვეყდრდება, საზოგადოებას უზიდება წლით თავისი უვეანთა სასამართლო იელი-სუფლენია მიმართ, პატივისცემა იურადიული პროფესიის წარმომადგენლების მიმართ.

ყოველი კონკრეტული საქმე მოსამართლემ ვურადლებით, ვურქარებლად, უდიდეთი პასუხისმგებლობით გრინობით უნდა განიხილოს და მხარეების მიმართ მომიძინო, დავიარეებელი და დამაჯერებელი უნდა იყოს. სამოსამართლო ეთიკის ნესები მოსამართლე ავადლებულეს, რომ თავისი თანამდებობა და პრეტაული პირადი და აივისი აბლობლების ინტერესების სასარგებლოდ არ გამოიყენოს. იგი არ უნდა იყოს შეპყრობილი გაიუსაზღვრელი უფლებამოსილების წანიით. მოსამართლე სასამართლოს შენობის ვარეთად ირეგარად უნდა მოექცეს, რომ საზოგადოების ენვი არ შეეპაროს მის ღირსებაში, უანგარობაა და ნიუკერძობლობაში.

კანონიერი განაჩენის ან ვადამეეტობის გამოტახისას, მოსამართლე არ უნდა იყრობდეს, თუ როგორ ვეაყასებეს მას მხარეები და პროცესში მონაბილე სხვა პირები. მოსამართლემ არც ერთი საქმე არ უნდა განიხილოს და ვადანეიტოს ანთ ვათვალისწინებთ, რომ საზოგადოების, მასობრივი ინფორმაციის საშუალებების მხრიდან ანას კრითიული რეაგირება შეიძლება მოხვედეს. ზოგჯერ, სასამართლო პროცესის მიმდინარეობისას, სასამართლო შენობის ვარეთ ვრთიული მხარია მხარდამჭერ ან საპროტეატო აქციას ატარებენ. შეაასლებელია, რომ სასამართლო პროცესის ბინა დევეში მასობრივი ინფორმაციის საშუალებებში მოსამართლეა დამოუკიდებლობა, პლეიანება ან პროფესიონალიზმი ეტექვეშ დააყენონ, მაგრამ მოსამართლე არ უნდა დააფრთხობა ამეგარმა ენედეტებში და მან ნებისამირ სიტუაციასი უნდა შეინარწუნოს დამოუკიდებლობა, ბონასწორობა და ელუვალობა.

ამავდროულად, მოსამართლეს მოუპოვება მეატრი ნესრიგის და შესაყურისი ეტევის ნორშების დაცვა სასამართლო პროცესის მიმდინარეობისას. მისი იურიდიული მოქმედებები სასამართლო პროცესზე

მონესრიგებელია სისხლის სამართლის პაროცესო კოდექსისა, ამოქალაქო საპროცესო კოდექსის და ადმინისტრაციული საპროცესო კოდექსის შესაბამისი მუხლებით. ამასთან, მოსამართლემ სასამართლო პროცესზე უნდა დაიცვას ეთიკური და მორალური ეტევის შესტეკეკრიოდ, მან თავი უნდა ძეიკავოს რაიმე სახის მიხიშების, ექსტეკულაციის ან სხვაგვარი მოქმედებისაგან, რაც შეიძლება ისე იქნას ვაგებული, რომ სასამართლო არაბიექტურია და ვაგელების ეტემ იყოფება. ამიტომია, რომ მოსამართლემ განსაკუთრებული სიფრთხილით და ყურადღებით უნდა ჩაატაროს პროცესი.

მართალია, მოსამართლეს თავისი თანამდებობა მთელ რიგ სამართლებრივ, მორალურ-ეთიკურ შესლუდეებს უნესებს სასამართლო საქმიანობაში და მის ვარეთ, ნაგრამ მას, როგორც პირიენება და მოქალაქეს ყოველთვის აქვს საკუთარი ეროვნული, ეთნიკური, ენობრივი, რელიგიური მუხედულებები. ამიტომ მოსამართლის რასობრივ, ეროვნულ, ეთნიკურ, ენობრივ, წოდებრივ, თანამდებობრივ, ქონებრივ, რელიგიურ, სესობრივ კულენილებასთან, ინვალდობასთან, სექსუალურ ორიენტაციასთან, ნოდებრივ-თანამდებობრივ სტატუთან ან სხვა ვარეშობებთან დაკავშირებულმა შექედულებებმა ვადენა არ უნდა მოახდინოს მის მიერ მიღებული ვადანეიტობის ან განაჩენის კანონირებაზე.

სასამართლოს დამოუკიდებლობა და მიეკრძობელობაზე მხოლოდ იმ შემთხვევაში შეიძლება საუბარს, თუ მოსამართლე ვეელა ვანსაბილეელ საქმეზე თვითონ, დამოუკიდებლად ახედოს კანონის სწორ შევარდებას. სასამართლო ეთიკისთვის ყოველად მოუდებელია, რომ რაიონული (საქალაქო) სასამართლოს თავმჯდომარემ, ან სასამართლო პალატის თავმჯდომარემ მოსახბოვოს მოსამართლეს, წინასწარ შეუთანხმოს ვანსაბილეელ საქმეზე მოსაკენი განაჩენი ან ვადანეიტობელია, თუმცა, ადნისიული მუხლი არ უკრისალავს მოსამართლეს სასამართლო პრაქტიკისათვის როულ საქმეზე კარუსის სახით კომულტაციები მიიღოს. სხვა მოსამართლებიდან, აგრეთვე მეცნიერ-იურისტებისაგან.

მოსამართლემ თანამდებობაზე დანაშენის მიმქნადანვე უნდა იცოდეს, რომ მისთვის უზენაესი მხოლოდ კანონია და ყოველად დაუბებებ-

ლი, რომ მართლმადიდებლების განხორციელებისას, მან შეასრულოს ნებინძირი მალალი რანგის თანამდებობის პირის ან სასულიერო მოღვაწის, ან კიდევ თავისი ოჯახის წევრის თხოვნა, დავალება ან რეკომენდაცია, ამის გამო, ზოგჯერ შეიძლება სერვიოზული საფრთხე შექმნას მის თანამდებობაზე დარჩენას, ან კიდევ კონფლიქტი მოუვიდეს ოჯახის წევრებთან, მაგრამ იგი ამგვარი უარყოფითი შედეგებისაგან ყოველთვის შზად უნდა იყოს და იმოქმედოს მხოლოდ მართლმადიდებლების დამოუკიდებლობისა და კანონის უზენაესობის პრინციპით.

ანთისამართლო ეთიკის წესებით დადგენილია მოსამართლის ქცევის წესები სამოსამართლო უფლებამოსილებების განხორციელებისას. ქცევის ეს წესები ძირითადად, საბარალურბრეი ხასიათისაა. მე-11 მუხლით განმტკიცებულია მოსამართლის მიერ მართლმადიდებლების დამოუკიდებლად განხორციელების პრინციპი. მოსამართლეს, უპირველესად, მოეთხოვება კანონის პატივისცემა და სასამართლო საქმიანობაში დამოუკიდებლად მოქმედება – კანონის სწორი შეფარდება და შესრულება. მოსამართლის მიერ მიღებული გადაწყვეტილება და გამოცხადებული განაჩენი დასაბუთებული უნდა იყოს როგორც საქართველოს კანონებით, ისე ხაერთაშორის სამართლის საყოველთაოდ აღიარებული პრინციპებითა და ნორმებით.

სამოსამართლო ეთიკა, როგორც მოსამართლის ქცევის თვითშეზღუდვის საშუალება

მოსამართლე უნდა შეეცდოს, რომ ის მუდმივად იმყოფება საზოგადოების თვალყურის ქვეშ. ამიტომ, მან უნდა აღიაროს ქცევის ეს წესები, რაც შეიძლება ჩვეულებრივი მოქალაქისათვის უშუალოდ იყოს, მაგრამ მოსამართლისათვის – აუცილებელი, მისი ნიშნისათვის შეადგინოს და მან ეს ნებაყოფლობით უნდა შეასრულოს. მან ყოველთვის უნდა გააკონტროლოს თავისი ქცევა, რათა არ იყოს მუხსაბამო ანთისამართლო ეთიკის წესების მოთხოვნებთან, როგორც სამართლებრივი მოვალეობების შეარღუებისას, ასევე პირად ცხოვრებაში. მოსამართლემ თავი უნდა აარიდოს უღირს საქციელს და ამგვარი საქციელისათვის ბეღის შეწყობას. მან არაადროს არ უნდა გამოიყენოს თავისი თანამდებობა და ავტორიტეტი მის ან მისი ოჯახის წევრების

მიერ ჩადენილი სამართალდარღვევისათვის მასუხისმგებლობის თაყიდან ასაცილებლად. მაგალითად, თუ მოსამართლე ნასესამ მდგომარეობაში ან გადაჭარბებული სიჭიქართ მართავს ავტომანქანას, მან ამისთვის უნდა გადაიხადოს ჯარიმა. სამოსამართლო ეთიკის უხვში დარღვევა იქნება, თუ ის საბატრულუ პოლიციის თანამშრომელს თავის თანამდებობაზე მოუთხოვს და ამით შეეცდება მასუხისმგებლობისგან გათავისუფლებას. ამდენად, უნდა დამოუკიდებლად ავადგებულენა მოსამართლეს, მოიქცეს როგორც მისი სამსახურის დამფავაბული პიროვნება, რადგან იგი მას საზოგადოებაში არა აქვს კარგი ავტორიტეტი, ის მთელი სამართლო სისტემის ავტორიტეტზეც უარყოფითად იმოქმედება.

მართალია, საქართველოს საბრთევის კანონმდებლობით ვათვალისწინებულ შემთხვევებში, მოსამართლეს უფლება აქვს განაცხადოს კონკრეტული საქმის განიილვისას თვითაცილება ან მოსამართლე აცილებული იქნეს ასეთი საქმის განიილვისაგან, მაგრამ მოსამართლეს როგორც სასამართლოში, ისე სასამართლოს გარეთ საქმოდ დიდი ნიხდასუფლებების გამოჩენა მართებს, რათა არ აღმოჩნდეს ისეთ მდგომარეობაში, ან არ განახორციელო ისეთი ქმედება, რაც შეეძგომში მის მიერ განხახილველი საქმიდან აცილების საფუძველი გამოდება. მაგალითისთვის შეიძლება მოყვანილი შექმსგვეა, როცა მოსამართლის შეილა სკოლის მოსწავლეა და მშობლებმა კრიტიკით შეადგოგის მიმართ სკოლის დირექტორის საიხლზე დამერეს განცხადება, სადაც ითხოვდნენ ამ შედაგოგის ჩამოცილებას ასწავლო პროცესისაგან. მისიილქმა მოსამართლე მშობელსაც საიხლეს ხელი მოეწერა ამ განცხადებაზე. იგი იგი ხელს მოსწერს ამ განცხადებას, როგორც მნიბრელი და თავის აზრა განიხატავს კონკრეტული შედაგოგის საჩუშოდიან დათხოვნის თაბაზე და შეიგდგომში კი, ეს შედაგოგი სასამართლოს მუქეობით სადავოდ გაბღია მის სამუშაოდან გათავისუფლებას, არუღიად შესაძლებელია მისი სააარწულო განცხადება განსახილველად სწორედ ამ მოსამართლეს დაეხეროთ. ამ დროს კი, მან მოქმედი სამრტესო კანონმდებლობის თანახმად, თვითაცილება უნდა განაცხადოს ასეთი საქმის განიილვისაგან. მაგრამ აქვე უნდა შეინიშნოთ, რომ მოსამართლე-მბბებელს სკოლის დირექტორის ხახულზე გაკეთებული განცხადების ხელმოწერაზე თავიდანვე ხომ არ უნდა ყოქვა უარი და ვათვალისწინებინა, რომ ასეთი შედაგოგია მბბართ

„საერო სააჟიჟორების შესახებ“ საქართველოს ორგანული კანონის 83-ე მუხლია ნორმული, რომელიც მოიცავს საჟიჟორების განხორციელებისას, ყოველთვის და ყველგან მოთხოვნებს განსაკუთრებული თავსებადობა, წინადახედულობა და სიყრისიყრის. ამის თაობაზე პირდაპირ მოუთხოვს „სამოსამართლო ქცევის ბანგალორის პრინციპების“ მე-2.3 პუნქტი, რომლის თანახმად, მოსამართლე ვალდებულია გონიერულ ფარგლებში ისე მოიქცეს, რომ შეძლების გარეშე იქნას, როდესაც აუცილებელია ვახდებდეს მოსამართლის აცხადება საქმის განხილვისას ან გადაწყვეტისას. მართალია, ახალი შინაარსის სპეციალური ნორმა არ არის გათვალისწინებული საქართველოს სამოსამართლო ეთიკის წესებში, მაგრამ ეთიკის ზოგადი წესების და სტანდარტების შინაარსი აღნიშნულის შესახებ პირდაპირ მოუთხოვს.

ბანგალორის პრინციპების მე-3.2 პუნქტით, მოსამართლის მიერ მართლმსაჯულებითა დაჯილდოვებული განხორციელება არა მარტო მისი მიერ ნორმული გადაწყვეტილების მიღებას გულისხმობს, არამედ თუ როგორ წარმოადგენს იგი ამ პროცესს, როგორც პროცესის მონაწილეების, ასევე მოთხოვნის საზოგადოების თვალში. ამის ერთ-ერთ გამოხატულებას იმავე პრინციპების მე-3.1 პუნქტის თანახმად, წარმოადგენს ისიც, რომ მოსამართლე უნდა უზრუნველყოს, რომ გონიერი დამკვირვებლის თვლით მისი ქცევა საყვედურს არ იწვევს. ამიტომ მოსამართლე განსაკუთრებით სასამართლოს სხდომაზე იმეორად უნდა მოიქცეს, რომ მან პროცესის მონაწილეთა გადმოხიანება და გულისწყრომა არ გამოიწვიოს. ამიტომაც, პროცესის წარმართვისას, მოსამართლეს მანტიან უნდა ეცეს, მიზნული ტელეფონით არ უნდა საუბრობდეს და ა.შ.

„საერო სააჟიჟორების შესახებ“ საქართველოს ორგანული კანონის 83-ე მუხლია ნორმული, რომელიც მოიცავს საჟიჟორების განხორციელებისას, ყოველთვის და ყველგან მოთხოვნებს განსაკუთრებული თავსებადობა, წინადახედულობა და სიყრისიყრის. ამის თაობაზე პირდაპირ მოუთხოვს „სამოსამართლო ქცევის ბანგალორის პრინციპების“ მე-2.3 პუნქტი, რომლის თანახმად, მოსამართლე ვალდებულია გონიერულ ფარგლებში ისე მოიქცეს, რომ შეძლების გარეშე იქნას, როდესაც აუცილებელია ვახდებდეს მოსამართლის აცხადება საქმის განხილვისას ან გადაწყვეტისას. მართალია, ახალი შინაარსის სპეციალური ნორმა არ არის გათვალისწინებული საქართველოს სამოსამართლო ეთიკის წესებში, მაგრამ ეთიკის ზოგადი წესების და სტანდარტების შინაარსი აღნიშნულის შესახებ პირდაპირ მოუთხოვს.

ლესა და პროცესის დასაწყისში მოხდეს გარკვეული დისტანციის არსებობაზე.

ბანგალორის პრინციპების 4.2 პუნქტის თანახმად, მოსამართლე საზოგადოების მუდმივ დაკვირვების ობიექტია, მან თავისუფალი ნებისა და სურვილით უნდა დაინდოს პირადი შეზღუდვები, რომლებიც ჩვეულებრივი მოქალაქისათვის შეიძლება დამამძიმებლად იქნას მიჩნეული. საქართველოს სამოსამართლო ქცევის წესები და მოსამართლეთა ეთიკის საერთაშორისო სტანდარტები მოსამართლეს ჩვეულებრივი მოქალაქისაგან განსხვავებულ მთელ რიგ შეზღუდვებს უწყობენ საზოგადოებრივ ცხოვრებაში. ბუნებრივია, ახალი შეზღუდვებითა შეგუება განსაკუთრებით ახლად აღნიშნული მოსამართლეთათვის რთულია. ამ დროს მას შეიძლება გაუჩნდეს განცდა, რომ საზოგადოებას გაეთიშა და საზოგადოებისგან იზოლირებულია, მაგრამ მოსამართლის ძალიან პროფესიონალიზმის გამოვლინებაა, რომ ეთიკის წესით დადგენილი შეზღუდვა საინდივიდუალურად, ძალიან უტანებლად მისი ქცევის განსაზღვრულ თვისებებზე იქცეს და მან ბუნებრივად, ყოველგვარი შინაგანი წინააღმდეგობის, გაღიზიანების და დასაბუღობის გარეშე დაიცვას სამოსამართლო ეთიკის ხორმა – პრინციპები. მოსამართლე სასამართლო ეთიკის წესებს თავისუფლად და ბუნებრივად, მხოლოდ იმ შემთხვევაში დაიცავს და განხორციელებს, როცა ეს წესები მისი ცნობიერებიდან ღრმად აღიბეჭდება მის ქვეცნობიერ განწყობაში და ორგანულად იქცევა მოსამართლის შინაგან მოთხოვნილებად. მაგალითად, როგორც აღვნიშნავთ არ აქირდება წინასწარი ფიქრი და გაბრაზება იმის შესახებ, რომ დიდი ოჯახის წევრს უნდა მიესალმო და დილა მშვიდობისა უსურვოს, ასევე უნდა განხორციელოს ყოველმა მოსამართლემ სასამართლოში და სასამართლოს გარეთ სამოსამართლო ეთიკის წესებით განსაზღვრული მოქმედებები.

აქვე უნდა შევნიშნოთ, რომ მოსამართლეს საზოგადოებაში თავისი საქმიანობა მიმართ განსაკუთრებული ყურადღებამ, მოსამართლის თანამდებობის პრესტიჟმა და ავტორიტეტმა არ უნდა გაუჩინოს არაფერისა და განსაკუთრებული განცდა. ბანგალორის პრინციპების 4.9 პუნქტი სწორედ ამის თაობაზე მოუთხოვს, რომ მოსამართლემ არ უნდა გამოიყენოს მოსამართლის ნიშნები პრესტიჟი.

**მართლმსაჯულების განხორციელება,
როგორც მოსამართლის ძირითადი მოვალეობა**

მოსამართლემ მათი პროფესიული საქმიანობა ძირითადად, სამოსამართლო მოვალეობების შესრულებას უნდა მიუძღვნას, რომელიც მოიცავს არა მარტო სატყუარ მოწმადებს განსაზღვრულად და საქმის არსებითად გახილვას და გადაწყვეტილების (განაჩენის) მიღებას, არამედ სხვა მოვალეობებსაც, რომლებიც მოსამართლის თანამდებობას და სასამართლო მუშაობას უკავშირდება.

მოსამართლემ ყველა დროს უნდა იხსაროს, რომ შეინარჩუნოს და გაიზარდოს ცოდნა, უნარ-ჩვევები და პირიქული თვისებები, რომლებიც აუცილებელია სამოსამართლო მოვალეობებისა და ფეროვნად შეარულებიათაათვის, ისარგებლებს რა, იმ სხვადასხვა ტრენინგის შესაძლებლობებით და სხვა საშუალებებით, რომლებიც მოსამართლეებიათვის ბელისაწვდომი უნდა იყოს და ექვემდებარებოდეს სამოსამართლო კონტროლს. მოსამართლე ყოველთვის იზორმირებული უნდა იყოს საერთაშორისო სამართლის სფეროში მიმდინარე მოვალეობის შესახებ, მათ შორის საერთაშორისო კონვენციების და ადამიანის უფლებების ნორმების განმსაზღვრელი სხვა ინსტრუმენტების შესახებ.

ყველა სამოსამართლო მოვალეობა მოსამართლემ ეფექტიანად, სამართლიანად და გონივრულ გადასი უნდა შეასრულოს. მან წესრიგი და დისციპლინა უნდა შეინარჩუნოს ყველა აპროცესო მოქმედების განხორციელებისას, იყოს მოითმენი, ღირსეული და თავისიანი მხარეებთან, მოწმეებთან, დეკლარატორს/პროკურორებთან და სხვებთან ურთიერთობებში, ვისთანაც მოსამართლეს შეხება აქვს პროცესული საქმიანობის განხორციელებისას. მოსამართლემ მსგავსი ქვედა უნდა მოითხოვოს პროცესის მონაწილეებისაგან, ასამართლოს თანამშრომლებსა და სხვა პირებსაგან, რომლებიც მოსამართლის გავლენას, ზედამხედველობას ან კონტროლს ექვემდებარებიან. მოსამართლე არ უნდა მოქცეს ისე, რომ ეს არ შეუფერებოდეს სამოსამართლო მოვალეობის გულთანმიერთად შესრულებას.

სასამართლო დამოუკიდებლობის პრინციპი უწყვეტად აძლეებს და ავალეებს სასამართლოს უზრუნველყოს სასამართლოში საქმისწარმოების სამართლიანი მიმდინარეობა და მხარეთა უფლებების დაცვა. ადამი-

ანის უფლებათა საყოველთაო დეკლარაციის შესაბამისად, სასამართლო ხელისუფლების მართლმსაჯულებს, ისევე როგორც სხვა მოვალეობებს, გააჩნიათ აზრის გამოხატვის, რწმენის, აპოციაციისა და კავშირში გაერთიანების თავისუფლება. თუმცა იკვლისხმება, რომ ასეთი უფლებებია განხორციელებისას, მოსამართლეებმა ყოველთვის უხდა დაიცვან თავიანთი თანამდებობის ღირსება, სასამართლოს მოქერსობლობა და დამოუკიდებლობა. ბოლო მოსამართლეები მოვალეები არიან საიდუმლოდ შეინახონ თავიანთი მოსაზრებები და მათ შერ სამოსამართლო მოვალეობა შესრულებისაა მიღებული კონფიდენციალური ინფორმაცია, გარდა საჯარო პროცესებისა და ისინი არ უნდა აითვლონ ასეთ აკეთისზე გასცენ ინფორმაცია.

მოსამართლე ყალდებულია გაითვალისწინოს და დაიცვას ყველა ადამიანის უფლება სამართლიანი სასამართლოს მიმართ. მან უნდა განამტკიცოს კახობის შერ ძექმელი დამოუკიდებელი და მოქერსობელი სასამართლოს შერ გონივრულ ვადაში ყველა ადამიანის უფლება სამართლიანი სასამართლოს და ააჯარო განხილვის შიმართ, შათი საშუალოდ უფლებების და მოვალეობების დაცვისას, ან მათ მიმართ ნებისმიერი სიბილისამართლებრივი ზრადების არსებობისას. მოსამართლეთა დამოუკიდებლობას სასიცოცხლო მნიშვნელობა აქვს მოუკერძოებელი მართლმსაჯულების არსებობისათვის.

სასამართლო დამოუკიდებლობა კანონით უხდა იყოს დაცული, რომელიც ქმნია და იცავს სასამართლო ხელისუფლებას, რომელიც აბსოლუტურად და ეფექტიანად არის დამოუკიდებელი სხვა სახელმწიფო ძალაუფლების გავლენისაგან. მოსამართლეა, როგორც მართლმსაჯულებია შარმომადგენელა, უნდა ჰკონდეს ააშუალებს გამოიყენოს სამოსამართლო ძალაუფლება, რომელიც აავისუფალია სოციალური, ეკონომიკური და პოლიტიკური ზემოლიაგან და დამოუკიდებელია სხვა მოსამართლეების და ასამართლო ხელისუფლების ადმინისტრაციისაგან. გარდა ამისა, არავინ არ უნდა შეეცადოს, მოსამართლეს უზრასნოს, ან ნებისმიერი სახის ინსტრუქცია მისცეს, რომელიც შეიძლება ზეგავლენა იქონიოს მოსამართლის შერ შიხალებ გადაწყვეტილებაზე.

სამოსამართლო საქმიანობა განხორციელებისას, მოსამართლე უნდა იყოს მოქერსობელი. მოსამართლემ საკუთარი უფლება-მოვალეობა-

ნი უნდა შეაარულოს ყურადღებით და თვითკონტროლის საფუძველზე, ყოველგვარ უსაფუძვლო გაჭიანურება გარეშე სასამართლოს და წასში მოწინააღმდეგეების ღირებულების პატივსაცემად.

მოსამართლემ არ უნდა განახორციელოს არანაირი სხვა ფუნქცია, იქნება ეს საჯარო თუ კერძო, ანაზღაურებადი თუ ანაზღაურების გარეშე, რომელიც სრულად არ შეესაბამება მოსამართლის მოვალეობებს და მის სტატუსს. პენსიის გასვლითა შენდევ მოსამართლეს არ ეკრძალება იურიდიული პროფესიის ანაზღაურებით დამოუკიდებლად მუშაობა იმის გამო, რომ იგი ადრე მოსამართლე იყო.

სასამართლო საქმეების განაწილებაზე არ უნდა იქონიოს გავლენა რომელიმე მხარის ნებას, ან იმ მხარის სურვილმა, რომელიც დაინტერესებულია საქმის შედეგებით. საქმის განაწილება შეიძლება განსორციელდეს ელტონ პრინციპით, ანაზღაურებით თანაბრდევრობით ან სხვა მსგავსი სისტემით.

მოსამართლეები უნდა ფლობდნენ შესაბამისი ძალაუფლებისა და უნდა ჰქონდეთ ამ ძალაუფლების გამოყენების საშუალება, რომ განახორციელონ საკუთარი მოვალეობები, შეინარჩუნონ საკუთარი უფლებამოსილება და სასამართლოს ღირსება. სასამართლო პროცესის მსვლელობისას, მოსამართლეებს აქვთ ყველა ადამიანის უფლებებისა და თავიუფლების დაცვის ვალდებულება. ამავე დროს, მოსამართლეს მასზე დაკისრებული ვალდებულებები ინგვარად უნდა ჰქონდეს განხორციელებული, რომ იმოქმედოს დამოუკიდებლად. მოსამართლემ საქმე მოუყვამობდეს უნდა განხილვას, ფაქტების საკუთარი შეფასებით და კანონის საკუთარი ინტერპრეტაციით. ყოველი საქმის განხილვისას, იგი უნდა დარწმუნდეს, რომ ყველა მხარეს მიეცა სამართლიანი განხილვის საშუალება, რომ მხარეების საპროცესო უფლებები დაცულია და კანონის მოთხოვნების შესაბამისად, მათი პატივისცემა განსორციელდა.

მოსამართლემ საქმის განხილვისას თავი უნდა აარიდოს და უარი განაცხადოს საქმისწარმოებაში მიღებაზე მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ ამის საფუძველიანი მიზეზი არსებობს. ეს მიზეზები უნდა იყოს განსაზღვრული კანონით და შეიძლება უკავშირდებოდეს უახსრტელობის

პრობლემებს, ინტერესთა კონფლიქტს, ან მართლმსაჯულების ინტერესებს. მან საჭიროებისამებრ, მხარეებს ყოველგვარი მიკრობების გარეშე უნდა განუშარტოს საპროცესო საკითხები, ასევე ყოველთვის უნდა ურწიოს მიაღწიონ შეთანხმებას, ხოლო მიღებული სასამართლოს გადაწყვეტილება ნაილად და ყველა.ათვის გასაგებად ჩამოაყალიბოს.

სამოსამართლო ეთიკის პრინციპების მიხედვით, მოსამართლეებს ეძლევათ უფლება განახორციელონ კოლექტიური ქმედება, რათა დაიცვან მათი პროფესიული დამოუკიდებლობა და საკუთარი ინტერესები. ამიტომ მოსამართლეებს აქვთ უფლება შექმნან ასოციაციები, რომლის მიზანაც იქნება მოსამართლის დამოუკიდებლობის და მათი ინტერესების დაცვა. მოსამართლია უფლება – იყოს პროფესიული ასოციაციის წევრი, უნდა იყოს აღიარებული, რომ მოსამართლეს მიეცეს საშუალება მიიღოს კონსულტაცია განსაკუთრებით კი, ისეთ საკითხებზე, როგორცაა სტატუსი, ეთიკის საკითხები, მართლმსაჯულების სრულყოფის საკითხები და ასევე, დაიცვას საკუთარი საბართლებრივი ინტერესები.

მოსამართლის პასუხისმგებლობის პრინციპი ეხება მოსამართლის უფლებებსა და ძალაუფლებას შორის კავშირს. მოსამართლეა უნდა მიეცეს საკმარისი ძალაუფლება საკუთარი საქმიანობისას დამოუკიდებლობის გამმტკიცებისათვის და იგი ვალდებულია გამოიყენოს მისთვის მინიჭებული ძალაუფლება.

მოსამართლის მოუკერძოებლობა და კომპეტენტურობა

დამოუკიდებელი, სამართლიანი, მოუკერძოებელი სასამართლო სისტემა დემოკრატიული სახელმწიფოს საფუძველი და კანონის უზენაესობის გარანტიაა. შესაბამისად, განსაკუთრებული მნიშვნელობა ენიჭება მოსამართლის მოუკერძოებლობის და კომპეტენტურობის საკითხებს. მოსამართლე ვალდებულია მასზე დაკისრებული მოვალეობები ვეროვნად, კეთილინდობიერად და სათანადო გულისხმობით განახორციელოს (სამოსამართლო ეთიკის ნუსხის, მუხ. 8). ამოსამართლო მოვალეობების ვეროვნად განხორციელება უზრუნველ-

როს მხარეთა თანასწორუფლებიანობის პრინციპის დაცვას, რაიმე სახის მიკერძოების, დისკრიმინაციის თავიდან აცილებას, მხარეთა შეჯიბრებითობის შენარჩუნებასა და საქმის სამართლიან, ობიექტურ განხილვას. მოსამართლის მიერ მართლმსაჯულების ჯეროვან განხორციელებაში შოიანტება როგორც კანონიერი გადაწყვეტილების მიღება, ასევე დავის დროულად გადაწყვეტა და პროცესის ეკონომიურობის პრინციპია დაცვა.

თითოეული პირი სამართლიანად მოითხოვს სასამართლოდაცვას და ყოველი მოსამართლისაგან კომპეტენტურობას, დამოუკიდებლობას და მიუკერძოებლობას, ასევე შათი უფლებების დაცვას. ეს გამოირიცხავს ყოველგვარ ბირობასა და პროცედურას, რომელიც ააეთ კომპეტენტურობას, დამოუკიდებლობასა და მიუკერძოებლობას ეჭვქვეშ აყენებს. მოსამართლეებმა უნდა იმოქმედონ დამოუკიდებლად, ყოველგვარი ზეწოლის გარეშე. სასამართლო ხელისუფლების დამოუკიდებლობა პრინციპს არ ზღუდავს კანონის ფარგლებში, ზემდგომი ინსტანციის სასამართლოს მითითების საფუძველზელობა ქვედგომი ინსტანციის სასამართლოს მიმართ. დამოუკიდებელმა მოსამართლეებმა უნდა განიიტანონ მიუკერძოებელი გადაწყვეტილებები, რომელიც მხოლოდ ფაქტების შეფასებას და შათ მიერ კანონის აღქმას ეფუძნება.

მოსამართლე მოუალე გადაწყვეტილება გამოიტანოს ყველა იმ საქმეზე, რომელიც მართობაში გააჩნია, ეს დანაწესიც გარკვეულად, მოსამართლის დამოუკიდებლობა განამტკიცებს. მოსამართლეს არა აქვს უფლება უარი განაცხადოს არაპოპულარული გადაწყვეტილების გამოტანაზე. მოსამართლე აქვს უფლება აიტყოს საქმე, იყო არსებობა ინტერესთა კონფლიქტი ან სხვა ნებისმიერი საფუძველიანი მიზეზი. „ააფუძვლიანი მიზეზი“ შეიძლება განიიტარტოს კანონით ან პრეცედენტული სამართლით. საფუძველიანი მიზეზის ნიგალითი შეიძლება იყოს ჯანმრთელობის პრობლემა, ან მართლმსაჯულების ინტერესები. ამ ხალო კონცეფციის დეფინიცია რთულია, მაგრამ ესება ისეთ პრინციპს, როგორცაა – „მართლმსაჯულება არა მართო უნდა განხორციელდეს, არამედ იგი ხილვადიც უნდა იყოს“. მგალითად, თუ საქმე ებება მოსამართლის მეზობელს და მოსამართლე არ იცობს ამ მეზობელს – ინტერესთა კონფლიქტი არ წარმოიშვება? მაგრამ მოსა-

მართლმსაჯულების ინტერესებიდან გამომდინარე, რათა წრდილი არ მოადგეს სასამართლო გადაწყვეტილების მიუკერძოებლობას.

მოსამართლე ასევე, ვალდებულია მართლმსაჯულების ინტერესებიდან გამომდინარე, მიუკერძოებელი განმარტება მიაცეს მხარეთა ზოგიერთ საპროცესო საკითხზე. განსაკუთრებით კი, იმ შემთხვევებში, როდესაც მხარეებს არ ჰყავთ ადვოკატები და ისინი დამატებით განმარტებას საჭიროებენ. ანიტომ, მოსამართლე უნდა დარწმუნდეს, რომ მხარეები კარგად არიან ინფორმირებულნი, რომ გააგონ სასამართლოს ააპროცესო მოქმედებები.

მოსამართლის ერთ-ერთი მოვალეობაა ზელი შეუნტოს მხარეებს მორიგებისათვის. ამ შემთხვევებში, ხაზგასმულია მოსამართლის, როგორც მოძრებლის როლი და შნიშვნელობა მართლმსაჯულების ეფექტიანობის თვალსაზრისით. ამასთან, მოსამართლის ბუნებრივი ფუნქციაა, შესლოს მხარეების შორიგება. მოსამართლემ მხარეები უნდა დაარწმუნოს, რომ შორიგება უყუთესაა, ვიდრე საქმეზე ააბოლოო გადაწყვეტილების მიღება, რომლის შედეგად ერთ-ერთი მხარე ყოველთვის წაგებულია. მოსამართლემ ამ ფუნქციის განხორციელებისას მიუკერძოებლობა უნდა შეინარჩუნოს.

მართლმსაჯულების ეფექტიანობისა და სამართლიანობის უზრუნველყოფის მიზნით, მოსამართლემ გადაწყვეტილება უნდა წამოაყალიბოს შათლად და სრულყოფილად, რომელიც რაც შეიძლება გასაგები უნდა იყოს მხარეებისათვის. იგი უნდა ეცადოს თავი აარიდოს რთული აიტყუების გამოყენებას, როდესაც შესაძლებელია აზრის უყრო მარტივად გადმოცემა, ასევე თავი უნდა შეიკავოს უცხო ენაზე ციტირებაგან, როდესაც ამის შეაბამისი ტერმინი უაროული ენაზე არსებობს.

მართლმსაჯულება ჯეროვანი განხორციელება შეუძლებელია კომპეტენტური მოსამართლეთა კორუსის გარეშე. სასამართლო სისტემის ეფექტიანობა მოსამართლეებისაგან პროფესიული ცოდნის შალად დონეს მოითხოვს და ამ დონის შენარჩუნებას მოშადებია და გადაშადების საშუალებით, რაც უზრუნველყოფა შათ სათანადო კვალიფიკაციას. ობიექტური კრიტერიუმების საფუძველზე უნდა მიხდეს, რო-

გორც მოსამართლის თანამდებობაზე განსჯება, ასევე შემდგომი და-
წინაურება.

როგორც ევროპის საბჭოს მინისტრთა კომიტეტის №R(94)12 რეკო-
მენდაციის განმარტებით ბარათშია აღნიშნული, არაებითია, რომ მო-
სამართლეთა დამოუკიდებლობა იყოს გარანტირებული, როდესაც
ხდება მათი შერჩევა პროფესიულ, კარიერულ წინსვლაზე გადაწყვე-
ტილების მიღება დისკრიმინაციას ადგილი არ უნდა ჰქონდეს. მოსა-
მართლეთა პროფესიულ ცხოვრებათან დაკავშირებული ნებისმიერი
გადაწყვეტილება უნდა დაეფუძნოს ობიექტურ კრიტერიუმებს. მიუხე-
დავად იმისა, რომ თითოეულ წევრ სახელმწიფოს აქვს მოსამართლეთა
შერჩევის, არჩევის თუ დანიშნვის საკუთარი მეთოდი, სამოსამართლო
კანდიდატთა შერჩევა და მოსამართლეთა კარიერული ზრდა მიღწე-
ვების მიხედვით უნდა გაანხორციელდეს (პუნქტი 16).

მოსამართლედ შერჩეული პირები უნდა იყვნენ ღირსეული ადამიანები,
რომლებსაც საწარმოის დარგში ნიუტული ექნებათ შესაბამისი მონ-
ხადება და კვალიფიკაცია. მოსამართლეთა შერჩევა მეთოდი მოსა-
მართლეთა არასწორი მოტივებით დანიშნვისაგან თავდაცვის საშუ-
ალებას უნდა იძლეოდეს. მოსამართლეთა შერჩევისას, დაუსყუებელია
დისკრიმინაცია რასის, ფერის, სქესის, რელიგიის, პოლიტიკური ან სხვა
შეხვედრების, ეროვნული ან სოციალური წარმომავლობის, ქონებ-
რივი ცენზის, ან წარმოშობის გამო. ამასთან, მოსამართლეთა კანდი-
დატი უნდა იყოს მოქალაქე უნდა იყოს, რაც დისკრიმინაციად არ განი-
ხილება (გაერთიანებული სახელმწიფოსის ძირითადი პრინ-
ციპები, პუნქტი 10). კანდიდატის დანიშვნაზე უარის თქმა მხოლოდ
სქესის, ეთნიკური ან სოციალური წარმომავლობის, ან ფილოსოფიური
და პოლიტიკური შეხვედრების, ან რელიგიური მიკუთვნების გამო
აიკვე, დაუსყუებელია. (ევროპული ქარტიის მოსამართლეთა სტატუსის
შესახებ, პუნქტი 2.1).

ევროპის მოსამართლეთა საკონსულტაციო საბჭოს მიაჩნია, რომ მოსა-
მართლის დანიშვნასთან ან კარიერასთან დაკავშირებული ნებისმიერი
გადაწყვეტილება უნდა ემყარებოდეს ობიექტურ კრიტერიუმებს, რო-
მელსაც დამოუკიდებელი ორგანო იღებს, ან უზრუნველყოფილი უნდა
იქნას გარანტიები, რომ ასეთი გადაწყვეტილება მხოლოდ და მხოლოდ

აღნიშნული კრიტერიუმების საფუძველზე მიიღებოდა (ევროპის მო-
სამართლეთა საკონსულტაციო საბჭოს დაცენა №1 (2001), პუნქტი 37).

საქართველოში, მოსამართლე შეიძლება იყოს საქართველოს მოქალა-
ქე 28 წლის ანაკიდან, თუ მას აქვს უზადლუკი იურიდიული განათლება
და აპეციალობით მუშაობის სულ ცოტა, 5 წლის გამოცდილება (საქარ-
თველოს კონსტიტუცია, მუხ. 86, პუნქტი პირველი). მოსამართლეთა
თანამდებობაზე დანიშნვის, მოსამართლეთა თანამდებობიდან გათა-
ვისუფლების და სხვა ამოცანების შესრულების მიზნით, შეიქმნა სა-
ქართველო იუსტიციის უზადლესი საბჭო. საქართველოს იუსტიციის
უზადლესი საბჭოს შემადგენლობის ნაიგვარზე მტეს საქართველოს სა-
ერთო სასამართლოების მოსამართლეთა თვითმმართველობის ორგა-
ნოს მიერ არჩეული წევრები შეადგენენ. საქართველოს იუსტიციის
უზადლესი საბჭოს თავმჯდომარეობა საქართველოს უზენაესი სასა-
მართლო თავმჯდომარე. საქართველო იუსტიციის უზადლესი სას-
ჭოს უფლებამოსილება და შექმნის ნეკი განისაზღვრება ორგანული
კანონით (საქართველოს კონსტიტუცია, მუხლი 86).

განსაკუთრებით საყურადღებოა მოსამართლის პროფესიული მოზა-
დების დონე. ამასთან, ევროპის საბჭოა მინისტრთა კომიტეტის
№R(94)12 რეკომენდაციის განმარტებით ბარათში აღნიშნულია, რომ
არ არის აუცილებელი შერჩევის სტადიაზე მოსამართლეთა კანდი-
დატი ყველა მოთხოვნა აკმაყოფილებდეს, ვინაიდან მნიშვნელოვნია
მოხდეს მათი შემდგომი სწავლება როგორც თანამდებობაზე დაინი-
გნაძვე, ასევე მომავალშიც. მოსამართლედ მუშაობის ბერიოდში მოსა-
მართლებმა უნდა გაიარონ ტრენინგები სამართლის მნიშვნელოვან
საკითხებზე და სისაზღებზე (პუნქტი 28). ასევე, სასწავლო პროგრა-
მების და ამ პროგრამებზე განმხორციელებული უწყებების კომპეტენ-
ტირობის, საჯაროობის და მიუკერძოებლობის მოთხოვნებზე ამსიე-
ლებს ყურადღებას ევროპული ქარტია მოსამართლეთა სტატუსის შე-
სახებ (პუნქტი 2.3.). მხოლოდ მაშინ, თუ მოსამართლებს აქვთ სიბა-
ნადო თუორიული და პრაქტიკული ცოდნა, უზარ-წყევები, მათ შეუა-
ლიათ მართლმსაჯულების დამოუკიდებლად და ჯეროვნად განხორ-
ციელება.

საერთო სასამართლოების სისტემის მაღალეკალიფიციური აპეცია-
ლიატებით დაკომპლექტებისა და მიუხედი მოსამართლეთა პროფე-

სიღლი სრულყოფის მიზნით, საქართველოში ფუნქციონირებს იუსტიციის უმაღლესი აკოლა. იუსტიციის უმაღლესი სკოლა უზრუნველყოფს მოსამართლედ გახამსუებელი პირის – იუსტიციის მსსრუტე პრაქტიკულ მომზადებას. აკოლის ფუნქციის უზრუნველყოფის მიზნით მსსრუტეების ცოდნის გაღრმავება და პრაქტიკული მუშაობისთვის აუცილებელი უნარ-ჩვევების გამოქვეყნება, აგრეთვე იუსტიციის მსსრუტის მიერ მომავალი პასუხისმგებლობის და კანონით დადგენილ ფარგლებში მოქმედების თავისუფლების შეცნობა, ზედი ჰეაქსოს იუსტიციის მსსრუტის თანდათანობით ინტეგრირება იმ სოციალურ გარემოში, სადაც მას, როგორც მოსამართლეს, მონაველში მოუწევს საქმიანობა.

იუსტიციის უმაღლესი სკოლა ასევე, ახორციელებს მოქმედ მოსამართლეთა გადამზადებას, რომლის მიზანია მოსამართლეთა კვალიფიკაციის ამაღლება აკანონმდებლო და სხვა სახის სამართლებრივი და სამეცნიერო სახელების განვითარების, ახალ სოციალურ და სამართლებრივ რეალობებთან ადაპტაციის, პრაქტიკული გამოცდილების, მათ შორის, უცხო ქვეყნებში არსებული სამოსამართლე საქმიანობის პრაქტიკის განხორციელებისა და განვითარების გზით. გადამზადება მიზნობრივად სხვადასხვა სახის სემინარის, სასწავლო კურსისა და კონფერენციის, თეორიული და პრაქტიკული შეცადინებების ჩატარებით, აგრეთვე დისკუსიის მონაველობის გზით.

მოსამართლე კოლეჯის ინფორმირებული უნდა იყოს საერთაშორისო სამართლის აფერასი მიმდინარე მოვლენების შესახებ, მათ შორის საერთაშორისო კონვენციების და ადამიანის უფლებების ნორმების განმსაზღვრელი სხვა ინტერნაციონალური შეხვედრები (სამოსამართლო ქვეყნის ბანგალორის პრინციპები, პუნიქტი ნ.3. ბ.4). მოსამართლეებმა პრაქტიკულად, აკადემიურ და კულტურული განათლების მიზნობრივად და გაღრმავება უზრუნველყოფაზე ასევე უთითებს, ევროპული ქარტია მოსამართლეთა სტატუსის შესახებ (პუნიქტი 4.4). ამდენად, მოსამართლის ეთიკური მოვლენობა მუდმივად ბიძალის პროფესიული ცოდნა, რათა ყოველთვის კომპეტენტური იყოს.

მოსამართლის დამოუკიდებლობის არსი და მნიშვნელობა

სამოსამართლო ეთიკის წესების პირველი მუხლი ადგენს, რომ მოსამართლე მართლმსაჯულების განხორციელებისას დამოუკიდებელი და გადაწყვეტილებას მხოლოდ კანონის შესაბამისად იღებს. სასამართლო დამოუკიდებლობა, კანონის უზენაესობის ნიშანდობაა და სამართლიანი სასამართლოს ფუნდამენტურ გარანტიას წარმოადგენს. მოსამართლეებმა აკონსრებათ მოქალაქეებს აცოცხლოს, თავისუფლებების, უფლებების, მოვალეობები და ქონების შესახებ საბოლოო გადაწყვეტილების მიღების ვალდებულება (გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის ძირითადი პრინციპები, რომელიც შეორდება პეკინის დეკლარაციისა და ადამიანის უფლებების ევროპის კონვენციის) მე-7 და მე-8 მუხლებში). მათი დამოუკიდებლობა არ არის პროცედურული ან პრივილეგია მათი პირადი ინტერესებისთვის, არამედ ის ეხმარება უზენაესობისა და მართლმსაჯულების ნადასტურად პირების ინტერესებს უნდა ემსახურებოდეს.

ასეთი დამოუკიდებლობა უნდა არსებობდეს ზოგადად, საზოგადოებისათვის მიმართებათა და მოსამართლის მიერ განსახილველი საქმის მიხედვითან ურთიერთობებში. სამოსამართლო დამოუკიდებლობა მოსამართლის სრულ მიუკერძოებლობას გულისხმობს. ნებისმიერ მხარეებს შორის საქმის განხილვისას, მოსამართლეები ვალდებული არიან იყვნენ მიუკერძოებელი, ე.ი. თავისუფალი ნებისმიერი კანონისაგან, მიკერძოებისაგან, ნიხსხარ შექმნილი აზრისაგან, რომელსაც აქვს, ან შეიძლება იქონიოს გადაეცა მათ შეხატულობაზე – დამოუკიდებლად მხოლოდ გადაწყვეტილება. ამ თვალსაზრისით, სამოსამართლო დამოუკიდებლობა შენდევს პრინციპის ფუნდამენტური განმარტულებას: არავინ შეიძლება იყოს მოსამართლე საკუთარ საქმეზე, ამ პრინციპის მნიშვნელობა ხებისმიერ დედაზე კონკრეტული მხარისა გარკვეული ინტერესების საფეროს აცოცხდება. სასამართლო ხელისუფლება ნდობით უნდა არგებლობდეს ანა მხოლოდ მხარეების მხრიდან კონკრეტულ დედაზე, არამედ მთლიანად საზოგადოებისაგან. აქედან გამომდინარე, მოსამართლე რეალურად არა მხოლოდ ნებისმიერი არასამართლო კანონისაგან უნდა იყოს თავიუფალი, არამედ ყოველი დამოუკიდებლობა თვალშიც, ის ასეთი კანონისაგან თავისუფალი უნდა იყოს.

სამოსამართლო ფუნქციების განხორციელებისას, მოსამართლე რომელიმე პირის მოხელეს არ წარმოადგენს და იგი საიღუმწიფო ფუნქციას აარსებს. მოსამართლე მხოლოდ და მხოლოდ კანონის შესახებ და მასთანამკვეთელი მხოლოდ კანონის წინაშე. ითხოვული მოსამართლისათვის აღიარება უნდა იქცეს, რომ საქმეზე გადაწყვეტილების მიღებისას, არ უნდა იმოქმედოს შესაძებ მხარის პრეტენზიას წინააღმდეგ, როგორც სამართლო ხელისუფლების ფარგლებში, ისე მის გარეშე.

მოსამართლეა დაშორებულია — ყმნიშენელიყახესი პრინციპია და თითოეული სახელმწიფოს შიქლაქეების უყლებას ხარშადგენს, მათ შორის, მოსამართლეებისად. მას, როგორც ინსტიტუციონალური, ააეე ინდივიდუალური ააქეები გააზნია. თანაშედროვე, დემოკრატიული სააქუმწიფო ხელისუფლების დაწარმების პრინციპს უნდა ემყარებოდეს. თითოეულმა მოსამართლემ უნდა გააკეთოს ყველაყირი მისათყრის, რომ ხელი შეუწყოს სასამართლო ხელისუფლების დამოუკიდებლობა შენარბუნებას როგორც ინსტიტუციონალური, ისე ინდივიდუალური დონებზე. ასეთი დამოუკიდებლობის დასაბუყება ედროშია მოსამართლეთა ააკონსულტაციო საბჭოს დასკვნაში დეტალურად არის განხილული (№1(2001), 10-13 პუნქტები).

გაერთიანებული ერების ორგანიაციის 1985 წლის ძირითადი პრინციპების მე-2 მუხლი შენიდე პირობას შეიცავს: „სასამართლომ მის წინაშე წარდგენილი საქმეში უნდა გადაწყვიტოს მიუკერძოებლად, ფაქტებზე დაყრდნობით და კანონის შესაბამისად, ხებისყირი მხრიდან და წებისყირი მამით ყოველყარი შეზღუდვის, შეუხაზამი შეგავლყრია, იძულების, ძალდატანების, დაშინების ან პირდაპირი, თუ არაპირდაპირი წარყვის გარეშე“.

საზოგადოყირი წიობა და პატივისცემა სასამართლო ხელისუფლებისადში სასამართლო სისტემის მუშაობის ყვექტინაობის გარანტიებია. ცალსახად ნათელია, რომ სასამართლო ქცევა პროფესიულ სფეროში საზოგადოების შეყრის შიერ გაიხილება, როგორც სასამართლოების მიმართ წიობის განუყოფელი ხანალი. მოსამართლე იმ საზოგადოებისაგან იზოლარებული არ უნდა იყოს, სადაც იგი ცხოვრობს, რადგან სასამართლო სისტემა სათანადო დონებზე მხოლოდ

წამინ ყუნქტიონირებს, თუ მოსამართლეს რეალური ცხოყრებასთან კავშირი აქვს. მეტიც, მოსამართლე, როგორც მოქალაქე, აარგებლობა ძირითადი უყლებებითა და თავისუფლებებითა, რომლებიც პირველ რიგში, დაცულია ადამიანის უფლებების დაცვის ევროპის კონვენციით (გამობატვის თავისუფლება, სინდისის თავისუფლება და სხვ.). ამისათვის, მოსამართლეს უნდა შეეწყოს შესაძლებლობა განაზოციელიოს არასანოსამართლო საქმიანობა თავის შეედეგულებისამებრ.

საზოგადოებრივ ცხოვრებაში მოსამართლე უნდა იქცეოდეს დირხეშია და თავისი მოვალეობების ფარგლებში, წესამყრო პროფესიული ქმედების განხორციელებიას მოსამართლემ უნდა იხელშედეგნლოს ისეთი დირებულებებით, როგორიცაა კვილიასინდისერება, დამოუკიდებლობა და მიუყრძიობლობა.

ევროპის მოსამართლეთა საკონსულტაციო საბჭო აღნიშნავს, რომ დამოუკიდებლობა და მიუკერძოებლობა არ შეიძლება დაცული იქნას მხოლოდ ქცევის პრინციპებით და მრავალმა ნორმატიული და პროცესულიყრის წესებზე მნიშვნელოვანი როლი უნდა შეასრულოს. პროფესიული ეყვის ნებსე მორბატიული და დისციპლინური წესებისაგან განსხვავდება. ისანი გამოხატავენ პროფესიონალი მოსამართლის შესაძლებლობას, შეასრულოს თავისი ყუნქცია საზოგადოებრივი მოლოდინის შესაბამისად. ეა არის თვიარეულიყრებადი სტანდარტები, რაც იმაზე მიუთითებს, რომ სამართლის გამოცემა მექანიკური ქმედება არ არის, არამედ ის აყურია, სადაც მოსამართლეს დისკრეტიული უფლებამოსილება გააწია.

სამოსამართლო ეიყის წესების თანახმად, მიუღებელია მოსამართლის მიერ სივა მოსამართლია გავრტიკება. ასეყე, არასასურველია გადაჭარბებული შეეებაც. ყოველივე ამან შეიძლება შეგავლენა მოადინოს მოსამართლია ობიექტურობასე კონკრეტული საქმის განხილისას. მოსამართლემ საჯაროდ არ უნდა გამოხატოს თავისი ყარყოფითი აზრი ან შეეულება სხვა კოლეგების მიმართაც, ყყრძოდ, ადეოკატების, ნოტარიუსების, პროკურორებისა და სამართალდამცავი ორგანიყბის სხვა თანამშრომლების მიმართ. მათი პროფესიონალიზმი და მიწადი თყისებები არ არის მოსამართლის განსასაყენლი.

მოსამართლე შიშველობა მნიშვნელოვან, ან თავად გახლდა უშუალო მონაწილე, რომ სხვა მოსამართლემ დაარღვია სამოსამართლო ეთიკა წესი, მაგრამ მან ამის თაობაზე საჯარო განცხადება არ უნდა გააკეთოს. ამ დროს საბურველია, იგი მოიცავს საკუთარი ეთიკური პრინციპების შესაბამისად. ამ შიშვე, განსაკუთრებული ნინდახედვლება მართებთ უმძღვობი ინსტანცია – სააპელაციო და საკასაციო სასამართლოს მოსამართლეებს. თუ სააპელაციო სასამართლოს მოსამართლემ უკანონოდ ჩაივალა და გააუქმა პირველი ინსტანციის სასამართლო მოსამართლის მიერ მიღებული გადაწყვეტილება ან განაჩენი, მან თავის განხილვაში უნდა მიუთითოს და დაასაბუთოს გაუქმების საფუძვლები. მხოლოდ ამ პროცესუალურ დოკუმენტში უნდა ჩამოაყალიბოს თავისი პროფესიული დამოკიდებულება განაჩენიერი სასამართლო გადაწყვეტილებაში მიმდებარე მოსამართლის არგუმენტაციის მიმართ და თავი უნდა შეიკავოს იატი მინარხის სიტყვების გამოყენებისაგან, რომელიც უშუალოდ გადაწყვეტილების მიმღებ მოსამართლეს ეხება. ან კიდევ, თუ სააპელაციო სასამართლოს გადაწყვეტილება საკასაციო სასამართლოში განაჩენი და საკასაციო პალატამ არააწორად ჩაივალა ეს გადაწყვეტილება და იგი გააუქმა, სააპელაციო პალატის მოსამართლე მიიღლება არ დაეთანხმოს ამას, მაგრამ მან არა აქვს უფლება უპატივცემულოდ მოახსენიოს საკასაციო პალატის მოსამართლეების მიერ მიღებული გადაწყვეტილება.

მოსამართლემ ყველგან უნდა შეიკავოს თავი, რათა არ გამოვლავნოს თავისი განწყობა, დამოკიდებულება განსახილველ საქმეში მონაწილე რომელიმე მხარის მიმართ. მაგალითად, მოსამართლის მხრიდან ეთიკურად გაუმართლებელია, თუ ის ახვა მოსამართლეებთან, კოლეგებთან ან ოჯახის წევრებთან ისაუბრებს მის მიერ განსახილველ საქმეში მონაწილე პროკურორის ან ადვოკატის დაბალ პროფესიონალიზმზე. მოსამართლეს უარყოფითი განწყობის უფროდ იგონება მხარე და ანაწილელება გამოიწვევს არა მარტო ამ მოსამართლის, არამედ მთელი სასამართლო სისტემის მიმართ უნდობლობა და უარყოფითი დამოკიდებულება. იგი საქმეში მონაწილე ყველა მხარის მიმართ ერთნაირად მიუკერძოებელი და ობიექტური მათეული უნდა იყოს და გამოიხატოს როგორც მხარისათვის რაიმე უპირატესობის წინააღმდეგ ან მისი უფლებების რაიმე ფორმით შელახვა. ამიტომ, პროცესის მონაწილეებთან შეცდომის დროსაც, მან თავი უნდა შეიკავოს ისეთი

განცხადებებისაგან, რომლითაც გამოვლავდება მისი დადებით ან უარყოფითი დამოკიდებულება რომელიმე მხარის მიმართ.

მოსამართლესთან კომუნიკაციის წესი, მოსამართლის ინტერესთა კონფლიქტი, კორუფცია

მოსამართლის დამოუკიდებლობა და მიუკერძოებლობა პრინციპთან პირდაპირ კავშირშია მოსამართლესთან კანონით დაუშვებელი კომუნიკაციის (ურთიერთობის) აკრძალვა. საზოგადოებაში მოსამართლის (მთლიანად სასამართლო ხელისუფლების) მიუკერძოებლობისა და დამოუკიდებლობა რწმენის დამკვიდრებაში ერთ-ერთი გადაამწყვეტია როგორც მოსამართლეთა, ასევე მთლიანად საზოგადოების მიერ იმ პრინციპის აღიარება და დაცვა, რომ მოსამართლეს ყოველგვარი კანონით აკრძალვა პირდაპირ გაუთვალისწინებელი კომუნიკაცია (ურთიერთობა) პროცესის მონაწილეებთან ახ/და საქმის შედეგით დაინტერესებულ მხრებთან.

საქართველოს კონსტიტუციით, საქართველოს საერთაშორისო ხელშეკრულებებითა და შეთანხმებებით, ასევე საქართველოს სხვა კანონმდებლობით აღიარებული საერთო სასამართლოების მოსამართლეთა დამოუკიდებლობა და მიუკერძოებლობის გარანტიების განმტკიცების მიზნით, მიღებულ იქნა საქართველოს კანონი „საერთო სასამართლოების მოსამართლეებთან კომუნიკაციის წესის შესახებ“. ეს კანონი ადგენს აკრძალვას სასამართლოების მოსამართლეებთან პროცესის მონაწილეთა, დაინტერესებულ პირთა და საჯარო მოსამსახურეთა კომუნიკაციის წესს და განაწილურავს ბასუხისმიგებლობა ამ წესის დარღვევისათვის.

მოსამართლესთან კომუნიკაციის მეთის განმსაზღვრელი ნორმა ასევე, განსტკიცებულია სასამართლო ეთიკის შეკრებულ, კერძოდ, მე-7 მუხლის თანახმად, მოსამართლეს აკრძალვა პროცესის მონაწილეთა ახ/და და ამით დაინტერესებული პირის მიღება ან მათთან კომუნიკაცია სასამართლოში ან მის გარეთ სასამართლოში საქმის შესვლის მომენტოდან საქმეზე გამოტანილი სასამართლო გადაწყვეტილების კანონიერ ძალაში შესვლამდე. ამასთან, მოსამართლეს აკრძალულია პრო-

კურორია, ადვოკატის ან პროცესის სხვა მონაწილის მიერ კანონით აკრძალული ფორმით კომუნიკაციის მცდელობის თაობაზე დაუყოვნებლივ, ნერილობით შეატყობინოს სასამართლოს თავმჯდომარეს.

მოსამართლესთან კახონით დაუშვებელი კომუნიკაციის აკრძალვა მხოლოდ მოსამართლისათვის არ არის განკუთვნილი, პირაქით, ეს პირველ რიგში, არის აკრძალვა პროცესის მონაწილეთა და საქმის შედეგით დაინტერესებულ პირთათვის. უკრძალავს რა, კანონი და ეთიკის წესები მოსამართლეს მხარეებთან, პროცესის მონაწილეებთან და საქმის შედეგით დაინტერესებულ პირებთან კანონით დაუშვებელ ურთიერთობას, ეს ნიშნავს, რომ კანონით ამ პირებამაც უკრძალავს მოსამართლესთან ურთიერთობას. ანუ კანონით და ეთიკის წესებით, დაუშვებელი კომუნიკაციის აკრძალვა ორმაგი დატვირთვა აქვს – ერთი მხრივ, იგი იცავს მოსამართლეს ნებისმიერი აკრძალული კომუნიკაციისაგან და, მეორე მხრივ, ავალდებულებს მოსამართლეს არ დაამყაროს რომელიმე მხარესთან, პროცესის მონაწილესთან, ან საქმის შედეგით დაინტერესებულ პირთან აკრძალული კომუნიკაცია, რითაც დაცულია მეორე მხარის, პროცესის მონაწილესა და მთლიანად საზოგადოების ის ინტერესი, რომ მხარესთან აკრძალულმა კომუნიკაციამ მოსამართლის მიერ გადაწყვეტილების მიღებაზე შეგავლენა არ მოახდინოს.

დემოკრატიული ქვეყნის ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი მახასიათებელია სასამართლო სისტემის მიმართ მისი მოქალაქეების ნდობა. თუ მოქალაქე ენდობა სისტემას, ის ნისგან ელემენტარულ სამართლიანობას მოელოს. მოქალაქეების ნდობის არსებობის შემთხვევაში, სასამართლო სისტემა ადვილად უმკლავდება სისტემის შემადგენელი ინსტიტუტების მიერ უშეიარაღებულ შეცდომებს. სასამართლო სისტემისადმი უნდობლობა დემოკრატიული ქვეყნისათვის ფუნდამენტური პრობლემაა, ვინაიდან ასეთ ქვეყანაში ნაკლებად ააჩვენებენ კანონმდობილი მოქალაქეები.

არაფერი ისე არ უწყობს ხელს სამართლებრივი სისტემის რღვევას, როგორც კორუფცია. კორუფცია აჩვენებს მალეს, რომ სასამართლო სისტემის ნდობა არ შეიძლება, ვინაიდან რეგულარულად ხდება მისი მანიპულაცია. კორუფციის არსებობის შემთხვევაში, თითოეული მოქალაქე

ლაქე ცდილობს გვერდი აუაროს კახონს და მცვაობრების, ფულს თუ ახვა საშუალებების გამოყენებით სისტემისაგან მიიღოს აასურველი შედეგი. ეს კი, კანონის წინაშე ადამიანების თანასწორობის უმთავრეს პრინციპს არღვევს.

კორუფცია ვახლავთ სისტემიდან არამართებული (არასამართლიანი) შედეგის მიღების საშუალება, შესაბამისად, სამართალდამცავ სისტემაში გადაწყვეტილების მიმღები ყველა პირი, უშაღდესი რანგის მოსამართლიდან დაწყებული მოსამართლის თანაშემწით დამოაგრებული, შეიძლება ვახდეს კორუფციული ზეწოლის ობიექტი. მოსამართლის შემთხვევაში, კორუფცია მიუკერძოებლობის დარღვევის განსაკუთრებული შემთხვევაა. მოსამართლის მიუკერძოებლობას ზეწომა დაქტორმა შეიძლება აწიოს, როგორცაა, მაგალითად, მისი პირადი შეხედულებები და პრინციპები, რის გამოც მან შეიძლება ვერ გამოიტანოს სამართლიანი გადაწყვეტილება. კორუფცია მიუკერძოებლობის დარღვევის უმიძიესი შემთხვევაა, რომელიც როგორც წესი, გამომწვეულია მოსამართლის ატტით და არა მოსამართლის პირადი შეხედულებებით.

კორუფცია შეიძლება იცოს დაფარული ან საცხებით ღია. კორუფციის ყველაზე ნათელი მაგალითი ალბათ, უკეთესი მოპყრობის მისაღებად, ქრთამის პირდაპირი შეთავაზება და მისი აღება ვახლავთ. კორუფცია დაფარული ფორმის შესაძლოა სასამართლოს დამოუკიდებლობის შეზღუდვას მოიცავდეს. მაგალითად, თუ მკლსიფიციების აღმარულუბელი შტო ყველა მოსამართლისათვის გამოყოფს იაფიან იზოტიკურ სესის, ეს შესაძლოა განვიღული იყოს როგორც კომპენსაციის ერთ-ერთი ფორმა, რომელიც ხელფასისაგან არაფრით განსხვავდება. ხოლო, თუ აღმასრულებელ შტოს შეუსლია ან სესის პირობების გაუარესება ან თუნდაც ხელფასის შემცირება, ეს შეიძლება კორუფციის მაგალითად ჩაითვალოს, რადგან ამ ბერკეტით მთავრობას ეძლევა საშუალება ზენოქედება მოახდინოს მოსამართლეზე. მოსამართლის გადაწყვეტილებაზე ზემოქმედების მოხდენა მოსამართლის ოჯახის წევრებზე ან ახლობლებზე შეიძლება სცადონ, პირადი ნაცნობობის ხარჯზე, ღოველგვარო ქრთამის ან ფინახსურსი სარგებლის გარეშე.

სასამართლოს თანამშრომლებთან კარგი ურთიერთობის დამყარებამაც შეიძლება კეთილად განიწყოს ისინი და შეაბამისად, მოზიტიური

შედეგი გამოიღოს. რა შედეგები უნდა იქონიოდეს ანგვარ დამოკიდებულებას? უნდა ჩაიყვანოს თუ არა უბრალო კეთილი სიტყვა კორუფციად, თუ მის შედეგად კანცელარიის მუშაობა გადაწყვეტს, რომ ნ შეყოთ დაგვიანებული ნუაშდგომლობა ვაატაროს? რა შედეგები ჩაითვალოს ძვირადღირებულ ან იაფფასიან საჩუქრად? აქვს თუ არა პირის განზრახვა რაიმე მნიშვნელობა ამ ქმედების ევალუაციკაციონათვის? ალბათ, ყველაზე უბრალო იქნებოდა კორუფციის ის განსაზღვრება, რომელიც თავის იაფში მოიცავს ამ საჩუქრებსა და ურთიერთობებს, რომლებიც ძირს უთბრიან სამართალდამცავი სისტემის სამართლიანობას, მაგრამ ამჯერ დროს, ააშუალდება ადღევს ადამიანებს, რამ ერთმანეთის შიმართ კეთილგანზრდობილი იყენებ.

საუკეთესო სამართლებრივი და სტრუქტურული დაცვითი მექანიზმებიც კი, სრულად ვერ აღკვეთს მოსამართლეებზე წყნობის მცველობას. საბოლოოდ, მხოლოდ თითოეული მოსამართლის ხასიათი და მისი სამართლიანობისა და საზოგადოების მხრიდან შეუკერძოებლობის მთლიანი არის გარანტია, რომ მართლმსაჯულების სისტემაში არ იყოს კორუფცია და მოქალაქეებს ამ სიტუაცია სამართლიანობის ნდობა ჰქონდეთ.

გულისხმიერება, თავზიანობა და თავშეკავებულობა, როგორც მოსამართლის პიროვნების განსაზღვრელი თვისება

საქართველოს სამოსამართლო ეთიკის წესების მე-9 მუხლია მოთხოვნა, რომ მოსამართლე პროცესის მონაწილეებსა და დამსწრე საზოგადოებასა დირსებითა და სათანადო თავზიანობით ემყოფოდეს. ამასთან, სასამართლო სხდომის დარბაზში სხდომის თავმჯდომარე (მოსამართლე) ვალდებულია უზრუნველყოს ნეაროგის დაცვა, იმოქმედოს კანონის შეაბამისად და პროცესის დამსწრე ყველა პირისაგან მოიხიფოს კორექტული დამოკიდებულება სასამართლოს მიმართ.

მოსამართლემ პროცესზე თავი უნდა შეიკავოს ისეთი ქმედებების ან გამონათქვამებისაგან, რომლებიც შეიძლება პროცესის რომელიმე მონაწილეს ღირსება შელახოს, ან კიდევ ისეთი მონაწილე სასამართლო ხელისუფლების მიმართ უნდაორღად განემყოს. მოსამართლე

უნდა იყოს მომთმენი და წრფილი, იგი განსაკუთრებული ღირსებით უნდა მოეპოვოს პროცესში მონაწილე პირებს. საქართველოს სხვადასხვა რეგიონში მოქმედმა მოსამართლემ პატივი უნდა სცვა ამ კუთხის მოსახლეობის ტრადიციებს. მოსამართლემ არ უნდა გამოხატოს თავისი მოსაზრება ამ კუთხის წეს-ჩვეულებების შესაებ.

მოსამართლემ სასამართლო სხდომის დარბაზში წესრიგის დამრღვევი პირის მიმართ საპროცესო კანონმდებლობით გათვალისწინებული დისციპლინები უნდა გამოიყენოს სასამართლო ეთიკის წესების დარღვევის გარეშე. მოსამართლემ ეთიკის ქცევის წესები უნდა დაიცვას ნებისმიერ საპროცესო მოქმედების განხორციელებისას.

მოსამართლეს დროად უნდა შეიძლოს ვაცნობიერებული, რომ სასამართლო პროცესის მსვლელობისას, მას ეკისრება პროცესში მონაწილეთა უფლებების და თავისუფლებების დაცვის ვალდებულება. მოსამართლეს განსაკუთრებული ტაქტის გამოჩენა მართებს განაასჯელის, დაზარალებულის, საქმეში მონაწილე მხარეების მიმართ. ზოგჯერ, მოსამართლია ნინაზე მძიმე დანაშაულში ექვმიტახილი პირი იმყოფება, მაგრამ ამ დროსაც მას დიდი თავშეკავება მართებს, რომ უბატიცემი უნდა და უბეზად არ მიმართოს ავით განსაჯელს. მოსამართლის მიერ სასამართლო პროცესზე გაკეთებული შენიშვნა ამ კომენტარი არ უნდა იყოს ტენდენციური, მისი საუბარი არ უნდა დაძმდება რასის-ტული თუ შოვინისტური ტენდენციით, აკვე ვადაჭარბებული მენტორული ტონით.

მოსამართლე გამორჩეული უნდა იყოს ისეთი ადამიანური თვისებებით როგორცაა გულიანობა, მოთმინება, სათნოება, სრისი ვაატორის მოამენის უნარი. მოქალაქემ, რომელიც სასამართლოს მიმართო, მოსამართლიანგან თუ არ იგრძნოს ეს თვისებები, შეიძლება ძნელად ირმუნოს, რომ მისი უფლებები კანონიერად იქნება დაცული. მოქალაქეს არ უნდა შეეცხას ისეთი შთაბეჭდილება, რომ საქმის განმხილველი მოსამართლე ვერ გაერკვა საქმის არსში, მეტიც, არც სურდა ვარკეულოყო და ამიტომ გამოიტანა მისი აანიაალშდგო ვადაწყვეტალება. ზოგჯერ მავებულ მხარეს მოსამართლისთვის დიდ მადლობა ვადაუბნია, რომ იგი განსარილველი საქმის მასალებს ვარგად იცნობდა, პროცესის მონაწილე ორივე მხარე აბოლუტურად თანაზრ მდგო-

მარჯობაში იმყოფებოდა და მიქაბინაძე დატოვდა იყო პროცესის შეჯობრებითობისა და დისპოზიციურობის პრინციპი. ასევე მოსამართლის მხრიდან აძკარად იგრძობოდა პროცესის მონაწილეთა მიმართ ღრმა ადამიანური თავაზიანობა და გულსისძიერება, რამაც მხარე საბოლოოდ დაარწმუნა მისი მოთხოვნის უსაფუძვლობაში. ამიტომაც, რომ მოსამართლეს მოეთხოვება სასამართლოს შენობაში იტყუოდეს განაკუთრებული კეთილშობილებით და სასამართლოს დამოუკიდებლობისა და პატიოსნების პრინციპით ხელმძღვანელობდეს.

მოსამართლემ პროფესიული მოვალეობის განხორციელებისას, შიშობილებული ინფორმაცია არ უნდა გამოიყენოს არადაინიშნულებისამებრ, რაც პირდაპირაა მოცემული საზოგადოებრივი ეთიკის წესების მე-13 მუხლში. აღნიშნული მუხლის მიხედვით, მოსამართლემ პროფესიული მოვალეობის კახორციელებისას, მოპოვებულ ინფორმაცია არ უნდა გამოიყენოს პირადი ინტერესებისათვის ან სხვათა უფლებების საზიანოდ. დაუძველებელია მსგავსი ინფორმაციის გამჟღავნება მოსამართლეს თანამდებობიდან გათავისუფლების შემდეგაც.

მოსამართლე მართლსაჯულების განხორციელების ძირითადი პრინციპებით შემოჭილია როგორც სასამართლოში, ასევე სასამართლოს გარეთაც, მათ შორის ოჯახის წევრებთან ურთიერთობაშიც. შენაბამისად, მოსამართლემ პროფესიული მოვალეობის შესრულებისას, მოპოვებული ინფორმაცია არ უნდა გამოიყენოს თავისი და ოჯახის წევრების ფულადი ან პერსონალური ინტერესების განაპროცესილად.

მოსამართლის ურთიერთობა სასამართლოს მონებლებთან

სამოსამართლო ეთიკის წესების მე-11 მუხლში აღნიშნულია მოსამართლის ურთიერთობა სასამართლოს მონებლებთან, რომლის მიხედვითაც, მოსამართლე პატივს უნდა სცემდეს სასამართლოს პერსონალს, აგრეთვე თავალყურს ადევნებდეს, რომ სასამართლოს მოხელე იტყუდეს პროფესიული ეთიკის ნორმებს, თავშეკავებულად მოქმედებდეს, არ იზნდეს რაიმე შეეერძობებას ან ავლუნდეს განსწავლებულ დამოუკიდებლბას მსარების შინაბრთ, მოსამართლეს მოყიხობება არა მარ-

ტო პროცესში მონაწილე მხარების პატივისცემა, არამედ სასამართლოში მომუშავე პერსონალის პატივისცემა და მათი შრომის დაფასება. მოსამართლე გულაბმიურად და კორექტულად უნდა მოექცეს სასამართლო სხდომის მდივანს, თანაშემწეს, სასამართლო კანცელარიის თანამშრომლებს და სასამართლოს პერსონალს.

მოსამართლე ვალდებულია იზრუნოს, რომ მისა თანაშემწემ და სხდომის მდივანმა სიატემატურად იმბაღლოს პროფესიული ცოდნის დონე. მოსამართლეს მიქადრო თანამშრომლობა უნდა ჰქონდეს სასამართლოს მოხელეებთან, კონკრეტულად უნდა მოითითოს რომელი კანონები უნდა საიკითხონ და გაეცნონ სპეციალურ იურიდიულ ლიტერატურას, რომელიც ეახორებათ თავიანთ საქმიანობაში, თავალყური ადევნონ ერთიან სასამართლო პრაქტიკას, მიატეს მორალური და ზნეობრივი რჩევა-ღბრიგებებს.

მოსამართლეა გაეცნობრებული უნდა ბქინდეს, რომ იგი სამემლის უკეთ შესრულებას შეძლებს და მისი საქმიანობა უფრო ეფეტური იქნება, თუ მის მბალაღკაღიციური მოხელეები ეცოდება. იმისათვის, რომ სასამართლოს ნებეგმენტი და საქმისწარმოება უფრო ეფეტური გაბდეს, საქმრო მოსამართლისათვის ხელმისაწვდომი იყოს საქართველოს სასამართლო პრაქტიკაა გაბანუშავება და სასამართლო აღჭურვილი იყოს შესაბამისი ტენეიტი. მოსამართლემ სასამართლოს მოხელეს უნდა მოსთბოვოს, რომ სამასტრებრივი მოვალეობის შესრულებისას არ იქნეს დაშეგებული ტენდენციურობა რთნეღმე მხარის მიმართ რასის, ეროვნების, სცების, რელიგიის, ინვალიდობის, სექსუალური ორიენტაციის, ასაკის, სოციალურ ეკონომიკური სტატუსის მიხედვით.

სამოსამართლო ეთიკის წესების მე-12 მუხლით, მოსამართლე ვალდებულია, სათანადო რეგირება მოახდინოს სასამართლოს მოხელის, მხარის ან მისი წარმომადგენლის მიერ პროფესიული ეთიკის ნორმების დბრღეებაზე. სასამართლო დამოუკიდებლობის, ღირსებისა და მოუკერძობებლობის შეიძლება სერიოზული საფრთხე შეექმნას, თუ სასამართლოს მოხელე, მოსამართლის თანაშემწე, სასამართლო სხდომის მდივანი ან კანცელარიის თანამშრომელი უგბნდ და უბატოცემულად ეპყრობა პროცესის მონაწილეებს, მათ მიმართ იქნა მიკერ-

მოქმედებს. მოსამართლის ხელის მოხელე მხოგჯერ, შეიძლება ბოროტად გამოიყენოს და რომელიმე მხარეს გაუძღვავების მისთვის ცნობილი ინფორმაცია საქმესთან დაკავშირებით. დაუშვებელია, რომ სასამართლოს მოხელემ სასამართლოს გარეთ რაიმე პრივილეგიის ან შედეგათვის მისაღებად სასამართლოს სახელით ისარგებლოს. ამიტომ, მოსამართლემ განსაკუთრებული ყურადღება და წინდახედულობა უნდა გამოიჩინოს თანამშრომლის მტრებისას. მან უნდა მოახლოვოს სასამართლოს მოხელეებს პატარა სკვენ სასამართლოს დამოუკიდებლობას, იყენებდეს თავისი და ლოიალური პროცესის მონაწილეების მიმართ, გულმოდგინედ შეასრულოს თავიანთი სამსახურებრივი მოვალეობები, დიდიან პრაქტიკული ეთიკის ნორმები, როგორც სასამართლოში, ასევე სასამართლოს მიერის გარეთ.

სასამართლოს მოხელის მხრიდან პროცესში მონაწილე პირთა მიმართ არაეთიკური ქცევის გამოყენებისთანავე, მოსამართლემ უნდა აუცილებლად უნდა მიიღოს შესაბამისი მაკორექტირებელი ნაბიჯები ანუ მოხელის მიმართ. განმეორების შემთხვევაში კი, სასამართლოს თავმჯდომარის წინაშე უნდა დასვას საკითხი ამ მოხელის მიმართ დისციპლინური ღონისძიების განსახორციელებლად.

მოსამართლის ურთიერთობა საზოგადოებასთან და მასმედიასთან

სამოსამართლო ეთიკის წესებში განსაკუთრებული ადგილი უკავია მოსამართლის საზოგადოებასთან და მასმედიასთან ურთიერთობის მარტული ნორმებს. მოსამართლემ თავისი ქცევით, გამოსატყულები აზრით საფრთხე არ უნდა შეუქმნას მართლმსაჯულების ინტერესებს. მოსამართლე საზოგადოების მხრიდან მუდმივი დაკვირვების ობიექტია და მისი ყოველი ქმედება, მის მიერ გამოხატული აზრი საზოგადოებაში სასამართლო სისტემის მიუკერძოებლობის რწმენით განმტკიცებას უნდა ემსახურებოდეს. სამოსამართლო ეთიკის წესებით დადგენილი შეზღუდვები მოსამართლეს ესმარება ხშირად წარმართის თავისი საქმიანობა, არ დაუშვას მართლმსაჯულების დისკრედიტაცია.

გამორატვის თავისუფლებას განსაკუთრებული ადგილი უკავია ადამიანის უფლებათა და თავისუფლებათა სისტემაში, რადგან ხშირად

ის განაპირობებს სხვა უფლებებითა და თავისუფლებებით სარგებლობის შექაძლებლობას. ამასთან, ეთიკის წესები ადგენს გარკვეულ წარწებს მოსამართლის მიერ გამოხატვის თავისუფლებით სარგებლობისათვის. მოსამართლე, როგორც ნებისმიერი სხვა მოქალაქე, სარგებლობს გამოხატვის, რწმენის, გაერთიანების და თავმყერის თავისუფლებით, თუმცა ამ უფლებებით სარგებლობისას, მოსამართლე ვალდებულია ყოველთვის მოიქცეს ისე, რომ შეინარჩუნოს მოსამართლის დირაება და სასამართლო კორპუსის დამოუკიდებლობა და მიუკერძოებლობა (სამოსამართლო ეთიკის ბანგალორის პრინციპები, პუნქტი 4.6). სასამართლოს დამოუკიდებლობის ძირითად პრინციპები, პუნქტი 8). მოსამართლემ აზრის გამოთქმის უფლებით სარგებლობისას არ უნდა იყულებოს მართლმსაჯულების დირაება, მიუკერძოებლობა და დამოუკიდებლობა (სამოსამართლო ეთიკის წესები, მუხ. 15). მოსამართლე თავმყკავებული და შეზღუდული უნდა იყოს როგორც კოლეგებთან, ასევე ნაცნობ-მეგობრებთან სამსახურებრივ საკითხებზე საუბრისას. მას არა აქვს უფლება გამოიყენოს და გაავრცელოს სამსახურებრივი მოვალეობის შესრულების დროს საქმესთან დაკავშირებული კონფიდენციალური ინფორმაცია.

ამდენად, საქართველოს კონსტიტუციის მე-19, 24-ე მუხლებითა და ადამიანის უფლებათა და ძირითად თავისუფლებათა დაცვის კონვენციის მე-10 მუხლით გარანტირებული სიტყვისა და გამოხატვის თავისუფლება აქვს მოსამართლესაც, მაგრამ მის მიერ ამ უფლების რეალიზაციამ მართლმსაჯულების ინტერესები არ უნდა იყულებოს.

მოსამართლე დამოუკიდებელი და მიუკერძოებელი უნდა იყოს ყოველთვის, როგორც უმუხლოდ მართლმსაჯულების განხორციელების დროს, ასევე ხეზამიერო საქმიანობისას, რაც პირდაპირ თუ არაპირდაპირ არის დაკავშირებული მართლმსაჯულების განხორციელებასთან. მოსამართლე საჯაროდ ან პირად საუბარში უნდა მიერიდოს ისეთ განცხადებას, რომელსაც შეუძლია წარმოწყას საფუძვლიანი წინაპირობა, რომელიც ხელს შეუშლის აპირებულ მიუკერძოებელი გადაწყვეტილების მიღებას (სამოსამართლო ეთიკის წესები, მუხლი 19).

მოსამართლემ უნდა უზრუნველყოს, რომ მისი ქცევა, როგორც სასამართლოში, ისე სასამართლოს გარეთ, ხელს უწყობდეს იურიდიული

პროფესიის წარმომადგენლების, მსარეგისტრაციო და საზოგადოებრივი ნდობის შენარჩუნებას და გამყარებას მოსამართლის და სასამართლო კორპუსის მიუყვანილობისადმი (სამოსამართლო ქცევითა ბანგალორის პრინციპები, პუნქტი 2.2). დაუსყუებელია, მოსამართლემ სამოსამართლო მოვალეობის შესრულებისას, სიტყვით ან ქცევით გამოხატოს წინასწარ შექმნილი აზრი ან მიკერძოება რომელიმე პირის ან პირთა ჯგუფის მიმართ არარელეგანტური საფუძველით (სამოსამართლო ქცევის ბანგალორის პრინციპები, პუნქტი 5.2).

მიუღვრისუბლობის პრინციპს მოსამართლემ არ უნდა აღიქვამდეს როგორც მხოლოდ ვალდებულებას, რომლის დარღვევითა შემთხვევაში მას შესაძლოა დაეკისროს შენაბამისი პასუხისმგებლობა, არამედ ამ პრინციპის დაცვა უნდა იყოს მისი ცხოვრების წესი და წინაგანი მოთხოვნა. მოსამართლემ საკუთარი უფლება-მოვალეობანი უნდა შესრულდეს ყურადღებით და თვითკონტროლით საფუძველზე – სასამართლოში მონაწილე ყველა პირის და ღირსების პატივსაცემად (შოსამართლეთა საფუძვლათაი ქარტია, მუხლი 5).

მოსამართლემ თავის განცხადებაში უნდა გამოიჩინოს სათანადო კორექტულობა, არ გამოიყენოს ძეგრაგმული, დამამცირებელი სიტყვები და გამოთქმები ან დისკრიმინაციული ტერმინოლოგია. ამათთან, მოსამართლემ სასამართლო მოხელეთა ც უნდა ურჩიოს ამგვარი განცხადების გაკეთებისგან თავის შეკავება (სამოსამართლო ეთიკის წესები, მუხლი 20). მოსამართლის ყოველი განცხადება უნდა იყოს გააზრებული და კორექტული. მან რაგორც კოლეგების, ისე შიარეთა თუ ხეზისმიერ აბა პირთა მიმართ უნდა გამოიჩინოს სათანადო თავისუფლება. მოსამართლემ საგაროდ ან პირად საუბარში არ უნდა გამოხატავდეს თავის დადებით ან უარყოფით განწყობას განსახილველ, განხილვის პროცესში არაებულ ან უკვე განხილულ საქმეში მონაწილე რომელიმე შიარის მიმართ.

მოსამართლემ სამოსამართლო მოვალეობების შესრულებისას უნდა გამოიჩინოს ყველა პირის, როგორცაა შიარები, მონაცები, ადვოკატები/პროკურორები, სასამართლო თანამშრომლები და კოლეგა მოსამართლეები შენაბამისი პატივსაცემა რაიმე სახის განხილველული დამოკიდებულების გამოვლენის გარეშე, არარელეგანტური საფუძვე-

ლით, რომელიც არ ძეგფერება ასეთი მოვალეობების გეროდნად შესრულებას (სამოსამართლო ქცევის ბანგალორის პრინციპები, პუნქტი 5.3).

დაუსყუებელია მოსამართლემ იყოს ტყუილი/ცოტრი და შეგრაგმული/დამამცირებელ ტერმინებს იყენებდეს. მოსამართლემ ნესრიგა და დისციპლინა უნდა შეინარჩუნოს ყველა საბრძოლველი მოქმედების განხორციელებისას, იყოს მომიტენი, ღირსეული და თავისუფალი მხარეებთან, ნაფიც მსაჯულთაგან, მონაწილეთან, ადვოკატებთან/პროკურორებთან და სხვებთან ურთიერთობაში, ყოთამაც მოსამართლეს შეეება აქვა პროფესიული საქმიანობის განმორციელებისას (სამოსამართლო ქცევის ბანგალორის პრინციპები, პუნქტი 6.6). მოსამართლემ პატივს უნდა სცემდეს მათ როლსა და ფუნქციებს სასამართლო პროცესში. მოსამართლეს გაძლიერებული უნდა ჰქონდეს თვითკონტროლის გრძობა, რათა პროცესში მონაწილე პირებს გაუშარტლდეს ის მოლოდინი და ნდობა, რომელიც სასამართლო ხელისუფლების მიმართ გააჩნიათ.

არავის არ უნდა შეგპაროა ვლეთ სასამართლოს დამოუკიდებლობაში. მოსამართლემ განსაკუთრებული ყურადღებით უნდა მოეკიდოს საგებრო ძეგედრაზე გამოსვლას, რათა მისი მოსაზრებები არ წათვალის ამა თუ იმ პოლიტიკური პარტიის შიარდაქერად ან მიკერძობად და მოდამ უნდა უფრსახილდებოდეს შართლმსაჯულების პრესტიჟს. მოსამართლემ ყურადღება უნდა მოექციოს, თუ სად და რა ვითარებაში აქეთეს განცხადება, რომ საზოგადოებამ არ აღიქვას იგი მხოლოდ ერთ ორგანიზაციისთან თუ ჯგუფთან მიმართებაში (სამოსამართლო ეთიკის წესები, მუხლი 21).

სამართალწარმოების საგარობის პრინციპითა იუცილებელი ვლემენტითა საზოგადოებია ინფორმირება სასამართლოში საქმეთა განხილვის მიმდინარეობა, თუ კომერტული გადაწყვეტილებების, განაზრების შეახება. მხოლოდ მაშინ, როცა ფლობს ინფორმაციას სასამართლო საქმიანობის თაობაზე, პირი დარშეშეულია თავისი უფლებებია ღაცვის სამართლებრივ განმტრებში და აქვს ნდობა სასამართლოსადმი.

იმის გათვალისწინებით, რომ სასამართლოსა და მსობრვი ინფორმაციის საშუალებებს შორის ნდობა დაძვარდეს გარკვეული კავში-

რები, ევროპის მოსამართლეთა საკონსულტაციო საბჭოს მიზნია, რომ არსებობს საშიშროება ურწმუნოების გამოვლენა იქონიონ მოსამართლეების ქცევაზე, მიუხედავად იმისა, რომ პრესის დაეხმარება უმნიშვნელოვანედაც პრინციპის, სასამართლო პროცესი დაცული უნდა იყოს არასათანადოდ გარეშე გავლენისაგან. აღნიშნულის გათვალისწინებით, მოსამართლეებმა საფორმალე უნდა გამოიჩინონ პრესათან ურთიერთობებში და შეინარჩუნონ დამოუკიდებლობა და მოუკერძოებისუფლება. მათ თავი უნდა შეიკავონ ურწმუნოებისგან ურთიერთობების საკუთარი ინტერესების სასარგებლოდ გამოყენებისაგან და არ მიხედონ დაუსაბუთებელი კომენტარი მათ მიერ გახილული საქმეების შესახებ (ევროპის მოსამართლეთა საკონსულტაციო საბჭოს დასკვნა №3 (2002), პუნქტი 40).

მოსამართლე მსახურთან ურთიერთობის დროს უნდა მოერიდოს საკუთარი აზრის გამოთქმის განსახილველ, გახილვის პროცესში არსებულ, ან უკვე განხილული საქმის თაობაზე, თუ ეს არ ეხება საქმის-მართების ორგანიზაციულ ან ტექნიკურ მხარეს (სამოსამართლო ეთიკის წესები, მუხლი 16).

მოსამართლემ წინასწარი შეცნობით არ უნდა გადაწყვიტოს კომენტარის მიერ განხილულ ან შეაძლოა განსახილველ საქმეზე, რომელმაც კონკრეტულ ფარგლებში შეიძლება გავლენა იქონიოს ამ საქმის შედეგზე ან ხელი შეუშალოს პროცესის სამართლიანად განხორციელებას. მოსამართლეს არ აქვს უფლება ვაკეთოს აჯგარო ან სხვაგვარი კომენტარი, რომელმაც შეიძლება გავლენა იქონიოს რომელიმე მხარის ან საკუთარს მიმართ სამართლიან პროცესზე (სამოსამართლო ქცევის ბანგალორის პრინციპები, პუნქტი 2.4).

სასურველია, მოსამართლემ არ მოხდეს განმარტება გახილულ საქმესთან დაკავშირებით, ვიდრე ამ საქმეზე გამოტანილი განხილვის ან გადაწყვეტილება არ შევა კანონიერ ძალაში. ზემდგომმა სასამართლომ მიუკერძოებლად უნდა შეამოწმოს განსახილველი განმარტების ან გადაწყვეტილების კანონიერება. ამასთან, მოსამართლეს არ ეკრძალება თავისი მოსაზრებები გამოთქვას საქმის განხილვის შემდეგ მომზადების ორგანიზაციულ მხარესთან დაკავშირებით, განმარტების, თუ რატომ გააფიხურა საქმის განხილვა, ან კიდევ რაღის ამოგებს კონკრეტული საქმის განხილვა.

მოსამართლე მოქალაქეების კანონიერ მოლოდინს ინფორმაციაზე პასუხობა შეაძრავს მოტივირებული სასამართლო გადაწყვეტილებებით (ევროპის მოსამართლეთა საკონსულტაციო საბჭოს დასკვნა №3(2002), პუნქტი 40). ამდენად, მოსამართლემ სიფრთხილე და წინდახედულობა უნდა გამოიჩინოს, რათა მაამდის არ გაუმრავლდეს თავისი პროფესიული აზრი და დამოკიდებულება ამა თუ იმ საქმეზე, რამაც შესაძლოა უარყოფითად იმოქმედოს მართლმსაჯულების ინტერესებზე. მოსამართლემ თავისი დასაბუთებული და კანონზე დაფუძნებული შეხედულება სისხლის სამართლის კონკრეტულ საქმეზე გამოტანილ განმარტებით და საბოლოოდ, ადმინისტრაციულ საქმეზე მიღებულ გადაწყვეტილებებში უნდა ჩამოაყალიბოს.

ევროპის მოსამართლეთა საკონსულტაციო საბჭო ასევე, ყურადღებას ამახვილებს იმ გარემოებაზე, რომ მოსამართლეები თავისუფალი უნდა იყვნენ რეზიუმეს ან კომუნიკა მომზადებაში, რომლებსაც განსაკუთრებული მნიშვნელობა აქვს ან განმარტავენ სასამართლო გადაწყვეტილების მნიშვნელობას მოსახლეობისათვის. საბჭო ინტერესთა გამოყოფს ვაკუუმულ ქვეყნების პრაქტიკა მოსამართლეების დახილვისაზე, რომლებიც პასუხისმგებელი არიან ახლოგადაღებრი ურთიერთობებზე, ან წარმოადგენს დამოუკიდებელ პრაქტიკა, რომლებიც პასუხისმგებელი არიან პრესასთან ურთიერთობაზე ახლოგადაღებრი საბჭოსთან (ევროპის მოსამართლეთა საკონსულტაციო საბჭოს დასკვნა №3(2002), პუნქტი 40).

დადასტოვებული ევროპის ქვეყნებში პრაქტიკა ვადავლისწინებით, ქართული მართლმსაჯულებაში ბისტიკაში დაინერგა სპიკერი მოსამართლის ინსტიტუტი, რომლის საქმიანობის ძირითადი მიზანშეწონილობა მდებარის ურთიერთობა. სასამართლოს თაობაზე ინფორმაციის საზოგადოებისათვის მიწოდებისას, უმნიშვნელოვანედაც სპიკერი მოსამართლის როლი. სპიკერი მოსამართლე, მედიის მოთხოვნის ან იმითი ხიფის გარეშე, ვასტვის ინფორმაცია სასამართლოს საქმიანობაზე, აგრეთვე, საზოგადოების ინტერესებში ვათვალისწინებით აშუქებს სასამართლო გადაწყვეტილებებს (სამოსამართლო ეთიკის წესები, მუხ. 17).

სპიკერი მოსამართლე პატივიცემს და ყურადღებით უნდა მოეკიდოს პრესას და მასობრივი ინფორმაციის ანგა საშუალებების წარ-

მონადგენებელთა ინტერესს, რომ მოიპოეონ და გაავრცელონ ინფორმაცია მართლმსაჯულების განმარტებების, სასამართლოს საქმიანობის ამ კონკრეტული აქტის შესახებ. სპიკერი მოამართლე უნდა ფლობდეს სრულყოფილ ინფორმაციას სასამართლოში არსებულ ამ საქმეებზე, რაზედაც შესაბამისად შეიძლება გარკვეული დაინტერესება ჰქონდეს. სპიკერმა მოსამართლემ თავი კომპეტენციის ფარგლებში კომარდინირებულად უნდა იმუშაოს თავისი სასამართლო პრესის მსახურთან. პრესის მსახური კი, თავის მხრივ, ინფორმაციის მოძიების და სწორად გაცემის მიზნით, თავაშორილობს სპიკერ მოსამართლესთან.

სპიკერი მოსამართლე მერ ინფორმაცია გაიცემა ადამიანის უფლებათა და ძირითად თავისუფლებათა დაცვა კონვენციის მე-10 მუხლის შესაბამისად, ანავე კონვენციის მე-8 მუხლით გათვალისწინებული მართლმსაჯულების ინტერესებს დაცვით. ინფორმაციის გაცემისას, სპიკერმა მოსამართლემ უნდა უზრუნველყოს ათანადო წინასწორობა და ეცადოს ინფორმაციის თავისუფლების, კონფიდენციალობისა და უდანაშაულობის პრინციპების შორის, რაც გულისხმობს საერთაშორისო აქტებითა და ქვეყნის კანონმდებლობით აღიარებული მართლმსაჯულების უფლებების დაცვას, საზოგადოებისა და ჯეტიური, საჯარო ინტერესების დაცვას. სპიკერი მოსამართლე მერ გავრცელებული ინფორმაცია ხელშესამედიანი უნდა იყოს ეფელე საინფორმაციო საშუალებისათვის, რომლისათვისაც ამ ინფორმაციას რიგე მნიშვნელობა აქვს.

სპიკერმა მოსამართლემ უნდა შეძლოს ამ თუ იმ სასამართლო განაგების, გადანეცილებას თათაზე ინფორმაციის მიწოდება მკვე დროში და რაც შეიძლება, ისეთი ფორმით, რომ განსაზღვრის იყოს იმ პირთათვისაც, რომლებსაც არა აქვთ სპეციალური იურიდიული განათლება. სპიკერი მოსამართლე მერ მედიისათვის ინფორმაციის დროულად მიწოდება აკმაყოფილებს საზოგადოებისა და ჯეტიური ინტერესებს და უზრუნველყოფს სასამართლო და მედიას შორის ბალანსირებულ ურთიერთობას.

ამასთან, მოსამართლე თავისუფალი უნდა იყოს საზოგადოებრივი აზრის წემოქმედებისაგან და მისი საქმიანობის კრიტიკის არ უნდა ემიწოდეს. მედიის საშუალებით გავლერესებლმა არანაირმა კრიტიკულმა

მოსაზრებამ არ უნდა იმოქმედოს მართლმსაჯულების დამოუკიდებლად და მიუკერძოებლად განმარტებების პროცესზე. მოსამართლის თავისუფლება საზოგადოებრივი აზრის წემოქმედებისაგან ამ შემთხვევაში გულისხმობს მის წინაგან მდგომარეობას, მის უნარს წინ აღუდგეს საინააღმდეგო აზრს, არ ემიწოდეს კრიტიკის, რაც ეხინა-აღმდეგება მის შინაგან რწმენას კონკრეტული საქმის კანონიერი, სასამართლოანი გადანეცილების შესახებ.

მოსამართლემ მასმედიისთვის ინფორმაციის მიწოდებისას არ უნდა გაანაწიროს კოლეგებს შორის ამა თუ იმ საკითხზე მამოჭრილი დეა ამ დისკუსია (სამისამართლო ეთიკის მესები, მუხლი 18). მოსამართლემ საჯაროდ არ უნდა აკრიტიკოს კოლეგები, მათი პროფესიული თუ პირადი თვისებები. მოსამართლე უპატივცემულად არ უნდა იხეციეცდეს ანუ მოსამართლის მერ საქმეზე მიღებულ გადანეცილებას.

მედიისათვის ინფორმაციის მიწოდების დროს მოსამართლე უნდა იყოს მიუკერძოებელი. განცხადების გაცემებისას არ უნდა შეღმძევიანელობდეს ამა თუ იმ მხარის პოპულარობით და ამ საკითხით მასმედიის თუ მედიისუფლების ორგანიების დაინტერესებით. მისი კოლეგი განეცხადება უნდა განამტკიცებდეს საზოგადოებრივ რწმენას მართლმსაჯულების დამოუკიდებლობის, შეუცვლიობის, სამართლიანობის და მიუკერძოებლობისადმი.

მოსამართლის არასამოსამართლო საქმიანობა

სამოსამართლო ეთიკის წესები ეთიკურ ატანდარტებს ადვენს. ამ ატანდარტების მიხედვით მოსამართლემ უნდა იტელიმეანელოს როგორც სამოსამართლო, ასევე სხვა საქმიანობის დროს და პირად ცხოვრებაში, რათა თავი აქცევით, ნებით თუ უნებურად, საფრთხე არ შეუქმნას სამსახურებრივი მოვალეობების სათანადოდ განხორციელებას, მართლმსაჯულების ინტერესებს. მოსამართლის არასამოსამართლო საქმიანობის ეთიკურმა სტანდარტები უზრუნველყოფს მოსამართლის მერ არასამოსამართლო საქმიანობის ისე წარმართება, რომ მისი პირადი ინტერესები მართლმსაჯულების ინტერესებთან არ დაუპირისპირდეს.

მოსამართლე არ უნდა იყოს იზოლირებული საზოგადოებრივი ცხოვრებისაგან, რადგან სასამართლო სისტემა სათანადო დონეზე მხოლოდ მაშინ ფუნქციონირებს, თუ მოსამართლე რეალურ ცხოვრებასთან კავშირს აქვს. მეტიც, მოსამართლეები, როგორც მოქალაქეები, სარგებლობენ იურიდიული უფლებებითა და თავისუფლებებით, რომლებიც პირველ რიგში, დაცულია ადამიანის უფლებათა და ძირითად თავისუფლებათა დაცვის ევროპული კონვენციით; ამისათვის მოსამართლეებს უნდა აქვთ დედა შესაძლებლობა განხორციელონ არასამოქალაქართლო საქმიანობა თავიანთი არჩევანის მიხედვით (ევროპის მოსამართლეთა საკონსულტაციო საბჭოს დასკვნა №3(2002), პუნქტი 27). ამასთან, მართლმსაჯულების ინტერესებია გათვალისწინებული გარკვეულწილად, შეზღუდულია მათი არასამოქალაქართლო საქმიანობის ფარგლები.

სასამართლო მოვალეობები მოსამართლის ვეგელა სხვა საქმიანობაზე უწყინებია. მოსამართლემ თავისი ძალისხმევა ძირითადად, სასამართლო მოვალეობებს უნდა მიუძღვნას, რომლებიც მოიცავს არა მარტო სასამართლო ფუნქციების შესრულებას, არამედ სხვა მოვალეობებსაც, რომლებიც მოსამართლის თანამდებობას და სასამართლო მუშაობას უკავშირდება. მოსამართლის საქმიანობა, რომელიც არ უკავშირდება სამსახურებრივ მოვალეობას, დასაშვებია, თუ იგი არ ეწინააღმდეგება მოსამართლისა და სასამართლოს დამოუკიდებლობის პრინციპებს, არ უქმნის საფრთხეს სასამართლოს ავტორიტეტს, არ ქმნის ეჭვის საფუძველს სასამართლო საქმიანობის განხორციელებისას შინა ობიექტურობასა და მოუკერძოებლობაში. არ ეწინააღმდეგება საქართველოს კონსტიტუციისა და ამ ქვეყნის წესებს (სასამართლო უთიკის წესები, მუხლი 22). მოსამართლეები დამოუკიდებლად ახორციელებენ სასამართლო გარეშე საქმიანობას, „თავიანთი სასამართლო მანდატის ფარგლებს გარეთ“, შინა სამოქალაქო უფლებების რეალიზების ჩათვლით. დაუშვებელია, ამ თავისუფლების შეზღუდვა გარდა იმ შემთხვევისა, როცა ეს საქმიანობა შეუფერებელია მოსამართლის სტატუსისათვის.

ამდენად, იმისათვის, რომ მოსამართლის არასამოქალაქართლო საქმიანობით არ მოხდეს მართლმსაჯულების ინტერესების ბეღლოფა, აუცილებელია ნობისწირობის დაცვა საზოგადოებრივ ცხოვრებაში ზარ-

თულობის დასაზღვებ დონეზე და თანამდებობრივი მოვალეობების შესრულებისას დამოუკიდებლობა, მიუკერძოებლობის, კომპეტენტურობის შესარჩუნებას შორის. ყოველთვის უნდა გაიარკვეს, ვის არ არის ჩაბმული მოსამართლე ისეთ საქმიანობაში, რომელმაც შესაძლოა წილა დამოუკიდებლობისა და მიუკერძოებლობის კომპრომეტირება გამოიწვიოს საზოგადოებაში.

სამოსამართლო უთიკის შიზაბია ბეუნარშუნის სასამართლო ხელიაუფლებას საზოგადოებრივი წილა და მათ შორის ინტერესთა კონფლიქტი მინიმუმამდე იქნეს დაყვანილი. ამ მიზნით მოსამართლეებმა უარი უხდა თქვან დამატებით პროფესიულ საქმიანობაზე, რომელმაც შეიძლება შეზღუდოს მათი დამოუკიდებლობა და მათ მოუკერძოებლობის საფრთხე შეუქმნას.

მოსამართლეები თავიანთ პირად ცხოვრებაში ღირსეულად უნდა იქცეოდნენ. ევროპის მოსამართლეთა საკონსულტაციო საბჭო შარს უტყრს სასამართლო სისტემის ფარგლებში ერთი ან რამდენიმე ორგანოს შექმნის, ან პირების დამიძენას, რომლებსაც საკონსულტაციო ფუნქცია ექვებით და მრჩეველების როლს შეასრულებენ, რომელთაც მოსამართლეებში შეიძლება შიზართონ, თუ იანი არ არიან დარწმუნებულნი, ნეეფერება თუ არა კონკრეტული საქმიანობა კერძო სექტორში მოსამართლის სტატუსს. ასეთი ორგანიზების, ან პირების არსებობა ხელს უნდა უწყობდეს ეთიკური ნორმების მნიშვნელობისა და დანიშნულების განილვას სასამართლო სისტემის ფარგლებში. ასეთი ორგანოები ან პირები განცალკევებული უნდა იყვნენ იმ ორგანიზებისაგან, რომლებიც ბასუხისმგებელი არიან დისციპლინური სანქციების დაკარგვისათვისა და სხვა მიზნებზე უხდა ემსახურებოდნენ (ევროპია მოსამართლეთა საკონსულტაციო საბჭოა დასკვნა №3 (2002), პუნქტი 29).

მოსამართლემ არ უნდა განახორციელოს რაიმე სხვა ფუნქცია, იქნება ეს საჯარო თუ კერძო, ანაზღაურებადი თუ ანაზღაურების გარეშე, რომელიც სრულად არ შეესაბამება მოსამართლეთა მოვალეობებსა და მის სტატუსს (მოსამართლეთა საყოველთაო ქარტია, მუხლი 7). კანონით მინიჭებული უფლებამოსილების გარდა, მოსამართლე არ შეიძლება ენეოდეს რაიმე ანაზღაურებად საქმიანობას, გარდა მუდგაგობი-

ურთ, სამეცნიერო ან შენობენიშეკრებით საქმიანობისა, თუ იგი ბელს არ უნდის საზოგადოებრივ უფლებამოსილების სათანადოდ განხორციელებას (საზოგადოებრივ უფლებამოსილების შესახებ, მუხლი 23).

არ შეიძლება პირი მოამარაგოს თანამდებობაზე ყოფნისას უწყობის საადგილო საქმიანობას, თუ არაბატონი კერძო არბიტრაჟში, უკავის ნებისმიერი სხვა სახის მდებარეობა არ ახორციელებდეს სხვა ანაზღაურებად საქმიანობას, ყარდა დადგენილი გამოთვლებისა. ანუ, არ შეიძლება მოამარაგო უწყობის მის სტატუსთან შეესაბამებულ არა-ანაზღაურებად საქმიანობას. რაც შეეხება მოსამართლისათვის ნებისმიერ საფუძველზე, აღნიშნული პირობები საზოგადოებაში მის ინტეგრაციას და საზოგადოებრივ სისტემის ანაზღაურების მართლმართლად გაგებას. ამასთან, საზოგადოებრივ სისტემაში, პერსონალი და საკანცელარიო ნივთები მოამარაგო უწყობისათვის საქმიანობისათვის არ უნდა გამოიყენოს.

მოსამართლეობა დიდ მოსამართლეს და მასთან დაკავშირებულ ან მისთანა დანიშნულ ადვოკატებს მოითხოვს ნებისმიერი საქმიანობის განხორციელებას არ უნდა განხორციელებდეს საფუძველი საზოგადოებრივ მოვალეობების არაფერზე და მოსამართლისათვის. მოსამართლე ეფუძვლება და თავდადებით უნდა შეასრულოს საკანცელარიო მოვალეობები ყოველგვარი უაღრესად გატანადების გარეშე (მოსამართლეობის საფუძველი კანონი, მუხლი 6).

შეიძლება საზოგადოებრივ საქმიანობიდან თავისუფლად დროს მუშაობა მოსამართლეს ნაკონსტიტუციური, ენობის მეტონიერულ თუ მნიშვნელობით მოუხმეობას. მოსამართლეს არააზოგადოებრივ საქმიანობა უნდა განხორციელოს მოლოდ იმ ყარდებში, რაც არ შეესაბამება მოსამართლის მხარე მოვალეობას, ან სხვაგვარად, უარყოფითად არ იმოქმედება მართლმართლეობის ინტერესებზე.

იქვე აღნიშნულია, რომ მოსამართლის პრაქტიკული გამოცდილება მნიშვნელოვანია პედაგოგიური და სამეცნიერო საქმიანობისათვის. საზოგადოებრივ პრაქტიკა და აღნიშნული მეცნიერება სისტემატურად ურთიერთქმედება ერთმანეთზე. პრაქტიკა ქმნის ნიადაგს მეცნიერული კვლევებისათვის. ის ნარმოაქმნის რამდენად უფლებიანა

ესა თუ ის მონიტორინგი აქტი და არსებობს თუ არა ხარვეზი კონომ-დებლობისა. თანა მნიშვნე, პრაქტიკის განხორციელების საფუძველზე, აღნიშნული მეცნიერება მეცნიერება ნებისმიერებს მოქმედი კანონმდებლობისა თუ საზოგადოებრივ პრაქტიკის არუფორმალის, ასანდობებს მოსამართლეს ამ ცოდნითა და უნარით, რაც მართლმართლეობის უწყობისად განხორციელებისათვის არის აუცილებელი. თეორიისა და პრაქტიკის შეწყობა ეს, თავისთავად, ნარმოცხადი პედაგოგიური საქმიანობის საზოგადოებრივ განხორციელებასთან დაკავშირებულია. მან უნდა შეძლოს საზოგადოებრივ აქტივების პრაქტიკული განხორციელება-განხორციელება, საზოგადოებრივ პირობებში და მოუხმეობა-ლადა გადმოქონა. ამასთან, როგორც უკვე აღნიშნა, პედაგოგიურ თუ სამეცნიერო საქმიანობის მოსამართლეს შეუძლება დაეხმოს მოლოდ იმდენი დრო, რაც უარყოფითად არ იმოქმედებს მისი უმთავრესი ფუნქციის - მართლმართლეობის განხორციელებაზე.

პროცესული ქვეყნის სხვა მონათმართლეობისაგან უნდა მოითხოვდეს თავის შედეგის ნებისმიერი საქმიანობისაგან, რამდენც შეესაბამება მართლმართლეობის საფუძველზე და მოსამართლეს და მოსამართლეს. ევროპისა მოსამართლეობის საკონსტიტუციური საბუთი მართლმართლეს მოსამართლეს სტატუსის შესახებ უკონსტიტუციური განხორციელება, რომლის თანახმად, მოსამართლეს თავისუფლება, რომ განხორციელოს ნებისმიერი საქმიანობა მათი საზოგადოებრივ უფლებამოსილების გარეშე არ შეიძლება იქნას შეზღუდული, ვარდა იმ შემთხვევებისა, როდესაც ეს საქმიანობა შეესაბამება მოსამართლეობის და მათი მოქმედებისაგან მართლმართლეს თანახმად და მის ნიშნულ განხორციელებად მართლმართლეს საკონსტიტუციური გონიერულ ეადობი დადგენილება მოთხოვნისთან (მუხლი 4.2). სუცილებელია, რომ მოსამართლეობის მათი დროის ძირითადი ნაწილი სწორედ საზოგადოებრივ აქტივობის დაეხმოს იმ (ევროპის მოსამართლეობის საკონსტიტუციური საბუთის (CCJE) დასკვნა №3 (2002), მუხლი 39).

ამდენად, საზოგადოებრივ საქმიანობის მოსამართლისათვის უპირველესია, რამდენც მოსამართლეს პროფესიული საქმიანობის მოქმედი სხვა ადამიანია, რომელი უფლებები, თავისუფლებები და მოსამართლეობის და მოსამართლეობის საზოგადოებრივ განხორციელებაში საქმიანობის

განხილვის უფლება უმნიშვნელოვანესია საშოქალიქო უფლებათა და მოვალეობათა რეალიზაციისას, ახ წარდგენილი წებისმცერი სისტემის-სამართლებრივი ბრალდების საფუძვლიანობა გამორკვევისას, კვლე-ლას აქვს გონიერულ ვადამი მისი საქმის სამართლიანი და სატყუებო განხილვის უფლება კანონის საფუძველზე შექმნილი დამოუკიდებელი და მიუკერძოებელი სასამართლოს მიერ (ადამიანის უფლებათა და ძი-რითად თავისუფლებათა დაცვის კონვენციის მე-6 მუხლი). შესაბამი-სად, პირი, რომელიც ახორციელებს მართლმსაჯულებას, აღჭურვილია ასეთი ააბაუაისმგებელი უფლებამოსილებით, ვალდებულია თავისი ფიზიკური თუ სულიერი ძალები უმთავრესად, ამ ურთულესი მოვალე-ობის შესრულებისაკენ მიმართოს.

მოსამართლეა ყოველი ქმედება უნდა ემსაზრებოდეს სასამართლო-სადმი საზოგადოების წილობის გაზრდას. მოსამართლე მოხანტილობა არ უნდა მიიღოს მის სამსაზრებრივ სტატუსსა და მოვალეობასთან შეუთავსებელ გარიგებაში (სამოსამართლე ვთქვის შეკები, მუხლი 24). მოსამართლე არ უნდა დადოს ისეთი ვარგება, რაც შელახავს სასა-მართლოს ავტორიტეტს და უარყოფითად იმოქმედებს მართლმსაჯუ-ლების დამოუკიდებლობასა და მიუკერძოებლობასზე, რომლითაც მო-სამართლეს უბირატესობა მიენიჭება თავისი თანამდებობის ვამო. მან პიროტად არ უნდა გამოიყენოს მოსამართლის თანამდებობის პრეს-ტიჟულობა ხარტების მიღების მიზნით. მოსამართლის მიუკერძოებ-ლობა შეიძლება ყტველემ დააყენოს მისი ოჯახის წევრია მიერ დადუ-ბულმა გაროგებაშაც. შესაბამისად, მოსამართლემ იშაზეც უნდა იზ-რუნოს, რომ მისი ოჯახია წევრებმა არ დადონ შატგათი ვარიგებები, რათა არ მიუქმას ისეთი მოაბეჭდილება, თითქოს მოსამართლე ყინნეა მყარყულობს ან თავის სამსახურებრივ მდგომარეობას პიროტად იყე-ნებს. მოსამართლემ უნდა შეისწავლოს პირადი და წარმოშადგენლო-ბითი ფინანსური ინტერესები და გომიყრული ძალისხმევა უნდა იხ-მაროს, რომ საქმის კურსში იყოს ოჯახის წევრების ფინანსური ინტე-რესების შესახებ (სამოსამართლო ქცევის ბანგატორის პრინციპები, პუნქტი 4.7).

მოსამართლეს არა აქვს უფლება თავისი თანამდებობრივი უფლება-მოსილება ან მასთან დაკავშირებული შესაძლებლობა გამოიყენოს სას-საზრებრივი ინტერესების საწინააღმდეგოდ ან იმ საკითხის გადასან-

ღეუტად, რომელიც არ ვანეკუთვნება მის თანამდებობრივ კომპეტენ-ციას.

მოსამართლემ არ უნდა დადოს ისეთი ვარიგება, რომლითაც თავისი თანამდებობის ვამო უსაყიდლოდ ან შელავათიანი პირობებით მი-იღებს წებისმცერი ქონებას ან კონტრბივი ვალდებულებებისაგან გა-თავისუფლება, აშკარად შელავათიანი პირობებით ისარტებლება მომ-სახურებით. ასეთი ვარიგება აღიქმება როგორც მოსამართლის მიუ-კერძოებლობაზე ზემოქმედების საშუალება. ამასთან, მოსამართლე უფლებამოსილია ისარტებლოს იმ შელავათებით, რომლებიც მას ყინტება თანამდებობის ვაივალისაწინების ვარეშე, საზოგადოების ნე-ბიამიერი სტვა წევრის შავესად. ასე შავალითად, სხვადასხვა კომპანია მიშირად სათავაზობს კლიენტებს ფასდაკლებებს რეკლამირების მიზ-ნით, კომპანიასთან ხანტრძლივი ურთიერთობია ან ვარიგებია მო-ცულობის მიზრევით. მოსამართლეს თავისუფლად შეუძლია ისარტებ-ლოს ასეთი სმეციადური ფასებით იმ შემთხვევაში, თუ ისინი ხელში-სანვიდომია საზოგადოების ატვა წევრებისათვის და თუ მოსამართლე ამ შელავათს იღებს იგივე კრიტერიუმების საფუძველზე, როგორც ის პირები, რომლებიც მოსამართლეები არ არიან.

მოსამართლეთა მიერ ეთიკური ნორმების დაცვა ხელს უწვობს საზო-გადოებაში სასამართლო სისტემის სამართლიანობის, მიუკერძოებ-ლობის და დამოუკიდებლობის რწმენის განმტკიცებას. მოსამართლის ეთიკურობა, მისი დადებითი მორალური თვისებები განხილვება, რო-გორც აუცილებელი პირობა და წინამძღვარი საზოგადოებია ხელობისა, სასამართლო სისტემის მიმართ. თითოეული მოსამართლის მიერ ეთი-კური ნორმების დაცვა უზრუნველყოფს ზოგადად, სასამართლო ხე-ლისუფლების ავტორიტეტს.

როგორც წებისმცერი სხვა შოქალიქე, მოსამართლე ხარტებლობს გა-ურთიანების და თავმყურის თავისუფლებით, თუმცა ამ უფლებებით სარტებლობისას, მოსამართლე ვალდებულია ყოველთვის მოიქცეს ისე, რომ შეინარშეოს მოსამართლის დარსება და სასამართლო კორპუაის დამოუკიდებლობა და მიუკერძოებლობა (სამოსამართლო ქცევის ბან-გალორის პრინციპები, პუნქტი 4.6. სასამართლოს დამოუკიდებლობის ძირითადი პრინციპები, პუნქტი 8). ევროპული ქარტია მოსამართლის

აბსტრაქტის შესახებ აღიარებს მოსამართლის უფლებას, რომ განეცხრობდეს პროცესულ ორგანიზაციებში (პუნქტი 1.7.).

მოსამართლე არ შეიძლება გახდეს ისეთი გაერთიანების წევრი, რომელიც ერთგულების ფიცის დადებას მოითხოვს, ან ეჭვქვეშ აყენებს მოსამართლის რეპუტაციას, ზიანი აყენებს სასამართლოს ავტორიტეტს (სამოსამართლე ეთიკის წესები, მუხლი 25). თანამდებობის დაკავებაშივე მოსამართლე, რომელსაც პირველად ნიშნავენ თანამდებობაზე, დებს ფიცს, რომლის დაცვაც მისთვის უმთავრესია. მოსამართლე უნდა იყოს კანონის, მოსამართლის ფიცისა და მოვალეობის ერთგული. მოსამართლე არ შეიძლება იყოს ისეთი გაერთიანების წევრი, რომელიც შეურაცხველ დისკრიმინაციას ახდენს რასის, სქესის, რელიგიის, ეროვნების, ეთნიკური წარმომავლობის მიხედვით.

სერიოზული პრობლემები უკავშირდება მოსამართლეთა პოლიტიკურ საქმიანობაში მონაწილეობას. რა თქმა უნდა, მოსამართლეები მოქალაქეებზე რბებიან და მათ უნდა მიეცეთ შესაძლებლობა მოახდინონ თავიანთი პოლიტიკური უფლებების რეალიზება, რომლებიც ყველა მოქალაქეს გააჩნია. თუმცა, სამართლიანი სასამართლო განხილვის უფლებისა და საზოგადოების კანონიერი მოლოდინის გათვალისწინებით, მოსამართლეებმა უნდა გამოიჩინონ თავშეკავება საჯარო პოლიტიკური საქმიანობის განხორციელებისას. ზოგიერთმა ქვეყანამ ეს პრინციპი დიდიხარისადაც შეესაბამა და ბებისმიერი საქციელი სათვის, რომელიც მოსამართლის თავშეკავების ვალდებულებას არ შეესაბამება, დისციპლინურ ხანძციებს აწესებს. ზოგ ქვეყანაში დადგენილია სამოსამართლე მოვალეობების შეუთავსებლობა პოლიტიკური საქმიანობის გარკვეულ სასკომებთან (ეროვნულ პარლამენტში, ევროპარლამენტში ან ადგილობრივ საბჭოებში) (ევროპის მოსამართლეთა საკონსულტაციო საბჭოს დასკვნა №3 (2002), პუნქტი 30).

ევროპის მოსამართლეთა საკონსულტაციო საბჭოს დიაკუალებში გამოჩნდა მოსამართლეთათვის თავიანთი აზრისა და გამოსატყვის თავისუფლების ნეიტრალიტეტის მოთხოვნებთან შეთანხმების აუცილებლობა. საბჭოს დასკვნაში აღნიშნულია, რომ მოსამართლეებმა უძგომესია თავი შეიკავონ ისეთი პოლიტიკური საქმიანობისაგან, რომელშიც შეიძლება შეარყიოს მათი დამოუკიდებლობა, ან ეჭვქვეშ დააყენოს

მათი ნიუერქობლობა, მიუხედავად იმისა, რომ მოსამართლეების პოლიტიკური პარტიის წევრობა, ან სერიოზული საზოგადოებრივი საკითხების პოლიტიკურ განხილვებში მონაწილეობა არ შეიძლება უკანონოდ ჩაითვალოს (ევროპის მოსამართლეთა საკონსულტაციო საბჭოს (CCJE) დასკვნა №3(2002), პუნქტი 33). საქართველოს კონსტიტუცია კიდევ უფრო ნაკარ მოთხოვნებს უყენებს მოსამართლეებს. კერძოდ, კონსტიტუციის მნუ მუილი ადგენს ქვეყის მესს, რომლის თანამბადაც მოსამართლე არ შეიძლება იყოს პოლიტიკური პარტიის წევრი, მონაწილეობდუა პოლიტიკურ საქმიანობაში (პუნქტი 3).

მოსამართლე ვალდებულია თავისი საქმიანობით და მიღებული გადაწყვეტილებებით დაიცვას კანონის უზენაესობის პრინციპი. იგი არ უნდა მიუქცეს რაიმე ისეთი ფაქტორისა და გარემოებისა ვალდების ქვეშ, რაც ეჭვქვეშ დააყენებს კანონის უზენაესობას და მოსამართლის დამოუკიდებლობას. შესაბამისად, თითოული მოსამართლე მატავს უნდა სცემდეს მოსამართლის თანამდებობას და მის პრესტიჟს იცუდეს. არ შეიძლება მოსამართლე ასრულებდეს პოლიტიკურ დავალბას, ან პოლიტიკური ორგანიზაციის სახელმთ, აიტყვით გამოდიოდეს (კანონსამართლო ეთიკის წესები, მუხლი 26).

მოსამართლისათვის პოლიტიკური საქმიანობა აკრთავის მისიანია მართლმსაჯულების დამოუკიდებლობის უზრუნველყოფა. აღნიშნული აკრძალვა გამორიცხავს მოსამართლის დამოკიდებულებას რომელიმე პოლიტიკური პარტიის მიმართ, პოლიტიკური ძალეების წარეგას მართლმსაჯულების განხორციელებაში. ამდენად, მოსამართლე უნდა განერიდოს პოლიტიკურ საქმიანობას. მოსამართლე არ უნდა ჩაერთოს ისეთ საქმიანობაში, რაც საზოგადოებში მხრუდან შეიძლება აღქმულ იქნეს პოლიტიკურ საქმიანობად, მაგალითად, პოლიტიკურ პარტიისათვის შემოწირულობის ვაცება, პოლიტიკური შეკრებებში მონაბილუობა, პოლიტიკური ჩასიათის პეტაციებზე ხელმოწერა.

მოსამართლე საჯაროდ არ უნდა ამუღავნებდეს თავის პოლიტიკურ შეხედულებას. მისი მხრიდან აკრძალულია ნებისმიერი პოლიტიკური პროპაგანდა, როგორც სასამართლო დარბაზში, ასევე მია გარეთ. მან, ასევე, საჯაროდ არ უნდა დააფიქსიროს თავისი პოზიცია სახელმწიფო პოლიტიკური თანამდებობის კანდიდატია მიმართ, არ უნდა გაავრცუ-

ლოს ინფორმაცია კანდიდატის სასარგებლოდ და მისი არც საჯაროდ დაუპირისპირდეს. უფრო მეტიც, აუცილებელია მოსამართლეების პოლიტიკური ჩასათის დებატებში მონაწილეობის მიზანშეწონილობის განხილვა. იმისათვის, რომ შენარჩუნებულ იქნას საზოგადოებრივი ნდობა სასამართლო სისტემისადმი, მოსამართლეები არ უნდა გახდნენ პოლიტიკური შეტყევის ობიექტი, რაც შეუთავსებელია სასამართლო ორგანოს მიერ მოთხოვნილ ნეიტრალიტეტთან (ევროპის შოსამართლეთა საკონსულტაციო საბჭოს დასკვნა №3(2002), პუნქტი 31). მოსამართლემ სასამართლო მოხელეთაგან უნდა უზრჩიოს, თავი შეიკავოს პოლიტიკური საქმიანობის ან პოლიტიკური შეგუდულებითა დენონსტრირებისაგან.

ცხადია, მოსამართლეს შეიძლება შეუძღეს პირადი სიძაბათია ამ უარყოფითი დამოკიდებულება რისმდებ პოლიტიკური პარტიის მიმართ, მაგრამ მის საჯაროდ არ უნდა გამოიყენოს საკუთარი მოაზრება ამის თაობაზე და აღნიშნულმა გაგლება არ უნდა მოახდინოს მოუკერძოებელი ვადანგეგმვლების გამოტანაზე. მოსამართლე პოლიტიკურად ნეიტრალური უნდა იყოს, როგორც სასამართლოში, აქვე მის გარეთ.

ამასთან, მოსამართლეებს უნდა მიეცეთ უფლება მონაწილეობა მიიღონ გარკვეულ განხილვებში, რომლებიც ეროვნულ სასამართლო პოლიტიკაზე ეხება. მათგან უნდა ჩიოდენ კონსულტაციები და აქტიურ როლს უნდა ასრულებდნენ იმ კანონპროექტების მომზადებაში, რომლებიც მოსამართლეთა სტატუსს და სასამართლო სისტემის ფუნქციონირების წიგად საკითხებს ეხება.

მოსამართლის დისციპლინური პასუხისმგებლობა

დამოუკიდებლობა და მოუკერძოებლობა მოსამართლის კანონისმიერი და მორალური ვალდებულებაა. ყოველი მოსამართლე უნდა გაამტკიცებდეს საზოგადოებრივ რწმინას მართლმსაჯულებითა დამოუკიდებლობის, სამართლიანობისა და მოუკერძოებლობისადმი. ამსტრუტუციონალური დამოუკიდებლობის გარანტია თითოეული მოსამართლის ინდივიდუალური დამოუკიდებლობაა.

მოსამართლისათვის მინიჭებული დიდი უფლებამოსილება და ნდობის მაღალი ხარისხი გარკვეულ დაბალანსებულ მოთხოვას, მისი პასუხისმგებლობის ინსტიტუტის ხაზით. ამასთან, ამ ინსტიტუტში არ უნდა ხელდოს შარტლმსაჯულების განხორციელების ძირითადი პრინციპები. ერთი მხრივ, ხელშეუბნელია მოსამართლის დამოუკიდებლობის კონსტიტუციური პრინციპი, მეორე მხრივ, აუცილებელია გარანტირებული იქნეს მართლმსაჯულების განხორციელების უმნიშვნელოვანესი ფუნქციის სათანადოდ შესრულება. მოსამართლე ვალდებულია ჯეროენად განხორციელოს სამსახურებრივი ვალდებულებები, აღნიშნულზე კონტრაული კი, დისციპლინური სამართალმარშოვნით არის უზრუნველყოფილი. როგორც ევროპის მოსამართლეთა საკონსულტაციო საბჭოს №3 დასკვნაში არის აღნიშნული, მოსამართლეთა პასუხისმგებლობის განსაზღვრისას, სიფრთხილის გამოჩენა განპირობებულია მოსამართლეთა დამოუკიდებლობის მხარდაჭერითა და მათი დაუკაბულებელი ზენსილიაგან დაცვით (პუნქტი 51).

სასამართლო ხელისუფლებითა ადინისტრირება და დისციპლინური მოქმედება მოსამართლეთა მიმართ უნდა იყოს ორგანიზებული, რომ მათ არ იკონიონ ზეგავლენა მოსამართლის დამოუკიდებლობაზე და მთელი ყურადღება მიიღოდ ობიექტურ და შესაბამის გარემოებებზე უნდა გამაჩვიდდეს (მოსამართლეთა საყოველთაო ქარტია, მუხლი 11).

მნიშვნელოვანია განისაზღვროს, თუ რა ხაზის სასამართლოდარღვევებზე შეიძლება გამოიწვიოს მოსამართლის პასუხისმგებლობა. ევროპის მოსამართლეთა საკონსულტაციო საბჭოა მოაწინა, რომ თითოეულმა სახელმწიფომ თავად უნდა განხორცილოს კანონით, თუ რომელი ქმედება ითვლება დისციპლინურ გადაცდომად და მისი ანაქცია მოხდეს. ამასთან, მის არ მოაწინა საჭიროდ და შესაძლებლად nulla poena sine lege პრინციპით ან სხვა ნებისმიერ პრინციპზე დაყრდნობით, დეტალურად ჩამოიყალიბოს ევროპულ დონეზე არაებული დარღვევის გველა ფორმა, რომელსაც შეიძლება მოჰყვეს დისციპლინური პასუხისმგებლობა ან განსაზღვროს ყველა სარეცია. დისციპლინური წარმოების არსი მოსამართლეთა ისეთ ქვეცას უკავშირდება, რომელიც აბსოლუტურად ეწინააღმდეგება იმას, რაც პროექციონალი მოსამართლისაგან არის მოსალოდნელი. თითოეული წერი სახელმწიფოს მიერ ქვეცის

შიდა კანონმდებლობით დისციპლინური აქტების საფუძვლებს კონკრეტულ განმარტება მიზანშეწონილი და ხასურველია (ეგრობის მოსამართლეთა საკონსულტაციო საბჭოს დასკვნა №3, პუნქტი 63, 64).

მოსამართლე მიმართ დისციპლინური მოქმედება შეიძლება განხორციელდეს წინასწარ არსებული კანონის და წინასწარ დადგენილი წესების და პროცედურების დაცვით (მოსამართლეთა საყოველთაო ქარტია, მუხლი 11).

საქართველოს საერთო სასამართლოს მოსამართლეს დისციპლინური გადაცდომის ჩადენისათვის ეკისრება დისციპლინური პასუხისმგებლობა და საბდელი. დისციპლინური გადაცდომის სახეებია: ა) მოსამართლის მიერ სამოსამართლო უფლებამოსილების განხორციელებისას, კანონის უხეში დარღვევა; კანონის უხეშ დარღვევად ჩაითვლება საქართველოს კონსტიტუციის, საქართველოს საერთაშორისო ხელშეკრულებებისა და შეთანხმებების, საქართველოს კანონმდებლობის იმპერატიული მოთხოვნების დარღვევა, რამაც არსებითი ზიანი მიიყენა (ან შეუძლო მიყენებინა) პროცესის მოხაზილის, მესამე პირის კანონიერ უფლებებსა და ინტერესებს ან საჯარო ინტერესებს; ბ) კორუფციული ხაზართალდარღვევა ან თანამდებობრივი მდგომარეობის წარღვევის საფუძველზე და სამსახურებრივი ინტერესების საზიანოდ გამოყენება. კორუფციულ სამართალდარღვევად ჩაითვლება "საჯარო სამსახურში ინტერესთა შეუთავსებლობისა და კორუფციის შესახებ" საქართველოს კანონით გათვალისწინებული დარღვევა, თუ იგი არ იწვევს სისხლისსამართლებრივ ან ადმინისტრაციულ პასუხისმგებლობას; გ) მოსამართლის თანამდებობასთან შეუთავსებელი საქმიანობა ან მოსამართლის მოვალეობებთან ინტერესთა შეუთავსებლობა; დ) მოსამართლისათვის შეუფერებელი ქმედება, რომელიც ბლალავს სასამართლოს ავტორიტეტს ან ზიანს აყენებს სასამართლონადმი ნდობას; ე) საქმის განხილვის უსაფუძვლო ვაჭიანურება; ე) მოსამართლის მოვალეობების შეუარულებლობა ან არაჯეროვანად შეარულება; ზ) მოსამართლეთა თათბირის ან პროფესიული საიდუმლოების გამჟღავნება; თ) დისციპლინური უფლებამოსილების ქვეშე ორგანოს საქმიანობისათვის ხელის შეშლა ან მისდამი უპატივცემულობა; ი) სამოსამართლო ეტიკის ნორმების დარღვევა; კ) შრომის დისციპლინის დარღვევა (საქართველოს საერთო სასამართლოების მოსამართლეთა

დისციპლინური პასუხისმგებლობისა და დისციპლინური სამართალწარმოების შესახებ", საქართველოს კანონი, მუხლი 2).

ამდენად, სამოსამართლო ეტიკის ნორმების დარღვევა დისციპლინური გადაცდომაა. სამოსამართლო ეტიკის წესების მიზანია დაანუსოს მოსამართლეთა ქცევის სტანდარტები (პრინციპები) ნათი სამსახურებრივი და არასამსახურებრივი საქმიანობისათვის, როგორც მართლმსაჯულებისადმი ნდობის საფუძველი. შეახაბამიად, მითითებული სტანდარტების, როგორც მოსამართლეთა ქცევის შეფასების ძირითადი კრიტერიუმების დარღვევა დისციპლინური პასუხისმგებლობის საფუძველია. უფლებამოსილება, რომლითაც მოსამართლე აღჭურვილი, უშუალოდ და დაკავშირებული ისეთ ღირებულებებთან, როგორცაა სამართლიანობა, ქვეყნის ერთობა და თავისუფლება. მოსამართლეთა მიმართ გამოყენებული ქცევის სტანდარტი გამომდინარეობს ამ ღირებულებებიდან და მართლმსაჯულების განხორციელება საფუძველია.

მოსამართლეთა პასუხისმგებლობის საკითხზე შეჯღობისა, უძინუნელოვანესია განისაზღვროს – წარმოადგენს თუ არა კანონის არასწორი განმარტება დისციპლინური პასუხისმგებლობის საფუძველს. სწორედ ამ საკითხით ხდება ზღვარის გაყება მოსამართლეს დისციპლინური პასუხისმგებლობის საფუძველზე და მის დამოუკიდებლობას შორის. აღსანიშნავია, რომ „საერთო სასამართლოების მოსამართლეთა დისციპლინური პასუხისმგებლობისა და დისციპლინური სამართალწარმოების შესახებ“ საქართველოს კანონის მე-2 მუხლის მე-3 პუნქტი პირდაპირ განმარტავს, რომ კანონის არასწორი განმარტება, რომელსაც საფუძველად უდევს მოსამართლის წინაგანი რწმენა, არ არის დისციპლინური გადაცდომა და აღნიშნული ქმედებისათვის მოსამართლეს არ ეკისრება დისციპლინური პასუხისმგებლობა. სასამართლომ მია წინაშე წარდგენილი საქმეები უნდა გადაწყვიტოს მიუკერძოებლად, ფაქტებზე დაყრდნობით და კანონის შესაბამისად, ნებისმიერი მხრიდან და ნებისმიერი მიზნით, ყოველგვარი შეზღუდვის, შეუსაბამო ზეგავლენის, იმულების, ძალდატანების, დონინების ან პირდაპირი თუ არაპირდაპირი ზარების გარეშე (1985 წლის მოსამართლეთა დამოუკიდებლობის ძირითადი პრინციპები, პუნქტი 2). მოსამართლეთა თავიანთი მოვალეობები ჯეროვნად უნდა შეაარულ-

ღოს და დაცვამ მხარეთა თანასწორუფლებიანობის პრინციპი, თავიდან აიცილონ რაიმე სახის დისკრიმინაცია და შესაბამისად, მარილმსაჯულება დამოუკიდებლად და მოუკერძოებლად განიხორციელოს.

საბჭოები, რომლებიც შეიძლება მოსამართლეს დაეკიაროს, უხდა შეეცხამებოდეს პროპორციულობის პრინციპს (ევროპული ქარტია მოსამართლეთა სტატუსის შესახებ, პუნქტი ნ.1.). საქართველოს საერთო სასამართლოს მოსამართლეთა დაცვიპლინური პასუხისმგებლობისა და დისციპლინური სამართალწარმოების შესახებ საქართველოს კანონის მე-4 მუხლი ადგენს შემდეგი სახის დისციპლინურ სადგენებს: შეზიშგა, საფყყდური, მკაცრი საყვედური, მოსამართლის თანამდებობიდან გათავისუფლება, საერთო სასამართლოს მოსამართლეთა რეზერვის წარიცხული მოსამართლის რეზერვიდან ამორიცავა; ასევე ადგენს შემდეგი სახის დისციპლინური ზემოქმედების ღონისძიებებს: მოსამართლისადმი კერძო სარეკომენდაციო ბარათით მიზაროვა; სასამართლოს თავმჯდომარის, თავმჯდომარის პირველი მოადგილის ან მოადგილის, სასამართლო კოლეგიის ან პალატის თავმჯდომარის თანამდებობიდან გათავისუფლება.

მეტად მნიშვნელოვანია იმ ორგანოს ფუნქცია, რომელიც მოსამართლის მიმართ დისციპლინურ წარმოებას ახორციელებს. საბელმწიფოს ყროუნული კანონმდებლობის მიხედვით, როდესაც მოსამართლეს ბრალად ედება დისციპლინური გადაციდომის ჩადენა, მნიშვნელოვანია, რომ მოსამართლის წინააღმდეგ გამორიცხელებული ნებისმიერი პროციედურა მიმართული იყოს მისი დამოუკიდებლობის დაცვის კენ და ნებისმიერი ტრინბუალი, იყო ორგანო მოუკერძოებელი და დამოუკიდებელი უნდა იყოს (მინისტრთა კომიტეტის რეკომენდაცია №R(94)12 ნვერი პახელმწიფოებისათვის მოსამართლეთა დამოუკიდებლობის, ედენტიანობის და როლია შესახებ (გამმარტებით ბარათი), პუნქტი 43).

მოსამართლის მიერ კანონით პირდაპირ გაბაახდურული მოვლეობის შეუარულებლობამ შეიძლება განიიწიოთ სანქციის დაკისრება მხოლოდ ისეთი ორგანოს ან ტრინბუალის გადაწყვეტილებით, მისი წარდგინებით, რეკომენდაციით ან თანბმობით, რომლის შემადგენლობის ნახევარი მაინც მოსამართლეთებისაგან შედგება (ევროპული ქარტია მოსამართლეთა სტატუსის შესახებ, პუნქტი ნ.1). ამყენად, განსაკუთ-

რებული მნიშვნელობა ენიჭება დისციპლინური წარმოების განმარტივილებელი ორგანოს შემადგენლობას, კერძოდ, მასში მოსამართლეთა მოწანილეობის საკითხი. ქარტია ასევე ანიხვილებს ყურადღებას მოსამართლის გარანტორებულ უფლებებზე გათავისუფლების დისციპლინური პასუხისმგებლობისთან დაკავშირებული გადაწყვეტილება (ევროპული ქარტია მოსამართლეთა სტატუსის შესახებ, პუნქტი 5.1).

საქართველოს იუსტიციის უმაღლესი საბჭო კანონით გათავისუფლებული ნებით, თავისი უფლებამოსილების ფარგლებში საერთო ასამართლოებშია მოსამართლეთა მიმართ ამორციელებს დისციპლინურ სამართალწარმოებას (საქართველოს ორგანული კანონი, საქართველოს სასამართლოების შესახებ, მუხლი 63, პირველი პუნქტი, „ზ“ ქვეპუნქტი). საქართველოს იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს შემადგენლობის ნახევარზე მეტს შეადგეყენ საქართველოს საერთო სასამართლოების მოსამართლეთა თვითმმართველობის ორგანოს მიერ საერთო სასამართლოების შესახებ ორგანული კანონით დადგენილი ნებით არბული წევრები (საქართველოს ორგანული კანონი, საქართველოს სასამართლოების შესახებ, მუხლი 60, პუნქტი 3). საქართველოს საერთო სასამართლოების მოსამართლეთა მიმართ დისციპლინურ საქმეებს საქართველოს საერთო სასამართლოების მოსამართლეთა სადისციპლინო კოლეგია განიხილავს (საქართველოს კანონი საქართველოს საერთო სასამართლოების მოსამართლეთა დისციპლინური პასუხისმგებლობისა და დისციპლინური სამართალწარმოების შესახებ, მუხლი 21, პირველი პუნქტი). სადისციპლინო კოლეგია 6 ნვერიაგან შედგება, რომელთაგან 3 ნვერი საქართველოს საერთო სასამართლოების მოსამართლეთა, ხოლო 3 არ არის მოსამართლე (საქართველოს კანონი საქართველოს საერთო სასამართლოების მოსამართლეთა დისციპლინური პასუხისმგებლობისა და დისციპლინური სამართალწარმოების შესახებ, მუხლი 24, პირველი პუნქტი). სადისციპლინო კოლეგიის გადაწყვეტილების გადაიხვევა შეიძლება საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სადისციპლინო პალატაში, მისი გასაჩივრებით (საქართველოს საერთო სასამართლოების მოსამართლეთა დისციპლინური პასუხისმგებლობისა და დისციპლინური სამართალწარმოების შესახებ, მუხლი 60).

თითოეულ პირს უნდა ჰქონდეს შესაძლებლობა განსაკუთრებული ფორმალობის დაცვის გარეშე შეუტახოს საჩივარი წარმომავალუნებს

განხორციელებისას დარღვევის შესახებ (ევროპული ქარტაა მოსამართლეთა სტატუსის შესახებ, პუნქტი 5.3). ამდენად, ყოველი ქვეყნის კანონმდებლობა უნდა აღგენდეს თითოეული პირის უფლებას საჩივარზე. აღნიშნული პრინციპი გამმტკიცებულია საქარაიელის საერთო სასამართლოების მოსამართლეთა დისციპლინური პაუხისმგებლობისა და დისციპლინური სამართალწარმოების შესახებ კანონის შერ-მუბლში.

თავის მხრივ, დაცული უნდა იქნეს მოსამართლის უფლებები, რომლის მიშართაც, დისციპლინური წარმოება მიმდინარეობს. მოსამართლისადმი, მისი თანამდებობრივი და პროფესიული კომპეტენციიდან გა-ნომდინარე, ნაყენებული პრალდების ან საჩივრის საფუძველზე საქ-მისწარმოება სწრაფად და ამართლიახად შესაბამისი პროცედურის მირდევით უნდა წარმართოს. მოსამართლეს უნდა პუბდეს სამართ-ლიანი სასამართლო განხილვით უფლება (გაეროს სასამართლოს დამოუკიდებლობის ძირითადი პრინციპები, პუნქტი 17).

სამოსამართლო ეთიკის წესებით, დაკისრებული მოვალეობები მოსა-მართლემ ხედაყოფლობით უნდა შეასრულოს. ეთიკურ ნორმებში განმ-ტკიცებულ ეცევის წესებს მოსამართლემ არ უნდა აღიქვამდეს, რო-გორც მხოლოდ ვალდებულებას, რომლის დარღვევის შემთხვევაშიც, მას შესაძლია დაეკისრას შესაბამისი პასუხისმგებლობა, არამედ ეთი-კური ნორმების დაცვა უნდა იყოს მისი ცხოვრების წესი. მიხაგანი მოთხოვნილება, მოსამართლემ ყოველთვის უნდა აკონტროლოს თავ-ვისი ქცევა, რათა იგი არ იყოს შესაბამო სამოსამართლო ეთიკის წე-სების მოთხოვნებთან, როგორც სამხახურებრივი მოვალეობების, ანე-ვე არასამოსამართლო საქმიანობის შესრულებისას.

კოოპერაციის მუხათა ეთიკის სპირისხი

კონტინენტური სამართლის სისტემებში, პროკურორი სასამართლო სისტემის წევრადგებულ ნაწილად მოიაზრება. თუმცა, რასაკვირველია, მისი როლი და ადგილი სასამართლო სისტემაში საგრძნობლად განსხვავდება მოსამართლის როლისაგან. მიუხედავად ამისა, პროკურორები საჯარო მოძღვრები და სიხლის სამართლის სისტემის მუშაკები (წარმომადგენლები) არიან.

კონტინენტური სამართლის სისტემებში, პროკურორი სასამართლო სისტემის წევრადგებულ ნაწილად მოიაზრება. თუმცა, რასაკვირველია, მისი როლი და ადგილი სასამართლო სისტემაში საგრძნობლად განსხვავდება მოსამართლის როლისაგან. მიუხედავად ამისა, პროკურორები საჯარო მოძღვრები და სიხლის სამართლის სისტემის მუშაკები (წარმომადგენლები) არიან.

ანგლო-ამერიკული სამართლის სისტემაშიც, პროკურორები სასამართლო სისტემასთან ახლო ურთიერთობაში მყოფ საჯარო მოხელეებად ითვლებიან. თუმცა, კონტინენტური სამართლის სისტემისაგან განსხვავებით, ისინი განსაკუთრებული სახის ადუოკატებად ითვლებიან, რომლებსაც ძველი ასევე, განსაკუთრებული კლიენტი – სახელმწიფო. ანგლო-ამერიკული სამართლის სისტემაში თავიანთი ფუნქციების შესრულების დროს, პროკურორები საშუალოდ იძიებენ და სასამართლო პროცესში მონაწილეობენ. ამგვარი განსხვავება იმით აიხსნება, რომ კონტინენტური სამართალი სისტემაში მოსამართლეები რაღაც დოზით მთავარი გამოძიებლებიც არიან და საქმესთან დაკავშირებულ ინფორმაცია აგროვებენ. ჩვეულებითი სამართლის სისტემაში კი, მოსამართლე საქმის საგამოძიებო ნაწილისგან განცალკევებულია. ინფორმაცია სასამართლო დარბაზამდე მხარეებს და მათ ადუოკატებს მოაქვთ, რომლებიც თავად წყვეტენ, თუ რა და როგორ წარმომადგინონ სასამართლოში.

ევროპული სტანდარტი

როგორც წესი, ევროპის ბევრ ქვეყანაში პროკურორი სისხლისსამართლებრივ დევნას ხელმძღვანელობს, რაც გამოიხატება სიხლისსამართლებრივი გამოძიების წარმართვაა და სასამართლო პროცესის

დროს სახელმწიფოს შიგნით ნარკოტიკებში ევროპულ ქვეყნებში პროკურორების პროფესიულ ეთიკათან დაკავშირებით ბევრი საერთო სტანდარტი არსებობს, რომლებიც ქვემოთ არის გაშიხლული.

ევროპის ქვეყნების პროკურორების ეთიკის კოდექსები სისხლისა-მართლებრივი დევნიას, შვიტრ აქცენტს აკეთებენ მიუკერძოებლო-ბის, დამოუკიდებლობის და ობიექტურობის აუცილებლობაზე. მაგა-ლიათ, ბოსნია-ჰერცეგოვინა ეთიკის კოდექსი შთელს თავს უიციების ინტერესათა კონფლიქტთა თემა, სადაც ზირდაპირა მიითიულები, რომ პროკურორი ეადგებულება თავიდან აიცილოს არა მარტო ინტერესთა ნამდვილ კონფლიქტთა, არამედ იადთი სიტუაციათ, სადაც მოქალაქეებს შესაძლოა ინტერესთა კონფლიქტთა არსებობა ეგონათ. ამადერო-ულად, პროკურორებს ევალეზათ საქმეში არსებულ ყველს მხარეს აკ-ნობის მომხმებთან, თუ სხვა მხარეებთან არსებულ ურთიერთობის შესახებ და იმ შემთხვევაში, თუ გამოვლინდება ინტერესთა ნამდვილი კონფლიქტი, ჩამოშორდნენ საქმეს.

იჭაღელ პროკურორება ეთიკის კოდექსის მიხედვით, ეკრისლებთ ყველა იმ დაჯგუფებთა წევრობა, რომელიც წევრისგან წებისმიერი ხა-სიათის ფიცთა დიდებას მოითხოვს. ზოსნიის ეთიკის კოდექსით შაკავ-სად, უხგრეთის პროკურორებს ეკრისლებთ დისკრიმინაციაში შემ-ხეული დაჯგუფებებთა წევრობა. უფრო მეტიც, ბოსნიაში პროკურორთა არ შესაძლება იყოს პოლიტიკური პარტიათა წევრო.

ინტერესთა კონფლიქტის ნაწილში ძალიან ხშირად შეკრთაბეობის აკ-რძალვარეუც საუბრობენ. უხგრეთის პროკურორთა ეთიკის კოდექსთ აკევე, კრძალვას დაურულელებლი საქმეების წებისმიერი შიარისგან სახუქრთა წილებას. ქრთათის და ააჩუქრის ადება შნიმენელოგანი სა-კითხთა ყველა ევროპულ ქვეყანაში, იმდენად რამდენადაც, პროკუ-რორი ოფიციალურთა შივალეკონების შესრულებას დროს თავისუფალი უნდა იყოს არამართლწობიერი ზემოქმედებისა და პირადი შიხუდუ-ლებებისგან.

პროკურორთა ეთიკის კოდექსთ ევროპის ყველა ქვეყანაში მოიცავს პროფესიულ სტანდარტებს. ძირითადად, პროკურორები იკან ამართ-

ლის დადგენის, ადამიანის უფლებების დაცვას და თავიანთი მოვალე-ობების ბეჯითად და მასუხისმგებლობით შესრულებას მოითხოვენ. ევ-როპულ პროკურორებს ევალეზათ წათთან მოქმევე წებისშიერ ადამ-იანს პროფესიონალურად და პატივისცემით შიგეყრან. ისინი ასევე, ეადღებულნი არიან დემორზილონ თავიანთი ზემდგომების მოითი-ბება. ხშირ შემთხვევაში, ევროპული პროკურორები სისხლისსამართ-ლებრივ გამოძიების ბელრისდგანელობენ და ეძლევით საშუალება მარ-თონ მოიცავთ. წათ ასევე, ხშირი უქება აქეთ შოამართლებთან და სასამართლოს სხვა თანამშრომლებთან. შეკაბამისად, ევროპულთა ქვეყნები პროკურორებისათვის ასესებენ პროფესიული ქვეყის სტან-დარტებთა მოსამართლებთან, სასამართლოსთან, თუ პოლიციის თა-ნამშრომლებთან მიმართებაში. მთ ევალეზათ მოსამართლებთა და წათ მიუკერძოებლობის პატივი აქეთ. იჭაღისში, მაგალითად, პროკურო-რება ეკრძალვებთ მოსამართლის შუშაობაზე კომტრატარის გაკეთება, ას ვამთაკურორებული პრივილეგიების მოსთხოვნა.

ევროპის პროკურორება ასევე, ევალეზათ ხანგრძლივი იურიდიული განთილების მიღება, რათა მთ შესლონ თავიანთი ფუნქციების წარმა-ტებული განთორციელება. ქვეყნებთა უმეტესობაში კანონმდებლობთა ხშირად იცელებთ და შესაბამისად, ბევრი ევროპული ქვეყანა პროკუ-რორებისგან ითხოვს თანამედროვე კანონმდებლობის ცოდნას, განაკ-უთრებით იმ საყეროებში, რაც პირდაპირ ვავშირძთ პროკურორთა აქქმინობისთან, მაგალითად, იჭაღის პროკურორთა ეთიკის კოდექ-სის მიხედვით, პროკურორთა უნდა შეინარზუხოს და გააღმგობესოს თავისი პროფესიონალიზში, მთ შორის სამართლით სხვადასხვა დარ-გებში ცელოლებების გაცნობით, რაც მის საქმიანობთა სპეციფიკურად ეხება. თითქმთა იგივე მუხლთა მოთხოვება უხგრეთის და სხვა ევროპული ქვეყნების კოდექსებში.

ევროპთა ქვეყნების პროკურორთა ეთიკის კოდექსები ძალიან ხშირად არეკლდობრება ინფორმაციის დაცვლობის უხრუხეუდყოფას. ინფორ-მაციისთან დაკავშირებული ქვეყის წებები პროკურორებს უკრთა-ლაგენ არამართლწობიერად გაადრცელონ ინფორმაცია, რომელიც დაკავშირებულია დაუსრულებულ (აქტიურ) გამოძიებათა და საქმეებ-თან. უხგრეთის კოდექსთ პროკურორებს მიმდინარე საქმეების მრგვ-

ლევ ყოველგვარი კომენტარის გაკეთებას უკრძალავს. იტალიაში პროკურორებს არ ანებთ უფლება მოითხოვონ ნებისმიერი ისეთი იხფორმაციის პუბლიკაცია, რაც ეხება მის სასამართლო საქმიანობას და ეკისრებათ პროფესიული საიდუმლოების დაცვა.

ამერიკული სტანდარტი

ასევე, როგორც მათი კოლეგები კონტინენტური სამართლის სასტემოში, ამერიკელ პროკურორებზე ზედუღბრივი ადვოკატების ან იურისტებისგან განსხვავებული ექცევის ნუსხები ვრცელდება. თუმცა, ამერიკელი პროკურორები ევროპელებიააგან განსხვავებით, სასამართლოს წარმომადგენლებად არ ითვლებიან, როგორც უკვე აღვნიშნეთ. ისინი განსაკუთრებულ ადვოკატებად ითვლებიან, რომლებსაც აქვთ დამატებითი საჯარო ვალდებულებები.

სისტემებს შორის ამგვარი განსხვავება შეიქმნება მართლაც აიხსნას პროკურორის „კლიენტის“ შემდგომია. პროკურორის „კლიენტი“ ნიშნობს გახლავთ, პროკურორი ცალკეული შტატს ან საერთოდ ფედერალურ მთავრობას წარმოადგენს. ეს კი, დემოკრატიულ სახელმწიფოში იმისაგან, რომ პროკურორი თავის იურისდიქციაში მყოფ ადამიანებს ხარშოადგენს, როგორც მაგალითად, ნიუ-იორკის შტატის პროკურორი წარმოადგენს ნიუ-იორკში მცხოვრებ მოქალაქეებს. ამგვარი წარმომადგენლობა ნიშნავს, რომ პროკურორმა უნდა გაითვალისწინოს საზოგადოების ინტერესები და ამ ინტერესების შესაბამისად იმოქმედოს. რასაკვირველია, საზოგადოებია ინტერესებს ვერ გამოხატავს ერთი კონკრეტული ადამიანი და აქედან გამომდინარე, პროკურორებს აქვთ უდიდესი დისკრეტია გადაწყვეტიონ, თუ როგორ იმოქმედონ ათათოღულ კონკრეტულ შემთხვევაში.

იქედან გამომდინარე, რომ ამერიკელი პროკურორი საჯარო ინტერესს ემსახურება, მან არა მარტო საქმე უნდა მოიგოს, არამედ სამართლიანობას მიაღწიოს. ეს ნიშნავს, რომ პროკურორმა საქმე არ უნდა აღძროს, თუ ბრალდებულის ემედება არ მოიცავს დახმავულის ნიშნებს, ან პროკურორმა არ მოეპოვება ბრალდების დამამტკიცებელი მტკიცებულებები. თუ სასამართლო განხილვია დროს პროკურორი მიადგება, რომ მისი ბრალდება უსაფუძვლოა, იგი ვალდებულია ბრალდება სა-

კუთარი გადაწყვეტილებით მოხსნას. ნებისმიერ შემთხვევაში, საქმია მოგება, მაშინაც თუ ბრალდება უაფუძვლო და უდანაშაულო ადამიანის დასჯას ნიშნავს, არახიროდ არ შესაბამება საზოგადოების ინტერესებს.

ამდგნოულად, კანონი პროკურორს ავალბს დაცვის მხარეს გაემიწილოს ის მტკიცებულებები, რომლებიც ბრალდებულის უდანაშაულობას აბტკიცებებს. ეს შთვალეობა პირდაპირ გამოდინარეობს საზოგადოების ინტერესებიდან, რომ სასამართლოს ექცნობის ეყვლია ის მტკიცებულება, რაც ბრალდებულის უდანაშაულობას ადსტურებს.

სამართლიანობის პრინციპიდან გამომდინარე, კანონი ასევე ავალდებულებს პროკურორს თავი შეიკავოს საინფორმაციო საშუალებების იაკეო კონტენტარების გაკეთებისაგან, რომლებსაც შეიძლება გაეღვება შობადინოს პოტენციურ ნაფიც მსაჯულეებზე და ისინი ბრალდებულის წინააღმდეგ განაწყონ. ამ ვალდებულების არაია სასამართლოსათვის ისეთი ნაფიცი მსაჯულების შეკრება, რომლებიც ობიექტურად და სამართლიანად შეიძლება სასამართლოს პროცესზე გაფერებული მტკიცებულებების განხილვებას.

რასაკვირველია, მიუკერძოებელი გადაწყვეტილების მიღების ეს სისტემა არასრულყოფილია, რამდენადაც მასობრივი ინფორმაციის საშუალებები იაკვისუფალია გაახმავროს ეყვლია ის იხფორმაცია, რასაც ისინი აბს თუ იმ საქმესთან დაკავშირებით მოიპოვებენ. ამ ინფორმაციამ, პროკურორის მონაწილეობის გარეშე, შეიძლება გაეღვება იტონიოს პოტენციურ ნაფიც მსაჯულეებზე. პრესის თავიუფლებასა და სამართლიანი სასამართლოს უფლებებს შორის ბალანსის მიღწევა ძალიან დედაკატური თემაა, რომელიც პროფესიული ეტიკის ფარგლებს ცდვის. ზემოხსენებული ვალდებულებები რალაც ხარისხით პროკურორების მოქმედებებს ზღუდავს, თუმცა, თუ პროკურორის მიერ კლიენტის ანუ საზოგადოების ინტერესი სწორად იქნება გაყვებული, მისი საქმედება მაინც იაკეფ ფარგლებში მოქმედყოფა თუნდაც, ამ ვალდებულებების არარსებობია შემთხვევაში.

შეუბედვად შეზღუდვებია, პროკურორს მაინც უდიდესი ძალაუფლება აქვს. საქმის აღძვრია ააკითხის სწორედ პროკურორის დისკრე-

ციის საკითხია (თუმცა, ზოგ შემთხვევაში საქმის აღძვრის საბოლოო გადამწყვეტილება ნაფიცი მსაჯულუნას სპეციალური კოლეგიატ წყვეტს). უინაიდან მოამართლებში ვერ ვხედავთ დანაშაულის გამოძიების სტადიაში, ამერიკელი პროკურორების ძალაუფლება ამ მხრივაც ღიადია. ამ ფუნქციის განხორციელებისას, კერძო ადვოკატებისაგან განსხვავებით, პროკურორს უფრო მეტი ძალაუფლება და ნაკლები შეზღუდვები აქვს. მაგალითად, თუ კერძო ადვოკატს გამოძიებისას მოტყუების უფლება არ აქვს, პროკურორს პირიქით, უფლება ასეთი ქცევის ჩადენა, რომ მოასდგინოს დანაშაულებრივი ქმედებების გამოამჟღავნება. არ უნდა დაგვავიწყდეს ის ფაქტიც, რომ გამოძიების ფუნქციის შესრულებისას, პროკურორი ზედამხედველობს პოლიციის გამოძიებებსაც, რისთვისაც როგორც შესი, გამოძიების პროცესში სხვებს ბშირად ატყუებენ, მაგალითად, რიდეხაც პოლიციის ხარისშიადგენელი ცდილობს ორგანიზებულ დანაშაულთან ბრძოლას, მან შეიძლება მოტყუების გზით მოახდინოს ნარკოტიკებით მოვაჭრის ვარტელში შეღწევა, რათა დანაშაულებრივი ვგულის წინააღმდეგ შეტეროეოს მტკიცებულებები. კერძო ადვოკატებს, პროკურორებისგან განსხვავებით, ასეთი მოქმედების უფლება არ აქვთ. თუმცა, არც პროკურორს და არც კერძო ადვოკატს არ აქვს უფლება მოატყუოს მოსამართლე ან სასამართლო პროცესის სხვა მონაწილე.

საქართველოს პროკურორების შეფასება ეთიკის კოდექსის ზიარებით

საქართველოს პროკურატურის მუშაკთა ეთიკის კოდექსი 2006 წლის 19 ივნისს, საქართველოს გენერალური პროკურორის ბრძანებით, ძალში შევიდა. მიუხედავად ამ დოკუმენტის უდავო ნორმატიურობისა, აღსანიშნავია, რომ საქართველოს პროკურატურის სისტემისათვის ეს ნაბიჯი ძირითადად, უკვე არსებული საუკეთესო პრაქტიკის, პრინციპებისა და ნიდეგების კოდიფიცირება მაგალითად, კოდექსი ასევე, მჭიდრო კავშირშია მიმდინარე სახელის სამართლიან რეფორმასთან.

შესაბამისად, წინააღმდეგარ მოკლე მიმოხილვის სტრუქტურა სწორედ ეთიკის კოდექსის მიღების, ამოქმედებისა და შემდგომი განუთარების თავისებურებებს ასახავს. კერძოდ, მიმოხილვის პირველ და მეორე ნაწილში საუბარი იქნება კოდექსის ისტორიულ წინამძღვრებზე – რეფორმის პროცესებსა და შიდასახსებურე ინსტრუქციებზე, მკაშეწინააღმდეგ მოპოვიდავთ კოდექსის ძირითად პრინციპებსა და სტრუქტურას, ხოლო ბოლო, მეოთხე ნაწილში კურადღების დაგუთმობის კოდექსის წინაშე მდგომ გამონხვევებსა და მათი საგარაულო გადაჭრის გზებს.

პროკურატურის რეფორმა – ძირითადი მიმართულებები

პროკურატურის რეფორმა მუდმივად მიმდინარე პროცესია. თავად პროკურატურის ბუნებიდან და სტატუსიდან გამომდინარე, ის საგარო სასახურია, რომელიც სასოგადოებისათვის საღირბოროტო პრაქტიკის – დანაშაულის წინააღმდეგ იბრძვის. შეაბამისად, პროკურატურის მიერ შერჩეული მიდეგმები უნდა იცვლებოდეს სასოგადოების საჭიროების და დანაშაულის სახეცვლილების პარაღელურად. ამასთან, პროკურატურას, როგორც იურიდიული პროცესის წარმოშად-

გველთა სამუშაო გარემოს, გარკვეული კონსერვატიზმიც ახასიათებს. როგორც წესი, სახელმწიფო ორგანიზაცია სისტემაში, პროკურატურა ერთ-ერთ ყველაზე რთულ „სარეფორმო“ გარემოდ მთავარდება.

საქართველოს პროკურატურის რეფორმაზე საუბრისას, ძირითადი გურადლება უნდა გაგვიზარდოთ მართლმსაჯულების სისტემაში იმ ძირეულ რეფორმაზე, რომელიც 2003 წლის ბოლოა დაიწყო და დღესაც გრძელდება. ამ წინაშე, პროკურატურის რეფორმა სასხლის სამართლის მართლმსაჯულების რეფორმის სტრატეგიის (მიღებულია 2005 წელს) და რეფორმის სტრატეგიის განხორციელების გეგმის (მიღებულია 2006 წელს) [საწილია. ამასთან, 2009 წელს, გააძლიერებული რეფორმის სტრატეგია და სამოქმედო გეგმა კიდევ უფრო შორს წინადასვლას გეგმავს, რომელიც შეჯიბრებითობის პრინციპზე დამყარებული მართლმსაჯულება სისტემაზე თანდათანობით გადასვლასთან, ასევე პროკურატურის საზოგადოებრივი როლის გაზრდასთან არის დაკავშირებული.

სახლის სამართლის მართლმსაჯულების რეფორმის ქვაკუთხედს წარმოადგენს სახლის სამართლის ახალი საბროცესო კოდექსი⁴. ახალი კოდექსი პროკურორს აღარ მთავარებს პროცესში მწარმოებელ ორგანიზაციას და მას წყველებს მხარის სტატუსს ანიჭებს, რაც ძირეულად ცვლის პროკურორისა და დაცვის მხარის როლს მართლმსაჯულების კონტექსტში. პროკურატურის მუშაობის თვალსაზრისით, კოდექსს შემოატეს ისეთი ხოვაციური ინსტიტუტები, როგორცაა მტკიცებულებითი სტანდარტების ახალი სისტემა, დისკრეციული დეცია, საფიც მსაჯულება სასამართლო და მონების სავალდებულო დაკითხვის აკრძალვა. ეს კი, თავის წინაშე, მოითხოვს პროკურატურის მიდგომათა და, უფრო კონკრეტულად, ერთეულ ვალდებულებათა ხელახალ გაასრებას შეჯიბრებითი პროცესის ახალ პირობებში.

მესამეხად, პროკურატურის რეფორმის სტრატეგიაზე და სამოქმედო გეგმაზე დიდ ყურადღებას უთმობს პროკურორის ქცევის ახლებურ რეკვლირება. მთავალითა, სამოქმედო გეგმის ერთ-ერთი პუნქტში, საუბარია პროკურატურის საზოგადოებრივი ზედამხედველობის ორ-

⁴ პოლიციის ფრის აღნიშნული კოდექსი სავარდელა პარლამენტში შეიქმნის წინახდით არის მიღებული.

განის – პროკურატურის საბჭოს შექმნაზე. პროკურატურის სტრატეგია დეტალურად საუბრობს პროკურორის საზოგადოებრივი როლის ახლებებასა და პროფესიული განვითარების აუცილებლობაზე და ა.შ.

მიდაუნყებრივი ინსტრუქციები – ეთიკის კოდექსის „პროტოტიპი“

ეთიკის კოდექსის მიღებახდე, საქართველოს პროკურატურის სისტემაში არა ერთი სარეკომენდაციო და, ზოგერთ შემთხვევაში, ახლებული ძალის მქონე მიდა ინსტრუქცია მოქმედებს. ბევრი მათგანი ამჟამადაც მოქმედებს. მათი მიზანია პროკურატურის საქმიანობის ფართო სექტრის უნიფიკაცია, სასხლის სამართლებრივი დეცია ხარისხის ახლებება და პროკურატურის მუშაობის ეფექტიანობის გაზრდა. გამსაკურებით რეფიკატურია ამგვარი ინსტრუქციების არსებობა პროკურატურის სისტემაში შენეგმენეცისა და სასხლის სამართლებრივი დეცია უფლებამოსილების თანდათანობით დეცენტრალიზაციის კონტექსტში, ეთანადან სავალდებულო ინსტრუქციების და სარეკომენდაციო მითითებების საშუალებით უხდა გამოირიცხოს კონხის წორნათა ორახროვანი განმარტება და გაუმჯობელებს პროკურატურის მუშაობის ხარისხი.

პირველი ამგვარი სასხლის ინსტრუქცია სტრატეგია/ამოქმედო გეგმის შესაბამისად, 2005 წელს გამოიცა. იგი წარმოადგენს საქართველოს გენერალური პროკურორის მითითებას ცემის, უანების და რეკორდული უმცირესობების დეცებისა და მათი უფლებების დარღვევის ფაქტებთან დაკავშირებით წინასწარი გამოძიების დაუცების სათანადო (კანონით ვათვალისწინებელი) ქცის მუახებ. ინსტრუქცია მოზანი იტო პრაქტიკის უნიფიკირება ადამიანის უფლებათა უსკმ დარღვევებზე პროკურატურის მუშაეთა რეკორდის სფეროში. ინსტრუქცია ასევე, კატეგორიულად მოითხოვს წაშების, არაადამიანური მოტრობის, ადამიანით ვაჭრობისა და რელოგორი შეუწყნარებლობის ვეცია შემთხვევათა აქტომატურ გამოძიების, მტკიცებულებისა თუ ეცის ხარისხის მიუხედავად. შეაბამისად, ინსტრუქცია ზეუდავა პროკურორისა და გამოძიებლის დისკრეციის ამგვარ დახამაულთა მიმართ გამოძიების/დეცების გადაწეცეცილების მიღებისა და ახლოეცურ პრიორიტეტს ამგვარი ფაქტების სრულყოფილი გამოძიების სავარი

ინტერესს ანიჭებდა. ინსტრუქცია ასევე, არეგულირებს საპროცესო შეთანხმების საკითხებს იმ შემთხვევაშიც, როდესაც არაერთი ბრალდებულია შეზარეულად შექმნილი რაიმე სახის ეჭვი.

რადიკალურად განსხვავებული ხასიათის ინსტრუქციაა 2006 წელს მიღებული სასამართლოში პროკურორის ქცევის მარტინიანტელი წესები. ეს ინსტრუქცია გახსნა ზღვრებს სასამართლოსთან ფორმალური და არაფორმალური ურთიერთობის დეტალებს, როგორცაა პროკურორის მიუყვებელი წესებთან სასამართლოში, პროცესზე დაგვიანება, პროცესის მონაწილეებისადმი მიმართვის ფორმები და ა.შ. ამ წესების აღსრულებაზე კონტროლი ჯერ კიდევ, პროკურატურის ეთიკა კოდექსის ძალაში შესვლამდე ხორციელდებოდა და იგი ამჟამადაც, ბრალდების ხარისხის ეფექტიანი კონტროლის მექანიზმია.

უცვლელად მოცულობითი და დეტალური ინსტრუქცია, რომელიც საერთოდაც პროკურატურას მისი არსებობის პერიოდში გამოეყენა, არის რეკომენდაციები საქართველოს საერთო სასამართლოებში პროკურატურის მიერ აღკვეთის დონისძიების შეფარდების მოთხოვნის მუდმივობის შესახებ დაკავშირებით. ამ საჩუქრით დასაბუთებული ხასიათის მოთხოვნების პირველი რედაქცია 2005 წლის ზაფხულში გამოიცა, რეკომენდაციები დეტალურად გააანალიზებდა პროკურორის უფლებამოსილებას აღკვეთის დონისძიების კონკრეტული სახის მოთხოვნისას და მოთვალისწინებდა პაციენტობის შემცირებასა და გირამის გამოყენებაზე აკრძალვას.

ამ და სხვა შედეგის დოკუმენტების პრინციპებზე ასახვა პოვეს უმთავრად ეთიკის კოდექსში. მაგალითად, აღკვეთის დონისძიების მოთხოვნის რეკომენდაციები ეამაინება ეთიკის კოდექსის მე-9 მუხლის დებულებებს – დამოუკიდებლობა, მიუკერძოებლობა და აამართლიანობა. სასამართლოში ქცევის წესები დეტალურად განაგრძობს და განსაზღვრავს კოდექსის მე-15 მუხლის მე-2 ნაწილის დებულებებს – სასხლის სამართლის პროცესის მონაწილეებთან ურთიერთობა; ხოლო ადამიანის უფლებათა უხეშ დარღვევებზე რეაგირების ინსტრუქცია პირდაპირ ასახავს კოდექსის მე-5 მუხლის დებულებებს – ადამიანის უფლებებისა და თავისუფლებების დაცვა.

აღსანიშნავია ისიც, რომ ამჟამად მოქმედი ინსტრუქციები და რეკომენდაციები ისეთივე ძალის მქონეა, როგორც თავად კოდექსი. თუმცა განსხვავებულია კონტროლისა და აღსრულების მექანიზმები: ეთიკის კოდექსის გამოყენებას ინსპექტირების სამსახური ზედამხედველობს, ხოლო აღკვეთის დონისძიების რეკომენდაციას – ანალიტიკური სამსახური. ამის შესახებ შეტყვევებს თავად ეთიკის კოდექსის მე-15 მუხლის პირველი ნაწილის ნაწილი, რომელიც თავად კოდექსს და „შედეგით უწყობრივ ნორმებსა და სტანდარტებს“ საგადადებლობის თანხარ ხარისხა ანიჭებს. შესაბამისად, ეთიკის კოდექსი არ მოქმედებს „სამართლის რეგულაციებში“ – მია ზოგადი დებულებების განგრძობა და „ეთიკის ლაქების“ დაბალანსებას სწორედ ამგვარი მიღებული რეგულირების მექანიზმები ახდენენ.

საქართველოს პროკურატურის მუშაკთა ეთიკის კოდექსის პრინციპებისა და სტრუქტურის მოკლე მიმოხილვა

საქართველოს პროკურატურის მუშაკთა ეთიკის კოდექსზე მუშაობა რამდენიმე თვე გრძელდებოდა. სხვადასხვა დროს, მის შემუშავებაში მონაწილეობდნენ საქართველოს გენერალური პროკურორის მოადგილეები, გენერალური პროკურატურის დეპარტამენტის უფროსები, გენერალური ინსპექციისა და ანალიტიკური სამსახურის ხელმძღვანელები. კოდექსის დებულებათა მრეზონანსი და შეთანხმება მოხდა პროკურორთა სხვადასხვა შეხვედრაზე, მათ შორის რაიონული და საოლქო პროკურორების დონეზეც. თავიდანვე განისაზღვრა, რომ კოდექსის ერთ-ერთი უმთავრესი ამოცანა და დანიშნულება „პროკურატურის შესახებ“ ორგანულ კანონში გამოყენებული ტერმინის – „შეუფერებელი საქციელი“ – (რაც დისციპლინური დევნის საფუძველზე წარმოადგენს) განსაზღვრებაა. კერძოდ, მიღწეულ იქნა შეთანხმება, რომ თავად ეთიკის კოდექსი ადგენს პროკურორთა ქცევის ძირითად სტანდარტებს, რომელიც თანამდებობისა და სამსახურის „შესაფერისი“ (კოდექსის ეხით, „შეცხაბდება საჯარო ინტერესს“). შესაბამისად, კოდექსით დადგენილი წესის დარღვევა „შეუფერებელი“ საქციელის სტატუსს იძენს.

თავისთავად, მხოლოდ შეუფერებელი საქციელის დეფინიციის დაწყებამ ვერ გამოდგეოდა ეთიკის კოდექსის აუცილებლობის ერთადერთ მიზეზად. სწორედ ამიტომ, კოდექსის თვება განსაზღვრა საკუთარი მიზნები შესაბამის დებულებებში, კერძოდ, პირველი მუხლის მე-2 ნაწილი – პასუხისმგებლობისა და სამართლიანობის პრინციპების განმტკიცება, პროფესიონალიზმი, ადამიანის უფლებათა დაცვა, სამართლიანი, ეფექტიანი, მიუკერძოებელი და კვალიფიციური სისხლისამართლებრივი დენის განხორციელება, შარღისაფულების მიზნება და ამოცანების შესრულება, კანონის მოთხოვნების გასაზრდელი დაცვა და საზოგადოების ნდობისა და პატივისცემის გახმტკიცება. ეს არის ის „ინდიკატორები“, რომელიც ეთიკის კოდექსის მიერ პროკურორის, როგორც საჯარო მოხელის ხედვას ასახავს. შეაბამისად, ამ პრინციპების მიზანია, ახევე იცოს ეთიკური ვალდებულებების გაცხებითი ვზამველევი პროკურატურისა იმ ნუსაქებისათვის, რომლებიც ხსტეხში ნუსაობისა იწყებენ და არ გააჩნით შესაბამისი ინსტრუქციური მქსიერება, ისევე როგორც ფართო საზოგადოებისათვის.

რაც შეეხება ეთიკის კოდექსის სტრუქტურას, ის პირობითად შეიძლება ითხ ნაწილად დაჯგოთ: 1. ზოგადი გამოყენების ნორმები; 2. სამსახურებრივი საქმიანობის მარეგულირებელი ნორმები; 3. სპეციალური ვალდებულებები; 4. აღსარულების შექანისებები.

ზოგადი ეთიკური ნორმები (საქართველოს პროკურატურის მუშაკთა ეთიკის კოდექსის, თავი 2) ასახავს იმ დებულებებს, რომელიც განმინდინარე ვალდებულებები პროკურორის ყველგან და ყოველთვის აკორის – სამსახურებრივი საქმიანობის დროს, იყო მის ვარეთ. ამგვარი ვალდებულებების აუცილებლობა პროკურორის, როგორც საჯარო მოხელის, განაკუთრებული ატატუსიდან გამომდინარეობს. პროკურორი თავისი ქცევით უნდა გახმტკიცებდეს საზოგადოების პატივისცემის კანონისა და შარღისაფულების სისტეხისადმი. ამ მხრივ, თავად ამ ნაწილის ნორმებიც შთაქარ ეთიკურ ვალდებულებებს ასახავს, როგორცია საზოგადოების მიერ აღიარებული მორალისა და ეთიკის სტანდარტებს დაცვა, ადამიანის პატივის, ღირსებისა და დისკრინინაციისგან თავიუფლების პატივიცემა, აზრისა და სიტყვის თავისუფლების პატივისცემა, დამოუკიდებლობა, პასუხისმგებლობა საკუთარ განწყვეტილებებზე და პოლიტიკური ნეიტრალიტეტი.

როგორც შექსით მოტანალი ჩამინათვალადან ჩანს, ეს ნორმები ძირითად უკრადლებას პროკურორის საზოგადოებრივ როლსა და ახზოგედობაში მის აღქმზე ამბვილებს. საზოგადოების ნეკრებთან ურთიერობისა, გარდა მუდმივი თვითკონტროლისა (პოლიტიკური ნეიტრალიტეტის დაცვა, სტეხის აზრის მოსმენა, თავანონობა, მორალურად მოსალები ქცევა და ა.შ.), ზოგიერთი ნორმა უფრო სპეციალური ხასითისაა. მაგალითად, საკუთარ ვადანევეტილებას თუ ქმედებზე პასუხისმგებლობის არული მოცულობით საკუთარ თავზე აღება, განსაკუთრებით იმ შემთხვევაში, როდესაც პროკურორის ქმედება არსებული მომენტისათვის, საზოგადოებაში განსაკუთრებით არაბოგულარულია. პასუხისმგებლობის პრინციპის დაცვა, თავის მხრივ, ვრძელვადიან პერსპექტივაში განმტკიცებს პროკურორის, როგორც ამართლიანი და პრინციპული საჯარო მოხელისა საზოგადოებრივ აღქმას.

პროფესიული მოვალეობების მარეგულირებელი ნორმები (იმავე კოდექსის თავი 3), თავის მხრივ, პროკურორის ქცევის ატანდარტებს მხოლოდ სამსახურებრივი უფლებამოსილების განხორციელების ფარგლებში არეგულირებენ. ამ ნაწილი დეტალურად არის განაზღვრული ისეთი მნიშვნელოვანი პრინციპები, როგორცია სამსახურებრივი მდგომარეობის გამოყენების დაუშვებლობა კანონით დადგენილ ფარგლებს გარეთ (შთ შორის, იურიდიული დახმარების აკრძალვა), დამოუკიდებლობის, მიუკერძოებლობისა და სამართლიანობის დაცვა სისხლის სამართლის სატრის კონტექსტში, აამუშაოს ეფექტიანობისა და პროფესიონალიზმის პრინციპებზე დამყარების ვალდებულება, კოლეგიალობისა და სოლიდარობის განმტკიცება, ინფორმაციის დაცვა, საჯარო განცხადებების კონტროლი, სისხლის სამართლის ნონახილევითან ურთიერთობის ოციციალური ფორმების შედმისწევით დაცვა, შეუფერებელი მდგომარეობისა და სამსახურებრივი პრივილეგიებით (იარალი თუ მონობის) უკანონო სარგებლობის აკრძალვა.

კოდექსის ეს ნაწილი პირობითად, შეიძლება ორ თემატურ ნაწილად გაეყოთ: ნორმები, რომლებიც დაკავშირებულია სისხლის სამართლის საქმეში სამპროკურორო ფუნქციების განხორციელებასთან და სისხლის სამართლის პროცესის გარეთ არსებული სამსახურებრივი ვალდებულებები. პირველი თემატური ნაწილის კონტექსტში, უნდა აღიხიშოს, რომ ეთიკის კოდექსი უკვე არსებული საკანონმდებლო ნორმების შევანებას

ანდენის პროკურორის ობიექტურობა სისხლის სამართლის საქმეში, უფა-
ნაშაულობის პრეზუმფციის პატივისცემა, ინფორმაცია დაცვა საქმეზე
გამომხიება დასრულებამდე (რაც ასევე მოიცავს საქმეზე კომენტარების
საჯაროდ გაკეთების რეგულირებას) და პროცესის მონაბილყების მხო-
ლოდ ოფიციალური ურთიერთობის შენარჩუნება. ყველა ეს ნორმა, ამა-
თუ ამ ფორმით, ეხმარება საქართველოს სისხლის სამართლის საპრო-
ცესო კანონმდებლობის პრინციპებს. ვახსავებთ აღარულების მექანიზ-
მებს: აკინაიდან ეთიკის კოდექსის დებულებათა დარღვევა შეუფერებელ
საქციელთან არის გათანაბრებული, ეს შესაძლებელია დისციპლინური
ქაუბისმცემლობის დაკარგვის საფლქველი ვახდეთ. შესაბამისად,
საპროცესო კანონმდებლობა ზოგადი პრინციპები აღსრულებადი სდება
შიდა ამსახურებრივი დოკუმენტის – ეთიკის კოდექსის აღსრულების
მექანიზმების გამოყენების გზით.

რაც შეეხება სხვა ამსახურებრივი ურთიერთობების რეგულირებას,
ეს ნაწილი უფრო ვრცელი და მრავალფეროვანია. გარდა ამსახურებ-
რივი მდგომარეობის უკახხოდ გამოყენება აკრძალვისა, საინტერე-
სო ეთიკის კოდექსში კოლეგიალობისა და ამსახურებრივი სოლიდარ-
რობის განმტკიცება ვალდებულება, რაც უპირველად, გამიზნულია
პროკურატურის სისტემის დაგროვილი დიდძალი განოცდილების
რეაქციისანგდამოზაზე ახალბედა მუშაკებისათვის, რათა არ მოადგეს
ცოდნა „მონობისაიცა“. ასევე საინტერესო და სპეციფიკურ ნორ-
მებს ნარმოადგენს შეუფერებელი მდგომარეობის აკრძალვა (აღკო-
პოლური თუ სხვაგვარი თრობის მთლებლობა, პირადი ჰიგიენის შესე-
ბის დაცვა, ოფიციალური წაცემლობის სტილის დაცვა და ა.შ.), ისევე
როგორც საქციალური ხაზგასმა ამსახურებრივი მთომბისა და იარა-
ლის გამოყენების მკაცრ რეგულირებაზე.

საქციალური ნორმები, რომლებიც ასახულია პროკურატურის მექანიკთა
ეთიკის კოდექსის მე-4 და მე-6 თავში, ცალკე მდგომ ვალდებულებებს
ეხება, რაც დაკავშირებულია მსობრივი ინფორმაციის საშუალებებთან
ურთიერთობის თავიკებურებებთან და ინტერესთა კონფლიქტის/შეუ-
თავსებლობის ნორმებთან. ამ ვალდებულებათა ცალკე გამოყოფა ეშა-
ბურება არა მხოლოდ მათი მიმგნელობის ხაზგასმის ეთიკის კოდექსის
კონტექსტში, არამედ ასევე იმ ფაქტის ამსახველად, რომ ეს ნორმები,
წინა დერულებებისაგან განსხვავებით, შედარებით ნოვაციურია და
გამსხვავებულია პროკურატურის სისტემის უცეე ჩამოყალიბებული.

პრაქტიკიდან. მასმედიისთან ურთიერთობითა და საჯარო განცხადე-
ბების რეგულირება განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია, რადგან წმირად
სისხლის სამართლის საქმეებისადმი მიაქედისა და საზოგადოების
ეურადლება ზოგადად, მართლმსაჯულების სისტემისადმი დამოკიდებუ-
ლების განმსაზღვრელია. რაც შეეხება ინტერესთა მუთავსებლობის ნა-
წილა (რომელიც შეუფერებელი საეშიანობის, ინტერესთა მუთავსებლო-
ბისა და საშურის მიღების წესებს განმარტავს), მასში ჩამოყალიბებული
ნორმები არა მხოლოდ „შესენებით“ სხიითისა კანონმდებლობის სხვა
ნორმებზე ნოითების გამო, არამედ უფრო შირს მიდის, ვიდრე მატე-
რიალური (ასხლის სამართლისა და დმინისტრაციულ სამართალდარღ-
ვევთა) კანონმდებლობით განსაზღვრული ვალდებულებები. ეს განსაკუთ-
რებით ნათელია ამ ნორმთა კონსტრუქციიდან, რომელიც კრძალავს
ხეზიანიკრი ქმედების განხორციელებას, რომელაც ობიექტურად შეუძლია
ექვეყმ დაყენება პროკურორის მიუკერძოებლობა. ეს კი, თავის მხრივ,
საკუთარი ქმედების თვისკონტროლის მექანიზმს ნარმოადგენს.

აღსრულების მექანიზმები ეთიკის კოდექსის მე-6 თავში არის განსაზ-
ღვრული. წინა თავის მგაცხად, ამ დებულებებს ახლებური პრაქტიკა
შეშოაევი პროკურატურის სისტემისში. განსაკუთრებით მნიშვნელო-
ვანია ის დებულება, სადაც ეთიკის კოდექსის დარღვევა განიხილება
როგორც შეუფერებელი საქციელი და პროკურატურის შესახებ ურ-
განული კანონით ვათელსმინებულ დიაციმპანირ მასუბისმტებლო-
მას ინვეეს. ამასთან, პროკურორის მიერ შეუფერებელი საქციელის
დადგენისათვის აუცილებელია არამოლოდ კონკრეტული ენდებია
ფაქტის დადგენა, არამედ ამ ემედებთა ეთიკის კოდექსის პრინციპებ-
თან შესაბამისობის განსაზღვრა, რაც მტკიცების ორსაფეხურიან
სტანდარტის ჩამოყალიბებას ნამნავს. ეს კი, თავის მხრივ, მნიშვნე-
ლოვანად შეუწყობს ხელს ეთიკის კოდექსის მნიშვნელობის ვაცინობი-
რებას პროკურორის ვოვედდელიურ საქმიანობაში.

ახალი გამოწვევები ეთიკის კოდექსის კონტექსტში

დისკრეტული დგენა

საქართველოა ასხლის სამართლის კოდექსის პრიექტის მე-16 მუხლი
პროკურორა ანიტებს „სისხლის სამართლებრივი დეენის დანებობა და

შემყვეტის გადაწყვეტილების მიღების" დისკრეციას საჯარო ინტერესზე დაყრდნობით. ამით კოდექსი უარს ამბობს მოქმედ საპროცესო სისტემაზე, სადაც დენის დაწყება/არდაწყების გადაწყვეტილება ფორმალურად, მტკიცებულებათა საკმარისობისა თუ უკმარისობის საფუძველზე მიიღებოდა – დისკრეციული დენის გამოყენება ძირითადად, დენის საჯარო ინტერესთან შესაბამისობის განსაზღვრას ემყარება.

ამასთან, პროკურორის ფაქტობრივად შეუზღუდავი დისკრეცია დენის დაწყება/არდაწყების მხრივ, განსაკუთრებით კი, საჯარო ინტერესის ფართო განმარტების შესაძლებლობა, არსებით საფრთხეს წარმოადგენს, ვინაიდან მიუკერძოებულ გადაწყვეტილებათა მიღების რისკი საკმაოდ მაღალია. ნაწილობრივ, ეს მოგვარებული იქნება შიდაუწყებრივი ინსტრუქციებით დენის დაწყების შესახებ გადაწყვეტილების მიღების თაობაზე (რომელიც მკაფიოდ არის ნახსენები სისხლის სამართლის პროცესის რეფორმის სამოქმედო გეგმაში), მაგრამ პრობლემური საკითხი ყოველ კონკრეტულ საქმეში არა იმდენად საჯარო ინტერესის განსაზღვრაა, რამდენადაც დაზარალებული ან პრალდებულის მიერ დენის შეახებ გადაწყვეტილების რაიმე ფორმით გასაჩივრების ან მის საწინააღმდეგოდ რაიმე სხვა სამართლებრივი ზომის გამოყენების შესაძლებელი შესაძლებლობაა. ამ მხრივ, პროკურორის გადაწყვეტილების გადასინჯვა ზემდგომ პროკურორთან (როგორც საპროცესო თუ ადმინისტრაციული მექანიზმი) არაუფერტიანია, ვინაიდან ზემდგომი პროკურორი ხშირად ზედმეტად ვადატვირთულია დეტალური განხილვის წაასატარებლად და უმეტეს შემთხვევაში ქვემდგომი პროკურორის გადაწყვეტილების მიზეზებს „ავტომატურად“ იზიარებს.

შესაბამისად, დღის წესრიგში აუცილებლად დადგება პროკურორის დისციპლინური პასუხისმგებლობის საკითხი დისკრეციული დენის დაწყება/არდაწყების შესახებ ამკარად არაკეთილსინდისიერი გადაწყვეტილების მიღების გამო. ამ მხრივ, სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის პროექტი გახატავს თავს არიდებს ამ საკითხზე მსჯელობას – ბრალდებისა და დენის განხორციელება პროკურატურის კონსტიტუციური უფლებაა და პროკურატურის სისტემის შიდა მექანიზმებით უნდა დაერეგულირდეს. ამასთან, საჭიროა გადასინჯვის დამოუკიდებელი, მიუკერძოებელი მექანიზმების არსებობაც. ახალი კოდექსის მიღებისთანავე, აღნიშნული ნორმა კერძოდ, პროკურორის მიერ დენის დაწყება/არდაწყების, თუ მენეჯტის გადაწყვეტილების მიზანშეწონილობისა და სამართლიანობის

შეფასება – სწორედ პროკურატურის ეთიკის კოდექსში უნდა აისახოს. სხვაგვარად, პროკურორის დისკრეცია არსებითად უკონტროლო სამართლებრივ ბერკეტად იარსებებს, რაც საბოლოოდ, საქართველოს პროკურატურის პრესტიჟსაც სერიოზულ ზიანს მოუტანს.

პროკურატურის საბჭო

პროკურატურის ეთიკის კოდექსის აღსრულება მოქმედი მექანიზმები ძირითადად, კონცენტრირებულია საქართველოს ძირითადი პროკურატურის სამაჟორებრივი ინსპექტირების დეპარტამენტში. ანასთან, ჯერ კიდევ 2004 წელს, პროკურატურის რეფორმის სტრატეგიაში შემუშავებისას, მიღებულ იქნა გადაწყვეტილება პროკურატურის სისტემაში საზოგადოებრივი ზედამხედველობის ინსტიტუტის – პროკურატურის საბჭოს შექმნის შესახებ, რომლის ერთ-ერთ ფუნქციას პროკურორის მიმართ დისციპლინური ხასიათის ზომების გამოყენების ზედამხედველობა უნდა ჩარმოადგენდეს, მათ შორის ეთიკის კოდექსით გათვალისწინებული შეუფერებელი საქციელის ჩადენის შემთხვევაშიც. პროკურატურის საბჭო, პროკურატურის რეფორმის სამოქმედო გეგმის მიხედვით, 2010 წლის ბოლომდე უნდა ამოქმედდეს.

თავიდახვე უნდა ითქვას, რომ პროკურატურის საბჭოს შემოღებით, უშუალოდ ეთიკის კოდექსის მიზანსი არსებითად არ შეიცვლება. ამასთან, სერიოზულ ცვლილება განიცდის მისი აღსრულების მექანიზმები. პროკურატურის საბჭოს შენადგენლობაში შევა ფართო საზოგადოების წარმომადგენლები – აკადემიკოსები, მოსამართლეები, არასამთავრობო ორგანიზაციები წარმომადგენლები, ექსპერტები და ა.შ. მიუხედავად იმისა, რომ სამსახურბრყი ინსპექტირების დეპარტამენტი მოსაყებისა და ფაქტების დადგენის ფუნქციებს ინარჩუნებს, ხოლო საქართველოს მთავარ პროკურორის დისციპლინური სასჯელის კონკრეტული სახის შერჩევის უფლებამოსილება რჩება, პროკურატურის საბჭომ პროკურატურის სისტემაში უსოფყარ „ნაფიც მათჯულთა“ დემოკრატიული ინსტიტუტის როლი უნდა შეასრულოა.

შეფიბრებითი პროცესი

სისხლის სამართლის ახალი საპროცესო კოდექსის პროექტის ერთ-ერთი ამოსავალ პრინციპს პროცესი ბრული შეფიბრებითობა წარმოადგენს.

შეჯამებითობის ახალი კონცეფცია, რომელიც კოდექსის პროექტს გეთავაზობს, რადიკალურად განსხვავებულია მოქმედი საპროცესო კანონმდებლობისაგან. მასში როგორც ბრალდების, ასევე დაცვის მხარე ფაქტობრივად, თანაბარი უფლებების ხარვეზობის როგორც შინა სასამართლო გამოძიების ნარჩენებისა და მტკიცებულებათა მოპოვების მხრივ, ასევე სასამართლო განხილვის დროს მტკიცებულებათა გამოკვლევა მიმართავ. ფაქტობრივად, პროცესი არა სასამართლოს, არამედ მხარეთა ინიციატივით ნარჩენდება და მხარეებს ბევრად უფრო აქტიური როლია შესრულება უნვით, ვიდრე დღევანდელ, მეტწილად ინვენიციურ აქტისნარმოებაში.

ძიებდაყად იმბა, რომ მოქმედი სისხლია ამართლის პროცესის შეჯობრებითობა უკანახეხელი ოთხი წლის განმავლობაში მკვეთრად გაინარდა (მოქმედ კანონმდებლობაში შეტანილი ცვლილებების ხარჯზე), პროკურატურის ატრუქტურა შედარებით მოუშაადებელია სრული მოცულობითი შეჯობრებით პროცესზე გადასახლედა. იმა მრავალი ფაქტორი განამართობებს, მაგრამ ერთ მთავარ დაბრკოლებაა მტკიცებულებებთან, განსაკუთრებით კი, მოწმეებთან მუშაობა უნარჩევების საფარობა ხარმოადგენს. დღევანდელ სისტემაში, პროკურორა მოწმის ჩვენების მიცემაზე ითულების უშუალო მექანიზმში გაბნია, ბოლო ახალი საპროცესო კოდექსის სისტემაში, მას მოუწევს ნებაყოფლობითი გამოკითხვის პროცედურების გამოცემა და მოწმესთან ზედმოწეითი მუშაობა, მათ შორის პირველული კომუნიკაციის უნარჩევების გამოცემა სასამართლოში ბრალდებისათვის ხელახარული ჩვენების მოსამოცებლად.

შესაბამისად, გადასინჯული ფუმეციების ფონზე, უნდა გადაიხედოს პროკურორის ეთიკური ვალდებულებებიც, მათ შორია, დეტალურად უნდა განისაზღვროს მოწმესთან ურთიერთობის მისაღები და მეუფერებელი ფორმებიც. პროკურატურის სისტემაში აქემადაც, მოქმედებს დამართლებულთან და მოწმესთან მუშაობის პრინციპები (2006 წელს მიღებული რეკომენდაციები), მაგრამ მათი სარეკომენდაციო ხასიათი გამორიცხავს ამ დოკუმენტის აღარულების ეფექტიანობას და მეორე მხრივ, ეა რეკომენდაციები მორგებულია ამჟამად მოქმედ საპროცესო სისტემაზე. შესაბამისად, პროკურორია ახალ საპროცესო ფუნქციებთან დაკავშირებული ეთიკური ვალდებულებები სრული ხასით უნდა იქნეს ასახული პროკურატურის მუშაობა ეთიკის კოდექსში.

ქვეყნის

საპროცესო ადვოკატთა
პროფესიული ეთიკის კოდექსი

საპროცესო სამოსამართლო
ეთიკის წესები

საპროცესო პროკურატურის მუშაობა
ეთიკის კოდექსი

ბანკითი 1

ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის კოდექსის კომენტარი

ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის კოდექსი განსაზღვრავს ადვოკატთა პროფესიულ ეთიკის ნორმებს და ქცევის წესებს.

ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის კოდექსის მიზანია საზოგადოების წინაშე დაცვადი პროფესიული და ზნეობრივი მასშტაბების დაცვა და გამოვლინება, განსაზღვროს პროფესიული ეთიკის ნორმების შესაბამისი ქცევის წესები და დაამკვიდროს ადვოკატის ვალდებულება შეინარჩუნოს პროფესიული ღირსება, პატივი სცეს თავის საქმიანობას და იზრუნოს ადვოკატთა პროფესიისადმი მაღალი ხელობის მოპოვებისთვის.

თავი 1.

ადვოკატის პროფესიული საქმიანობის პრინციპები

მუხლი 1. პროფესიული საქმიანობის ძირითადი პრინციპები

ადვოკატი ვალდებულია, პროფესიული საქმიანობის განხორციელებისას, ინტელექტუალური შემდეგი ძირითადი პრინციპებით: დამოუკიდებლობა, ნდობა, კონფიდენციალობა, კლიენტის ინტერესების პრომოტუილობა, ინტერესთა კონფლიქტის დაუშვებლობა, კოლეგიალობა.

მუხლი 2. დამოუკიდებლობის პრინციპი

ადვოკატი თავიანთ პროფესიული საქმიანობის განხორციელებისას დამოუკიდებელია ყოველგვარი გარეშე გავლენისგან ან სხვა ზეწოლისაგან და ემორჩილება მხოლოდ საერთოეულის კანონმდებლობას, საერთაშორისო სამართლის და პროფესიული ეთიკის ნორმებს.

მუხლი 3. ნდობის პრინციპი

ადვოკატისადმი კლიენტის ნდობა ეფუძნება ადვოკატის პირად ღირსებას, პატიოსნებას, შეუვალობას, კომპეტენტურობას და მოკერძოებულობას. ადვოკატმა არ უნდა იმოქმედოს ისე, რომ ეჭვქვეშ დააყენოს ნიჟარის კლიენტის ნდობა. აღნიშნული თვისებები ადვოკატის პროფესიული ვალდებულებაა.

მუხლი 4. კონფიდენციალობის პრინციპი

1. ინფორმაცია, რომელიც ადვოკატისთვის ცნობილი გახდა მისი პროფესიული საქმიანობის განხორციელებისას, კონფიდენციალურია.
2. კონფიდენციალობის ვალდებულება არ არის შეზღუდული დროში. ადვოკატი უფლებამოსილია გამჟღავნოს კლიენტის შესახებ ინფორმაცია კლიენტის თანხმობით ან გამონაკლის შემთხვევაში, თუკი ინფორმაციის გამჟღავნება აუცილებელია ადვოკატის მიერ, მის მიმართ წაყენებული ბრალდებისგან თავის დასაცავად ან კანონით უშუალოდ გათვალისწინებულ შემთხვევებში.
3. ადვოკატმა მის პარტნიორებს, თანამშრომლებს და სხვა პირებს, რომლებიც მის მიერ მონეულები არიან პროფესიული საქმიანობის განხორციელებისას, უნდა მოახიზოოს იგივე ვალდებულების შესრულება.

მუხლი 5. კლიენტის ინტერესების პრიორიტეტულობის პრინციპი

ადვოკატმა ყოველთვის უნდა იმოქმედოს კლიენტის ინტერესებიდან გამომდინარე და დააყენოს ისინი პირადი და სხვა პირების ინტერესებზე მაღლა.

მუხლი 6. ინტერესთა კონფლიქტის დაუშვებლობის პრინციპი

1. ადვოკატს უფლება არა აქვს პროფესიული რწევა მისცეს ან წარმოადგინოს ორი ან მეტი კლიენტი ერთი და იგივე საქმეზე, თუკი აღნიშნული კლიენტების ინტერესებს შორის არსებობს ინტერესთა კონფლიქტი.

2. ერთ საადვოკატო ბიუროში (ოფისში, კანტორაში, იურიდიულ ფირმაში და ა.შ.) მომუშავე ადვოკატებს უფლება არა აქვთ მისცენ პროფესიული რჩევა ან წარმოადგინონ რანდენბმე პირი (კლიენტი) ერთი და იგივე საქმეზე, თუკი აღნიშნულ კლიენტებს შორის არსებობს ინტერესთა კონფლიქტი ან მისი წარმოქმნის მნიშვნელოვანი საფრთხე.
3. მე-6 მუხლის I და II პუნქტებით განაწილებული ინტერესთა კონფლიქტის დაუშვებლობა ვრცელდება იმ შემთხვევებზეც, როდესაც ინტერესთა კონფლიქტი ან მისი წარმოქმნის საფრთხე წარმოიშობა საქმის წარმოების პროცესში.
4. ადვოკატი ვალდებულია შეწყვიტოს ყველა კლიენტის საქმისწარმოება, რომელთა ინტერესებაც იგი წარმოადგენდა, თუკი კლიენტებს შორის წარმოიქმნა ინტერესთა კონფლიქტი მოცემულ საქმეზე და არსებობს ადვოკატის მიმართ ნდობის დარღვევის და/ან კონფიდენციალობის ხელყოფის საფრთხე.

მუხლი 7. კოლეგიალობის პრინციპი

პროფესიული საქმიანობის განხორციელებისას, ადვოკატი ვალდებულია პატივი სცეს კოლეგებს და არ შეღავათოს მათი ღირსება.

თავი 2. ადვოკატის ურთიერთობა სხვა პირებთან და ინსტიტუტებთან

მუხლი 8. ურთიერთობა ადვოკატსა და კლიენტს შორის

1. ადვოკატი კლიენტთან თავის საქმიანობას იწყებს კლიენტთან ურთიერთობის დასაწყისში ადვოკატს ურთიერთობას უთანაბრდება, როდესაც ადვოკატს შეეძლო ევარაუდა, რომ შეთანხმებას დებდა კლიენტთან ურთიერთობაში მყოფი უფლებამოსილი პირი, გარდა სავალდებულო (იძულებითი) დაცვის შემთხვევისა.
2. ადვოკატმა საკმე უნდა აწარმოოს კლიენტის, მისი უფლებამოსილი წარმომადგენლის ან შესაბამისი ორგანოს მიერ დაინიშნული კომპეტენტური პირის მითითებით, სავალდებულო დაცვის შემთხვევაში.

3. ადვოკატს უფლება არა აქვს კლიენტს მისცეს გარანტიები მისგან აღებული ხაზის შედეგებთან დაკავშირებით.
4. ადვოკატს უფლება არა აქვს შეწყვიტოს კლიენტის ინტერესების დაცვა ხაზისოდ პატიჟადაცხი საფუძვლის ვარშე.
5. ადვოკატმა კვალიფიკატორად და კეთილადისიერად უნდა მისცეს რჩევა კლიენტს და განახორციელოს წარმოადგენლობა.
6. ადვოკატმა კლიენტს მისთან შეთანხმებული წყაით უნდა მიაწოდოს ინფორმაცია მასზე მინდობილი საქმის მსვლელობისა და საქმის წარმოების მოსალოდნელი ხარჯების შესახებ.
7. ადვოკატმა არ უნდა ისარგებლოს საქმეზე უარის თქმის უფლებით ისეთ გარემოებებში, როდესაც კლიენტი უძღური აქნება დროულად ისარგებლოს სხვა ადვოკატის იურიდიული დახმარებით, კლიენტისათვის ზიანის მიყენების თავიდან აცილების მიზნით.
8. ადვოკატის ანაზღაურების გამოთვლა არ უნდა შეესაბამება განაკვეთს წინასწარ უნდა იყოს ცნობილი და მისაღები კლიენტისათვის და გამომდინარეობდეს საქმის სირთულეიდან, მოცულობიდან, საქმის მსვლელების სანგრძლოვობიდან, კვალიფიკაციიდან, ხოლო კონკრეტივი დავების შემთხვევაში – დავის საგნის (სარჩელის ფაისის) ღირებულებიდან, მნიშვნელობიდან და ა.შ.
9. პიხორარის გადაუდებლობის შემთხვევაში, ადვოკატი უფლებამოსილია უარი თქვას საქმეზე ან მის წარმოებაზე წინამდებარე დავის მე-7 პუნქტის გათვალისწინებით.
10. ადვოკატს არა აქვს უფლება გადაუხადოს გადასახადი, საკომისიო ან ნებისმიერი სხვა სახის კომპენსაცია პირს, კლიენტისათვის პირადად მისი რეკომენდირებისათვის.
11. ადვოკატი უნდა ცდალობდეს მიაღწიოს დავის მინიშალური დანახარჯებით გადაწყვეტას, საქმის გარეყოლები გადავალისწინებით, კლიენტის ინტერესებიდან გამომდინარე, ადვოკატმა კლიენტს უნდა უარჩოს საქმის მორიგებით დაარულება.
12. ადვოკატმა უნდა აწარმოოს სრული და ზუსტი ჩახანერი კლიენტის შიერ გადაიდილ საქმისწარმოების ხარჯებთან დაკავშირებით.
13. ნებისმიერი ფულადი სახარება ან ქონება, რომელსაც კლიენტი მიანდობს ადვოკატს, უნდა ინახებოდეს ადვოკატის პირადი ფულადი სახარების ან ქონებისაგან დამოუკიდებლად და ინარტებოდეს კეთილსინდისიერად. ადვოკატი ვალდებულია კლიენტს მოთხოვნისთანავე მიაწოდოს ახვარსგება.

14. ადვოკატმა პატიოსნად და უძიწრად უნდა დავცვას კლიენტის ინტერესები, მოუსყდავად მისი პირადი ინტერესებისა, ან მისთვის ან ნებისმიერი სხვა პირისათვის შეაძლო შედეგები.

მუხლი 9. ადვოკატის ურთიერთობა სასამართლოსთან

1. ადვოკატი, რომელიც მოწინდებობა საქმის საქართველოს ან უცხო ქვეყნის სასამართლოს ან ტრიბუნალის წინაშე, ვალდებულია დავცვას და პატივი აცვას ამ სასამართლოში თუ ტრიბუნალში მოქმედ კვების წესება.
2. ადვოკატი არ უნდა დაუკავშირდეს ან შეხვედეს მოსამართლე კონკრეტულ საქმეზე, მოწინააღმდეგე მხარის ადვოკატთან შეთანხმების გარეშე, გარდა სამროცესო კანონდებლობით ხებადართული შემთხვევებისა.
3. ადვოკატმა არ უნდა მიაწოდოს სასამართლოს წინასწარი შეცნობის ფაღში მტკიცებულება.
4. ადვოკატია და სასამართლოს ურთიერთობის მარეგულირებელი ნებსი ასევე, ვრცელდება ადვოკატის ურთიერთობებზე არსებარავთან და ნებისმიერ ახვა პირებთან, რომლებიც აირიცხილებენ მართლიმადგულებას ან სასამართლოს მსჯევა ფუნქციის.

მუხლი 10. ურთიერთობა ადვოკატსა და სხვა ადვოკატს შორის

1. ადვოკატი ვალდებულია პატივი სცვს თავის კოლეგას.
2. პროფესია კორპორატული არსა მოითხოვს ადვოკატთა შორის შდობასა და თანამშრომლობაზე დამყარებულ ურთიერთობას მათი კლიენტების სასარგებლოდ სასამართლო პროცესებისა და სხვა, კლიენტისთვის საზიანო ქმედებების თავიდან აცილების მიზნით. თუმცა, დაუშვებელია კლიენტის ინტერესებზე შინ პროფესიის ინტერესების დავებება.
3. ადვოკატმა სხვა ადვოკატისაგან ან ნებისმიერი სხვა პირისაგან არ უნდა მოითხოვოს ან მიიღოს გადასახადი, საკომისიო ან ნებისმიერი სხვა სახის კომპენსაცია კლიენტისათვის სხვა ადვოკატის რეკომენდირების ან რჩევისათვის.
4. თუ ადვოკატს მიმართა კლიენტმა, რომელსაც ჰყავს სხვა ადვოკატი, ადვოკატი ვალდებულია აცნობო კოლეგას კონსულტაციის გა-

წყევია ან სხვა აახის სასამართლებრივი დახმარების განუყოფი დაწვევის წესახებ.

**თავი 3.
დასკვნითი დებულებები**

მუხლი 11. კოდექსის მოქმედების ფარგლები

1. ეთიკის კოდექსია მოქმედება ერცელდება ადვოკატებზე, ადვოკატი პასუხისმგებელია იმ პირთა ეთიკურ ქცევაზე, ვინც მოქმედებს ადვოკატის დავალებით, ან მისი სახელით აბორციელებს ქმედებას.
2. ეთიკის კოდექსი ძალაში შედის საერთო კრების მიერ დამტკიცებისთანავე და მას არ გააჩნია უკუქცევითი ძალა.
3. ურთიერთობები, რომლებიც არ რეგულირდება ან კოდექსით უნდა გადაწყდეს ნინაგამი რწმენით, ზნეობრივი და მორალური პრინციპებისა და წეს-წყვეულებების გათვალისწინებით.

**ქვეთილი 2
საპროკურატორო ეთიკის წესები**

პრეამბულა

საქართველოს მოსამართლეები:

აცნობიერებენ რა, რომ საზოგადოებრივი რწმენა სასამართლო ხელისუფლების დამოუკიდებლობასა და მიუკერძოებლობაში ნარმოადგენს დემოკრატიული საზოგადოების უმთავრეს ღირებულებას;

აცნობიერებენ რა, რომ მოსამართლის ქცევა როგორც სასაზღვრებრივი მოვალეობის შეარულებისას, ისე სხვა საქმიანობის განხორციელების დროს წარმოადგენს აპროკურატოროს სასამართლოსადმი ნდობის და სასამართლო ავტორიტეტის განმტკიცების მნიშვნელოვან საფუძველს;

ეყრდნობიან რა, საქართველოს კონსტიტუციასა და კანონებს, ასევე სასამართლო ეთიკის სფეროში მოქმედ საერთაშორისო სასამართლოდ ღირებულებებს, მათ შორის მოსამართლეთა ქცევისა მანგალორის პრინციპებსა და ევროპის მოსამართლეთა საკონსულტაციო საბჭოს №3 მოსაზრება მოსამართლეთა პროფესიული ქცევისა პრინციპებისა და წესების, კერძოდ ეთიკის, შეუფერებელი ქცევისა და მიუკერძოებლობის თაობაზე;

ადგენენ სასამართლო ეთიკის წესებს, რომელთა მიზანია მართლმსაჯულების დამოუკიდებლობის, მიუკერძოებლობისა და სასამართლო პედაგოგულია ერთიანობის განმტკიცება, სასამართლო ხელისუფლებისადმი საზოგადოების ხელობისა და რწმენის ამაღლება, მოსამართლის თანამდებობის პრესტიჟისა და ავტორიტეტის დაცვა.

I. მოსამართლის დამოუკიდებლობა და მიუკერძოებლობა

მუხლი 1.

მოსამართლე მართლმსაჯულების განხორციელებისას დამოუკიდებელია და გადაწყვეტილებას იღებს მხოლოდ კანონის შესაბამისად.

მუხლი 2.

მოსამართლე უნდა იყოს კანონისა და მოსამართლის ფიციის ერთგული, მართლმსაჯულება განხორციელებისას – კანონისა და სამართლის უზენაესობის გარანტი. მისი აზრი არ უნდა მერყეობდეს პოლიტიკური, სოციალური, მხარის ინტერესის, საზოგადოებრივი შექმნილობის ან სხვაგვარი ურთიერთობის ზეგავლენის გამო, ანდა კრიტიკის შიშით.

მუხლი 3.

მოსამართლე ინსტიტუციონალურ და ინდივიდუალურ დონეზე უნდა განამტკიცდეს საზოგადოებრივ რწმენას მართლმსაჯულება დამოუკიდებლობის, სასარტლიანობისა და მიუკერძოებლობისადმი.

მუხლი 4.

მოსამართლე უნდა ჯეროთილდებოდეს მართლმსაჯულების პრინციპს და სასამართლო შენიშნაში თუ შინ გარეთ არ იტყუოდეს სასამართლოს ავტორიტეტისა და მოსამართლის თანამდებობისათვის შეუფერხებლად.

მუხლი 5.

სამოსამართლო შიგნითობის მტარულებისას მოსამართლე თავი უნდა უნდა იყოს ყოველგვარი შინაშარ შექმნილი აზრის ან შეხედულებისაგან. იგი უნდა მოერიდოს ისეთ ქცევის, რომელსაც პროცესის მონაწილენი ან საზოგადოება აღიქვამს შინაშარ შექმნილ შეხედულებად.

მუხლი 6.

მოსამართლე საჯაროდ არ უნდა გამოხატავდეს უარყოფით აზრს ან შეხედულებას სხვა მოსამართლისა და კოლეგის პროფესიონალიზმისა თუ პირად თვისებებზე, აგრეთვე უპატივცემულოდ არ უნდა იმსახირობდეს სხვა მოსამართლის მიერ საქმეზე მიღებულ გადაწყვეტილებას.

მუხლი 7.

მოსამართლეს ეკრძალება პროცესის მონაწილეთა ან/და საქმით დაინტერესებული პირის მიღება ან მათთან კომუნიკაცია სასამართლოში ან შინ გარეთ საქმის სასამართლოში შესვლის მომენტებთან, საქმეზე

გამოტანილი სასამართლო გადაწყვეტილების კანონიერ ძალაში შეავლამდე, ანაათარ, მოსამართლე ვალდებულია პროკურორის, ადვოკატის ან პროცესის სხვა მონაწილის მიერ კახობით აკრძალული ფორმით კომუნიკაციის მკველვობის თობაზე დაუყოვნებლივ წერილობით შეატყობინოს სასამართლოს თავმჯდომარე.

II. მოსამართლის კომპეტენცია და გულისხმიანობა

მუხლი 8.

მოსამართლე ვალდებულია, მათზე დაკისრებული მოვალეობები განახორციელოს ჯეროვანად, კეთილანდობიერად და სათანადო გულიანბმდერეით.

მუხლი 9.

მოსამართლე ღირებობისა და სათანადო თავაზიანობით უნდა ეპყრობოდეს პროცესის მონაწილეებსა და დამსწრე საზოგადოებას. ანაათარ, სასამართლო სხდომის დარბაზში სხდომის თავმჯდომარე (მოსამართლე) ვალდებულია უზრუნველყოს წესრიგის დაცვა, იმდენდომის კანონის შესაბამისად და პროცესის დამსწრე ვგელა პირისაგან მოითხოვოს კორექტული დამოკიდებულება სასამართლოს მიმართ.

მუხლი 10.

მოსამართლე ვალდებულია უზრუნველყოს პროცესის მონაწილეთა კახობის შინაშე თანაანობობა, დაუშვებელია, რომ პროცესის მონაწილის რასობრივი, ეროვნული, ეთნიკური, ენობრივი, წოდებრივი, თანამდებობრივი, ქონებრივი, რელიგიური, სქესობრივი კუთვნილება ან სხვა კარტნილება გავლენას ახდენდეს მოსამართლის გადაწყვეტილების კანონიერებას ან მისი უფლებამოსილებების სათანადოდ განხორციელებას.

მუხლი 11.

მოსამართლე პატივს უნდა აცემდეს სასამართლოს პერსონალს, აგრეთვე თვალყურს ადევნებდეს, რომ სასამართლოს მოხელე იცავდეს პროცესული ეთიკის ნორმებს, თავმჯდომებულად მოქმედებდეს, არ იჩენდეს რაიმე მიკერძობას ან აღუდნდეს განსხვავებულ დამოკიდებულებას მხარეების მიმართ.

მუხლი 12.

მოსამართლე ვალდებულია, სათანადო რეაგირება მოახდინოს სასამართლოს მოხელის, მხარის ან მისი წარმომადგენლის მიერ პროცესული ეთიკის ნორმების დარღვევაზე.

მუხლი 13.

მოსამართლემ პროფესიული მოვალეობის განხორციელებისას მოპოვებული ინფორმაცია არ უნდა გამოიყენოს პირადი ინტერესებისათვის ან სხვათა უფლებების საზიანოდ. დაუზღვრელია შაგავსი ინფორმაციის გამჟღავნება მოსამართლის თანამდებობიდან გათავისუფლების შემდეგაც.

მუხლი 14.

სამოსამართლო ფუნქციების სათანადო კომპეტენტურობით განხორციელების მიზნით, მოსამართლე ვალდებულია მერიადულად იმსაღლებდეს პროფესიული ცოდნის დონეს და სისტემატურად ეცნობოდეს მის სფეროში მიმდინარე სიახლეებს. იგი აგრეთვე უნდა უწყობდეს სასამართლოს მოხელეთა პროფესიონალიზმისა და კომპეტენტურობის ამაღლებას, ამდევდეს მათ საჭირო რჩევა-დარიგებას.

III. მოსამართლის მასშვადისთან და საზოგადოებასთან ურთიერთობა

მუხლი 15.

მოსამართლემ აზრის გამოთქმის უფლებით სარგებლობისას არ უნდა შელახოს მართლშაფუღუების ღირსება, მიუკერძოებლობა და დამოუკიდებლობა.

მუხლი 16.

მოსამართლე მასმედისთან ურთიერთობის დროს უნდა მოერიდოს საკუთარი აზრის გამოთქმის განსახილველ, განხილვის პროცესში არსებულ ან უკვე განხილული საკმის თაობაზე, თუ ეს არ ეხება საქმისწარმოების ორგანიზაციულ ან ტექნიკურ მხარეს.

მუხლი 17.

საიკერი მოსამართლე, მედიის მოთხოვნის ან ამ მოთხოვნის გარეშე, გახცემა ინფორმაციის სასამართლოს საქმიანობაზე, აგრეთვე, საზოგადოების ინტერესების გათვალისწინებით აშუქება სასამართლო განწყვეტილებებს.

მუხლი 18.

მოსამართლემ მასმედისთვის ინფორმაციის მიწოდების დროს არ უნდა გაანსაუროს კოლეგებს შორის ამა თუ იმ საკითხზე მამოყრილი დავა ან დისკუსია. ამასთან, განცხადების გაკეთებისას არ უნდა გაით-

ვალისწინოს ამა თუ იმ მხარის პოპულარობა და ამ საკითხის მასმედის თუ ხელთაუფლების ორგანიზების დაინტერესება.

მუხლი 19.

მოსამართლე საჯაროდ ან პირად საუბარში უნდა მოერიდოს ისეთ განცხადებას, რომელსაც შეუძლია წარმოშვას საფუძვლიანი წინაპირობა, რომელიც ხელს შეუძლის აკქმეზე მიუკერძოებელი გადაწყვეტილების მიღებას.

მუხლი 20.

მოსამართლემ თავის განცხადებაში უნდა გამოიჩინოს სათანადო კორექტულობა, არ გამოიყენოს შეურაცხმლოფელი, დამამცირებელი სიტყვები და გამოთქმები ან დისკრიმინაციული ტერმინოლოგია. ამასთან, მოსამართლემ სასამართლო მოხელესაც უნდა ურჩიოს ანგვარა განცხადების გაკეთებისაგან თავის შეკავება.

მუხლი 21.

მოსამართლემ ყურადღება უნდა მიაქციოს, თუ სად და რა ვითარებაში აკეთებს განცხადებას, რომ საზოგადოებამ არ აღიქვას იგი მხოლოდ ერთი ორგანიზაციისთან თუ ჯგუფთან მიმართებაში. ამასთან, მოსამართლე ყურადღებით უნდა მიეკიდოს საჯარო შეხვედრაზე გამოსვლას, რათა მისი იყა იყო ის მოხაზრება არ ჩაითვალოს პოლიტიკურ მხარდაჭერად ან მიკერძოებად.

IV. მოსამართლის არასამოსამართლო საქმიანობა

მუხლი 22.

მოსამართლის საქმიანობა, რომელიც არ უკავშირდება სამსაიურებრივ მოვალეობას, დასაშუება თუ იგი არ ემინააღმდეგება მოსამართლისა და სასამართლოს დამოუკიდებლობის პრინციპებს, არ უქმნის საფრთხეს სასამართლოს ავტორიტეტს, არ ქმნის ეჭვის აფუშეველს სამოსამართლო საქმიანობის განხორციელებისას მის ობიექტურობასა და მიუკერძოებლობაში, არ ემინაადინდეგება საქართველოს კანონმდებლობას და ამ ეჭვის წესებს.

მუხლი 23.

კანონით მინიჭებული უფლებამოსილების გარდა, მოსამართლე არ შეიძლება ეწეოდეს რაიმე ანაზღაურებად საქმიანობას, გარდა პედაგოგური, ანექციური ან შემოქმედებითი საქმიანობისა, თუ იგი ხელს არ უშლის სამოსამართლო უფლებამოსილების სათანადოდ განხორციელებას.

მუხლი 24.

მოსამართლემ შონაწილეთმა არ უნდა ნილოს მია სამსახურებრივ სტატუსსა და მოვალეობასთან შეუთავსებელ გარიგებაში.

მუხლი 25.

მოსამართლემ არ შეიძლება გახდეს ისეთი გაერთიანების წევრი, რომელიც ერთგულება ყოველი დადებს მოითხოვს, ანდა ეჭვქვეშ აყენება მოსამართლის რეპუტაციას, წიხის აყენებს სასამართლოს ავტორიტეტს.

მუხლი 26.

მოსამართლემ არ უნდა ენეოდება პოლიტიკურ საქმიანობა. იგი არ შეიძლება იყოს პოლიტიკური ორგანიზაციის წევრი ან ასრულებდეს პოლიტიკურ დავალებას, ან პოლიტიკური ორგანიზაციის სახელით გამოდიოდეს სიტყვით.

მუხლი 27.

მოსამართლემ საჯაროდ არ უნდა ამჟღავნებდეს თავის პოლიტიკურ შეხედულებას. აკრძალულია მისი მხრიდან ნუბიანიერი პოლიტიკური პროპაგანდა როგორც სასამართლო დარბაზში, ისე – მის გარეთ. მან, ასევე, საჯაროდ არ უნდა დააფიცოს თავისი პარტია სახელმწიფო პოლიტიკურ თანამდებობაზე დათანხმდეს კანდიდატის მიმართ. ამავდროულად, მოსამართლემ სასამართლო მოხელესაც უნდა ურწმის, თავი შეიკავოს პოლიტიკური საქმიანობის ან პოლიტიკური შეხედულების დემონსტრირებისაგან.

მუხლი 28.

მოსამართლეს ეკრძალება გაფიცვა. მას არა აქვს უფლება, რაიმე მოტივით, კოდექსიდან თუ იმპროვიზებულად, უარი თქვას ან სხვის მოუწოდოს სამსახურებრივი და პროფესიული მოვალეობისა შესრულებლობისაკენ.

**შემაჯიბი 3
საქართველოს პარლამენტის
შემაჯიბი 3-ის დროის კოდექსი**

თავი 1. ზოგადი დავალებანი

მუხლი 1. კოდექსის მიზანი

1. საქართველოს პროკურატურის მუშაკთა ეთიკის კოდექსი (შენდგომი – კოდექსი) აცხადებს პროკურატურის მუშაკთა ქცევის ისეთ სტანდარტებს, რომლებიც შეესაბამება საჯარო ინტერესს.
2. კოდექსის მიზანია პროკურატურის მუშაკთა ქცევის ნორმების დამკვიდრება, რომლებიც ხელს უწყობს:
 - ა) თანამდებობის შესაბამისი პასუხისმგებლობისა და საზოგადოებრივი პრინციპების განმტკიცებას პროკურატურის მუშაკთა საქმიანობაში;
 - ბ) პროკურატურის მუშაკის მიერ სამსახურებრივ მოვალეობასა პროფესიონალურ განხორციელებას;
 - გ) ადამიანის უფლებათა დაცვას საყოველთაოდ მიღებული სტანდარტებით;
 - დ) სამართლიანი, ეფექტური, მიუკერძოებელი და ევალუაციური სისტემისაშრომებრივი დღეის განხორციელებას;
 - ე) მართლმსაჯულების უზირობო და ეფექტური აღარულების მიზნებისა და ამოცანების შესრულებას;
 - ვ) პროფესიულ და პირად საქმიანობაში პროკურატურის მუშაკის მიერ კანონის მოთხოვნების განუბრელ დაცვას;
 - ზ) საქართველოს პროკურატურის მიმართ საზოგადოების ხეობისა და პატივისცემის განმტკიცებას.

მუხლი 2. კოდექსის განმარტება

კოდექსი არ შეიძლება შეზღუდულად იქნეს განმარტებული. მისი დებულებები სრულად გამოიყენება პროკურატურის მუშაკის ისეთი ქცევის მიმართ, რომლებიც კოდექსში არ არის მოხსენიებული, მაგრამ თავისთავად გამოიმდინარეობს ამ კოდექსის პრინციპებიდან.

მუხლი 3. კოდექსის მოქმედების სფერო

კოდექსის მოქმედება თანამართლად ვრცელდება საქართველოს პროკურატურის მუშაკებზე წიათიყის მინიჭებულ უფლებამოსილებათა ფარგლებში.

თავი 2. ზოგადი ათიკური ნორმები

მუხლი 4. მორალური სტანდარტები

1. პროკურატურის მუშაკი ვიცინობიერებული უხდა პქონდეს, რომ საკუთარი პროყყისის მნიშვნელობიდან გამომდინარე, მას საწიოკადოების ნიხაშე გააჩნია სჯარო მოსამსახურისაიყის დამახასიათებელი ეთიკური ვალდებულებები.
2. პროკურატურის მუშაკი უნდა მოქყყესდეს პატიოსნებისა და პაუხისშეგებლობის მაღალი სტანდარტებით. იგი თავის საქმიანობაში უნდა ხელმძღვანელობდეს კულტურის, თავაზიანობის, ღირსებისა, უნაიყრამპატივისცემის, ხეობის, მიუკერძოებლობის, სამართლიანობისა და ობიექტურობის პრინციპებით, საყოყელაიოდ აღიარებულ ეთიკის ნორმებით. პროკურატურის მუშაკი იღეს უნდა უნყობდეა პროკურატურის მიმართ საზოგადოების რწმენისა და ნდობისა განშტყიცებას.

მუხლი 5. ადამიანის უფლებებისა და თავისუფლებების დაცვა

1. პროკურატურის მუშაკი უნდა აცნობიყრბდეს, პატივი უნდა სცეს და იცავდეს საქართველოს კონატიტუციისა, კანონმდებლობით და საერთაშორისო ხელშეყრულებებით აღიარებულ ადამიანი უფლებებსა და თავისუფლებებს. პიროვნება ღირსებისა პატივისცემისა საყოყელაიოდ პრინციპი სავალდებულოა პროკურატურის მუშაკისათვის.
2. პროკურატურის მუშაკი ვალდებულია ხელი შეუწყოს ნებისხიერი სახის დისკრინინაციის აღმყოფრბა.

მუხლი 6. საზოგადოებასთან ურთიერთობა

1. საზოგადოებათან ურთიერთობისას პროკურატურის მუშაკი პატივისცემით უნდა მოეგროს თანამოსაუბრეყეს, საკუთარი მოსაზრებების გამოთქმისას ტაქტიანად უნდა განიხილავდეს დასაბუთებულ კრიტიკას. პროკურატურის მუშაკი ვალდებულია პატივი სცეს

სხვა პირის სატყვის, აზრისა და გამოხატვის თავისუფლებას, თუ ამით არ იღახება მესამე პირთა უფლებები და თავისუფლებები.

2. დაუშყებელია ისეთი შეხედულებების განიხატვა, რომელიც მიწინად იხასიაყს პირთა შეხედულებას ან შეურაცხყოფის შეგენებას რასის, კანის ფერის, ენის, სქესის, რელიგიის, პოლიტიკური აიუ სხვა შეხედულებების, ეროყრული, ეთნიკური თუ სოციალური კუთვნების, ქონებრივი და ნოდებრივი მდგომარეობის ნიშნით.

მუხლი 7. დამოუკიდებლობა და ვავეენისაგან თავისუფლება

1. პროკურატურის მუშაკი თავისუფალი უნდა იყოს მახიბრივი ინფორმაციის საშუალებებისა და ცალკეულ პირების (წიათ შორის, თანამშეგებობის პირთა) ვავეენისაგან და დამორჩილას მხოლოდ კანონს, სასამართლო პრაქტიკას, ძიდაუშეგებრივი მითიოდებებსა და ზოგად საჯარო ინტერესს.
2. პროკურატურის მუშაკი ვალდებულია სრული პაუხისაყებლობა იღლოს თავის ვმდებებზე დაუშყებულის საკუთარ ვადანყვეტილებზე პასუხისმგებლობის მოხსნა ზემდგომი თანამდებობის პირის მიერ ვაცყრულ დაყალებზე მითითებით.
3. პროკურატურის მუშაკი ვალდებულია თავი შეიკავოს რომელიმე პოლიტიკური პარტიისა თუ ვავენიანების მიწართ საკუთარი დამოკიდებულება სავაროდ გამიხატვისაგან და უშეგებელია პროკურატურის მუშაკის მიერ პოლიტიკური მრბამისა ნიშნების ამკარა დემონსტრირება. აგრეყიყე, დაუშყებელია პროკურატურის მუშაკის მიერ რელიგიური შეიედულებების ამკარა გამიხატვა, თუ მითი ვამოვლინება ღახევა სხვათა უფლებებს.

თავი 3. პროკურატურის მუშაკი პროფესინული მოვალეობის შესრულებისას

მუხლი 8. სამსახურებრივი მდგომარეობის გამოყენება

1. პროკურატურის მუშაკი ვალდებულია მისიყის მინიჭებული უფლებამოსილება გამოიყენოს მხოლოდ კანონით მკაცრად გამისაზღერული შიზნებისათვის.
2. დაუშყებელია:
 - ა) სამსახურებრივი მდგომარეობის გამოყენება ნებისმიერ პარწყუკანონო ზეწოლისათვის;

- ბ) სამსახურებრივი მდგომარეობის გამოყენება პროფუქციისა თუ მომსახურების რეკლამისათვის;
- გ) სამსახურებრივი დროისა და ქონების, ასევე სხვა თანამშრომელთა დროისა და ქონების გამოყენება არასამსახურებრივი მიზნებისათვის (მაგალითად არ ვრცელდება სამსახურებრივ-სამტატო იარაღისა და სამსახურებრივი ტრანსპორტის გამოყენებაზე);
- დ) პირადი ინტერესებისათვის იმ ინფორმაციის გამოყენება, რომელიც მისთვის ცნობილი გახდა სამსახურებრივი მოვალეობის შეარულებასთან დაკავშირებით, თუ ეს ზიანს მიყენებს საქართველოში პროკურატურის ინტერესებს;
- ე) შედეგებით სარგებლობა პროფუქციისა და მომსახურების შექმნისას იმ პირისაგან, რომელიც ამოიტყვის საქართველოს პროკურატურისათვის პროფუქციის ან მომსახურების შეწოდებას.

მუხლი 9. დამოუკიდებლობა, მიუკერძოებლობა და სამართლიანობა

1. სამსახურებრივი მოვალეობის შეარულებისას პროკურატურის მუშაკი მკაცრად უნდა იცავდეს კერძო ინტერესებისაგან დამოუკიდებლობას, მიუკერძოებლობასა და სამართლიანობის პრინციპებს. კონკრეტულ სიძლიერის სამართლის საქმეებთან დაკავშირებით იგი არ უნდა მოექცეს ცხელკუთხე პირობებში (მათ შორის, თანამდებობის პირთა), მასობრივი ინფორმაციის საშუალებებითა თუ საზოგადოებრივი აზრის გაღვივების ქვეშ. პროკურატურის მუშაკის ნებიაშიერ სისხლის სამართლის საქმეზე უნდა აკნაყოფილებდეს სამართლიანობის, მიუკერძოებლობისა და ეფექტურობის სტანდარტებს.
2. პროკურატურის მუშაკი პატივს უნდა სცენდეს უდანაშაულობის პრეზუმციისა და კანონის წინაშე თანასწორობის პრინციპებს, როგორც უზენაეს სამართლებრივ ღირებულებებს.

მუხლი 10. ეფექტურობა და პროფესიონალიზმი

1. პროკურატურის მუშაკი ვალდებულია პროფესიონალიზმის მაღალი ხარისხით და ბახუსისმიგებლობით შეასრულოს მასზე კანონით დაკისრებული მოვალეობები.
2. პროკურატურის მუშაკი პროფესიული მოვალეობა შეარულებისას უნდა უნერგავდეს ყველა მხარეს მართლმსაჯულებისადმი პატივისცემას.

3. სამსახურებრივი მოვალეობის განხორციელებისას პროკურატურის მუშაკი ვალდებულია გაუფრთხილდეს საქართველოში პროკურატურის ქონებას, თქვენსდეს მას მიიღოდ სამსახურებრივი მიზნებისათვის. სამსახურებრივი მოძიების შედეგად თუ გამოვლინდება პროკურატურის მუშაკის პასუხისმგებლობის საფუძველი, ამ უკანასკნელმა უნდა აანაზღაუროს პროკურატურისათვის მიყენებული მატერიალური ზიანი საქართველოს კანონმდებლობით დადგენილი წესით.

მუხლი 11. იურიდიული დახმარება

პროკურატურის მუშაკმა თავი უნდა შეიკავოს სამართლებრივი კონსულტაციები მიცემისა და იურიდიული დახმარების განყოფილებას წინაშე პირისათვის, თუ ეს ცნინააღმდეგება კანონმდებლობის მოთხოვნებს ან საქართველოს პროკურატურის ინტერესებს.

მუხლი 12. კოლეგებთან ურთიერთობა

1. კოლეგებთან ურთიერთობისას პროკურატურის მუშაკი უნდა ხელმძღვანელობდეს პროფესიული სოლიდარობის პრინციპით.
2. პროკურატურის მუშაკი:
 - ა) ხელა უხელა უნლობდეს კოლეგებს შორის ურთიერთმომხმარებლობის დამკვიდრებასა და თავს უნდა არიდებდეს პირადი თუ სხვა სახის კონფლიქტების წარმოშობას ან გაღვივებას;
 - ბ) საკუთარ გამოცდილებას უხელა უნარებდეს იმ კოლეგებს, რომელთა კვალიფიკაცია და სამუშაო გამოცდილება მას საჭიროება;
 - გ) თავა უნდა იკავებდეს კოლეგის საქმიანობაში ზარეისაგან;
 - დ) არ უნდა ითხოვდეს კოლეგისაგან ისეთი მომსახურების განცებას, რომელიც გაართულება მისთვის დაკისრებული მოვალეობის შეარულებას;
 - ე) წინასწარ განზრახვლა არ უნდა შეიყვანოს კოლეგა შეცდომასში;
 - ვ) ტაქტიანად უნდა გამოხატავდეს უკმაყოფილებას კოლეგის შეცდომასა და ხარეზუბზე;
 - გ) უნდა ითვალისწინებდეს პროფესიული სოლიდარობის და უდანაშაულობის გამოვლინების შექმნისათვის აუცილებელ სხვა პრინციპებსა და ნორმებს.

მუხლი 13. საიდუმლო ინფორმაცია

დაუსრულებელია პროკურატურის მუშაკის ხელთ არსებული საიდუმლო ინფორმაციის გამოგვრევა კერძო ინტერესების სასარგებლოდ. პროკურატურის მუშაკმა აქტიურად უნდა იმოქმედოს, რათა არ დაუშვას საიდუმლო ინფორმაციის გამოგვრევა შესაძენე პირთა ინტერესებისათვის.

მუხლი 14. კომენტარები სისხლის სამართლის საქმეზე

1. დაუშვებელია პროკურატურის მუშაკის მიერ მისი ან პროკურატურის სხვა მუშაკის წარმომადგომლობაში არსებულ სისხლის სამართლის საქმეზე კომენტარების გაკეთება, თუ ეს წინააღმდეგობას გამოიწვევს ინტერესებს.
2. დაუშვებელია პროკურატურის მუშაკის მიერ მისი ან პროკურატურის სხვა მუშაკის წარმომადგომლობაში არსებულ სისხლის სამართლის საქმეზე კომენტარების გაკეთება, თუ ეს წინააღმდეგობას გამოიწვევს პროცესის რომელიმე მომენტზე, გარდა იმ შემთხვევისა, როდესაც საჯარო ინტერესები მოითხოვს საზოგადოების ინფორმირებას მოცემულ საკითხზე ან ინფორმაციის გამოქვეყნება ემსაბურება საჩემბნიფო ბრალდების მხარდაჭერის მიზანს.
3. პროკურატურის მუშაკი ვალდებულია საჯაროდ არ გამოაცხადოს ისეთი ინფორმაცია, რომელიც ეწინააღმდეგება ბრალდების ოფიციალურ პოზიციას კონკრეტულ სისხლის სამართლის საქმეზე.

მუხლი 15. სისხლის სამართლის პროცესის მონაწილეებთან ურთიერთობა

1. სისხლის სამართლის პროცესის მონაწილეებთან ურთიერთობისას პროკურატურის მუშაკი ვალდებულია იბეჭდოს ან კომუნიკაციის, მიდამებრივი ხარისხით და სტანდარტებით, რომლებიც მომართულია სისხლის სამართლის პროცესში მონაწილე მხარეთა მიმართ ეთიკური და პროფესიონალური ქცევის უზრუნველყოფისაკენ.
2. პროკურატურის მუშაკი ვალდებულია იქნას განხილული ნებისაზომარული და სასამართლო სტადიაზე თავი შეიკავოს საქმის განხილვით მოსამართლესთან რეგულარული კომუნიკაციის, ისე არაპროფესიული მოტივით ურთიერთობაშიაგან, (უმეტაოდ საქმის სასამართლო განხილვის სტადიის გარდა), დროულად გამოცხადდეს სასამართლოს აბდომასზე, დაიცვას ოფიციალური ჩაცმულობის ატალი

სასამართლოში, თავი შეიკავოს დამამცირებელი ან შეურაცხყოფელი ქმედებებისაგან ან განცხადებების გაკეთებისაგან, პროცესის ნებისმიერი მონაწილე მიმართ განსაკუთრებით კეთილგანწყობილი ან ზედმეტად ნეგატიური დამოკიდებულების გამოხატვისაგან, ასევე საქმისადმი პირადი დამოკიდებულების გამოვლენისაგან.

მუხლი 16. შეუფერებელი მდგომარეობა

1. პროკურატურის მუშაკი სამსახურებრივი მოვალეობის შესრულებისას, არ უნდა იმყოფებოდეს ალკოჰოლური თუ სხვა ძლიერმოქმედი ნივთიერების ზეგავლენის ქვეშ, ან სხვა მდგომარეობაში, რომელიც შეუფერებელია პროკურატურის მუშაკის ღირსებისათვის.
2. პროკურატურის ორგანოებში შეხიზებში ალკოჰოლური სასმელის მიღება დასაშვებია მხოლოდ ოფიციალურ ღონისძიებათა ფარგლებში.

მუხლი 17. სამსახურებრივი-სამტატო იარაღისა და სამსახურებრივი დანიშნულების პირადობის მონაწილის გამოყენება

1. პროკურატურის მუშაკი ვალდებულია დაიცვას საქართველოს კანონმდებლობის მოთხოვნები სამსახურებრივი-სამტატო იარაღის და სამსახურებრივი დანიშნულების პირადობის მონაწილის შენახვისა და ტარებისას.
2. პროკურატურის მუშაკი ვალდებულია თავი შეიკავოს სამსახურებრივი-სამტატო იარაღისა და სამსახურებრივი დანიშნულების პირადობის მონაწილე საზოგადოებაში დემონსტრირებისაგან სატიროების გარეშე.
3. პროკურატურის მუშაკი ეკრძალება კანონით დადგენილი წესით დარღვევით სხვა პირს გადასცეს მასზე გაპირონებული სამსახურებრივი-სამტატო იარაღი ან სამსახურებრივი დანიშნულების პირადობის მონაწილე.

თავი 4. მასობრივი ინფორმაციის საშუალებებთან ურთიერთობა

მუხლი 18. საჯარო განცხადება

1. მასობრივი ინფორმაციის საშუალებებით და საჯარო გამოცხადების დროს გაკეთებული ოფიციალური წერილობითი ან სიტყვიერი გან-

ცხადებები უნდა იყოს საქმიანი და კარგად გააზრებული. მიმდევ-
ლობაში უნდა იქნეს მიღებული ის ფაქტი, რომ ეს განცხადებები
შეიძლება აღქმული იქნეს, როგორც საქართველოს პროკურატურის
პოზიცია.

2. პროკურატურის მუშაკი, რომელიც აკეთებს განცხადებას მხოლოდ-
რივი ინფორმაციის საშუალებებისათვის, არ უკრძალება, საქმის გა-
რეშობაშია გათვალისწინებით, მანამდეც მიახლოებოდეს ინფორმაციის
საშუალებებს იმ მოცულობის ობიექტური ინფორმაცია, რომელიც
ამ დროისათვის მისთვის არის ცნობილი.

თავი 5. ინტერესთა შეუთავსებლობა

მუხლი 19. შეუფერებელი საქმიანობა

პროკურატურის მუშაკი ვალდებული თავი შეიკავოს ნებისმიერი
ქმედების განხორციელებისაგან, რამაც შეიძლება ობიექტურად ეჭვ-
ქვეშ დაადგინოს მისი დამოუკიდებლობა ამ გადგემა იქონიოს მის ადვო-
ხურებრივ საქმიანობაზე.

მუხლი 20. ინტერესთა შეუთავსებლობა

1. პროკურატურის მუშაკმა უნდა დაიცვას „საჯარო სამსახურში ინტერ-
ესთა შეუთავსებლობისა და კორუფციის შეახებ“ საქართველოა
კახიის მოთხოვნები.
2. პროკურატურის მუშაკი, რომელიც გააჩნია საქართველოს პროკუ-
რატურის კომპეტენციას მიკუთვნებული საკითხის მიმართ ქონებ-
რივი ან სხვა პირადი ინტერესი, ვალდებულია კანონით დადგენილი
წყესით განაცხადოს თვითატილებების შესახებ და არ მიიღოს
შონაბილგობა საკითხის განხილვისა და გადაწყვეტაში.

მუხლი 21. საწუქარი

1. კახიით აკრძალული საწუქრის მიღება ისევეა საქარაიველიოს
სისხლის სამართლის კანონმდებლობით.
2. პროკურატურის მუშაკმა თავი უნდა შეიკავოს საწუქრის მიღებისა-
გან, თუ ამგვარი ქმედება წარმოადგენს მისზე ზეგავლენის მოხდენის
მცდელობას, ან შესაძლოა ნომეგალში მოახდინოს ასეთი ზეგავლენა.
3. შესაძლო ინტერესთა შეუთავსებლობის შემთხვევაში პროკურატუ-
რის მუშაკმა თავი უნდა შეიკავოს იურიდიული ან ფინანსური პირი-
საგან ნებისმიერი სახის სარგებლის მიღებისაგან.

თავი 6. კოდექსის აღსრულების მეთაინიშება

მუხლი 22. კოდექსის აღსრულება

1. ამ კოდექსის მოთხოვნათა დარღვევა განიხილება, როგორც პრო-
კურატურის მუშაკისათვის შეუფერებელი საქციელი, რაც გამოიწ-
ვევს „პროკურატურის შესახებ“ საქართველოს ორგანული კანონით
გათვალისწინებულ დისციპლინურ პასუხისმგებლობას.
2. პროკურატურის მუშაკს უფლება აქვს დაახლოვდეს საკუთარი ქმე-
დების შესახებმისობა ეთიკის კოდექსის ძირითად პრინციპებთან და
წარმოადგინოს აღნიშნული ქმედების მოტივაცია.
3. ამ კოდექსის მოთხოვნათა დარღვევის ფაქტებზე საქართველოს გე-
ნერალური პროკურატურის გენერალური ინსპექცია ატარებს სამ-
საწუქრებრივ მოძიებას და საქართველოს გენერალურ პროკურორს
წარუდგენს მოძიების მასალებს, ასევე წინადადებას პროკურატუ-
რის მუშაკის მიმართ დისციპლინური პასუხისმგებლობის ღონის-
ძიება გამოყენების მიზანშეუბინლობის თაობაზე.

USAID
აშშ-ის საერთაშორისო განვითარების აგენცია

